

A

1090

五

1964

FOTO
NR

KERESZTYEN
CATECHISMUS

SÁROSPATAK, 1656.
CSONKA

SzK I. 911.

Lh: ESZTERGOM

7.
8.
9.
^{n n.}
ik minden jó
tsak az alázat
segíteni, hogy
lágosítsd meg, és
a' mellyről minden k
vözzék, hogy halván a
theisük, és annak kíváns
eiségünk. Téríts- meg kegyelm
igasságod kívül tévelyegnek, világ
kik lelki ferétségben vadnak, hogy még
igasságban és valóságos szentségben t
hassunk életünknek minden napjaiban
Jesús Christusért, Amen.

Catechismus tunulâs uter

Irgalmas Istenünk, Az Vr Jé,
mes Atyánk, halákat adunk
mi magunkat, hanem a mi ki

нек пуга- ...

N.

A

1. Tim. 2. 6. A' Christus adta om
 it Galatának árraul mindenekért. L.
 th. 20. 28.
 Sid. 2. 14. 15. A' Christus az ő halálán
 a el-ronstotta azt, a' kinél a' halálnak
 ma vala, az az, az őrdögör. Es meg-
 totta mind azokat, Galakik a' haláltol
 lemnek miattarabok Galának.
 Theff. 3. 3. Hiv az Ur ki meg-erő
 s meg-öriz ama' gonoszol.
 Ján. 6. 39. E' pedig annak akarat
 met el-borsátott, tudni illik az
 y valamit nekem adott, abban se
 mi

Ismer. Tit. 3. 7. 6. 2. 8.
 legel
 gók,
 nyör
 egb
 y U
 10. 11.
 12. 13.
 14. 15.
 16. 17.
 18. 19.
 20. 21.
 22. 23.
 24. 25.
 26. 27.
 28. 29.
 30. 31.
 32. 33.
 34. 35.
 36. 37.
 38. 39.
 40. 41.
 42. 43.
 44. 45.
 46. 47.
 48. 49.
 50. 51.
 52. 53.
 54. 55.
 56. 57.
 58. 59.
 60. 61.
 62. 63.
 64. 65.
 66. 67.
 68. 69.
 70. 71.
 72. 73.
 74. 75.
 76. 77.
 78. 79.
 80. 81.
 82. 83.
 84. 85.
 86. 87.
 88. 89.
 90. 91.
 92. 93.
 94. 95.
 96. 97.
 98. 99.
 100. 101.
 102. 103.
 104. 105.
 106. 107.
 108. 109.
 110. 111.
 112. 113.
 114. 115.
 116. 117.
 118. 119.
 120. 121.
 122. 123.
 124. 125.
 126. 127.
 128. 129.
 130. 131.
 132. 133.
 134. 135.
 136. 137.
 138. 139.
 140. 141.
 142. 143.
 144. 145.
 146. 147.
 148. 149.
 150. 151.
 152. 153.
 154. 155.
 156. 157.
 158. 159.
 160. 161.
 162. 163.
 164. 165.
 166. 167.
 168. 169.
 170. 171.
 172. 173.
 174. 175.
 176. 177.
 178. 179.
 180. 181.
 182. 183.
 184. 185.
 186. 187.
 188. 189.
 190. 191.
 192. 193.
 194. 195.
 196. 197.
 198. 199.
 200. 201.
 202. 203.
 204. 205.
 206. 207.
 208. 209.
 210. 211.
 212. 213.
 214. 215.
 216. 217.
 218. 219.
 220. 221.
 222. 223.
 224. 225.
 226. 227.
 228. 229.
 230. 231.
 232. 233.
 234. 235.
 236. 237.
 238. 239.
 240. 241.
 242. 243.
 244. 245.
 246. 247.
 248. 249.
 250. 251.
 252. 253.
 254. 255.
 256. 257.
 258. 259.
 260. 261.
 262. 263.
 264. 265.
 266. 267.
 268. 269.
 270. 271.
 272. 273.
 274. 275.
 276. 277.
 278. 279.
 280. 281.
 282. 283.
 284. 285.
 286. 287.
 288. 289.
 290. 291.
 292. 293.
 294. 295.
 296. 297.
 298. 299.
 300. 301.
 302. 303.
 304. 305.
 306. 307.
 308. 309.
 310. 311.
 312. 313.
 314. 315.
 316. 317.
 318. 319.
 320. 321.
 322. 323.
 324. 325.
 326. 327.
 328. 329.
 330. 331.
 332. 333.
 334. 335.
 336. 337.
 338. 339.
 340. 341.
 342. 343.
 344. 345.
 346. 347.
 348. 349.
 350. 351.
 352. 353.
 354. 355.
 356. 357.
 358. 359.
 360. 361.
 362. 363.
 364. 365.
 366. 367.
 368. 369.
 370. 371.
 372. 373.
 374. 375.
 376. 377.
 378. 379.
 380. 381.
 382. 383.
 384. 385.
 386. 387.
 388. 389.
 390. 391.
 392. 393.
 394. 395.
 396. 397.
 398. 399.
 400. 401.
 402. 403.
 404. 405.
 406. 407.
 408. 409.
 410. 411.
 412. 413.
 414. 415.
 416. 417.
 418. 419.
 420. 421.
 422. 423.
 424. 425.
 426. 427.
 428. 429.
 430. 431.
 432. 433.
 434. 435.
 436. 437.
 438. 439.
 440. 441.
 442. 443.
 444. 445.
 446. 447.
 448. 449.
 450. 451.
 452. 453.
 454. 455.
 456. 457.
 458. 459.
 460. 461.
 462. 463.
 464. 465.
 466. 467.
 468. 469.
 470. 471.
 472. 473.
 474. 475.
 476. 477.
 478. 479.
 480. 481.
 482. 483.
 484. 485.
 486. 487.
 488. 489.
 490. 491.
 492. 493.
 494. 495.
 496. 497.
 498. 499.
 500. 501.
 502. 503.
 504. 505.
 506. 507.
 508. 509.
 510. 511.
 512. 513.
 514. 515.
 516. 517.
 518. 519.
 520. 521.
 522. 523.
 524. 525.
 526. 527.
 528. 529.
 530. 531.
 532. 533.
 534. 535.
 536. 537.
 538. 539.
 540. 541.
 542. 543.
 544. 545.
 546. 547.
 548. 549.
 550. 551.
 552. 553.
 554. 555.
 556. 557.
 558. 559.
 560. 561.
 562. 563.
 564. 565.
 566. 567.
 568. 569.
 570. 571.
 572. 573.
 574. 575.
 576. 577.
 578. 579.
 580. 581.
 582. 583.
 584. 585.
 586. 587.
 588. 589.
 590. 591.
 592. 593.
 594. 595.
 596. 597.
 598. 599.
 600. 601.
 602. 603.
 604. 605.
 606. 607.
 608. 609.
 610. 611.
 612. 613.
 614. 615.
 616. 617.
 618. 619.
 620. 621.
 622. 623.
 624. 625.
 626. 627.
 628. 629.
 630. 631.
 632. 633.
 634. 635.
 636. 637.
 638. 639.
 640. 641.
 642. 643.
 644. 645.
 646. 647.
 648. 649.
 650. 651.
 652. 653.
 654. 655.
 656. 657.
 658. 659.
 660. 661.
 662. 663.
 664. 665.
 666. 667.
 668. 669.
 670. 671.
 672. 673.
 674. 675.
 676. 677.
 678. 679.
 680. 681.
 682. 683.
 684. 685.
 686. 687.
 688. 689.
 690. 691.
 692. 693.
 694. 695.
 696. 697.
 698. 699.
 700. 701.
 702. 703.
 704. 705.
 706. 707.
 708. 709.
 710. 711.
 712. 713.
 714. 715.
 716. 717.
 718. 719.
 720. 721.
 722. 723.
 724. 725.
 726. 727.
 728. 729.
 730. 731.
 732. 733.
 734. 735.
 736. 737.
 738. 739.
 740. 741.
 742. 743.
 744. 745.
 746. 747.
 748. 749.
 750. 751.
 752. 753.
 754. 755.
 756. 757.
 758. 759.
 760. 761.
 762. 763.
 764. 765.
 766. 767.
 768. 769.
 770. 771.
 772. 773.
 774. 775.
 776. 777.
 778. 779.
 780. 781.
 782. 783.
 784. 785.
 786. 787.
 788. 789.
 790. 791.
 792. 793.
 794. 795.
 796. 797.
 798. 799.
 800. 801.
 802. 803.
 804. 805.
 806. 807.
 808. 809.
 810. 811.
 812. 813.
 814. 815.
 816. 817.
 818. 819.
 820. 821.
 822. 823.
 824. 825.
 826. 827.
 828. 829.
 830. 831.
 832. 833.
 834. 835.
 836. 837.
 838. 839.
 840. 841.
 842. 843.
 844. 845.
 846. 847.
 848. 849.
 850. 851.
 852. 853.
 854. 855.
 856. 857.
 858. 859.
 860. 861.
 862. 863.
 864. 865.
 866. 867.
 868. 869.
 870. 871.
 872. 873.
 874. 875.
 876. 877.
 878. 879.
 880. 881.
 882. 883.
 884. 885.
 886. 887.
 888. 889.
 890. 891.
 892. 893.
 894. 895.
 896. 897.
 898. 899.
 900. 901.
 902. 903.
 904. 905.
 906. 907.
 908. 909.
 910. 911.
 912. 913.
 914. 915.
 916. 917.
 918. 919.
 920. 921.
 922. 923.
 924. 925.
 926. 927.
 928. 929.
 930. 931.
 932. 933.
 934. 935.
 936. 937.
 938. 939.
 940. 941.
 942. 943.
 944. 945.
 946. 947.
 948. 949.
 950. 951.
 952. 953.
 954. 955.
 956. 957.
 958. 959.
 960. 961.
 962. 963.
 964. 965.
 966. 967.
 968. 969.
 970. 971.
 972. 973.
 974. 975.
 976. 977.
 978. 979.
 980. 981.
 982. 983.
 984. 985.
 986. 987.
 988. 989.
 990. 991.
 992. 993.
 994. 995.
 996. 997.
 998. 999.
 1000. 1001.
 1002. 1003.
 1004. 1005.
 1006. 1007.
 1008. 1009.
 1010. 1011.
 1012. 1013.
 1014. 1015.
 1016. 1017.
 1018. 1019.
 1020. 1021.
 1022. 1023.
 1024. 1025.
 1026. 1027.
 1028. 1029.
 1030. 1031.
 1032. 1033.
 1034. 1035.
 1036. 1037.
 1038. 1039.
 1040. 1041.
 1042. 1043.
 1044. 1045.
 1046. 1047.
 1048. 1049.
 1050. 1051.
 1052. 1053.
 1054. 1055.
 1056. 1057.
 1058. 1059.
 1060. 1061.
 1062. 1063.
 1064. 1065.
 1066. 1067.
 1068. 1069.
 1070. 1071.
 1072. 1073.
 1074. 1075.
 1076. 1077.
 1078. 1079.
 1080. 1081.
 1082. 1083.
 1084. 1085.
 1086. 1087.
 1088. 1089.
 1090. 1091.
 1092. 1093.
 1094. 1095.
 1096. 1097.
 1098. 1099.
 1100. 1101.
 1102. 1103.
 1104. 1105.
 1106. 1107.
 1108. 1109.
 1110. 1111.
 1112. 1113.
 1114. 1115.
 1116. 1117.
 1118. 1119.
 1120. 1121.
 1122. 1123.
 1124. 1125.
 1126. 1127.
 1128. 1129.
 1130. 1131.
 1132. 1133.
 1134. 1135.
 1136. 1137.
 1138. 1139.
 1140. 1141.
 1142. 1143.
 1144. 1145.
 1146. 1147.
 1148. 1149.
 1150. 1151.
 1152. 1153.
 1154. 1155.
 1156. 1157.
 1158. 1159.
 1160. 1161.
 1162. 1163.
 1164. 1165.
 1166. 1167.
 1168. 1169.
 1170. 1171.
 1172. 1173.
 1174. 1175.
 1176. 1177.
 1178. 1179.
 1180. 1181.
 1182. 1183.
 1184. 1185.
 1186. 1187.
 1188. 1189.
 1190. 1191.
 1192. 1193.
 1194. 1195.
 1196. 1197.
 1198. 1199.
 1200. 1201.
 1202. 1203.
 1204. 1205.
 1206. 1207.
 1208. 1209.
 1210. 1211.
 1212. 1213.
 1214. 1215.
 1216. 1217.
 1218. 1219.
 1220. 1221.
 1222. 1223.
 1224. 1225.
 1226. 1227.
 1228. 1229.
 1230. 1231.
 1232. 1233.
 1234. 1235.
 1236. 1237.
 1238. 1239.
 1240. 1241.
 1242. 1243.
 1244. 1245.
 1246. 1247.
 1248. 1249.
 1250. 1251.
 1252. 1253.
 1254. 1255.
 1256. 1257.
 1258. 1259.
 1260. 1261.
 1262. 1263.
 1264. 1265.
 1266. 1267.
 1268. 1269.
 1270. 1271.
 1272. 1273.
 1274. 1275.
 1276. 1277.
 1278. 1279.
 1280. 1281.
 1282. 1283.
 1284. 1285.
 1286. 1287.
 1288. 1289.
 1290. 1291.
 1292. 1293.
 1294. 1295.
 1296. 1297.
 1298. 1299.
 1300. 1301.
 1302. 1303.
 1304. 1305.
 1306. 1307.
 1308. 1309.
 1310. 1311.
 1312. 1313.
 1314. 1315.
 1316. 1317.
 1318. 1319.
 1320. 1321.
 1322. 1323.
 1324. 1325.
 1326. 1327.
 1328. 1329.
 1330. 1331.
 1332. 1333.
 1334. 1335.
 1336. 1337.
 1338. 1339.
 1340. 1341.
 1342. 1343.
 1344. 1345.
 1346. 1347.
 1348. 1349.
 1350. 1351.
 1352. 1353.
 1354. 1355.
 1356. 1357.
 1358. 1359.
 1360. 1361.
 1362. 1363.
 1364. 1365.
 1366. 1367.
 1368. 1369.
 1370. 1371.
 1372. 1373.
 1374. 1375.
 1376. 1377.
 1378. 1379.
 1380. 1381.
 1382. 1383.
 1384. 1385.
 1386. 1387.
 1388. 1389.
 1390. 1391.
 1392. 1393.
 1394. 1395.
 1396. 1397.
 1398. 1399.
 1400. 1401.
 1402. 1403.
 1404. 1405.
 1406. 1407.
 1408. 1409.
 1410. 1411.
 1412. 1413.
 1414. 1415.
 1416. 1417.
 1418. 1419.
 1420. 1421.
 1422. 1423.
 1424. 1425.
 1426. 1427.
 1428. 1429.
 1430. 1431.
 1432. 1433.
 1434. 1435.
 1436. 1437.
 1438. 1439.
 1440. 1441.
 1442. 1443.
 1444. 1445.
 1446. 1447.
 1448. 1449.
 1450. 1451.
 1452. 1453.
 1454. 1455.
 1456. 1457.
 1458. 1459.
 1460. 1461.
 1462. 1463.
 1464. 1465.
 1466. 1467.
 1468. 1469.
 1470. 1471.
 1472. 1473.
 1474. 1475.
 1476. 1477.
 1478. 1479.
 1480. 1481.
 1482. 1483.
 1484. 1485.
 1486. 1487.
 1488. 1489.
 1490. 1491.
 1492. 1493.
 1494. 1495.
 1496. 1497.
 1498. 1499.
 1500. 1501.
 1502. 1503.
 1504. 1505.
 1506. 1507.
 1508. 1509.
 1510. 1511.
 1512. 1513.
 1514. 1515.
 1516. 1517.
 1518. 1519.
 1520. 1521.
 1522. 1523.
 1524. 1525.
 1526. 1527.
 1528. 1529.
 1530. 1531.
 1532. 1533.
 1534. 1535.
 1536. 1537.
 1538. 1539.
 1540. 1541.
 1542. 1543.
 1544. 1545.
 1546. 1547.
 1548. 1549.
 1550. 1551.
 1552. 1553.
 1554. 1555.
 1556. 1557.
 1558. 1559.
 1560. 1561.
 1562. 1563.
 1564. 1565.
 1566. 1567.
 1568. 1569.
 1570. 1571.
 1572. 1573.
 1574. 1575.
 1576. 1577.
 1578. 1579.
 1580. 1581.
 1582. 1583.
 1584. 1585.
 1586. 1587.
 1588. 1589.
 1590. 1591.
 1592. 1593.
 1594. 1595.
 1596. 1597.
 1598. 1599.
 1600. 1601.
 1602. 1603.
 1604. 1605.
 1606. 1607.
 1608. 1609.
 1610. 1611.
 1612. 1613.
 1614. 1615.
 1616. 1617.
 1618. 1619.
 1620. 1621.
 1622. 1623.
 1624. 1625.
 1626. 1627.
 1628. 1629.
 1630. 1631.
 1632. 1633.
 1634. 1635.
 1636. 1637.
 1638. 1639.
 1640. 1641.
 1642. 1643.
 1644. 1645.
 1646. 1647

Ismeret, de minnek-utánna a' mi meg-tartottunk
Ismeret, de minnek-utánna a' mi meg-tartottunk
Ismeret, de minnek-utánna a' mi meg-tartottunk

De minnek-utánna a' mi meg-tartottunk
De minnek-utánna a' mi meg-tartottunk
De minnek-utánna a' mi meg-tartottunk

Igaz beszéd ez, és ezeket akarom hogy
Igaz beszéd ez, és ezeket akarom hogy
Igaz beszéd ez, és ezeket akarom hogy

ELŐRÉS Z.

Az embernek Nyavalyáságos voltáról.

III. KERDES.

Honnan isméri meg a' te nyavalyáságodat?

FELELET.

Az Istennek törvényéből, a' az embernek nyavalyáságáról. Az embernek nyavalyáságáról.

Ismeret, de minnek-utánna a' mi meg-tartottunk
Ismeret, de minnek-utánna a' mi meg-tartottunk
Ismeret, de minnek-utánna a' mi meg-tartottunk

Summary
Az embernek
nyavalyás
gombnak
első részén
meg-ismé-
rem az I-
stennek
törvénye-
ből.

AZEMBERNEK NYA-

nek nyavalyásága két részből áll. *Első* Bűn. *Második* a' Bűnnek büntetése, avagy azzal érdemlet gonosz.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Rom. 3. 20. *A' bűnnek ismereti a' törvény által vagyon.*

Rom. 7. 7. *A' bűnt nem ismértem meg ha nem a' törvény által.* Mert a' gonosz kívánság tudni il- got-is nem tudtam + volna, ha a' Törvény lik bűnnek nem mondotta volna: *Ne kívánnjad.* Lásd. lenni. Gal. 3. 19. 1. Ján. 3. 4.

IV. KERDES.

Mit kívánmi tőlünk az Istennek törvénye?

FELELET.

Summája. Meg-tanít minket arra Christus Urunk Az Istenek egy Summában Sz. Máthénak 22. részében. törvénye

(1) Szeressed a' te Uradat Istenedet tel- kíván mi lyes szivedből, tellyes lelkedből, tellyes el- tőlünk töl- médből, és minden erődből. Ez az első és kelletes

Szereteted; nagy parantsolat. A' második pedig hason- 1. Istenünk lo chez: (2) Szeressed a' te Felebarátodat hoz 2. Fe- *mint te magadat.* E' két parantsolatban lebará-

tunkhoz. fűgg mind a' Törvény és a' Prophéták írása.

1. Mitsoda igékkel kívánnya a' törvény az Istenhez való tökéletes szeretet?

2. Mitsoda igékkel kívánnya a' törvény a' mi felebarátinkhoz való tökéletes szeretet?

Matth. 22. 37. Márk. 12. 30. Luc. 10. 27.

Szeressed a' te Uradat Istenedet.) Mol. 5. Köny. 6. 5.

Szeressed a' te Felebarátodat.) Mol. 3. Köny. 19. 18.

V. KERDES.

Meg.

VALYASSAG AROL.

Meg-tarthatodé tökéletesen mind ezeket?

FELELET.

Semmiképpen nem a: (1) Mert természet szerént hajlando vagyok az Istennek b, és felebarátomnak gyűlölésére c.

Szent írásbeli bizonyságok

a. Rom. 3. 11. 12. Nintsen csak egy igaz-is Nintsen ki tudná és meg-keresné az Istent; *Mindnyájan az emberek el-hajlottak, haszon- talanokká lóttanak, nintsen ki jót teledne, nintsen csak egy-is.*

b. Rom. 8. 7. *Mert a' testnek böltsesége ellensége Istennek.* Es az Isten törvényének alája nem *Gettetik, mert nem-is lehet.* Lásd. Mos. 2. k. 20.

6. Solt. 68. 5. 2. Rom. 1. 5. 30.

c. Tit. 3. 3. *Mert valánk régenten mi-is boldok, gyűlölségesek és egy másnak gyűlölői.* Lásd. Rom. 1. 31.

VI. KERDES.

Hát az Isten az embert illy gonosz-szá és vissza fordultá teremtetee?

FELELET.

Nem semmiképpen: Hanem inkább jó- vá a, és (1) az ő hasonlatosságára b, teret- te őtet, az az, (2) fel-ékefitette őtet igazság- gal és szentséggel c, (3) hogy az ő terem- Istenét igazán meg-ismérné, szive szerént szeretné, ő véle egyetemben boldogul ő- rökké élne: e' végre penig hogy őtet ditsér- né és magasztalná d.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Mol. 1. k. 1. 31. *Meg-tekiinte Isten min-*

Summája

Nem sze- rethetem tökéletes- sen az Iste- és feleba- ratomat.

1. Miért nem?

III. V R N A P.

Summája

Az Isten az embert ná gonosz-szá vagy el-

fordultá,

hanem jó- vá terem-

tette a

1. Miképpé teremtetee

jová?

2. Miben ál

az Isten-

nek hason-

latossága

vagy ábrá-

zatrya?

3. Mi vég-

re terem-

tette az I-

sten az em-

bert az ő

hasonla-

toságára?

AZ EMBERNEK NYA-

dent Valamit teremtet Vala, és imé igen jó Vala. Pred. 7. 7. 29.

b. Mos. I. K. 1. 27. Teremte azért Isten embert az ő képere, az Istennek képere teremte azt.

c. Ephes. 4. 24. Öltözzétek-fel amaz újembert, ki az Isten szerint teremtetett az igazságra és a Valóságos szent életre.

Ismét, Col. 3. 10 öltözzétek-fel az új embert, melynek ujzulása vagy, annak ábrázatya-hoz illendő ismételten a' ki teremtetett azt.

d. Rom. 10. 5. A Moses ilyen írja-le a' törvényből Való igazságot, hogy: A' ki azokat betölti él azok által. Ide tartozot a' Paraditsomban lévő életnek fájának sacramentuma. Terem. 2. 9.

VII. K E R D E S.

Honnan vagy tehát az emberi természetnek illy romlott és gorosz volta?

F E L E L E T.

A' mi első szüléinknek Adámnak és Evának a paraditsomban lőtt esetekből és engedetlenségekből a. Ahonnét (1) a' mi természetünk úgy meg-romlott, hogy mindnyajan bűnbé foganttatuk és születtetünk b.

Szent írásbeli bizonyságok.
a. Rom. 5. 12. Egy ember által jött e' világba a' bűn, és a' bűnért a' halál, és akképpen minden emberekre ki hatot, kiben mindnyájan vétkezünk.

Solt. 51. 7. Imé en álnokságban fogantattam, és az en anyám bűnben megleget engemet. Lásd. Job. 14. 7. 4.

Ismét, Ján. 3. 6. A' mi a' testből * született, az testből, és a' mi a' lelektől született, lelektől. Lásd. Eph. 3. 3.

VIII.

VALYASSAG ARÓL.

VIII. K E R D E S.

Igy annyéra meg-romlottunké, hogy a' jóak meg-tselekedésére szintén alkalmatlanok legyünk minden gonoszra pedig hajlandok?

F E L E L E T.

Bizonyára úgy vagy a. (1) Hanem-ha a' Szent Lélek által ujonnan születtetünk b.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Rom. 7. 18. Mert jól tudom hogy nem lakik én bennem, az az, én testemben, jó.

Ismét, 2. Cor. 3. 5. Nem vagyunk alkalmatosok magunktól Valaminek csak meg-gondolásra is, úgy mint magunktól.

Ismét, Teremt. 8. 21. Az embernek szívének gondolatja gonosz az ő ifjuságától fogva, és 6. 5

Ismét, Job. 15. 16. Utálatos és dohos az ember, (a' meg-romlott ember tudni-illik, az ov ember és a' lelkes ember,) ki mint a' víz az

úgy iszja az álnokságot. [Az az, Vétkezni oly közönléges és szokot dolog ő néki, és arra oly könnyen hajlando ő, mint a' víznek itallára.] Lásd. Jer 13. 23. Eph. 2. 7. 1. 5.

b. Ján. 3. 5. Valaki nem születendik víztől és lelektől, nem mehet be az Istennek országába. és 1. 13. 2. Cor. 3. 5. Jác. 1. 17. Ján. 8. 36.

IX. K E R D E S.

Az Isten azért nem törvénytelenül tselekedsziké az emberrel, hogy ő tőle a' törvényben olyakat kíván, a' mellyeket meg nem tselekedhetik?

F E L E L E T.

Semmiképpen nem a. (1) Mert az Isten

A s

az em-

Summája
A' mi természetünk annyira meg-vesztegette-

tett, hogy
1. a' jonak tselekedésre szinte alkalmatlanok vagyunk. 2. Minden gonoszra pedig hajlandok

1. Nendő azért ez romlottságban és vesztésben mindékor meg-maradunk mi?

IV. V z

N A P.

Summája
Az Isten nem tév az ember-

10 **AZ EMBERNEK NYA-**
 az embert ollyá teremtetten vala, hogy azo-
 kat meg-tselekedhetné b: de az ember az
 ördögnek izgatása miatt c, az ő maga enge-
 detlenségéből mind ő magát s mind után-
 na valo maradékit azoktól az Isteni ajandé-
 koktól meg-fosztá d.

Az embert.) A' mi első szüléinket tudni-
 illik, kik mint egy gyökeri valának az emberi
 nemzetségnek.

Minden ő utánna valo maradékit) A' mikép-
 pen valami jószágot nem tsak magától, hanem
 minden maradékitól is el-vezthet valaki.

Azoktól az ajándékoktól) Az az, attól az e-
 rőtől, mellyel meg-ajándékozattván, az Istén-
 nek törvényének tökéletesen engedhet vala,
 és minden maradéki is azt bé-tölthették vol-
 na, ha azt az erőt a' bűn által az ember el nem
 vesztette volna.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Gen. 18. v. 25. Avagy ez egész földnek
 bírása nem tselekednéke igazságot?

Rom. 1. v. 32. Az Istennek igazsága az hogy
 a' kik ez ilyeneket tselekeszik, meltek leg yeneke
 halálra, és 3. v. 5. 6. 7.

Ismét, Matth. 18. v. 23. 24. és t. A' Király
 meg-kiváná az ő igazsága szerént a' meg-fi-
 zethetetlen adósságot.

b. Prédik. 7. v. 29. Lássad ezt a' mit talál-
 tam, az Isten teremtetten az embert igazságba.

c. 2. Cor. 11. 3. A' kígyó tsalá-meg az E-
 dat az ő álnokságával.

d. Rom. 5. 19. Egy embernek engedetlensége
 által sokan bűnösök lősenek.

Ismét, Mos. I. K. 3. 7. Meg-nyilatkozá-
 nak mind a' kettőnek (Ádámnak és Évának) sze-
 mei.

VALYASSAGAROL. 11

mei, és meg-ismérik magokat mezteleneknek
 lenni.

X. K E R D E S.

Nemde az Isten büntetetlen hadgyae' ezt *Summája.*
 az embernek vak-merő engedetlen-
 ségét és tölle el-szakadását?

F E L E L E T.

Semmiképpen nem, sőt inkább a. (1) Es azokat
 rettenetes képpen haragszik b. mind (2) a' megakarja
 bennünk születet bűnért c. mind pedig azo-
 kért a' mellyeket mi magunk tselekszünk d. haragszik
 és azokat igazítéletiből (3) mind idő sze-
 rent valo büntetésekkel e. mind öröcké valo
 f. kinokkal meg-bünteti g. (4) a' mint ő
 maga mondotta: *Atkozot valaki meg nem*
marad mind azokban, mellyek meg-irat-
tattak a' Törvénynek könyvében, hogy a-
zokat tselekedgye.

Nemde az Isten) E' kérdés a' következen-
 dővel egygyütt tanitnak a' mi nyavalyásá-
 gunknak második részéről, mely a' bűnért va-
 lo büntetés.

Atkozott) Gal. 3. 10. Mos. 5. könyv. 27. 26.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 5. v. 6. Nem olly Isten vagy kígyó-
 nyörködgyel az hitetlenségben, nem lakik te ná-
 lad a' gonosz. Rom. 1. 18. és 2. 8. 9.

b Solt. 76. v. 8. Te, te mondom rettenetes
 vagy: és kitsoda álhat-meg a' te orczád előtt
 mikor meg-haragszol.

Ismét, Sid. 10. 31. Rettenetes dolog az élő
 Istennek kezében esni. és 12. 29. Mos IV. K.

12 AZ EMBERNEK NYA.

4. 24. és 32. 22. Efa. 33. 14. Nah. 1. 5. 6.
c. Eph. 2. 3. *Mi minnyájan valánk harag-
nak fiai, mint egyebek-is.*

Ismét, Rom. 5. 14. *Az halál-is penig ura-
kodott Ádám-tól fogva Mozes-ig, azok ellen-is a-
kik nem vétkeztenek, vala az Ádám eseteinek
hasonlatossága szerint.*

a. Itt szo-
vagyon a'
kisdetek.
röl, kikbē,
ha szintén
mint Ádám
tselekedet
szerint ne
vétkeznek-
is, beléjek
oltatott a'
bűn rétel-
re valo
hajlando-
ság.

d. Rom. 1. 18. *Nyilván vagy az Istennek
haragja menyből, az embereknek minden bi-
teslenségek és hamisságok ellen.* Lásd. Mos. k. 29.
18. 19. 20. Rom. 2. 5.

e. Mos. 5. köny. 28. 15. 16. 17. 18. 19. Ha
nem engedénde sz a' te Uradnak Istenednek
beszédének s' a' t. Atkozott lesz a' városban,
átkozott a' mezőben: atkozott leszen a' te
kosárod és a' te kenyeres edényed, atkozott
leszen a' te méhednek gyümöltse, a' te föl-
dednek jóvedelme, a' te tehenidnek és juha-
idnak tenyészése: atkozott lesz mikor be-me-
nendesz és mikor ki-menendesz. Lásd. Mos. 3.
k. 26. 14-39. és Mal. 2. 2.

f. Efa. 66. 24. *Az ő férgek meg nem hal, az
ő házok meg nem alusznak, és minden ember
előt gyalázatosok lesznek.*

Ismét, Matth. 25. 41. *Távozzatok-el én
tőlem atkozottak az örökké valo tűzre, ki
meg-készítettett az ördögnek és az ő angya-
linak.* Marc. 9. 43. 48. 2 Thess. 1. 8. 9. Jel. 21. 8.

Ismét, 2. Pet. 2. 9. *Tudgya az Ur az ha-
misságat az ítélet napjára a' büntetésre meg-
tartani.*

g. Solt. 5. 5. 7. *Nem olly Isten vagy ki győ-
nyörködgyél a' hitetlenségben, nem lakozik
te nálad a' gonosz. El-ve széd a' kik hazug-
ságos szólnak, a' vér-szopo és álnokságnak em-
berét el-ve szedi az Ur.*

XI. KER

VALY ASSAG AROL. 13

XI. K E R D E S.

Hát nem irgalmasé az Isten?

Summája
Az Istenek
irgalmas-
sága a' bűnnek ennek előtte meg-mondott büntetését el
nem fordította.

F E L E L E T.

(1) Irgalmas bizonyára az Isten, de ugy-
hog azonközbe igaz-is légyen a: Minck-
okáért kívánnya az ő igazsága, (2) hogy a'
mely bűn az Istennek felséges ditsősége el-
len lőtt, ugyan az felette igen nagy bünte-
tésekkel, az az, testi és lelki örökké-valo
kinokkal büntetessék meg b.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Mos. II. köny. 34. 6. 7. *Jehova, Jehova,
Erős irgalmas és kegyelmes Isten: késedelmes
a' haragra, nagy irgalmaságu és igazságu: ki
meg-tartya irgalmaságát ezer-iziglen, meg-
engedi a' hamisságot, a' vétet és a' bünt: és
ki a' bűnöst büntetés nélkül semmiképpen nem
hadgya, meg-látogatya az Atyáknak álnoksá-
gokat a' fiakban, és a' fiaknak fiaiban, harmad
negyed-iziglen.* Solt. 116. 5. és 145. 17. Nah.
1. 3.

Ismét, Efa. 33. 14. *Meg-rettentek vala a'
bűnösök Sionban, a' hypocritákat környül
vőtte vala a' félelem. Kitsoda maradhatna mi
közzülünk az emészto tőzzel? Kitsoda lak-
hatnék mi közzülünk az örökké valo égések-
kel?*

b. 2. Thess. 1. 6. 7. 8. 9. *Ez az Istennek igaz
ítéletinek meg-mutatása: Mivel hogy igaz
dolog ez az Istennek előtte, hogy viszontag
fizessen azoknak kik titeket nyomorgatnak,
nyomor-*

14 AZ EMBERNEK MEG-

nyomorusággal: Tinéktek pedig kik nyomor-
gattatok nyugodalommal velünk egyetemi-
ben, *Mikoron meg-jelenik az Ur Jesus az egh-
ből*, az ő hatalmosságának Angyalival, tűznek
langjában, ki boszszút áll azokon, a' kik az
Istent nem ismerik, és nem endednek a' mi
Urunk Jesus Christushnak Evangéliomának:
kik meg-büntetnek örök veszedelemmel, az
Urnak orczájától és az ő hatalmas ditsőségé-
től ki-űzöttetvén. Lásd Rom. 1. 32. Solt. 5. 5. 6.

V. URNAP.
Summája.

A' tőlünk

meg-ér-
demlet
bünteté-
stől semmi-
képpen
meg nem
szabadul-
hatunk:
hanem ha-
tókélleres
elég tétel
lészen é-
rettek.

1. Miért
szükséges
a' tókélle-
tes elég té-
tel?

2. Ki által
kel véghez
menni an-
nak a' tő-
kélleres e-
lég tétel-
nek?

MASODIK RESZ.

Az embernek Meg-szabadulá- sáról.

XII. KERDES.

*Mivel hogy azért az Istennek igaz ítéleti
szerint mindideig való, s' mind pedig örök-
ké' való kinokraméltok volnánk: vagy ne' va-
lami mód avagy út mellyel e' büntetésekről
meg-szabadulhatunk és az Isten-
nel meg-bekélhetünk?*

F E L E L E T.

(1) Az Isten az ő igazságának eleget akar
tételni a: ezokaért szükség, hogy, (2) vagy
magunk által b, vagy más által tegyünk
eleget c.

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. Sid. 9. 22. 23. Es majd mindenek vérrel
tisztittatnak meg a' törvény szerint, és a' vér-
ontás nélkül nem leszen a' bocsánat: Azért
szükség velle, hogy a' mennyei dolgoknak pél-
dái ilyen állatok által tisztittassanak meg, a'
men-

SZABADULASAROL. 15

mennyeiek pedig drágább áldozatokkal hogy
nem mint azok voltak.

b. Ezech. 18. 4. 20. A' melly lélek vétke-
zik, ugyan az hallyon-is meg. Mos. 2. k. 32. 33.
Mos. 3. k. 24. 16.

c. Rom. 8. 3. 4. Mert a' mi a' törvénynek
lehetetlen vala, mivel hogy erőtelen vala a'
testnek miatta, az Isten az ő fiat el-botsátván
*bűnös testnek hasonlatosságában a' bűnért, a'
bünt kárhoztatta az ő testében: Hogy a' tör-
vénynek ama' kevélysége mi bennünk bé-telnek.*

Matth. 5. 26. Bizony mondom néked ki
nem mégy onnét semmiképpen míg meg-nem
fizetz mind az utolsó fillérig.

Ismét, 2. Cor. 5. 21. Az Isten, azt a' ki bünt
nem tud vala, tévé bűnné, hogy mi lennénk
Isten igazsága ő benne.

XIII. KERDES.

*Mi magunk által eleget tehetünk e' az Isten
igazságának?*

F E L E L E T.

Semmi részből nem a: sőt inkább (1) *
adottságinkat napról napra öregbittyük b.

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. Job. 9. 2. *Jól tudom hogy ugy' vagy, mert
mi-modon lehetne igaz az ember, ha az erős
Istenhez hasonlittatnék? Ha az ember akar-
na pörölni ő velle, neki ezer közzül-is egy meg
nem felelhet.* Rom. 5. 6. Eph. 2. 1.

b. 1. Király 8. 46. Senki nintsen a' ki ne vét-
keznék. Pel. 10. 9. 1. Ján. 1. 8. 10.

Ismét, Rom. 2. 5. *A' te keménységed szerint
és meg-terhetetlen szíved szerint, gyűjtesz te
magadnak haragot a' haragnak napjára, és az
Istennek igaz ítéletinek meg-jelenésének nap-
jára.*

XIV.

Summája:
Magunk
által sem-
miképpen
eleget ne
hetünk.

1. Miért ne
tehetünk
eleget?

* Az az
ujjabb uj-
jabb bűn-
tetésre va-
lo kötele-
ségünk.

16 AZ EMBERNEK MEG-

XIV. K E R D E S.

Summája

Miért
tünk 1. sem
más 2. sem
csak pusztá
teretét ál-
lat eleget
né tehetet

A' menyben és földön valo teremtet állatok között valamely, a' ki csak pusztá teretett állat eleget teheté mi éret-
tünk?

F E L E L E T.

1. Miért
né más te-
remtet ál-
lat?
2. Miért
nem csak
tsupa teré-
tett állat?

Tsak egy sem. Először azért (1) Mert az a' bűnt mellyet az ember tölt, nem akarja az Isten más teremtet állatban meg-büntetni a. Másodszor (2) Mert a' mi tsak teremtet állat, az Istennek a' bűn ellen valo haragjának terhétel-nem viselhetné, és egyeteket attól meg-nem szabadithatna b.

Szent írásbéli bizonyságok.

* Tudni il-
lik a' meg
vilgott fá-
nak gyh-
mólséből.
Te tudni-
állik em-
ber.

Mof. II. köny. 2. 17. Valamely napon éjenedsz abból * még-halván meg-halsz t. Lásd Mof. II. köny. 32. 33. Eze. 18. 4.
b. Jerem. 4. 4. Az Úr ki-jő haraggal mint a' tűz ki annyira ég, hogy senki azt meg nem oltathatja.
Ismét, Solt. 130. 3. Ha a' mi bűneinket meg-tartándod Isten, Uram kitsoda álhat meg? Lásd. Efa. 33. 14. Solt. 49. 8.

XV. K E R D E S.

Summája

A' mi köz-
ben járonkban

Minémű szabaditót és közben-járót kell hát keresnünk?

három dolgok kívántatnak-meg.

F E L E L E T.

1. Mellyik
az első?

2. Mellyik
a' másik?

(1) Ollyat ki valóságos ember a. és (2) tökéletes igasága legyen ugyan b: de mind-azáltal (3) minden teremtet állatoknál hatalmasab-

SZABADULASAROL 17

almasb. azaz, a' ki egyszer s-mind valo-
ágos igaz Isten-is legyen c.

Egyszer s-mind Valóságos Isten-is.) Tudni-
állik Isten és ember a' személyi egygyesülés-
ben, Isten és ember közben-járo.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Cor. 15. 21. Egyember által vagy a'
halál, ember által vagy a' fel-sámadás-is.
Lásd Mof. I. k. 3. 15.

Ismét. Sid. 2. 17. Annakokáért mindenestől
fogva hasonlatosnak kellett lenni az atyá-
hoz, hogy könyörülő lenne, és hív Pap az
Isten előtt valo dolgokban, hogy a' népnek
bűnét el-törle né.

b. Sid. 7. 26. Mert ilyen Papi fejedelem illet
Gala minket, szent, ártatlan, széplő-nélkül
Galo, a' bűnösöktől meg-választator. Lásd
Zach. 13. 7. Matt. 26. 31.

c. Hof. 1. 7. A' Juda házának kegyelmés
lészek, és meg-sarcom őket az ő Urok Istenek
által.

Ismét, Jer. 23. 6. Ez az ő neve, mellyel ne-
vezis őket az Izrael, ő Jehova mi igaságunk.
Lásd Matt. 1. 23. Efa. 9. 6.

XVI. K E R D E S.

Miért kellett ő neki valóságos embernek és
tökéletes igaznak lenni?

F E L E L E T.

(1) Mert az Istennek igasága azt kíván-
nya, hogy a' mely emberi természet vette-
zet, ugyan azon emberi természet fizessen,
meg-is a' bűnért a: (2) a' ki pedig ő maga-
is bűnös volna egybekért meg nem fizet-
hetné b.

3. Mellyik
a' harma-
dik?

VI. Úr
NAP.

Summája

Okai, a'
közben-já-
ronak kel-

let lenni
valóságos
és igaz
embernek.

1. Miért
kell len-
ni valósá-
gos em-
bernek?

2. Miért
kell lenni
tökéletes
igaznak-
is?

Szent

18 AZ EMBERNEK MEG-

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Ki-jöv. 32. 33. Azt a' ki vérkezék én el-
lenem, ki-rörlöm az én könyvemből. Lásd
1. Cor. 15. 21. Rom. 5. 19.

Ismét, Sid. 2. 14. 16. Mivel-hogy azért a'
fiak rézeli a' testnek, ő-is hasonlóképpen ugyan
azonokban részes lött, s' a' t, Nem az Angya-
lót vötte-fel, hanem az Abrahámnak mag-
gat.

Ismét, Sid. 5. 1. Minden Pap az emberek köz-
zül vétetik-fel, és az emberekért rendeltetik
az Istennél véghez viendő dolgokra, hogy
ajándékokat és áldozatokat vigyen Isten elei-
ben a' bűnökért.

b. Sid. 7. 26. 27. Ilyen Papi fejedelem illes-
zala minket, szent, ártatlan, szeplő-nélkül
valo, a' bűnösöktől el-választatot, és ki az
egeknél magosságosb volna, kinek ne lenne
szükség mindennap, mint ama' Papoknak, elő-
szőr a' maga bűneért áldozni. Annak-utánna

Summája. Három o-
kai jelen-
ternek
meg, miért
kellet a'
közben já-
ronak igaz
Istennek
lenni.

1. Mellyik
az első?
2. Mellyik
a' második?
3. Mellyik
a' harma-
dik?

XVII. K E R D E S.
Miért kellett ő neki az emberséggel egygyú-
tigaz Istennek-is lenni?
F E L E L E T.
(1) Hogy az ő Istenségének hatalmával
az Isten haragjának terhét az ő testében el-
szenvedhetné a. Es minékünk (2) az el-vesz-
tett igaságot és életet vissza szerezhethé b.
és (3) meg-adhatná c.

Szent írásbeli bizonyságok.
a. Efa. 9. 6. Gyermekek születtetet nekünk, Fi-
adattatott minékünk, kinek vállán vagyon a'
Feje-

SZABADULASAROL. 19

Fejedelemség, kinek nevét nevezi az Ur erős
hatalmas Istennek. Lásd. Efa. 63. 4.

Apost. tsel. 20. 28. Az Isten tulajdon saját
vérevel váltotta-meg az Ecclesiát.

Sid. 9. 14. Mennyivel inkább a' Christusnak
vére, ki az örökké való lélek által önnön ma-
gát ártatlan lévén meg-áldozta az Istennek,
meg-tisztította a' ti lelketek ismétet a' meg-
holt tselekedetektől, hogy szolgáljatok az
élő Istennek.

1. Pet. 3. 18. A' Christus egyszer a' bűnért
szenvedet, igaz lévén a' hamissakért, hogy
minket Istenhez vinne, ki meg-holt ugyan
test szerént, de a' Léleknek * általa, meg-ele-
venitretett.

b. Jer. 33. 16. A' napokban meg-szabadul a'
Juda, és a' Jerusálem lakozik bátorsággal, az
penig ki őtet nevén nevezi, leszen Jehova mi-
igaságunk t. és 23. r. v. 6.

c. 1. Theff. 1. v. 10. A' Jesus meg-szabadit
minket a' jövődő haragtul. Lásd. 2. Tim. 1. 10.

1. Jan. 4. 9. Ebben jelent-meg az Istennek
szereteti mi hozzánk, hogy amaz ő el-
Fiát el-küldötte ez világra, hogy elnék t ő
általa. [t Melly életet nekünk az ő halálával
keresett, és ugyan azont az ő lelke által hat-
ható-képpen munkálodgya bennünk].

XVIII. K E R D E S.
Kitsoda penig az a' Közben-járo, a' ki egy-
szer s mind valóságos Isten, és valosá-
gos tökéletes igaz ember-is?
F E L E L E T.

A' mi Vrunk Jesus Christus a' ki tétetett nekünk
minékünk az Atya Isten től (1) böltsesé-
günké, ront?

* az az
az ő Isteni
erejének ál-
tala.

† Mivel
hogy azt
az igazsá-
got mely
az Isten el-
löt meg ál-
ő szerzi-
meg és a-
jándékoz-
za miné-
künk.

Summája.

Ilyen köz-
ben-járo,
ugy-mint
ki. 1. igaz
Isten. 2.

valóságos
ember. 3. I-
gaz ember
csak a' mi

Urunk Jé-
sus Chri-
stus a.

1. Miért a'
datot mi-

nekünk
közben já-
gunké, ront?

20 AZ EMBERNEK MEG-
güнкé, igazságunká, szentségünké, és vál-
tságunká b.

Váltságunka) az az, Meg-váltonká. Mert
az igaz Meg-váltohoz illendő tiszték ő benne
egyedül találtnak-meg, mint oda fellyebb
meg-mondatott.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Tim. 2. 56. [*Hogy a' Christus miköz-
ben-járunk*]. Egy a' közben-járo Isten között,
és emberek között az ember Christus Jesus, ki
adta önnön magát váltságnak áránul minde-
nekért.

Jan. 1. 2. 3. 4. 5. [*Hogy a' Christus igaz Iste*].
* Az Igén A' kezdetben vala amaz Ige, és az az * Ige va-
érti szent la az Istennél, és az az Ige Isten vala, ez az ige
János a' kezdettől fogva ez Istennél vala.

Jan. 1. 14. [*Hogy a' Christus valóságos em-
ber*]. Amaz ige testé lett, (az az, az Isten-
Fiát: mint nek egy szülött fia fel-vőtte az emberi termé-
meg-tet-*szere,*) és lakozott mi közöttünk.

Phil. 2. 6. 7. 8. A' Jesus Christus mikoron I-
versben. stennek formájában volna, nem alitá ragado-
Es lártuk mánynak lenni, az ő Istennel való egyenlősé-
az ő ditsős-*gét,* hanem ő maga meg-*űresíté magát,* szol-
ségét, ugy-*gai* formát vévén magára, hasonlatos lett az
mint az A-*emberekhez,* és emberi ábrázatban találtatott
tyának mint ember.

1. Petr. 3. 18. [*Hogy a' Christus igaz em-
ber.*] A' Christus egyfizer a' bűnért szenvedet,
igaz lévén a' hamissakért, hogy minket Isten-
hez vinne. Lásd. 1. Jan. 3. 5. 2. Cor. 5. 21.

6. 1. Cor. 1. 30. A' Jesus Christus lett miné-
künk Istentől bőségség, igazság, szentség és
váltság.

XIX. K E R D E S.

Hon-

SZABADULASAROL. 21

Honnan tudod ezt?

F E L E L E T.

Az Evangeliumbol: Mellyet az Isten (1) Jesus Chri-
először a' Paraditsomban jelentett-meg a. ez a' tökél-
és azután (2) a' Pátriarchák b. és Prophe- letes köz-
ták által hirdettetett c. az áldozatokkal és ben járo-
egyéb óv törvénybéli ceremoniák által én azt tu-
meg-példázott d. Végezetre penig (4) az ő dom az E-
egygyetlen egy Fia által bé-rellesztet e. vangeli-
ombol,

1. Holott jelentette Isten meg először az melly az I-
Evangeliumot. 2. Ki által hirdettette az utá. stentol 1.
3. Mivel példázattá. 4. Ki által töltötte-bé. régen ki-

A' honnan az Evangeliumnak meg-határo- jelentetett
zott le-írása ez lehet: Az Evangelium, az I- 2. ki-hir-
sten Fiának testben való meg-jelenésének kö- dettetett.
zónságes ki-hirdettetése. Rom. 1. 1. 2. 3. az ő 3. példáz-
népének helyre állattatására és idvözítésére, tatott.
Matth. 1. 21. 4. bé-rel-
lyesitetett.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Terem. 3. 14. Ellenkezélt szerzek te kö-
zötted * és az Afzonyi-állat között, a' te ma- * Itt szollaz
god között és az ő magva között †: az meg- Isten a' ki-
rontya tenéked fejedet, és te meg-rontod annak gyonak. E'
sarkát *. peniga' ki-

b Ter. 22. 18. az Abrah.

Ter. 26. 4. az Isááknak

Ter. 28. 14. a' Jákobnak

aldatnak-meg minden nemzetségek (16. 9. és 20. 2.

Ter. 49. 10. Nem vétetik-el Judától a' Ki-† Az aszo-
rályi páltza, és a' törvény-tévő az ő maradéki- nyi-állat-
tol mig nem el-jő a' Silo. † a' Messiás avagy a' nak magva
Christus.] és sok népek gyűlnek ő hozzá. a' Christo.

c. Apost. tsel. 3. 24. Minden Prophéták Sa- Gal. 4. 4.
mueltől fogva, és a' kik ő utánna következenek, * A' Chri-

B 3

Galatik

22 AZ EMBERNEK MEG-

aus meg- Valakik Bollottanak, e' napokról jóvendöltenek
 rőri a' ki- Apost. tsel. 10. 42. Erről [a' Jesufrol] min-
 gyonak fe- a' Propheták is bizonyoságot tesznek, hogy az
 jet, midőn bűneinek borsánatyaát veszi az ő neve által
 le-rontya minden Valaki hiszen ő benne. Lásd. Ján. 5. 46.
 az őrdög- Luc. 24. 27. 44.
 nek mun- d. Sid. 8. 4. 5. A' Papok kik a' törvény szerint
 káit 1. Joh. áldoznak ajándékokat, a' mennyei dolgoknak
 3. 8. A' ki- példájának és árnyékának szolgálnak.
 gyo pedig Ismért, Sid. 10. 1. A' törvény A' törvény [a'
 avagy a' Ceremoniás törvény tud-i-lik] a' követe-
 Sánta meg- zendőknek árnyéka volt, nem a' Valóságok-
 rőri a' - nak ki-metizett formája.
 Christus. Coloss. 2. 16. 17. Az Innep napok, az új
 nak farkát, holdnak, a' Sombarok a' követez zendőknek
 midőn őtet árnyéki Valának: de a' Valóság a' Christusé.
 teste sze- e. Jan. 1. 29. Imé az Istennek ama' Bíránya,
 rint meg- t ki el-vefzi ez Világnak bűnét. Lásd. Sid. 1. 1.
 ölte, és Matth. 5. 17.
 még mostis [t Kit az Isten öröktől-fogva eleve el-ren-
 azó tagjai- delt: és ki a' Páscha bíránynak meg-áldozta-
 tá őtet ül- táfa és egyéb ov Törvénybéli ceremóniák ál-
 dőzi noha tál meg-volt példázattal.]
 az ő idvef- 1. Cor. 5. 7. A' mi húsvéti bírányunk a'
 ségekben- Christus mi ereztünk meg-áldoztatott.
 valo fo- Ismért, Apost. tsel. 13. 31. 33. Mi-is hirdet-
 gyatkozás tyúk néktek hogy az az igéretet mellyet tört
 és kár nél- az arjának az Isten be-töltötte azoknak fia-
 kül. nak, az az, minekünk, mivel hogy a' Jesust fel-
 támasztotta.

VII. V R

XX. K E R D E S.

N A P. Idvezülneké hát a' Christus által mind-
 Summája. nek, a' kik az Adámban el-vefze-
 Az Adám- nek vala?
 nak nem
 minden
 maradéki.

F E L E L E T.

Nem

SZABADULASAROL 23

Nem mindenek a: hanem csak azok, kik tartatnak-
 igaz hit által ő beléje oltatnak, és az ő jóté- meg a'
 teményit magokhoz kaptasollyak b. Christus
 által a, ha-
 nem csak a'

Szent Irásbéli bizonyosságok

a. Matth. 7. 13. 14. Széles kapu az, és széles hívők.
 ut, a' mely veszedelemre veszen: és sokan vad-
 nak kik be-mennek azon: Mert szoros kapu és
 keskeny ut, a' mely viszen az életre, és keve-
 sen vadnak azok a' kik azt megtalállyak. Lásd.
 1. 21. 22. 23. és 20. rész. 1. 16. és 22. 1. 14.
 b. Jan. 3. 16. Ugy szerette Isten e' világot,
 hogy az ő egygyetlen egy szülött Fiát adná,
 hogy minden Valaki hiszen ő benne, el ne vesz-
 fzen, hanem örök élete legyen. és 1. 18. és 1.
 rész. 1. 12.

Ismért, Jan. 3. 36. A' ki hiszen a' Fiuban,
 Vagyon annak örök élete, a' ki pedig nem hi-
 szen a' Fiunak, nem látta az életet, hanem
 az Istennek haragja marad rajta.

XXI. K E R D E S.

Mitsoda az igaz Hit?

Summája

Az igaz
 hithez né

elég csak a' tsupa magán való ismertet, és az Isten igéjének
 való hitel adás, hanem annak-felette az Evangeliombéli
 igéretekről való bizodalom is meg-kivántatik.

E. Nem csak olly bizonyos ismertet a, 1. Minémű
 (1) a' mellyel áthatatossan hiszem mind a- ismertetbe
 zokat, valamellyeket az Isten az ő igéjében és hitel a-
 minékünk ki-jelentett b: de még annak fe- a' te hited?
 lette (2) bizonyos c bizodalom-is d, (3) 2. Minémű
 mellyet az én szivemben a' Sz. Lélek e, (4) bizoda-
 az Evangeliom által f gerjesztett, mellyel lomban-is
 az Istenben meg-nyugofszom, ezt magamban avagy ki-
 bizon-tól vagyom

A 4

24 AZ EMBERNEK MEG-

ez a' bizo-
dalom? bizonnyal el-hívén, (5) hogy nem csak e-
gyebeknek, hanem énnékem-is bűneimnek
botsánattya, öröcké-**valo** igazság és élet
ajándékozottat **g**, (6) és hogy ez ingyen va-
gyon az Istennek irgalmasságából **h**, csak
a' bizodal-
mor? azegy Christusnak érdeméért **i**.

5. Mitsoda *Szent írásbéli bizonyságok.*

dolog felől **a**. Esa. 53. 11. Az ő isméréstivel az én igaz
vagy bizo- szolgám sokakat meg-igazít. Vessd őszve Rom.
nyos az ál- 5. 1. és Jan. 17. 3. és 3. 16.

tal a' bizo- Rom. 10. 14. 17. Mímodon hisznek abban,
dalom ál- a' ki felől nem hallándanak? mi modon halla-
tal? nak pedig prédikállo nélkül? Jan. 9. 35. 36.
6. Mikép- és 10. 38. és 1. Jan. 4. 16.

pen hiszed, **b**. Apost. tsel. 24. 14. *Hiszek mindeneknek,*
hogy azok *mellyek a' törvényben és a' Prophetákban meg-*
a' jo tété- *irattattanak.* Lásd. Jan. 3. 33. Tsel. 26. 5. 27.
mények a' Luc. 24. 25.

Christus **c**. Jac. 1. 6. Kérje *hittel* semmit nem kétel-
által néked dedyén: Mert a' ki kételkedik, hasonlatos a'
ajándékoz- tengernek habjaihoz, mely a' szelektül meg-
tatnak, mozdítatik, és idestova hanyattatik.

d. Matth. 9. 22. Bizzál leányom, a' te hi-
ted téged meg-tartott.

Rom. 4. 20. 21. *Az Abrahám ez igiretet*
híhetetlenség által nem vizsgálta, hanem az ő
hitiben erős volt, adván az Istennek dicsősé-
get: *és mindenestül el-hitte* hogy ő a' mit ígért
volna, meg-is tselekedhetné. --és 18. vers. és
Sid. 11. 5. 1.

Eph. 3. 12. Kiben vagyonszabadságunk és
bizodalommal **valo** menetelünk az ő benne
valo hit által. † [† Tudnia-illik a' Christusbán
valo hit által. 1. Pet. 1. 21.

e. 2. Cor. 4. 13. Mivel-hogy pedig mi ná-
luuk-is

SZABADULASAROL. 25

unk-is ugyan azon *hitnek* Lelke vagyón:

f. Rom. 10. 17. *A' hit a' hallásból* vagyón a'
hallás az *Isten igejéből*. Azért-is mondatik hit-
nek befzedének, 5. 8. Lásd, Rom. 1. 16.

g. Solt. 103. 2. 3. Algyad én lelkem az Urat,
és el ne felerkezzél semmi jo réteményiről,
ki meg-kegyelmez minden te bűneidnek, ki meg-
yog yitja minden te betegségeidet. Lásd. Enek,
2. 16. és 6. 3. és 7. 10. Solt. 23. 1.

Matth. 9. 2. Bizzál fiam, meg-botsáttattak
néked minden bűneid.

Ismét, Gal. 2. 5. 20. Elek pedig többé már
nem én: hanem *el a' Christus én bennem:* és a'
mely életet most élek a' testben: az *Isten Fiá-*
bán **valo** hit által élem, *ki szeretet engemet,* és
adta ő magát én értelem.

2. Tim. 4. 5. 8. Végezetre, le-tétetett enné-
kem az *igazságnak koronája,* mellyet meg-ad
ennekem, nem csak énnékem pedig, hanem
mindeneknek, kik várják amaz ő ditsőséges
el-jövetelét. és 1. Tim. 1. 15.

h. Eph. 1. 8. 9. *Kegyelemből tartattatok-*
meg hitnek általa: és *nem is töletek* vagyón az;
Istennek ajándéka: *nem tselekedetekből,* hogy
senki ne ditsekedgyék.

i. Eph. 1. 7. *Ama' szerelmesben, a' Chri-*
stusban vagyón *vérségünk* az ő *vére* által,
tudni-illik, bűneinknek botsánattya az ő ke-
gyelmességének gazdagsága szerént.

Col. 1. 5. 14. Kiben vagyón *vérségünk* az ő
vére által, az az, bűneinknek botsánattya.
Lásd. 2. Cor. 5. 21. Jan. 3. 16.

XXII. K E R D E S.

*Mellyek azok a' mellyeket szükség a'
kereszttyén embernek binni?*

B 5

F. Mind

26 AZ EMBERNEK MEG-

Summája. F. Mind azok a' mellyek minékünk a' keresz-
tyén em- Evangeliomban ígértetnek a: Mellyeknek
bernek kel summája (1) az Apostoli hitnek formájában,
hinpi az E- a vagy a' minden keresztyéneknek kétség-
Evangeli- nélkül való közönséges hiteknek fő ágai-
omnak ban bé foglaltatik.

Szent írásbéli bizonyságok.

1. Mitsoda a Marc. 1. 15. Térjete meg, és hirdgetek
sumája az az Evangeliomnak.

Evangeli- Ismét, Marc. 16. 15. 16. El-menvén ez egész
omnak világra hirdesétek az Evangeliomot minden
mellyet teremtet állatnak, a' ki hiszen *, és meg-
hinnünk kereszttel kedik, idvezül. Lásd Ján. 20. 31.
kell.

XXIII. KERDES.

* Tudni- Mellyik az Apostoli hitnek formája?
illik annak F. Hiszek egy Istenben, mindenható A-
az hirde- tyában mennynek és földnek teremtetőjében.
tett Evan- Es Jesus Christusban ő egygyetlen egy
geliomnak szülött Fiában, mi Urunkban.

Ki-fogott a ték Szent Lélektől, születék
szűz Máriától. Szenvede Pontius Pilá-
tusnak alatta, meg-feszíteték, meg-hala-
és el-remetteték, szállale poklokra.

Harmad napon halottaiból fel-támadt.
Fel-méne mennyégben, üle a' mindenható
Atya Istennek jobbjára.

Onnan leszen el-jövendő ítélni eleve-
ket és holtokat.

Hiszek Szent Lélekben.

Hiszem a' közönséges keresztyén anya-
szent-

SZABADULASAROL. 27

szent-egy-házát: szenteknek egygyeségét.

Bűneinknek bocsánatnyát.

Testnek fel-támadását.

Es az örök életet. Amen.

Ez hit ágazatok mondatnak apostoli hitnek
formájának, nem azért (a' mint némelyek a-
karják) mintha közönségesen az Apostoloktól
irattatott volna, akkor a' mikor egy mástól el-
akartak válni, s' széllyel e' világra el-ozlani,
még pedig ily moddal, hogy mindenik közü-
lők eg' eg' tikkelt, vag' ágazatot módott vol-
na, mellyekből ilyen formábá egybe szerkez-
tetett volna, ily véggel, hogy az predikálás
közben az ő hitben egymással való meg-egy-
gyezéseknek regulája lenne; hanem azért,
hogy az apostolok írásából őszve szedegette-
tett, és az ő tudományokkal egygyező rövid
summája az idvességre szükséges fő hit ágaza-
tinak.

XXIV. KERDES.

Hány részekre osztatik ez Apostoli hit-
nek formája?

F. Három részekre: (1) az Első vagy az Atya Istenről, és a' mi teremtetésünkről
(2) a' Második vagy a' Fiúról és a' mi
váltságunkról. (3) Harmadik vagy a'
szent Lélekről és a' mi meg-szentelteté-
sünkről.

Az Atya Istenről és a' mi Teremtetésünk-
ről. A' Teremtetésnek munkája itt az Atyának
kiváltképpen való módon tulajdonittatik, né-
ollyan értelemmel, mintha a' Fiu és Szent Lé-
lek ez munkától ki-rekelztetnék; mert ugyan
az mon-

VIII. UR

N A P.

Summája.

Az Aposto-

li Hit három

részekre

osztatik.

1. Mellyik

az első?

2. Mellyik

a' második?

3. Mellyik

az harma-

dik?

28 AZEMBERNEK MEG

az mondatik a' Fiuról-is, Jan. 1. 3. Col. 1. 1. Sid. 1. 10. a' Sz. Lélekről-is, Mol. I. k. 1. 7. Job. 3. 4. hanem mivel az Atya az Istenségben rend szerént első személy, és minden Isten munkáknak eredeti, ez okáért az Istennek első külső munkája néki tulajdonítatik, ki e magától, a' Fiu és Sz. Lélek által vitte véghez.

A' Fiu Istenről, és a' mi *Saltságunkról*.] A meg-*Saltság*-is tulajdonítatik mind az Atyának Tit. 3. 5. mind a' Szent Léleknek, 1. Cor. 6. 11. de kiváltképpen való módon a' Fiunak tulajdonítatik azért, mivel ő az Atyától el-küldetvén, és a' Sz. Lélektől fel-kenetervén, maga által, az egyedül ő tulle fel-vett ember természetben vitte véghez a' váltságnak munkáját.

A' Szent Lélekről és a' mi meg-szenteltetésünkéről.] Az mi meg-szenteltetésünket is tselekefzi mind az Atya, 1. Tes. 5. 23. mind az Fiu, 1. Cor. 1. 30. de mivel ezt tselekefzik a' Sz. Lélek által, az pedig maga által, ezért tulajdonítatik, néki *kiváltképpen a' meg-szentelés*.

XXV. K E R D E S.

Summája. Holott az Isten állatryában csak egy, a' *miért nevezed tehát ez hármakat, az Atyát, a' Fiut, és a' Sz. Lelket?*

három személyek vadnak, Atya, Fiu, és Szent Lélek, kik bizonyosan és valóságosan meg-külömböztetnek: de mindazáltal ugyan tsak egy örökké való Isten.

1. Miért F. (1) Mert az Isten az ő igéjében így jelentette meg magát: hogy ez három b, egy mástul meg-külömböztetet személyek legyenek amazeg igaz örökké való Isten.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos.

SZABADULASAROL. 29

a Mos. ötöd. könyv. 6. 4. és Marc. 12. 39. 1. Hogy az allyad Israel, a' mi Urunk Istenünk egygyetlen Isten egy állatryábá.

Isinét, 1. Cor 8. 4. Tudg yúk hog y nintsen más en, hanem tsak egy. Lásd, 1. Tim. 2. 5. Eph. 5. 6. &c.

b. Esa. 61. 1. Luc. 4. 18. Az Ur Istennek lel- 2. Hogy az Istennek egy állatryában három személyek vadnak, Atya, Fiu, és Szent Lélek, kik bizonyosan és valóságosan meg-külömböztetnek: de mindazáltal ugyan tsak egy örökké való Isten.

Isinét, Matth. 3. 16. 17. Mikoron azért meg-*refsztetett* volna *Jesus*, azonnal ki-jöve a' mélyekből: és imé meg-nyilatkozána az egék ő vadnak. *Isinét, Matth. 28. 19. El-menvén azért tartsatok minden népeket, meg-kerefsztelvén ket Atyának, Fiúnak, és Szent Léleknek ne-ében.* Lásd. 2. Cor. 13. 13.

c. Ján. 14. 16. En kérem az Atyát, és M A S 3. Hogy *igafsztalor* ad néktek. Sid. 1. 3. Lásd fellyeb, három egymástól megkülömböztetett személyek vadnak, Atya, Fiu, és Szent Lélek, kik bizonyosan és valóságosan meg-külömböztetnek: de mindazáltal ugyan tsak egy örökké való Isten.

Isinét, Ján. 15. 26. Mikoron penig el-jövend *am a' Vigafsztalor*, kit én botsatok néktek az tetet szed-*Atyától*, az igafszágnak Lelke, ki az Atyától mélyekből származik, az bizonyoságot tölzen *En rolam.* vadnak.

d. 1. Joh. 5. 7. Hármán vadnak kik bizony- 4. Hogy ez három személyek vadnak, Atya, Fiu, és Szent Lélek, kik bizonyosan és valóságosan meg-külömböztetnek: de mindazáltal ugyan tsak egy örökké való Isten.

Ján. 10. 30. En és az Atya egygyek *Sag yunk.* Isten. Ide való, hogy a' mi Esa. 6. 1. 2. 3. 9. az Israel Istenéről mondatik, az Uj Testamentumban mind a' Fiuról, Ján. 12. 41. mind a' Sz. Lélek-

30 AZ EMBERNEK MEG-

Lélekről, Tsel. 28. 25. magyaráztatik, melyből a' jó ki hogy tehát a' Fiu és Szent Lélek ugyan azon egy Isten az Atyával, ki az Izraelnek igaz Istene.

IX. UR AZ ATYA ISTENRŐL.

N A P.

Summája.

XXVI. KERDES.

Az Atya Isten felől hiszem, hogy én-nékem-is Istenem és Atyám, kiből egyszer s' mind bizom, s' meg-is nyugszom.

1. Kit értesz itt az Atyának nevezetint? F. Hiszem, (1) a' mi Vrunck Jesus Christusnak örökké való Attyát a, ki (2) a' menyét és a' földet, minden benne való állatokkal egyetemben semmiből teremtette b, és

2. Miért mondatik a' mennek földnek mindenható terem-tőjének? ki ugyá azonokat örökké- való tanátsával és gond- viselésével tartya és igazgattya c. (3) hogy a' Christusért d, én Istenem és Atyám légyen e: Ezokáért, ugy bizom ő hozzá f, s- ugy nyugoszm meg ő benne, (4) hogy semmit nem kételkedem felőle, hogy mind testi s' -mind lelki szükségeimre gondot nem

3. Mi-képpen lőteneked I-ned és Atyád? viselne g: sőt még annak felette hogy a' mi gonoszokat e' nyavalyáságos életben reám bocsát, azokat is az én idvességemre fordítja h: mivel hogy azt (5) meg-is tselekedheti mint mindenható Isten i. meg-is akarja tselekedni, mint kegyes Atyám. k

4. Mi-képpen bizol ő ben-ne? ditta b: mivel hogy azt (5) meg-is tselekedheti mint mindenható Isten i. meg-is akarja tselekedni, mint kegyes Atyám. k

5. Mitso-da fundamentuma vagyon ez te bizodaimodnak?

SZABADULASAROL. 31

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Eph. 1. 3. Aldott légyen az Isten, és az Urunk Jesus Christusnak Attya. Lásd Rom. 6. 2. Cor. 1. 3. Solt. 2. 7. Ján. 5. 18.

b. Tsel. 4. 24. Uram te vagy az az Isten, ki teremtetted a' mennyet és földet, a' tengert minden ezekben valokat.

Sid. 11. 3. Hit által értyük hogy teremtetted világ Istennek beszéde által, hogy a' lath a- tlanokból láthatok lőssenek. Lásd. Mos. I. k. és 2. részeit.

c. Eph. 1. 11. Mindenekezt az ő akarattya- nak tanátsa szerint tselekedik. Tsel. 17. 28. benne élünk, mozgunk, és vagyunk.

Solt. 148. 5. 6. Ditsérjék az Ur nevét, kik az ő parantsolattyára mindjárt lőssenek. Kiket meg-erősített mind örökké, kiknek örökké- való endes adott, melyet senki köz-élők által nem

Ján. 5. 17. Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik*, és én-is t munkálkodom.

d. Eph. 1. 5. 6. Az Isten el- választott min- ket tart és magában, az ő akarattyanak jó kedve szerint igazgat. z ő ditsőséges kegyelmességének ditsiretire; melyből minket ingyen magának kedvesekké állt ama' szerelmesben.

e. Ján. 20. 17. Meny-el az én atyámfiához és mond-meg nékiek; Fel-mégyek az én A- tyámhoz és a' ti Atyátokhoz, az én Istenem- hez, és a' ti Istenekhez.

1. Ján. 3. 1. Látsátok minémű szeretetet adott minékünk az Atya, hogy Istennek fia- nak hívattassunk.

f. Solt. 118. 8. Jobb az Istenben bizni, mint az emberekben. Lásd Solt. 73. 25. 26.

Példá-

Szent

32 AZ EMBERNEK MEG-

Példabesz. 3. 5. *Bizodalmad legyen az Ur
ban teljes te elmedből.* Lásd Jer. 17. 5. 6. Job
13. 15.

g. Solt. 23. 1. *Az Ur az én páfzorom, az én
meg nem fogyatkozom.* 1. Pet. 5. 7. Minden
gondaitokat ő reá vésétek, mert ő neki gondg
vagyon ti rolatok. Lásd Solt. 37. 3. 4. 5. 39. 40.

b. Sid. 12. 10. 11. A' mi test szerint val
atyaink, kevés időig, a' mint nékiek tetfzi
vala, minket dorgálnak vala; ez pedig a' n
hasznunkra dorgál, hogy részefi legyünk az
szentségnek. Minden dorgálás pedig jollehe
mostan nem láttatik örvendetesnek, hanem
szomorúságosnak lenni, mindazáltal végezet
re az igazságnak ama' tsendes gyümölszer a
gya azoknak, a' kik az által gyakoroltatnak.
Lásd Rom. 8. 28.

i. Solt. 115. 5. A' mi Istenünk a' mennyek
ben vagyon; a' mi tetfzik neki az tselekedés.

Solt 136. 5. 6. *En tudom bizonyval hogy nagy
az Ur, és a' mi Urunk minden Istenek felett
vagyon; mindeneket valamiket akar az Ur
meg-tselekefzik mennyekben, és a' földön, a'
tengerekben, és minden mélységekben.* Lásd
Eph. 3. 20. Rom. 4. 21.

X. U R
N A P.

Summája.

Az I steinek

gondgya.

viseleése az

ő Isteni e-

reje, mel-

lyel min-

deneket

tart és

igazgat.

1. Minémi

az az erő?

k. Solt. 103. 13. *Miképpé könyörül az atya az
ő fiaim, az öképpé könyörül az Ur az őret felőkön.*

Item, Matth. 7. 11. Ha ti gonoszok lévén
a' ti fiaitoknak tudtok jó aiándékokat adni:
menyivel inkább a' ti mennyes Atyátok ad jokat
azoknak, a' kik ő tőle kérik. Lásd Esa. 49. 15.

XXVII. KERDES.

Mitsoda az Istennek gondviseleése?

F. (1) Az Istennek mindenható a, és
mindenütt jelen valo b, ereje, mellyel a

men

SZABADULASAROL. 33

ennyet és a földet minden teremtet áll-
okkal egyetemben, úgy mint kézen tartya
s igazgattya c. hogy (2) valamellyek a
öldből teremnek, egyetemben az első és az
szály, a' bővség és a' szűkség, az étel és az
al d, a' jó egészség és a' betegsége, a' gaz-
agság és a' szegénység f, mindenek végezet-
e (3) né történetből le szerentséből, hané az
Atyai tanásából és akarattya ből lesznek g.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Esa. 40. 26. *Emellyetek-fel magot-
an a' ti szemeiteket, és lássátok-meg, ki so-
la teremtetie azokat, a' ki elő-hozza azok-
nak seregét szám szerint, mindeniket nevé-
szolittya, az ő nagy hatalmossága és erőssége
miatt, tsak egy hujjok-is nintsen azoknak.*

Ismét, Sid. 1. 3. *Mindeneket tart az ő ha-
talmos beszédével.*

b. Solt. 139. 7. 8. 9. 10. *Hová mennék a' te
Lelked előtt? avagy a' te orczád előtt hová
futnék? Ha a' mennyekben fel-hágok is, ott
vagy, ha a' koporsóban vetem-is az én ágyá-
mat, ott-is jelen vagy. Ha olyan szárnyam
volna-is mint az hajnalnak, és a' tengernek
utolsó határánál laknám-is, oda-is a' te kezéd
sinne engemet, és a' te job kezéd meg-fogna en-
gemet.*

Ismét, Tselek. 17. 22. *Az Isten nem mesz-
sze vagyon mindenünkötől.* Lásd Jer. 23. 24.
Esa. 66. 1.

c. Neh. 9. 6. *Te vagy tsak egyedül ama z Ur,
te teremtetted az eget, az egeknek eget, és
azoknak minden sokaságos seregét, a' földet,
és a' kik a' földön vadnak, a' tengereket min-*

2. Szám-

lály elő

nekem ol-

lyan dol-

goknak

eg' néhán

példáit,

mellyeket

Isten az ő

gondvise-

lése által

igazgat.

3. Eze-

ket az Iste

egyebek-

kel egy-

gyütt mi-

képpen i-

gazgattya

Notatio

C

dep

34 AZ EMBERNEK MEG-

den befe valokkal egybe, *te tartod mind az*
kat, és az egeknek seregei tégeder imádnak.

Solt. 103. 19. *Az Ur a' mennyekben hely*
hezette az ő királyi székét, és az ő országl
sa mindeneken uralkodik. Lásd Solt. 104. 27.

30. és 145. 15. 16.

Isimér, Tsel. 17. 28. *Eő benne élnek, mo*
gunk, és vagynak.

d. Solt. 104. 13. 14. 15. 16. *Ki meg-önörö*
a' hegyeket az ő lakohelyeiből, hogy a' te sele
kedesidnek hasznából meg-elégítessék a' föld
serem szénát a' barmoknak, és fűvet az em
bereknek hasznokra, hogy eledelt vegyene
a' földből. Ki borral meg-vidámittya az ember
nek szivét, és orcáját meg-fényesíti olajjal
kenyérrel az embernek szivét erőssíti: az Ur
nak fű meg-elégítettnek, a' Libánusna
cedrusfái mellyeket plántált.

Tsel. 14. 17. Nem hadta ő magát tanubi
 zonyság nélkül lenni, *ajándékokat ofzogat*
ván, adván nekünk menyből örököt és rem
időket, be-tőlten eledellel és örömmel a' mi sz
veinket. Lásd Mos. 111. könyv. 26. 4. 5. 19. 20.
 Amos. 4. 7. Jac. 5. 17.

e. Mos. 2. k. 13. 16. Ha meg-örizénded min
 den ő szerzésit, nem borsátok te reád a' beteg
 ségek között egyet-ú, mellyet az Egyp
 ptombéliekre borsattam: Hanem En Ur lesze
 a' te meg-gyog yitód.

Job. 5. 18. 19. *Vért ő a' ki betegséggel meg*
látogat, és ő a' ki be-körözget, ő a' ki meg-sebe
si, és a' kinek kezei meg-gyog yitának. A' te
 sok nyomorúságidból meg-szabadít tégedet,
 de még a' te számtalan háborúságidban is
 nem illet a' veszedelem tégedet.

f. 1. Sam. 2. 7. *Az Ur szegénnyet részen és meg*
gaz

SZABADULASAROL. 35

szdagit, meg-aláz és ugyan ő is felmagasztal.
 Pel. 22. 2. *A' gazdag és a' szegény őszve ta*
lkozna, mind a' kettőt pedig az Ur szerzi.
 g. Siral. 3. 36 37. *Kitsoda parantsolattyá*
ol vagyonsálemi, ha az Ur nem parantsol
a'? *Avagy nem a' felséges Istennek szájából*
be-ki mind jó s' mind gonosz. Amos. 3. 6. Mos.
 k. 21. 12. 13. Péld. 16. 33.

Matth. 10. 29. 30. 31. Nemde nem meg ve
 hetnek két verebeket egy filléren, és egy a
 lok között a' földre nem esik a' si mennyi A
 yatok akarattya nélkül. Nektek pedig fejetek
 nek hája szálai is mind számán vadnak. Ne
 éllyetek azért: ti sok verebeknél drágábbak
 adtok.

Az Isten semmiképpen nem oka a' bűnök,
 de az ő Gondviselése ki-terjed a' bűnökre is,
 a' menyiben meg-engedi azokat lenni.
 Tsel. 14. 16. 2. azoknak bizonyos határt vét.
 Lásd Job. 1. 12. és 2. 6. Matth. 8. 31. 2 Kir. 19. 28.
 így hogy az ördögök és a' gonosz emberek né
 mindenkor, és nem mind tselekedhetik azt a'
 gonoszt a' mellyet akarnának. 3. igazgattyá
 azokat, és jó végekre forditya. Rom. 8. 7. 28.
 Mos. 1. k. 50. 20. és 45. 5. 7. 8.

XXVIII. KERDES.

Mit használ minékünk ez az Isten terem
 tésének és gondviselésének ismeret? az Isten terem
 tésének és gondviselésének meg-gondolá
 sából.

FELELET.

(1) Hogy az ellenünk való dolgokat,
 békével szenvedgyük a: (2) a' kedvünk sze
 rént valóban hálá-adok legyünk b: (3) jó
 vendő harmadik?

Summ. f. 1.

Három

hasznokat

vélünk,

gondolá

1. Mellyik

az első?

2. Mellyik

a' második?

3. Mellyik a'

vendő harmadik?

4. Mitsoda
fundamen-
tomon áll
ez te jó-
vendo dol-
gaidrol
valo bizo-
dalmod?

36 **AZ EMBERNEK MEG-**
vendő dolgainkrol penig Istenben a' mi bi-
zodalmas Atyánkban jó reménségünk le-
gyen e, ezt bizonyál tudván, hogy az ő sze-
relméről semmi minket el nem szakasztha-
d: (4) Mivel hogy minden teremtet álla-
tokkal úgy bir, hogy az ő akarattya nélkül
nem tsak az hogy semmit nem mivelhetnek
de még tsak meg sem mozdulhatnak e.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. Solt. 39. 10. *Meg-nemulok, nem nyitom
meg az én szájamat, mert te szelekedted.*

Job. 1. 21. 22. *Mezitelen jöttem-ki az én
anyámnak méhéből, és mezitelen térek vissza
oda. Az Ur adta volt, az Ur vette el- is-
lég yen áldott az Urnak neve. és 2. r. 10. Lásd.
1. Sam. 3. 18. 2. Sam. 16. 10. 11.*

b. Solt. 51. 15. *Hij segítségül engemet a' te
nyomorúságodnak idején, és meg. szabaditlak
tégedet, és te dicsősítesz engemet. és 66. 13. 14.
15. és 103. 1. 2. és 116. 12.*

Isinét, 1. Theff. 5. 18. *Mindenekben hálá-
kat adgyarok, mert ez az Istennek akarattya a'
Jesús Christus által.*

c. Solt. 55. 23. és 1. Pet. 5. 7. *Minden gondai-
tokat ő reá vessetek, mert ő neki gondgya Ga-
gyon tirolatok. Solt. 37. 3. 4. 5. és 46. 2. 3.*

d. Solt. 125. 1. *A' kik biznak az Urban, ha-
sonlatosok lesznek a' Sion hegyéhez, melly
meg nem mozdul: meg marad mind örökké.*

Rom. 8. 35. *Kicsoda szakaszta el minket a'
Christusnak szerelméről? és vers. 38. 39.
Mert én bizonyál el-hittem, hogy sem
halál, sem élet, sem Angyalok, sem feje-
delemiségek, sem hatalmasságok, sem je-
len*

SZABADULASAROL. 37

len valok, sem következendők, sem magasság,
sem mélység, és semmi egyéb teremtet állat
el nem szakaszthat minket az Istennek sze-
relméről, melly vagyon a' mi Urunk Jesús
Christusban. és Rom. 8. 31. *Ha Isten velünk
kicsoda ellenünk.*

Isinét, Esa. 41. 10. *Ne fély, mert én te ve-
led vag yok, meg ne retteny mert én vagyok a'
te Istened, ki tégedet meg-erősítelek, annak
felette meg-segítelek, és az én igazságomnak
job karjával támogatlak tégedet. Ime meg-
szégyenülnek és meg-gyaláztatnak valakik te
ellened fel-gerjednek, olyanok lesznek mint
a' semmi, és a' kik tégedet háborgatnak el-
vesznek.*

Péld. 21. 1. *Mint a' vizeknek folyási, úgy a'
Királynac szíve az Urnak kezében vag yen,
valahová akarja oda hajgya az. Lásd. Matt.
3. 31. Job. 1. 12.*

A' FIU ISTENRŐL.

XXIX. KERDES.

*Az Isten Fia miért nevezetetic JESUS
NAK, az az, Idvezítőnek?*
FELELET.

(1) Mert minket minden bűneinkből id-
vezit a: (2) nem-is kell másuhan idveséget
kérni, s nem-is találhatni penig egyébütt. b
a. Matth. 1. 21. [Az Angyal így szol a' Jo-
sephnek:] *A' (Mária) szül fiat, és hívod az ő
nevet JESUSNAK, mert ő szabadítja meg
az ő népet az ő bűneiből.*

b. Tsel. 4. 12. *Es nintsen-is senkiben másban
idveség: mert nem-is adatott az emberek kö-
zött eg alar más név, melly által kellene meg-
váltatnunk t.*

XI. UR

N A P.

Summája.

Jesusnak,
az az, id-
vezítőnek
nevezetik
az Isten Fia
két oko-
kért.

1. Mellyik
az első?

2. Mellyik
a' második?

† Tudni il-
lik az egy

JesúsChri-
stus nevét

nél.

a. Cor.

40 AZ EMBERNEK MEG-

a' kettő azon jegyzéssel jegyez meg-kenetet, mint meg-tetzi imé' mondásból: *Meg-ralátuk ama' Messiást, az az, ha meg-magyarázod, ama' Christust.* Ján. 1. 42. és 4. 29. *Propheta; Fő Pap; Király* Mert az őv Testamentumban a' Propheták, a' Királyok, és a' Fő Papok, kik a' Christusnak ábrázolói valának, fel-kenettetnek vala. És az a' fel-kenetés vala az ő rendes hivatalok felől való bizonyosság-tétel: és hogy őket az Isten, az ő tisztelekhez illendő szükséges ajándékokkal-is fel-ékesítendő vala. Lásd. 1. Sam. 16. 13.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Tsel. 4. 27. Egybe gyűltenek a' te szent Fiad ellen a' *Jesus* elien, a' kit meg-kenetel.

b. Apost. tsel. 2. 36. Bizonnyal tudgya azért az Israelnek egész háza, hogy ezt az Isten rőt-*te Urrá és Christussá*, e' *Jesust* mondom, a' kit ti meg-felzítetek. Lásd Ján. 7. 28. és 5. 4. 3. és 6. 27.

c. Sid. 1. 9. Solt. 45. 8. Szeretted az igazságot, és gyűlölted a' hamisságot, *annak-oka-ért kent meg tégedet* * a' te *† Istened; örömmek olajjával* *, minden te tárfaid felett.

† A' te Sz. Tsel. 10. 38. A' Názáretbéli *Jesust az Isten Atyád.* meg-kente *Szent Lélekkel* és hatalommal.

* Sz. Lé. d. Luc. 4. 18. Esa. 61. 1. Az Urnak *Lelke* vagyon én rajtam, mivel-hogy meg-kent engemet, *azért küldöt engemet, hogy a' szegényeknek Evangeliumot hirdessék.*

Apost. tsel. 3. 22. Mós. 5. köny. 18. 15. Mós. így izollot a' régi atyáknak: *Prophetát támaszt nektek az Ur a' ti Istenetek* a' ti atyátok-fiai között, mint engemet, *azt halgassátok mindeneiben*, a' mellyeket nektek izollánd. Vessd össze Tsel. 3. 22. és 7. 37.

Matth.

SZABADULASAROL. 41

Matth. 17. 5. Ez amaz én szerelmes Fiam, a' *iben nyugoszm; őtet halgassátok.* Lásd. Col. 2. 5. 3.

e. Ján. 1. 18. Az Istent soha sepi nem lát-*a*, hanem amaz egygyetlen egy szülött Fiu, *az Atyának kebelében vagyon, az beszeltette-meg minékünk.*

Ján. 15. 15. *Mindeneket Galamellyeket halottam az Atyától meg-jelenttem titeknek.*

f. Solt. 110. 4. Meg-eskütt az Ur, és meg-nem bányya azt: *te vagy örökké-Galo fő Pap Melchisedeknek rendi szeréne.* Lásd Sid. 5. 5. 8. 10. és 6. 20. és 7. 17. 21. 24.

Sid. 3. 1. Atyámfiai szentek, a' mennyei hivatalnak részesei, gondollyátok-meg a' mi valásunknak Apostolát és fő Pápját a' *Jesus Christust.*

g. Sid. 10. 10. *Meg-szenteltettünk a' Jesus Christus testének egyszer valo meg-áldozásának általa.*

Isinét, v. 14. *A' Christus egygyetlen egy áldozattal örökkévaló ördölletessékké tőtte mind örökké azokat, a' kik meg-szenteltetnek.* Lásd. Sid. 7. 27. és 9. 25. 28.

Jelen. 5. 9. Meg-öletettél és meg-váltottál minket Istennek a' *te Vered által*, minden ágazatból és nyelvekből és népekből.

h. Rom. 8. 34. Kitsoda a' ki kárhoztatna? *Christus* az a' ki meg-holt: főt a' ki fel-támasdott: ki az Istenek jobján-is vagyó, és esedezik mi érteünk. Lásd Sid. 7. 35. 1. Ján. 2. 1. Sid. 9. 24.

i. Solt. 2. 6. *En peng fel-kentem* * az én királyomat *Sionon* az én szent hegyemen.

Luc. 1. 32. 33. Es az Ur Isten neki adgya a' *Dávidnak* az ő atyának királyi székét, és uralkodik a' *Jákoknak* házán mind örökké, és az

C 5

örösa

* Szol az Atya szent Fiáról.

42 AZEMBERNEK MEG

Országának vége nem lesz. Lásd. Sid. 1. 8. Solt. 45. 7. és 89. 4. 5. 37. 38.

4. Solt. 110. 2. *A' te erősegednek pálezzájád ki-borsánya az Ur Sionból.* [az az, az Evange- lium hirdetését.]

Esa. 2. 3. Mich. 4. 2. *Sionból még yen-ki a' Törvény, és az Urnak beszéde Jerusalemből.*

1. Ján. 14. 16. *En kérem az Atyát, és más Vigasztalos ad néktek, hogy maradjon ve- letek mind örökké: tudni-illik az igazságnak ama' Lelket.*

7 A' Szent Lelket.

Es Ján. 16. 7. 13. *Ha el-mégyek, el-küldöm a' Vigasztalos t ti hozzátok. Az be-ve- szen avagy vezérel titeket minden igazságra.* Lásd. Solt. 143. 5. 10.

Tudni-ill-

lik az én-ek, el sem yesznek soha örökké, és senki öke- juhaimnak az en kezembőlki né ragadgya. Lásd. Ján. 6. 39. és 2. Thess. 3. 3.

Summaja.

Azért hi- vattatom

Te pedig miért neveztetel keresztyénnek? keresztyénnek, az az, meg-keneternék: mert a' Jesus Christusnak hármaz tisztekre valo fel-kenettetésének része vagyok b.

XXXII. KERDES.

FELELET.

1. Miért

vagy a' Je-

sus Christ-

nak tagja

a, és az ő

kenetének

része?

2. Mitsoda

a' te profe-

tai tiszted?

3. Mitsoda

Papi tisz-

ted?

(1) Azért, mert hit által a' Jesus Christusnak tagja a, és az ő kenetének részese va- gyok b; ezért hogy (2) az ő nevét vallyam részese? c. (3) és magamat ő néki hálá-adásnak élő áldozattául állassam d, és hogy (4) e' vi- lágon valo életemben a' bűn és a' Sátán el- len szabados és jó lelki ismérettel viaskod- gyam e: és ez életnek utánna a' Christussal minden

SZABADULASAROL. 43

minden teremtetett állatokon örökké orszá- gollyanakf.

Keresztyén Christén) E' szo a' Deák, Gő- og nyelven vészen eredetet a' Christus nevé- ői, melly annyit teszzen mint meg-kenetett. E' név pedig a' híveknek ugy mint a' Chri- stus tanítványinak és követőinek adatott első- ben Antiochiában, Urunknak menybe mene- tele után egy néhány esztendővel. Lásd. A- post. tsel. 11. 26. és 26. 28. 1. Pet. 4. 16.

Az ő kenetének részese) Az az, az ő Lelké- nek: melly által Prophétaságra, Papságra, és Királyi tisztre fel-kenettettem, Jelen. 1. 5. és 5. 10. és 1. Pet. 2. 9. és egyszer s' mind azon által-is illendőnek tétetem e' tiszteknék iga- zán valo véghez vitelére.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. 1. Cor. 12. 27. *Ti pedig a' Christus testő vadatok, és az ő tagjai, külön külön.* Lásd. Rom. 12. 5. Eph. 3. 17. *Hogy lakozzék a' Chri- stus hit által a' ti szívetekben.*

b. 1. Ján. 2. 27. *A' kenet mellyet el-ve- tetek ő öle, meg-marad ti bennetek.*

2. Cor. 1. 21. 22. *A' ki minket meg-erősít a' Christusban ti veletek egybe, és a' ki min- ket meg-kenet az Isten az: ki el-is petsételt minket, és adta az ő Lelkének zálogát a' má- szívetekben.*

c. 1. Pet. 2. 5. 9. *Ti pedig választott nemze- tség, királyi papság, szent nép vadatok, és olly nép, mellyet Isten sajáttyának tart, hogy an- nak hatalmas dolgai hirdessétek, a' ki titeket a' főtetségből az ő tsudálatos világosságára hívott.* Es 3. 15. Matth. 10. 32. Col. 4. 6.

d. Rom. 12. 1. *Intelek titeket Atyámfiak, az Isten-*

4. Mitsoda királyi tiszted

44 AZ EMBERNEK MEG-

Istennek irgalmaságira, hogy állásaitok a' testeitek, élő, szent, és Istennek kedves áldozatul, ama' ti okos tisztelgeteket.

1. Pet. 2. 5. Ti-is mint élő kövek építetsetek fel, hogy legyetek lelki ház, szent Papság, lelki áldozatoknak áldozására, Mellyel Istennek a' Christus által tessenek. Lásd ez lelki áldozatokrol, Solt. 51. 19. és 141. 2. Jel. 5. 8. és 8. 3. Sid. 13. 15. 16.

e. Rom. 6. 12. 13. Ne uralkodgyék a' bűn a' ti halando testeitekben, hogy engedgyetek annak kívánságának: Se penig ne állásaitok a' ti tagjaitokat hamiságnac fegyvere gyanánt a' bűnnek, hanem állásaitok magatokat Istennek, úgy mint kik a' halálból meg-elevenítettetek, és a' ti tagjaitokat igazságnac fegyvere gyanánt Istennek. Gal. 5. 16. 24. 1. Pet. 2. 11. 1. Tim. 1. 18. 19.

Eph. 6. 12. Mert nintsen nekünk tuskodásunk a' vér és test ellen: hanem a' birodalmok ellen, hatalmaságok ellen, e' világnak Urai ellen, ez életnek sötétségének vezéri ellen, a' lelki gonofságok ellen, mellyek a' magasságba vadnak.

1. Pet. 5. 8. 9. Jozanok legyetek, vigyázzatok: mert a' ti ellenségetek az ördög, mint az ordito oroszlán, széllyel jár keresvén kit elnyeljen: kinek ellene álljatok erőffék lévén az hitben. Jak. 4. 7. Eph. 6. 10. 18.

f. Jelen. 3. 21. A' ki győzedelmes lesz en, egyjti általam velem az én királyi székemben, mint én-is győzedelmet vöttem, és ülök az én Atyámmal az ő királyi székiben.

2. Tim. 2. 12. Ha békeségesek leszünk, ő vele uralkodunk. Lásd Luk. 22. 29. 30.

Jelen. 2. 26. 27. A' ki diadalmas lesz en, és meg-örizendi mind végig az én tselekedetemet,

SZABADULASAROL. 45

met, adok annak hatalmat a' pogány népeken, és bírja azokat vas veszfővel, és mint a' fazekasnak edényi meg-rontatnak, miképpen én is vöttem az én Atyámtól.

XXXIII. K E R D E S.

Miért hivattatik a' Christus Istennek egygyetlen egy szülött Fiának, ha mi-is Istennek fiai vagyunk?

XIII.
U R N A P.
Summája.
A' Jesus
Christus

azért mondatik az Istennek egygyetlen egy szülött Fiának, mert tsak ő örökké a, és természet szerint valo Fia Istennek b. F E L E L E T.

Mert tsak egyedül a' Christus az örök Atya Istennek örökké a, és természet szerint valo fia b: mi penig (1) ő érette kegyelem-

ből löttünk az Atyának fogadott fiaivá c. Istennek egy szülött fiának] Lásd Ján. 1. 14. 18. és 3. 16.

Mi-is Istennek fiai.] Lásd 2. Cor. 6. 18.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mich. 5. 2. Kinek ki-jöveteli eleitől fogva, és örökidőktől fogva vadnak. Lásd Péld. 8. 22. 31. Tudnia-lik a' Christusnak,

Ján. 1. 1. A' kezderben vala amaz Ige, és az az Iga Vala az Istennel, és az az Ige Isten Vala. és 17. 5. Esa. 9. 6. örökké Valoságnac Atya.

Sid. 9. 14. Mennyivel inkább a' Christusnak vére ki az örökké Valo Lélek által * önnön magát ártatlan lévén meg-áldozta az Istennek, ő örökké meg-tisztította a' ti lelki-isméreteteket a' valo Isten-meg-holt tselekedetektől, hogy szolgállya-fége által tok az élő Istennek.

b. Sid. 1. 2. 3. Az Isten az utolsó időkben szollosz minékünk az ő fia által kit tött mindenneknek örökösivé ki által e' világot-is teremtetten:

46 AZ EMBERNEK MEG-

terte: ki az ő ditsőségének fényessége, és an-
nak személyének ki-mettség belyege.

Ján. 5. 18. A' Sidók akarják vala őtet meg-
ölni mivel hogy nem csak meg-rontotta volna
a' szombatot, hanem az Isten- is saját Attya-
nak mondotta volna, az Istenhez magát e-
gyenlővé tévén.

Rom. 8. 31. Ha Isten az ő tulajdon Fiának
nem kedvezett, hanem azt mi érettünk mind-
nyájan adta: mi módon az ő Fiával mindene-
ket-is minékünk ingyé kegyelemből né adna?

Ján. 1. 14. Es láttuk az ő ditsőségét, úgy
mint az Atyának egyetlen egy szőlőtőnek di-
tsőségét.

[Itt szolhatni a' Christus igaz Istenségéről,
mely csak Sid. 1. részéből-is meg-bizonyít-
tathatik ily négy rendbéli erősségekkel. Mi-
vel hogy tulajdonitnak ő néki Isteni neve-
zetek. 1. 3. 5. 6. 8. 9. 10. II. Isteni tulaj-
donságok. 1. 3. 9. 11. 12. III. Isteni munkák.
1. 2. 3. 10. IV. Isteni tisztelet. 1. 3. 4. 6. 8. 13.
Ez okáért igaz valóságos Isten.]

c. Eph. 1. 5. 6. Az Isten és a' mi Urunk Je-
sus Christusnak Attya ei-választott minket
kiker fiaivá fogadna, a' Jesus Christus által ő
magában, az ő akarattyának jó kedve szerint,
az ő ditsőséges kegyelmességének ditsírti-
re: melyből minket ingyen magának kedve-
sége tölt ama' szelvelmesben.

Ján. 1. 12. Valaki őtet véve adá nekik ez
a' méltóságos, hogy Iste fiaivá lenének. és 10. 17.

Gal. 3. 26. Mindnyájan Istennel fiaivá adtak a'
Jesus Christus bávalo hit által. Es 4. 5. 1 Ján. 3. 1.

Summája.

A' Chri-

stus azért

hivattatik mi Urunknak: Mert a' mi testünket és lelkün-
ket a, az ő vérevel váltotta-meg c.

XXXIV. K E R D E S.

Miért nevezed őtet mi Urunknak?

F E L E

57 SZABADULASAROL 47

F E L E L E T.

Mert a' mi testünket és lelkünket a, (1) váltott-ki
bűnőktől b, (2) nem aranyon, sem ezüstön,
hanem az ő dragalátos vérevel meg-vált-
ván c, és az ördögnek minden hatalmátul
meg-szabadítván d, minket ő magának saját

1. Honnan

váltott-ki

minket a'

Christus?

2. Mitsoda

áron vál-

tott-meg

minket?

Szent írásbeli bizonyságok

a. 1. Cor. 6. 20. Arron vétette meg, Di-
tsítetek ezért az Istent a' ti testetekben, és
lelketekben, melyek az Istenei.

b. Coloss. 1. 14. A' Christusban vagyunk vál-
ságunk az ő vére által, az az, bűneinknek bo-
sáttatja. Math. 1. 21. Eph. 1. 7.

c. 1. Pet. 1. 18. 19. Ugy-mint kik tudgyá-
tok, hogy nem veszendő állatokon aranyon
vagy ezüstön váltattatok-meg a' ti hijában
való életetekből; hanem dragalátos Seren,
tudni-illik a' macula és szep-ő-nélkül való bá-
ranynak a' Christusnak Seren.

d. Sid. 2. 14. 15. Az ő halálának általa el-
rontotta azt, a' kinek a' halálnak birodalma
vala, az az, az ördögöt, és meg-szabadította,
valakik az haláltól való félelemnek miatta tel-
lyes életetekben rabok valának. Lásd 1. Ján. 3. 8.

e. Tit. 2. 14. A' Christus adta ő magát mi
érertünk, hogy meg-váltana minket minden
hamisságtól, és tisztítana magának ki-váltské-
pen való népet, jó tselekedetekre igyekezőt.
Tsel. 20. 28. 1. Pet. 2. 9.

XXXV. K E R D E S.

Mit hisz mikor azt mondd: Ki fogantaték

Sz. Lélektől, születé sz Mariától?

Stusnak fo-
gantatásáról és Születéséről való hit ágazatjában bé-va-
gyó foglaltatva az Isten Fiának meg-testesülésének titka

XIV.

Ur N A P A

Summája.

A' Chri-

stusnak fo-

48 AZ EMBERNEK MEG- F E L E L T.

1. Kitsoda fogótatott és szüle- tett a' szűz Máriától? 2. Nemde fogótatá- sa és szüle- tése után meg-ma- radé ug'an azon, a' ki volt annak elötte? 3. A' meg- testesülés által mit vött azért felmagára? 4. Honnan vötte-fel azt az em- beri ter- méstet? 5. A' szűz miképpen fogadott, és szült? 6. Az Isten Fia, mi- képpé vött Emberi termés- tet a' szűz Máriától?

Hogy (1) ő maga az Isten Fia a, a' ki (2) igaz Isten, és Istenségében mind örökké meg-is marad b, (3) igaz emberi termé- szetet c, (4) a' szűz Máriának testéből és véréből d, (5) a' szent Lélek munkálkodá- sa által e, (6) vött. felf, (7) hogy egyszer s mind Dávidnak valóságos magva g, (8) és az ő atyafiaihoz mindenekben hasonla- tos lenne h, a' büntől meg-válva, i.

Az Christus fogantatásának története meg- irattatik Luk. 1. 26.-38. és Math. 1. 18. 20. Születésének pedig Luk. 2. 1-20. Math. 2. 1-11. Vöte fel) Tudni illik a' személt egyesség- ben, úgy hogy mostan ő néki vadnak két egy- mástól meg-külömböztetett természet, Isteni és emberi, mindazáltal olly el-válthatatlan- képpen egyesültenek, hogy mind a' ketten- is csak egy személyt tesznek.

A' Dávidnak igaz magva) A' kiből tudni- illik a' Christushnak test szerint születetni- kellett. Esa. 11. 1. Jer. 23. 5. A' kinek háza- népek közzől és törökből eredett vala-is a' szűz Mária, Luk. 1. 27.

Mindenekben hasonlatos) 1. Az emberi ter- méstetnek állatgyára és 2. tulajdonságiraké- pest: mellyeket mind örökké meg-tart. 3. Azon emberi természetnek erőtelenségére képest (a' bűnön kívül), mellyeket fel-táma- dása után le-tött.

Szent írásbéli bizonyosságok.

4. Gal. 4. 4. Minek-utánna el-jött a' tel- lyes idő, ki-botsátá Isten az ő Fiát, ki aszfo- nyi-állattól lött. Lásd Phil. 2. 6. Jan. 1. 14. b. 1. ján.

SZABADULASAROL 49

b. 1. Ján. 5. 20. Ez amaz igaz Isten, és amaz örök élet.

7. Mi kellett az Iste Fiának születetnő a' szűz Má- riától?

8. Miért kellett i- gaz Em- berré szü- lettetni?

Ismét, Rom. 9. 5. Az Izraeliták közzől valo a' Christus test szerent: ki mindenek nec felette örökké dicsérendő Isten. Amen. Esa. 9. 7. 6. Jer. 23. 6. Tsel. 10. 28.

Solt. 102. 16. és Sid. 1. 10. 11. 12. Te Uram (Christus) kezdetbē fundáltad a' földet, és a' te kezeidnek tsinalmányi az egek. Azok el-vesz- nek, te pedig meg-maradez, és mind azok mint a' ruha meg-avulnak: és mint az őltöze- ter egybe hajtod őket, és meg-változnak: te pedig ugyan azon vagy, és a' te esztendeid el nem fognak.

c. 1. Tim. 2. 5. Egy az Isten, egy a' közben- járo-ó Isten és ember között, az ember Christus Jesus.

Ismét, 1. Ján. 1. 1. 3. A' mi vala a' kezdet- ben, a' mit hallottunk, a' mit szemünkkel lát- tunk, a' mire néztünk, és a' mit kezeink meg- tapasztaltanak, az életnek ama' betzédéről. A' mit mondok láttunk, hallottunk azt hir- dertyűk néktek.

Luc. 24. 7. 39. A' Léleknek nintsen hufa és szontya: mint énnékem láttátok hogy vagyó.

Matth. 26. 38. Minden felől szomorú az én lelkem mind halálra. Lásd. Sid. 2. 14. Ján. 1. 14. 1. Tim. 3. 16. Sid. 10. 5. 1. Pet. 2. 7. 24. Esa. 53. 11.

d. Esa. 7. 14. Imé a' szűz fogad az ő méhé- ben és szül fia: és hivod, oh szűz, az ő nevét Immanuelnek *.

Ismét, Luc. 1. 7. 31. Imé a' te méhedben fo- gadsz, és szülisz Fiát: és nevezed az ő nevét vélünk I- Jesushnak. Es a' 41. 43. versekben: Aldott stennek, vagy te az aszfzonyi-állatok között, és áldott Matth. 1. a' te. 23.

50 AZEMBERNEK MEG-

a' te mēhednek gyāmölse; és honnét vagy ez énnékem, hogy az én Uramnak annya' én hozzám jöjjon.

e. Luc. 1. 35. Es felelvén az Angyal monda néki: A' Szent Lélek szál te reád, és a' magasságban lakozó Istennek ereje árnyékoz meg tegeádet: Annakokáért az is a' mi te róled születterik, szent lévén, Istennek Fiának hivattatik. Lásd Matth. 1. 18. 10.

f. Sid. 2. 7. 16. Mert bizonyára nem az Angyalokat vörre-fel: hanem az Abrahám magát vörre-fel.

† Az az, fel-vörte a' testet, a- Joh. 1. 14. Amaz Ige testé † lott; és lakozott mi közöttünk.

vagy az emberi formájában volna, nem alitá ragadománynak lenni az Istennel való egyenlőséget, hanem ő magát meg üresíté, szolgai formát vevén magára.

Lásd-meg, g Apost. tsel. 13. 23. Ennek † magából támasztotta Isten Israelnek az ő igéreti szerint † Tudni- a' Szabadító Jēst. Lásd ez igéretet 2. Sam. 7. 7. 12. 13. Solt. 89. 4. 5. 30. 37. és 132. 11. illik Dávidnak. Rom. 1. 3.

Apost. tsel. 2. 30. Az Isten esküvéssel meg- eskűt a' Dávidnak, hogy jóvendőben az ő agyékának gyāmölseből borsátaná-el a' Christust teste szerint.

b. Sid. 2. 17. Annakokáért mindenestől fogva hasonlatosnak kelles lenni az atyáfiakhoz: hogy könyörülő lenne és hiv fő Pap az Isten előtt való dolgokban: hogy a' népnek bűneit meg-tisztítaná. és 7. 11.

Imét, Phil. 2. 7. 8. ő hasonlatos lott az emberekhez, és emberi ábrázatban talá tatott.

a. 1. Ján. 3. 5. Tudgyátok hogy a' Christm azért

SZABADULÁSARÓL 51

azért jelent-meg, hogy a' mi bűneinket el-törlené, és bñu ő benne nintsen.

Imét, Sid. 4. 7. 15. Meg-késérteret lévén mindenekben, mindazáltal a' bñutól meg-vál- Ga. és 7. 26. 27.

XXXVI. KERDES.

Mi hasznát vészed a' Christushnac szent- tségessen való születésének és fogantatásának?

Summája

A' Christushnak szentséges fogantatá-

sából és születéséből ez hasznat vészem, hogy én bizonyos vagyok, hogy ő énnékem-is közben-járom a, a' ki az én bűneimet az Isten előtt el-fedezi b.

F E L E L E T.

Ezt hogy ő minékünk Közben-járonk a, ki az ő ártatlanságával, és tökéletes szentségével, az én bűneimet, mellyekben fogontattam, el-fedezi, hogy az Isten eleiben ne mennyenek b.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Sid. 7. 26. Illyen Papi fejedelem illet vala minket, szent, ártatlan, széplő nélkül-valo, a' bñnőséktől el-választatott, és ki az egeknél magasságosb volna.

b. Rom. 8. 3. A' mi a' törvénynek lehetetlen vala, mivel hogy erőtelen vala a' testnek mirta, az Isten az ő Fiát el-borsátván a' bñnős testnek hasonlatosságában, a' bñnert, a' bñnt karhozattá az ő testében.

Imét, Gal. 4. 4. 5. Minek-utánna el-jött a' tellyes idő, ki-borsátá Isten az ő Fiát, ki asz szonyi-állattól lott, ki a' Törvény alá adta magát, hogy azokat a' kik a' Törvény alatt valának, meg-váltaná, hogy fogadott fiúságot vennénk. 2. Cor. 5. 19. 21.

XXXVII.

XV. UR
N A P.

52 AZ EMBERNEK MEG-
XXXVII. KERDES.

Summája. Mit hisz mikor azt mondd: Szenvede?
A' Christus szenvedett, az az, az Istennek a' bűn ellen
való haragját el-viselte c.

F E L E L E T.

1. Mikor Hiszem hogy ő (1) tellyes életének ide-
szévedett? jében-is ugyan, míg e földön lakott a, de
főképpen halálakor b, Istennek az egész
emberi nemzetség bűne ellen való harag-
ját c, (2) az ő testében és lelkében d, szen-
vedte. (3) hogy az ő szenvedésével ugy-
mint engesztelő és kegyelnyerő egygyet-
len egy áldozattal a' mi testünket és lelkün-
ket az örök kárhozattól meg-szabadítaná e:
és minékünk Istennek kegyelmét f, az igaz-
ságot g, és az örök életet h, helyre állatná.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. Esa. 53. 2. Nem vala néki [a' Messiás-
nak] formája, és ékeisége: És mikor nézünk ő
reája nintsen kíváncsi ábrázattya, minden
emberek között utálatos és meg-vetett, fá-
dalmakkal tellyes, beteges, és olyan vala mint
a' ki előtt ember el-rejti orcáját, és semmi-
nek alétottuk őtet.

Phil. 2. 8. Ő magát meg-alázta, engedel-
mes lévén mind halálig. 2. Cor. 8. 9. Sid. 12. 3.

b. Sid. 5. 7. 8. Ki [tudni-illik a' Christus]
az ő testének napjaiban mikoron nagy kíáltás-
sal és könnyhullatásokkal való könyörgéseket és
imádkozásokat, vitt volna annak eleiben, a' ki
meg-szabadíthattya vala őtet a' haláltól, és
meg-halgattatott volna az ő félelméből, jolle-
het Fiu volna, mindazonáltal azokból a' mel-
lyeket

SZABADULASAROL. 53

lyeket szenvedet meg-tanulta az engedelmei-
séget. Lásd Matth. 26. és 27. rész.

c. Esa. 53. 4. 5. 6. De a' mi betegségünk ő
viselte, és a' mi fájdalmunkat ő hordozta: jol-
lehet mi azt alétottuk hogy meg-oltorozta-
tott és meg-verettetett s' meg-nyomoritta-
tott Istentől. Mert ő a' mi alnokságunkért sebe-
sített meg: meg-ronnatott a' mi bűneinkért:
a' mi bekecsességünknek veresége veteték ő reá; és
az ő tebeivel gyógyultunk meg. Az Ur mind-
nyájunk alnokságának büntetését ő reája vetet-
te. Lásd. Ján. 1. 29.

d. Solt. 12. 17. 18. Altal likasztották ke-
zeimet és lábaimat; meg-számlálhatom min-
den en tsontaimat. Lásd. 1. Pet. 2. 24. és 4. 1.

Ismét, Matth. 26. 38. Minden felől szomorú
az en lelkem mind halálig.

e. Sid. 9. 12. A' Christus nem bakoknak és
tulkoknak vérek által, hanem az ő tulajdon vé-
re által ment-be egyszer a' szeniseges helyben,
minék-utánna örök váltságot talált volna. Sid.
10. 14. Rom. 8. 1. 34. 1. Cor. 6. 20. 1. Thess 1. 10.

f. Eph. 1. 6. 7. Ingyen kegyelemből tölt
minket magának kedvelékké amaz szerelmé-
be, kiben vagyon váltságunk az ő vére által,
tudni-illik bűneinknek bocsánattya az ő ke-
gyelmességének gazdagsága szerint. Rom. 5. 1.

2. Eph. 1. 6. 7. és 2. 13. 14.

Ismét, Ján. 1. 17. A' kegyelem és a' valóság
a' Jesus Christus által lőtt.

g. 2. Cor. 5. 21. Az Isten azt tselekedte, hogy
a' Christus a' ki bűnt nem tudott, mi érettünk + Az az,
lenne bűnné: hogy mi Istennek igazsága + len- Isten előtt
nénk ő bonno. Rom. 5. 19. igazak a'

b. Ismét, 1. Jan. 4. 9. Az Isten az ő egygyet- Christus-
len egy szülött Fiát el-botsátotta e' világra, nak igazsá-
bogy ga által.

14 AZ EMBERNEK MEG-

hogy élyünk ő általa. Rom. 5. 21.

Ján. 3. 14. 15. Miképpen Moses fel-emelte a' pusztában a' kigvót: úgy kell az ember Fiának fel-emeltetni: *hogy valaki hiszen ő benne, el ne veszszen, hanem örök élete legyen.*

Summája.

Pontius Pilátus a-
latt azért
szévedett,
hogy a'
Polgári
társaságbe-
li birotul
ítéltetnék
halálra.
1. Miképpé
ítéltetett
halálra?
2. Miért
hog' ártat-
lan lévén
halálra i-
téltetett?

XXXVIII. K E R D E S.

*Mi volt az oka hogy Pilátusnak birosá-
gában szenvedne?*

F E L E L E T.

Hogy (1) ő ártatlan lévén a, a' Polgári
társaságbe-
li birotul
ítéltetnék
halálra.
2. Miképpé
ítéltetett
halálra?
3. Miért
hog' ártat-
lan lévén
halálra i-
téltetett?

(2) minket az Istennek kemény ítéletétől,
mely a' bűnért mindnyájunknak fején vala,
meg-mentene c.
*Polgári társaságbe-
li birotul*) Ki az Isten
Fiának halálra való ítéltetésének hatalmát
vőtte volt az Istentől. Jan. 19. 11. Tsel. 2. 23.
és 4. 27. 28.

Szent írásebeli bizonyosságok.

a. Jan. 18. 33. 38. Bé-méne azért Pilátus
vizsontag a' törvény-házban, és szolítá Jესu-
t: ki méne a' Sidókhoz, és monda: *En semmi bet-
ket nem találok ő benne.* Luc. 23. 14. 15.
Es imé én, ti előttemek meg-rudakozván, *sem-
mi ártalmas tselekedetet nem találtam ez em-
berben azok közzől a' mellyekben őtet vádol-
lyások.* Sőt még Herodes-is nem talált. Mert
titeket ő hozzája igazítalak: és imé *semmi
halálra való dolgot nem tselekedett ő.* Es Ján.
19. 4. 6.

Matth. 27. 19. Mikoron a' törvény-székben
ülne Pilátus, küldé ő hozzája az ő felesége ezt
ízenvén neki: *Ne legyen néked semmi közöd
annak*

SZABADULASAROL. 55

annak az igaznak dolgában, mert én sokat. * Itt az I-
szenvedtem ma álmomban ő miatta, és a' 24. Áten ő ma-
vers. Látván pedig Pilátus hogy semmit nem ga Jerusa-
használta, hanem annál nagyobb háborúság lemben a'
támadna, vizet hozatván meg-mosá kezeit a' Husvétnak
kölség előtt ezt mondván, ártatlan vagyok én innepe
ez igaz embernek véréből, * ámti látsátok. napján,
Lásd Solt. 69. 5. 1. Pet. 2. 22. Esa. 53. 9. nyilván
b. Matth. 27. 2. Es a' Jესu-
t kötözve el-vivék, nagy-gyű-
és adák kezében Pontius Pilátus íszartanak. lekezet e-
Ján. 19. 13. 14. 15. 16. A Pilátus ki-hozá lött az Iré-
Jესu-
t, és üle a' Törvény-székbe, és monda a' lő székbe-
Sidoknak: Im hol a' ti királytok. Azok pedig Pilátus ál-
fel-kiáltanak vala: Vidd-el, feszíts-meg őtet. tal az ő Fi-
Monda nekik Pilátus: A' ti királytokat feszí-
át ő magá-
tsemé-meg? felelének a' Papi Fejedelmek, ban ártat-
nintsen királyunk, hanem Tsászáru-
nk. Ak-lannak és
kor azért adá nekik őtet *hog y meg-feszítenék.* igaznak
c. 1. Pet. 3. 18. Mert a' Christu-
s-is eg y szer lenni meg-
a' bűnere szenvedet, igaz lévén az hamisakért, mutattya
hog y minket Istenhez sinne.
Rom. 8. 34. *Kisoda kárhozzat? A' Chri-
stus az. a' ki meg-holt.*

XXXIX. K E R D E S.

*Nagyob dologé az hogy kereszt-fára feszít-
tetett, hogy nem mint ha valami e-
gyéb halálnak nemével ölet-
tetet volna-meg?*

Summája. Nagyob dolog az hogy a' Christus kereszt-fá-
ra feszítettetett, mint-ha más halálnak nemével ölettetett
volna-meg. F E L E L E T.

Bizonyára nagyobb a, (1) Mert ebből a'
dologból vagyok bizonyos, hogy azt az árt-
annak az igaznak dolgában, mert én sokat. * Itt az I-
szenvedtem ma álmomban ő miatta, és a' 24. Áten ő ma-
vers. Látván pedig Pilátus hogy semmit nem ga Jerusa-
használta, hanem annál nagyobb háborúság lemben a'
támadna, vizet hozatván meg-mosá kezeit a' Husvétnak
kölség előtt ezt mondván, ártatlan vagyok én innepe
ez igaz embernek véréből, * ámti látsátok. napján,
Lásd Solt. 69. 5. 1. Pet. 2. 22. Esa. 53. 9. nyilván
b. Matth. 27. 2. Es a' Jესu-
t kötözve el-vivék, nagy-gyű-
és adák kezében Pontius Pilátus íszartanak. lekezet e-
Ján. 19. 13. 14. 15. 16. A Pilátus ki-hozá lött az Iré-
Jესu-
t, és üle a' Törvény-székbe, és monda a' lő székbe-
Sidoknak: Im hol a' ti királytok. Azok pedig Pilátus ál-
fel-kiáltanak vala: Vidd-el, feszíts-meg őtet. tal az ő Fi-
Monda nekik Pilátus: A' ti királytokat feszí-
át ő magá-
tsemé-meg? felelének a' Papi Fejedelmek, ban ártat-
nintsen királyunk, hanem Tsászáru-
nk. Ak-lannak és
kor azért adá nekik őtet *hog y meg-feszítenék.* igaznak
c. 1. Pet. 3. 18. Mert a' Christu-
s-is eg y szer lenni meg-
a' bűnere szenvedet, igaz lévén az hamisakért, mutattya
hog y minket Istenhez sinne.
Rom. 8. 34. *Kisoda kárhozzat? A' Chri-
stus az. a' ki meg-holt.*

1. Miképpé
pé vizsgál-
tal az té-
gedet?

56 AZ EMBERNEK MEG-

2. Miért kot, mellynek terhe én rajtam vala, ő ma-
vagy bizo- gára vötte b: mert (2) a' keresztfán valo
nyos ebből halált az Isten meg-átkozta vala c.

hogy a'
Christus

minden

átkot ma-

gára vött-

fel?

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Phil. 2. 8. A' Christus meg-alázta ma-

gát engedelmes lévén mind halálig: meg pe-

nis a' keresztnék haláláig. 1. Cor. 2. 2. Gal. 6.

14. 1. Pet. 2. 24. Ján. 3. 19. 15. és 12. 32.

b. Gal. 3. 13. A' Christus meg-váltot min-

ket a' törvénynek átkától, mikor mi érettségre

lőtt átokká, mert meg-vagyon írva, Átkozottak

valaki fán függ. Col. 2. 14. 15. és 1. 20.

c. Mos. 5. k. 21. 22. 23. Mikor valakiben

halálra méltó bűn találtatik, és meg-ölettetik

az, ha fel-akasztod a' fára, ne maradjon éj-

jel az ő holt teste a' fán, hanem szorgalmatos-

san el-temessed őtet azon napon. Mert az I-

sten előtt átkozott a' ki fán függ. hogy meg-

ne ferteztesd azt a' földet, mellyet a' te U-

rad Istened ad tevéked örökségül.

XVI. U R

XI. K E R D E S.

N A P.

Summája.

A' Chri-

stus azért holt-meg, mert az Isten Fiának halála nélkül

semmi-képpen nem lehetett a' mi bűneinkért való elég-

tétel.

F E L E L E T.

1. Miért

nem lehe-

rett más

modon az

elég-tétel?

Ez okáért mert (1) az Isten igaságának

a, és igaz mondoságának b, semmi egyéb

módon a' mi bűneinkért elég nem tétel-

hetett, hanem csak az Isten Fiának halála

által. c.

Két okai vadnak a' mellyekre képest, nem

külömben hanem az Isten Fiának halála által

lehetett

SZABADULASAROL. 57

lehetett a' mi bűneinkért való elég-tétel I.

Az Istennek igaz ítéleti, ki azt kívánja hogy

bűn halállal büntetessék-meg. II. Az

Isten igaz mondása. Mert ő a' bűnöst halállal

enyegette volt-meg; egyszer s' mind meg-is

gírte volt, hogy a' bűn az ördögnek

minden hatalmával egygyütt az ő Fiának ha-

lála által töröltetnék-el.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Rom. 1. 32. Igaz ítéleti az Istennek az,

hogy a' kik effeleket cselekednek méltok legye-

nek halálra.

b. Mos. 1. k. 2. 17. Valamely napon ejen-

tesz, halálra halálával halál-meg.

Ismét, Mos. 1. k. 3. 15. Az aszszonyi-állat-

nak magva * meg-ronyva teneked (kigyónak) * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

stus. * a' Chri-

XLI. K E R D E S.

Miért hogy el-is temettetett?

F E L E L E T.

Azért hogy azzal meg-bizonyítaná, hogy

ő bizonynyal és valósággal meg-holt légye.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Márk. 15. 42. 43. 44. 45. Es mikor im-

már estve volna, mivel hogy innep-esti vala,

az az, szombat előtt való nap. Az Arimathia-

D s

bol va-

Summája.

A' Chri-

stusnak el-

temetése

az ővalósá-

gos meg-

halásának

bizósága.

38 AZ EMBERNEK MEG-

† Hogy bol valo Joseph ki tiszteféges és tanátsbél tudni-illik ember vala, ki az Istennek országát várja vala el remet- nagy bátorsággal bé méne a' Pilátushoz, és né a' Chri- meg-kéré Jésumnak testét. A' Pilátus pedig tsu- stult. Mert *dalkozék rajta, ha immár meg-holt volna,* és Pilátus ezt a' századoszt elő-szolitván, meg-kérdé ha re- nem akar- gen holt volna-meg. *Es meg-erősen a' dolgotan nem jut, hanem által még yen a' halálból* ta meg en- a' századosztol, a' Josephnek meg-adá a' Jésum az életre. *gedni, mi- testet* † Lásd Matth. 27. 57. 58. 59. 60. Ján. 19. nek előtte 38-42.

ő bizonyos nem volt az ő halála felől.

XLII. KERDES.

Ha a' Christus meg-holt mi érettünk, miért kell tehát nekünk is meg-halnunk? Summája. Nem képtelen dolog az, hogy nekünk is meg-kei halnunk: ha szintén a' Christus érettünk meg-holt-is, im ez három okokért.

F E L E L E T.

1. Mellyik (1) A' mi halálunk nem bűneinkért valo az első ok? elég tétel a, hanem (2) a' bűnnek el-tör-
2. Mellyik léle b, és (3) az örök-életre valo által
3. Mellyik menetel. c.

az Harma- dik?

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. 1. Cor. 15. 54. 55. *El nyeltetett a' halál szintén a' diadalomig. Hol vagyon halál a' te diadalmod? Hol vagyon koporsó a' te fulákd?* A' halálnak pedig fulákja a' bűn, a' bűnnek pedig ereje a' törvény. De az Istennek legyen halál, *ki adott minékünk diadalmot a' mi U- runc Jésum Christus által.*

b. Sid 4. 10. *Mert a' ki be-mene az ő nyu- godalmában [tudni-illik az Istenében] meg- nyugott az-ú az ő eselekedetisöl*, miképpen Isten-is meg-nyugott az ő veitől.*

* Az az, a' bűnös test- nek nyu- hárol.

Rom. 6. 7. A' ki meg-holt, a' bűn alól fel- szaba-

SZABADULASAROL. 39

zabadult. Sid. 12. 23. Tökéltetésekké lőtt i- azaknak lelkek, &c.

c. Ján. 5. 24. Bizony, bizony mondom ti- éktek, a' ki az én beízedemet halgattya, és hiszzen abban a' ki engemet el-botsátott, an- nak vagyon örök élete, és a' kárhoz tás- ta meg en- a' századosztol, a' Josephnek meg-adá a' Jésum az életre.

Ismét, 2. Cor. 5. 7. 8. Bizodalmmunk vagyon pedig és inkább kívánunk *ki költsz ni e' testből és az Urhoz menni lakni.* Es 7. 1. Phil. 1. 23. Jel. 14. 13. Luc. 23. 43.

XLIII. KERDES.

Mitsoda hasznot veszünk egyebet ennek- felette a' Christus áldozatryából és halálából?

Summája

A' Chri- stus áldo- zattyának és halálá-

nak másik haszna az ő embernek meg-öldöklése.

F E L E L E T.

Hogy (1) az ő halálának erejével a. (2) 1. Kiknek erejével a' mi ő emberünk ő vele együtt meg-fe- lézen a' szittetik b, meg-ölettetik c, és el-temette- bűnnek tik d, (3) hogy a' gonosz-indulatok, és test- meg-öl- nek kívánsági ez után mi bennünk ne ural- dőköltesé- kodgyanak e: hanem ő néki magunkat hálá- fe. adó áldozatul adgyuk f.

Az ő halálának erejével) Melly halálának ereje olly igen hathato és drágalatos, hogy az által nyerünk magunknak, nem tsak az Isten előtt valo meg-igazulást, mely a' bűnöknek kegyelemből valo meg-botsátásában áll: ha- nem nyerünk meg-szenteltetést-is: mellynek első része az ő embernek meg-öldöklése.

Ez után mi bennünk ne uralkodgyanak) Az az, ha

2. Miben áll annak az ő em- bernek meg-öldö- költetése?
3. Az ő ember mi- képpen fe- szittetik-

60 **AZ EMBERNEK MEG-**
meg, és te- az, ha szintén minket háborgatnak vag' ostrom-
mettetik- molnak-is; nem ők mindazonáltal, hanem
el mi ben- Lélek légyen győzedelmes.
nünk?

Mi magunkat aldozatul adjuk) Az az, A
Christus halálának ereje által a' mi ő embe-
rünket mint egy meg-öldököllyük, meg-öl-
lyük, tűzzel meg- emészszük: mint az ő Testa-
mentomban szokott vala lenni, az az, hogy a
meg-romlott természetet a' Christusnak Lel-
ke által inkább inkább meg-fojtsuk és el-tö-
röllyük.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. Rom. 6. 5. *Mert ha az ő halálának ha-*
sonlatossága szerint ő beleje öltarván vele egy-
gyé lettünk, bizonyára fel-támadásának ha-
sonlatossága szerint-is ő vele egygyé lélszünk.

† Az az, ál- *mas t, hogy ők-is szenteltettek legyenek valoba-*
latom ma- b. Rom. 6. 6. Tudgyuk mi hogy a' mi ő em-
gamat szét *berünk ő vele meg-feszítettetett.*
ldozatul.

Ismét, Gal. 5. 24. Valakik a' Christuséi,
azok a' testet meg-feszítették annak indulati-
val és gonosz kívánságival őszve.

c. Rom. 6. 8. *Ha a' Christussal meg-holtunk,*
hiszszük hogy jövődöben ő vele egygyütt-is
élünk. Col. 3. 5.

d. Rom. 6. 4. *El-temettettünk a' Christus-*
sal az ő halálában, a' keresztség által.

Ismét, Coloss. 2. 12. *Egygyütt a' Christussal*
el-temettettek a' keresztség által.

e. Rom. 6. 6. és 14. Tudgyuk hogy amaz
mi ő emberünk ő vele meg-feszítettetett, hogy
a' bűnnek teste el-töröltesse, hogy mi ennek-
utánna ne szö-gállyunk a' bűnnek. Mert a' bűn-
si rajzok nem fog uralkodni; mert nem vad-
tok a' törvény alatt, hanem a' kegyelem alatt.

f. Solt.

SZABADULASAROL. 61
f. Solt. 51. 19. *Az Isten előtt való kedves*
ldozat a' töredelmes Lelek. A' töredelmes és
eg-keseredet lelket, ő Iste, nem utálad-meg.
Ismét, Rom. 12. 1. Kérlek azért titeket A-
ámfiak, az Istennek irgalmafságira, hogy ál-
sátok a' ti testeteket az Istennek elő, *szent,*
kedves aldozatul, ama' ti okostisztetete-
et. 1. Pet. 2. 5.

XLIV. KERDES.

Miért térszed ezt-is hozzá: Szálla
poklokra?

alo le-szállásával minket a' pokolbéli kinoktul és gyöt-
elmektul meg-szabadított. c.

F E L E L E T.

Hogy az én nagy báuatimban és kemény
ésértetemben én magamat ezzel a' vigasz-
alással tartsam, hogy az én Vram Jésus
Christus (I) az ő szívének meg-mondhatat-
an keserűségeivel, gyötrelmivel, és rette-
gésivel, melyekben jollehet annak-elötte-
s forgott ugyan a, de fő-képpen a' keresz-
tán fűgven tellyességgel el-burittatott volt
b, engemet a' pokolnak kinnyaitól és gyöt-
relmitul meg-szabadított c.

A' *pokolra*). A' pokolnak nevezeti e' hit-
nek Agazattyában vétetik a' pokolbéli ki-
nokért és gyötrelmekért; nem a' helyért: mint
Solt. 30. 4. Uram ki hoztad a' pokolból az én
lelkemet. Solt. 86. 13. Ki-szabadítottad az én
lelkemet a' pokolból. és Solt. 116. 3.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. Matth. 26. 37. 38. Melleje vővén Jésus
Pétert

Summája

A' Chri-
stus az ő
pokolra

és gyöt-

1. Mitsoda
a' Chri-
stusnak po-
kolra valo
le-szállását

62 AZ EMBERNEK MEG-

Pétert és a' Zebedeusnak két fiát a' kertben szomorkodni kezdte és igen győrrődni. Akkor monda nékik Jézus: *Minden felől szomorú az én lelkem mind halálig.*

Luc. 22. 43. 44. Es Angyal jelenék meg ő néki menyből, ki őtet erősíteni vala. *Es mivel hog' nagy tusakodásban volna, buzgoságossan imádkozik vala: és az ő verése olyan vala, mint a' vérnek sepijei, mellyek a' földre le-hulnak vala.*

b. Matth. 27. 46. Kiálta Jézus nagy fel szoval, mondván: *En Istenem, En Istenem, miért hagyl-el engemet?*

c. Gal. 3. 13. 14. De a' Christus meg-váltott minket a' törvénynek átlától, *mikor mi éreztünk lőtt átok.* Hogy az Abrahám áldása a' Pogányokban lenne a' Christus által.

Sid. 5. 7. 9. Ki az ő testének napjaiban, mikoron nagy kiáltással és nagy könnyhullatásokkal való könyörgéseket és imádkozásokat vitt volna annak eleibe, a' ki meg-fizabadithatja vala őtet az haláltól, és meg halgattatott volna az ő felelméből, s' a' t. Meg-izenteltetvén lőtt az örök időiségnek szerzője mindennek valakik néki engednek.

Isinét, 1. Cor. 15. 56. 57. *Hol vagy, oh Halál, a' te győzedelmed? hol vagy, oh kopor-só, a' te fulakod? De az Istennek legyen halál, és ad minékünk diadalmat a' mi Urunk Jézus Christus által.* Esa. 53. 5. Ro. 8. 1. 34. 1. Thel. 1. 10.

XVII.

URNAP.
summaja.

A' Chri-

stusnak fel-támadása három hasznokat szerez minékünk.

XV. K E R D E S.

Mit használ minékünk a' Christusnak fel-támadása?

F E L E L E T.

(1) Elő-

SZABADULASAROL. 63

(1) Először, hogy az ő fel-támadásával 1. Mellyik az halált meg-győzte, hogy minket az ő halálával keresett igazságban részesekké teńe a. az első:

(2) Másodszor: Mert az ő fel-támadásának 2. Mellyik hatalmával mi is az új életre fel támaszta-a' második?unk b. (3) Vtolszor a' mifejünknek a' Chri- 3. Mellyik stusnak fel-támadása, a' mi jövendő dicsőf-a' harmadik?séges fel-támadásunknak-is záloga c.

Az Christus fel-támadásának historiája meg-irattatik. Matth. 28. Marc. 16. Luc. 24. Ján. 20. és 21.

Az új életre fel-támasztatunk) Ez új életre való fel-támasztatás második része a' mi meg-szenteltetésünknek; ugy-mint az Új embernek meg-elevenítése. Neveztetik az Írásban első Fel-támadásnak; melly lelki. Jelen. 20. 5. 6. Ez az első fel-támadás. Boldog és szent, a' kinek része vagyon az első fel-támadásban.

A' mi jövendőbeli dicsőséges fel-támadásunknak.) Ez a' második fel-támadás, a' testé, mutatni tudni-illik, melly léfzen az utolsó napon, és a' azt hogy ő melly a' hiv keresztyéneknek boldog fel-támadás léfzen, mert akkor az örök életnek bi-álta tel-rásáratámadnak-fel. lyes és tö-kélletes i-

Szent írásbéli bizonyságok

a. Rom. 4. 25. A' Christus halálra adatta-gazulást tott volt a' mi bűneinkért, és Fel-támaszta-szerzet, és sőt a' mi meg-igazulásunkért *. hogy ugyá-

1. Cor. 15. 17. 18. Ha a' Christus fel nem azont-is támasztatott halottaiból hijában való a' ti mindé hi-bitetek; meg a' ti bűneitekben vadatok. A' kik neknek bi-a' Christusban el-aluttak azok-is tehát el-zonyosan vesztének, ingyen a-

b. Rom. jádékozza.

64 AZ EMBERNEK MEG-

b. Rom. 6. 4. 8. A' miképpen a' Christus halálából fel-támasztott az ő Attyának ditsőségére, azonképpen mi-is új életben járunk. Hogy ha meg-holtunk a' Christussal, hiszszük hogy élünk-is ő véle.

Ísmét, Cloff. 2. 12. 13. El-temettettetek a' Christussal a' keresztségnek általa, ki által ő véle egygyűt fel-is támadtatok az Isten erejének hiti által, ki fel-támasztotta őtet a' halálból. Es titeket kik meg-holtatok vala a' bűnökben, és a' ti testeiteknek környűl-mételetlenségében, ő véle egygyűt meg-éleveníttet, meg-bőtsátván tinétek minden bűneiteket.

c. 1. Cor. 15. 20. 31. A' Christus fel-támasztott a' halálból, és azoknak kik el-aluttak tőle első sengéje. Mert mivel hogy ember által vitai ceremóniás is ember (Christus) által,

szolgálatban minden féle gyümölsőknek sengéje által a' több gyümölsők-is meg-szenteltetnek vala. Mos. 5. k. 26. 7. Így a' Christusnak minden tagjai fel-támadnak az örökké-valo ditsőségre, mivel hogy az ő fejek, mint első senge, ditsóségesen fel-támadott. Rom. 11. 5. 16.

1. Theff. 4. 14. Ha hiszszük hogy a' Jézus meg-holt és fel-támadott: úgy az Isten-is azokat, kik el-alutának a' Jézusban, elő hozza ő véle.

Summája.

Fel-men-nimehyek-bé e' tzik-

kelyben semmi nem egyéb, hanem láthato-képpen a, a' földről az égben fel-vitetetni b.

F E L E L E T.

Hogy

SZABADULASAROL 65

Hogy a' Christus a' tanítványoknak látokra a, e' földről mennyekben fel-vitetett b, és (1) mi érettünk mostan-is ott vagyunk, ott-is léssen c, (2) mig nem ísmét el-ítélni eleveneket és holtakat d.

Az Christus menyben menetele meg-iratik Marc. 16. 19. Luc. 24. 50. 51 Tsel. 1. 9.--12. (Az mennyekben.) Mellyet szent Pál harmadik égnak, Paraditsomnak nevez. 2. Cor. 12. 2. 4. Esaiás az Istennek királyi székeinek. Esa. 66. 1. Christus az ő Attyának házanak. Ján. 14. 2. szent János pedig Isten városának, és Új Jérusalemnek. Jelen. 3. 12.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Tsel. 1. 9. Jézus a' Tanítványoknak szemek láttára fel-emelteték, és a' felyhő befogván el-szakasztá őtet szemek elől.

b. Márk. 16. 19. Minek-utánna az Úr szólott volna nékik, Fel-üsiteték mennyekben: és üle az Istennek jobbjára.

Ísmét, Luk. 24. 50. 51. Ki-vivé Jézus az ő Tanítványit Béthaniáig, és kezeit fel-emelvén meg-áldá őket, és rólök el-szakadván oda fel-üsiteték Gala menybe.

c. Ján. 16. 17. Hasznól néktek hogy én el-mennyék [így szoll a' Christus] mert ha el nem megyek az a' Vigasztalo nem jö-el ti hozzátok. Ha pedig el-menendek, el-küldöm őtet ti hozzátok.

Phil. 3. 20. A' mi polgári társaságunk az égben vagyunk: a' honnét a' mi meg-rarcto U-runc Jézus Christusukat várjuk-u. 1. Theff. 1. 10.

d. Tsel. 3. 21. A' Jézus Christusnak be-kell fogadtatni az egektől, mind az ideig miglen meg-éppítetnek mindenek, melly időről szollott az I-

1. Né jobb volnaé hogy ha a' Christus

teste szent e' földön mi velünk volna?

2. Miglen marad a' Christus az egekből

86 AZ EMBERNEK MEG-

az Isten mind az ő Prophétáinak szájok által kik eleitől fogván voltak.

Summája.

A' Chri-
stusnak e'
világ vé-
gezetig mi
velünk je-
len léte fe-
lől volo i-
gireti nem
ellenkezik
az ő meny-
ben-mene-
telivel.

1. Miért
nem ellen-
kezik?

XLVII. K E R D E S.

A' Christus azért nintsené mi velünk mind
világ zigezetig, a' mint nekünk meg-
igérte?

F E L E L E T.

(1) A' Christus valóságos Isten, és valóság-
gos Ember. Minek okáért emberségének
természeti szerint immár nintsen e' földön
a: De Istensége, Felséges volta b, kegyelme
és szent Lelke szerint soha semmi időben tö-
lünk távol nintsen c.

Mint nekünk meg-igérte.) Matth. 28. 20.
Imé én veletek vagyok mind világ végezetig
és 18. 20.

Felséges volta szerint). Az ő Isteni ditsős-
sége és méltósága szerint, mellyet az ő Anya-
szentegyházában elégséges-képpen mutogat:
midőn azt mindenható erejével minden el-
lenségek ellen őltalmazza, és meg-tartya.

Szent írásheli bizonyságok.

a. Ján. 16. 28. El-hagynom e' világot, és el-
megyek az Atyához.

b. Matth. 26. 11. A' szegények mindenkor
veletek vadnak: de én nem mindenkor léflek
veletek.

c. Sd. 8. 4. Ha a' Christus a' földön volna,
Pap sem volna.

d. Jerem. 23. 24. En Gallyon nem rőleömé-
be a' mennyezt és a' földet? azt mondgya az Ur.

Ján. 14. 23. Ha valaki szeret engemet, az
én beszédemet meg-tartya, az Atya-is szereti
őtet.

SZABADULASAROL. 67

ötör, és ő hozzá megyünk és ő nála lakozunk.
c. 2. Cor. 13. 13. A' mi Urunk Jésus Chri-
stusnak kegyelme, az Istennek szerelme, és a'
szent Léleknek köz-ösülése legyen mindnyáján
ti veletek.

Ján. 14. 16. En pedig kérem az Atyát, és
más Vigasztalos ad tinéktek, ki ti veletek ma-
rad mind örökre. Lásd Esa. 54. 8. 10.

XLVIII. K E R D E S.

Nem választatnaké-ely-mástól a' Chri-
stusban való két természetek, ha az emberi
természet mindenütt ott nem leszen a'
hol az Isteni természet vagyon?

Summája. A' Chri-
stusnak két
természeti
egymástul
el nem vá-
lasztatnak: ha szintén az emberi természet mindenütt
ott nintsen is, a' hol az Isteni természet.

F E L E L E T.

Semmiképpen nem: (1) Mert mivel hog'
az Istenségnek természetit meg nem foghat-
ni, és ő mindenütt jelen vagyon a: abbol
szükséges-képpen következik, hogy noha a'
fel-vőtt emberi természetnek kívülötte-is
vagyon az ő Istensége b, de mindazáltal
ugyanazon emberi természetben-is benne
vagyon, és személy szerint azzal eggyesül-
vén vele meg-marad c.

Az emberi természetén kívül). Az az: Mi-
vel hogy az Isteni természet végetlen és min-
denütt jelen lévő, ott-is az jelen vagyon a'
hol az emberi természet nintsen. Mert külön-
ben a' véghetetlen Isteni természet avagy
mint egy bé-rekelzetnek az emberi termé-
szetben; avagy az emberi természet olly vé-
getlenné lenne minémű az Istenség.

E 2

Szent

63 AZ EMBERNEK MEG-

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Király. 8. 27. Imé az egek és az egek.

* Az az nek egei tégedet bé-nem főgnak, mennyivel in-
mindékor kább e' Ház mellyet én éppitertem. Lásd. Efa.
és mind ő- 66. 1. Jer. 23. 23. 24. Solt. 139. 7-10. Tsel. 17. 22.
rökké meg b. Ján. 3. 13. Senki az égben nem ment-
marad. fel hanem a' ki az égből le-szállott: tudni-il-

† Az az, lik az embernek Fia, ki az égben vagyon.
személy [Tudni-illik, az ő Istensége szerint. Mert em-
szerint, a' bersége szerint még nem ment vala fel az e-
személyi gekben, hanem Nicodemussal beszéll vala].

eggyesü- c. Coloss. 2. 9. Ő benne lakozik * Az Isten-
lés által. ségnek tellyesége állatya szerint †.

XVIII.

UR NAP.

Summája,

Az Urnak

menyben

fel-mene-

teliből há-

rom hasz-

nokat vé-

szünk mi.

1. Mel-

lyik az el-

ső?

2. Mel-

lyik a' má-

sodik?

3. Mel-

lyik a' har-

madik?

XLIX. KERDES.

Mit használ minékünk a' Christusnak
menyben fel-menetele?

F E L E L E T.

Először ezt, (1) hogy mennyekben az ő
szent Attyánál érettünk esedezik a, Másod-
szor, (2) mert a' mi testünk menybe va-
gyon, hogy ezzel mint bizonyos záloggal
meg-erőssítettünk, hogy még jövendőben
az a' ki minékünk feünk, minket-is tagjait
ő magához fel-vészen b. Harmadszor, (3)
hogy minékünk az ő szent Lelkét viszon-
tag zálog képpen küldi c: kinek bennünk
munkálkodo ereje által nem e' földieket
keressük, hanem az odafel valokat a' hol ő
vagyon az Istennek jobján ülven. d.

A' mi testünk) Az az, a' Christus, a' ki mi
velünk azon egy természetű. Eph. 5. 23. 30.
Zálogul) Tudni-illik a' mi mennvei örök-
ségünknek zálogául.

SZABADULASAROL. 69

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Sid. 9. 24. Mert nem kézzel tsinált Szen-
tséges helybe ment-bé a' Christus, melly pél-
dája volna a' valóságos szentséges helynek:
hanem az egekben ment: hogy meg-jelennek
most Istennek előtte mi érettünk †. és 7. 7. 25.
1. Ján. 2. 1. Sid. 12. 24. Jelen. 5. 6.

Rom. 8. 34. A' Christus az Istennek jobján
vagyon, és esedezik mi érettünk.

b. Eph. 2. 6. Az Isten a' Christussal egygyüt
minket fel-támasztott: és egygyüt helyhezte-
rett az egekben * a' Christus Jesusban †.

Ján. 17. 24. Atyám, a' ki nekem adtál,
azt akarom hogy ahol én vagyok azok-ú én
velem legyenek, hogy lássák az én ditsősége-
met mellyet nekem adtál; mert szerettél en-
gemet, e' világ fundamentumának fel-vetése
előtt. és 14. 2. 3. Ján. 20. 17. Sid. 6. 20.

c. Ján. 16. 7. En igazságot mondok tinék-
tek, használ tinéktek hogy én el-mennyek,
mert ha el nem megyek, ama' Vigasztalo nem
jö-el ti hozzátok: ha pedig én el-megyek el-
küldöm őtet ti hozzátok.

Eph. 1. 13. 14. Kiben (a' Christusban) mi-
nek utánna hittetek, meg-perséreltetetek * az
ígéretnek ama' Sz. Lelkével, ki a' mi öröksé-
günknek záloga, mig a' tellyes szabadságban
újjonnan bé-helyeztetetünk. Lásd. 2. Cor. 1.
21. és 5. 5. Eph. 4. 30.

d. Coloss. 3. 7. 1. 2. 3. Ha fel-támadtatok a'
Christussal, oda-fel valokat keressetek, holott a'
Christus vagyon az Istennek jobján ülven, oda-
fel valokra viselkessetek gondost, nem a' földiek-
re. Phil. 3. 7. 21.

† Tudni-
illik ugy-
mint ize-
szollo.

* Melly
égnek mo-
stan örök-
si vagyunk
hit által;
de az utol-
só napon
azt valósá-
gossan bir-
juk.
† Mint mi
fejünkben.

* Mint va-
lami pe-
tséttel az ő
ditsősé-
gének di-
tséretire.

70 AZ EMBERNEK MEG-

Summája.

L. K E R D E S.

A' Chri-

stusnak az

Isten job-

án ülése semmi nem egyéb, hanem az ő ditsósége, és fel-

séges méltósága az egekben a, mellyet mint az Anya-

szentegyháznak feje b, az ő fel-magasztalása után min-

den teremtetett állatokon gyakorol c.

*Miért tészed ezt hozzája: üle a minden-
hato Atya Istennek jobjára a?*

F E L E L E T.

Mert a' Christus azért ment fel a, men-
nyekben, hogy ott ő magát az ő Anyaszent-
egyházának fejének lenni meg-bizonyítsa
b, melly fő által bir és igazgat az Atya min-
deneket c.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Eph. 1. 20. 21. Az Isten fel-támasztotta
a' Christust a' halálból, és helyhez tette őtet az
ő job keze felől mennyekben. Sokkal fellyebb
minden birodalomnál.

Sid. 1. 3. A' (Christus) a' ki tart mindeneket
amaz ő hatalmas beszédével, a' mi bűneink-
ből való meg-tisztulást maga által véghez vi-
vén, ama' magasztalos méltóságnak jobjára ült.
és 13. Tsel. 2. 34. Col. 3. 1.

Imét, Sid. 8. 1. Nékünk olly Papi Fejedel-
münk vagyon, ki a' felségnek királyi székében
ült az egekben. Solt. 1. 10. 1. Márk. 16. 7. 19.
Tsel. 7. 55.

b. Eph. 1. 22. 23. Az Isten mindeneket ve-
tett az ő lábai alá, és őtet tette mindeneknek fe-
lőtte az Anyaszentegyháznak feje. Melly ő
tette, és tellyesége annak a' ki mindeneket
bé-tölt mindenekkel. és 4. 15. és 5. 23.

Coloss. 1. 18. A' Christus az ő Anyaszentegy-
házának testének feje.

c. Ján.

SZABADULASAROL. 71

c. Ján. 5. 22. Az Atya minden ítéletet a'
Fiúnak adott.

Matth. 28. 18 Monda Jesus: Tellyes hata-
lom adott ennékem mennyen földön.

1. Cor. 15. 25. Szükség ő neki uralkodni,
mig nem minden ellenségit az ő lábai alá ve-
ti. Phil. 2. 10. 4.

LI. K E R D E S.

*Mit használ minékünk a' Christusnak a'
mi fejünknek ilyen ditsósége?*

F E L E L E T.

Elsőben ezt (1) Hogy az ő Szent Lelke
által mi belénk ő tagjaiba mennyei a'ándé-
kokat önt a: Másodszor (2) hogy minket az
ő hatalmával minden ellenségink ellen
meg-öriz és oltalmaz b.

Minden ellenségink) Ugy-mint az ördög, e'
Világ, a' magunk Teste, a' Halál és a' Pokol
ellen.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Tsel. 2. 33. A' Christus Jesus az Istennek
job karja által a' meg-igert Szent Lelket az A-
tyától meg-nyerőn, ki-töltötte ezt, a' mit ő
most látok és hallok.

Eph. 4. 8. A' Christus fel-ment a' magaf-
ságban, fogva vitte a' fogágot, és adott a'ján-
deket az embereknek.

b. Ján. 10. 28. 29. Senki az én juhaimat ki
nem ragadgya az én kezemből. Az én Atyám
ki nagyobb mindeneknél, az adta nékem azo-
kat, és senki az én Atyám kezéből ki nem ra-
gadhatja azokat. En és az Atya egy vagyuk.

1. Cor. 15. 25. 26. Kell ő neki uralkodni mig
nem minden ellenségit az ő lába alá veti az

E 4

Isten

XIX. U n

N A P.

Summája.

A' Chri-

stusnak az

Isten job-

án való ü-

léséből kér

hasznokat

veszünk mi

1. Mellyik

az első?

2. Mellyik

a' második?

72 AZ EMBERNEK MEG-

Isten. Utolszor pedig a' mi ellenségünk a' ha-
lál el-töröltetik. Ján 12. 31. és 16. 33. Tsel. 9.
5. és 18. 9. 10. 2 Cor. 12. 9. és 1 Cor. 15. 55. 56. 57.

Es Jelen. 12. 10. 11. Es hallék nagy szöze-
tot az égben, melly ezt mondgya vala: Mostan
lött a' szabadítás és az erő, és a' mi Istenünk-
nek országa, és az ő Christusának hatalma.
Mert a' mi arányfiamnak vadolaja le-*vetetett*,
ki vadolja vala őket éjjel és nappal a' mi Iste-
nünk előtt. De ők meg-győzték azt a' Bá-
ránynak vércéért és az ő bizonyság rételének
beszédéért.

Summája.

A' Chri-
stusnak az
ítéletre
való el-jö-
veteléből
három o-
kokra néz-
ve vagy
vigasztalá-
som.

1. Mellyik
az első?
2. Mellyik
a' második?
3. Mellyik
a' harmad-
dik?

LII. KERDES.

*Mitsoda vigasztalásod vagy abból, hogy
a' Christus el-jövendő ítélni elevene-
ket és holtokat? **

F E L E L E T.

(1) Hogy minden nyomoruságimban és
háboruságimban fel-emelt fővel a, ugyan
azon én Christusomat, ki annak előtte én
érettem az Istennek ítéletiben elő állott.
1. Mellyik volt, és én rolam minden átkot el-vőt, vá-
rom ítélő biroul az egekből b. (2) ki min-
den ő ellenségit kik enyimek-is, az örökké
való kinokra veti c: (3) engemet pedig min-
den választottakkal egyetemben, ő magá-
hoz a' mennyei örömben, és az örök ditsős-
ségre által viszen. d.

Szent írásbeli bizonyságok.

* Lásd Tsel. 10. 42. és 1. 11. és 17. 31. Rom.
14. 10. 2. Cor. 5. 10. 2. Tim. 4. 1. 1. Pet. 4. 5.
a. Luk. 21. 28. Mikor pedig ezek kezdenek
lenni, nézzetek-fel, és emelkedetek-fel a' si-
fian-

SZABADULÁS AROL. 73

citeket: mert el-közelget a' ti válságatok.

b. 2. Timoth. 4. 8. Végezetre el-tétezt
énnekem az igazságnak Coronája, mellyet
meg-ád az Ur énnekem ama' napon, amaz
igaz Biro: nem tsak énnekem pedig, hanem
mindeneknek-is, kik *várándgyák amaz ő di-
csőséges el-jövetelét.*

Tit. 2. 13. *Várván ama' boldog reménységet,
és ama' nag' Istennek, és a' mi meg-tartónknak,
a' Jesus Christusnak dicsőséges meg-jelenését:*
ki adta magát mi érettünk, hogy meg-váltana
minket minden hamisságtól. Phil. 3. 20.
1. Theff. 1. 10. Sid. 9. 28.

Jelen. 22. 20. 21. Azt mondgya ki ezekről
bizonyosságot téfzen, ugyan hamar el-jövök,
Amen, jövel Uram Jesus.

c. Jelen. 20. 10. *Az ördög, ki el-tsallya va-
la őket, *veteték a' tűznek és kénkönek tává-
ban,* holott vagyon ama' fene vad, és hamis
Prophéta: és kimoztatnak éjjel és nappal mind
örökké.* Matth. 25. 41. 46.

2. Theff. 1. 6. 7. 8. 9. *Meg-jelenik az Ur Je-
sus az égből, az ő hatalmaságának Angyali-
val, tűznek lángjában, ki bősztűz áll azokon,
kik az Isten nem ismerék, és nem engednek a'
mi Urunk Jesus Christusnak Evangéliomának,
kik meg-büntettetnek örök *vesztédelemmel,* ki-
űzöttetvén az Urnak orszájától, és az ő hatal-
mas ditsőségetül.*

d. Ján. 14. 3. Mikoron el-menéndek, és Christus-
néktek helyet készitek, *Hiszont meg-térek si-
hozátok, és fel-velek titeket magamhoz:*
hogy a' hol én leszek, si-is ott legyetek. Matth.
25. 34. 46.

Ján. 17. 24. *Atyám azt akarom hogy a' ki-
teks adásal énnekem, ott legyetek ők-is en velem,*
E s a' hol

74 AZ EMBERNEK MEG-

a' holén vagyok; hogy lássák amaz én ditsősé-
ségemet, mellyet adtál énnékem.

Ismét, 1. Thess. 4. 17. *Mi élők, kik meg-ma-
rattak leszünk, el ragadtatunk azokkal egy-
gyütt a' ködökbe, az Ur eleibe, az élterő égbe,
és ekképpen mindenkor az Urral leszünk.*

XX. UR
N A P.

Summája.

A' Szent
Lélekről

két dolgo-
kat hiszek:

1. Mellyik
az első?

2. Mellyik
a' második?

3. Miért
adatott ő

tenéked?

Mit tsele-
kezik re

benned?

A' meddig
marad re

veled?

A' SZENT LELEK ISTENRŐL.

LIII. K E R D E S.

Mit hiszsz a' Szent Lélekről?

F E L E L E T.

Először azt hiszem (1) hogy valóságos
és egyenlő örök Isten az örökké való Atyá-

val és Fiuval a, Másodszor (2) hogy azon

Szent Lélek énnékem is adatott e' végre b,

(3) hogy engemet az igaz hit által a' Chri-

stusban, és minden ő jo-téteményiben ré-

szessé tegyen e, engemet vigasztallyon d, (4)

és én velem mind örökké meg-maradgyó. e.

Először s' a' (szor) Az első dolog

nézi a' Szent Léle 1. k személyét, és arra kell

vitettetni: a' másik dolog viszont tartozik az

ő tisztire, mert azok mind ő tisztjei, mellyeket

hatalmassan és tsudálatosan tselekezik a' hi-

vekben.

Szent íráshéli bizonyságok.

a. Matth. 28. 19. Elmenyén azért tanítsa-
tok minden nemzetségeket, meg-keresztel-
vén őket az Atyának, a' Fiúnak, és a' Szent
Léleknek nevében.

1. Ján. 5. 7. Hármán vadsnak kik az égből
bizonyágot tesznek, az Atya, az Ige, és a'
Szent Lélek, és ez három egy. 1. Cor. 12. 4. 5. 6. 11.

Tsel.

SZABADULASAROL: 75

Tsel. 5. 3. 4. Miért foglalta-el a' Sátán a' Péter szoll-
te szívemet, hogy hazudnál a' Szent Lélek el- Ananiás-
len, nem embereknek hazudtál, hané Istennek. nak.

Ismét, 1. Cor. 3. 16. Avagy nem tudgyá- t Az az,
toké hogy ti Istennek templomi vartok, és az mindé em-
Istennek Lelke lakozik ti bennetek. Es 6. rész. berekre, a-
19. verő. Avagy nem tudgyátoké hogy a' ti kar miné-
testeitek a' Szent Léleknek templomi. 2. Cor. mű nézet-
13. 13. Esa. 6. 9. Tsel. 28. 25. Solt. 139. 7. ből, idő-

6. Tsel. 2. 17. 18. Joelből 2. 28. Léfzen az ből, álla-
utolsó időben az mondgya az Isten: ki-tőlők patból és
az én Lelkemből minden testre t, és prophé- rendből,
tálnak a' ti fiaitok és leányitok *, és a' ti ifiai- vagy nem-
tok látásokat látnak *, és a' ti véneitek álmo- ből valok
kat álmodoznak *, az én szolgaimra penig, és lejédenek:
az én szolgáló leányimra azokban a' napok- mint az u-
ban ki-tőlők az én lelkemet, és prophétál- tán egyen-
nak. 1. Ján. 3. 24. 1. Cor. 2. 12. ként elő-

[*** Az az, az Isten országának titkait számlállya.
meg-értik, azokról beszélhetnek, miképpen
az ő Testamentumban lévő Prophéták, kiknek
az Isten vagy látások, vagy álmok által magát
meg jelentette, lásd meg, Mos. 4. k. 12. 6.]

Gal. 4. 6. Mivel hogy penig fiak vadtak, ki-
borsáta az Isten az ő Fiának Lelket a' ti sz-
veitekben, ki által azt kiáltjuk, Abba, az az,
Atyánk.

Rom. 8. 9. A' kinél nincsen a' Christusnak
Lelke, nem őve az.

c. 1. Cor. 12. 3. Senki-is a' Jesust Urának
nem mondhatgya *, hanem a' Szent Lélek által. * Az az,

Ismét, Eph. 3. 14. 16. 17. A' mi Urunk Je- hit által
sus Christusnak Atya, adgya meg réktek az meg nem-
ő gazdag ditsóségeit, hog alhatat ssancrőf ismerti
södgycsek meg a' Szent Lélek által a' belső és vallhat-
emberben: Es a' Christus lakozzék hit a' rabat tve.

76 AZ EMBERNEK MEG-

ti sziveitekben, &c. Es 1. Cor. 6. 11.

d. Ján. 15. 26. Mikor pedig el-jövend az a Szofzollo, kit én küldök néktek az Atyától, az igazságnak ama' Lelke, ki az Atyától származik, az bizonyosságot téfzen én felőlem Tsel. 9. 31.

e. Ján. 14. 16. 17. En kérem az Atyát, és más Vigasztalot ad néktek: hogy Seletek maradjon mind örökre: Tudni-illik az igazságnak ama' Lelkét, melyet e' világ bé nem vehet. Mert bennetek lakik, és bennetek marad. Esa. 59. 21. Ján. 7. 38. 39. Eph. 1. 13. 14. és 4. 30. 1. Ján. 3. 9.

XXI. UR

N A P.

Summája.

A' Chri-

stusnak közönséges Anyaszentegyháza, az egész emberi nemzet között b, az örök életre el-választatott c, és az igaz hitben meg-eggyező Sz. sereg avagy gyülekezet f.

F E L E L E T.

1. Kitsoda Hiszem (1) hogy az Istennek Fia a, (2) gyűjti a- világ kezdetitől fogva b, világ végezetiglen vagy sze- c, magának (3) az egész emberi nemzet köz- degeti ezt zül d, örök életre el-választatott sereget e, a' sereget? (4) az ő Szent Lelke f, és Igéje által g, az gyűjti azt? igaz hitben egygyezőt h, gyűjt (5) azt ol- 3. Miből? talmazza és meg-tartja i; (6) és hogy annak 4. Ki által a seregnek én-is élő tagja vagyok k, és mind gyűjti? örökké meg-maradok l. 5. Micsoda 5. Mit mivel osztán? 6. Mit hisz továbbá ez eszköz? 7. Mit hisz továbbá ez hitnek ágazatában?

Szent) Az Ecclesia szentnek mondatik: mert a' Christusnak végevel, és a' Szent Lélekkel

SZABADULASAROL. 77

ekkel meg-szenteltetett, az az, a' Christusnak érdeméért, az Isten előtt tökéletesen való zentnek és meg-igazittatottnak lenni ítélte- nek: Annak-felette a' Szent Lélek által meg- jittatik, hogy szent életet élni igyekezzék.

Közönséges) Az az, az egész emberi nem- etség közötti szedegettetett, és semmi bizo- yos helyhez, bizonyos nemzetséghez, avagy alami városhoz nem köteleztetett.

El-választatott) Ez szotska jegyzi külö- m- özését a' külső és látható gyülekezetnek, gy-mint a' melyben a' hivek a' gonoszokkal s hitetlenekkel elegyesleg vadnak; és a' belső láthatatlan Anyaszentegyháznak, melyben sak a' választott, és igaz hittel meg-ajándé- oztatott hivek foglaltatnak-bé.

Szent írásbeli bizonyosságok.

a Eph. 4. 11. 12. A' Christus adott némel- yeket Apostolokat: némellyeket Prophetákat: némellyeket Evangelistákat: némellyeket Pásztorokat és tanítókat, a' szenteknek egy- ben való foglalásokra, szolgálatnak munkájá- ra, a' Christus testének ippítésére. *

Ezért mondatik a' Christus Juhoknak nagy a' Chri- Pásztorának. Sid. 13. 20. és Fő Pásztorának. stusnak A- 1. Pet. 5. 4. Sőt az Ecclesia Fejének. Eph. 1. 22. nyaszent- és 4. 15. &c. egyháza.

b. Luk. 11. 50. 51. Hogy elő-kérettefsék e' nemzetségtől minden Prophetáknak e' világ fundamentomának fel-vertetésétől fogva ki- ontatott Verék: Az Abelnek véréből fogva mind a' Zakariásnak véreig, ki el-veszte a' ház kö- zött és az oltár között.

Ján. 10. 16. Más juhaim- is vadnak nékem, mellyek nem ez akolból valók; azokat is elő kell hoznom, és az én szomat halgattyaik, és lé- tzen egy akol és egy pásztor. c. Matth.

*Melly test

a' Chri- stusnak A- nyaszent- egyháza.

78 AZ EMBERNEK MEG-

c. Matth. 28. 20. Imé én veletek vagyok mind világ végezetig.

1. Cor. 11. 26. Valamenyiszer ejenditek e' kenyeret és ijándgyátok e' pohárt, az Úrnak halálát emlegetétek, miglen el-jő.

Az Atya d. Solt. 2. 7. 8. En Fiam vagy te, én ma, Isten szoll szültelek tégedet. Kérd én tőlem a' pogányo- az őfiának kat örökségül, és a' földnek határis birodalmul.

Jelen. 5. 9. Meg-váltottál minket Istennek a' te véred által, minden ágazatból, és nyelv- ből, és népből és nemzetségből. Lásd. 1. Cor. 1.

2. Ján. 10. 16. Tsel. 10. 34. Jelen. 7. 4. 9.

e. Rom. 9. 29. 30. Tudgyuk pedig hogy a- zoknak a' kik Istent szeretik mindenek javok- ra vadnak, azoknak kik az őszándeke szerint

† Az az, hiszvasalók†. Mert a' kiket örökségül fogva ru- az Istennek dott, azokat el-választotta: A' kiket pedig örökké va- el-választott, azokat el-is hitta, és a' kiket el- lo el-ren- hívott azokat meg-is igazította, a' kiket meg- delése és igazított azokat meg-is ditsóította.

decretoma Ján. 10. 28. Az én juhaim az én szomat hal- szerint. gattyák, én-is ismértem azokat, és engem kö- vetnek: és én örök életet adok nekik.

2. Tim. 1. 9. Ki meg-tartott minket és hi- vott szent hivatallal, nem a' mi tselekedetünk szerint, hanem az ő végezetése és kegyelme sze- rint; melly adatott nekünk a' Jesus Christus- ban örök időnek előre. Lásd Eph. 1. 5. 4. Tsel. 13. 48. Ján. 13. 18. és 15. 16. Rő. 9. 11. 16. 23. 24.

f. Esa. 44. 5. 3. 4. 5. Vizeket töltők ki a' szomjuhozora, és folyo vizeket a' szárazra, ki- sőtöm az én Lelkemet a' te magodra, és a' te áldásomat a' te tseme-éidre. Es virágoznak mint a' füvek között a' virágok, és mint a' fűzfák a' vizeknek fo yái me lett. Egygyik azt mondgya, en az Úr vagyok, a' másik ne-

vezte

SZABADULASAROL. 79

veztetik Jakobnak nevérol. Lásd 1. Pét. 1. 5. 2. és 2. Thess. 2. 13.

g. Rom. 10. 17. A' hit a' hallásból vagyon, a' hallás az Isten igéjéből. Es Rom. 1. 16. Az Evangelium Istennek hatalma minden hívő- nek az idvességre. Lásd mind kettőt őszve foglalva, Esa. 59. 21. Rom. 15. 17. 18. 19.

h. Eph. 4. 4. 13. Egy test és lelek vagyok, mi- képpen hogy a' ti hivatalotoknak egy remén- ségére hivatottatok. Egy az Úr, egy a' hit, egy a' keresztség.

Eph. 4. 13. Miglen jussunk mindnyájan az hitnek és az Isten fiának ismeretének egygyessé- gere.

i. Matth. 16. 18. Ezen a' kősziklán * eppi- sem-fel az én Anyaszentegeházamat, és a' pokolnak kapu† névvel nek az ő diadalmat. † Péternek:

† Az az, ha szintén a' Pokolban lévő Az az, ezen minden gonosz lelkek, és azoknak e' világon a' te vallás- lévő minden eszközei álnok tanátsokkal, és tételelen, kegyetlenkedő igzekezetekkel őszve esküsz- mell' el en- nek-is az én Ecclesiám ellen, mindazáltal sem- gemet a- miképpen azon diadalmat nem vesznek. Ha- ma' Chri- stusnak az

1. Pét. 1. 5. Istennek erejétől őriztetünk hit által az idvességre, melly meg készítte- tett, hogy meg-jelennyék az utolsó időben. Lásd Eph. 5. 23. Ján. 10. 28. 29.

k. Eph. 2. 19. 20. 21. 22. Azert immár nem vadatok jövevények és sellérek, hanem a' szentek- nec polgár társai, és Istennek eselodi, kik fel- éppítettetek a' Prophétáknak és Apostolok- nak fundamentomán, mellynek belső szegyelet köve

* Szoll

Christus

Péternek:

Az az, ezen

a' te vallás-

és tételelen,

mell' el en-

gemet a-

ma' Chri-

stusnak az

élő Isten

Fiának

lenni val-

lottál. 5.

16.

80 AZ EMBERNEK MEG-

köve a' Jesus Christus. Kiben az egész alkot-
vány szép rendél rakattatván nevededik, hog-
 legyen Istennek szent temploma: mellyben
ti is velünk együtt eppéltök, hog' legyetek Isten-
nek hájléka a' Szent Lélekben. Es 1. Pet. 2. 5.

1. Solt. 23. 6. Semmi nem egyéb hanem tsak
a' te jóvöltöd és irgalmatságod követnek en-
gemet életemnek minden napjaiban, és lakó-
som az Urnak házában hosz'szu ideiglen. [az
az, örökké.]

Rom. 8. 38. 39. Mert én bizonytal el-hitte-
m, hogy sem halál, sem élet, sem Angyalok, sem
fejedelemségek, sem hatalomságok, sem je-
len valok, sem következők. Sem magas-
ság, sem mélység, és semmi egyéb teremtet ál-
lat, el nem szakaszthat minket az Istennek
szerelmétől, melly vagy a' mi Urunk Jesus
Christusban.

1. Cor. 1. 8. 9. Az Isten meg-erősít titeket
mind végig az ártatlanságban, a' mi Urunk Je-
sus Christusnak napjára. Hiv az Isten, ki által
hivattattatok az ő Fiának a' mi Urunk Jesus
Christusnak társaságában. Lásd Sid. 10. 39.
Solt. 89. 31--35.

A' mi nézi az Ecclesiától el-szakadókat, a-
zokrol nyilván tanítja az írás hogy nem vol-
tak igaz tagjai az Isten Anyaszentegyházának,
1. Ján. 2. 19.

Summája.

A' szentek-
nek egy-

gyeisége nem egyéb, hanem 1. a' Christussal a, és min-
den ő javaival b, 2. s' magok között való közösülés.

F E L E L E T.

F. Először azt tétzi: hogy mind közön-
ségesen, mind egygyenként a' hivek, a'
Christus-

SZABADULASAROL. 81

Christusnak a, és minden ő javainak b, (1) 1. Miké-
mint ő tagjai c, közösi és részeli. Másodszor pen közö-
(2) hogy egygyenként ki ki a' melly ajándé- sülnek a'
kokat az Istentől vött, kész legyen azokkal Christus-
közönséges haszonra, és mindeneknek id- al:
vefségekre nagy örömet szolgálni d. 2. Miben

Először, Másodszor,) A' mellyek itt a' mi nek egy
Christussal való egyesüléskről mondatnak más közt
azok a' mi vigasztalásunkra szolgálnak. A' mel- valoközö-
lyek pedig a' szenteknek egygyeisége felől ségek?
mondatnak, azok a' mi oktatásunkra használ-
nak, hogy egymás között az atyai szeretetet
gyakoroljuk.

Mint ő tagjai) A' Christusnak tudni-illik
mint tejüknek.

Szent írásbéli bizonyosságok

a. 1. Ján. 1. 3. A' mi közösülésünk vagy az
az Atyával és az ő Fiával a' Jesus Christussal.

b. Rom. 8. 32. Az Isten az ő tulajdon Fiá-
nak nem kedvezett: hanem adta azt mi éret-
tünk mindnyájan: mi módon ingyen kegyelemből
nem adna tehát ő véle együtt minékünk min-
deneket?

Ján. 1. 16. Az ő tellyesegéből vöttünk mind-
nyájan kegyelmet kegyelemért*.

[* Az az, egy kegyelmet más kegyelem
után, avagy bőveges kegyelmet. A' kegye-
lének nevéen pedig itt értenek azok az aján-
dék, mellyeket az Isten minékünk kegyel-
méből a' Christusért, vagy a' Christusban ad
és ajándékoz].

c. Eph. 5. 29. 30. Soha senki az ő tulajdon
testét nem gyűlölte, hanem inkább neveli és
táplálja azt, miképpen az Ur is az Anya-
szentegyházat: Mert az ő testének tagjai va-
gyunk

Melly a'
Christus

82 AZ EMBERNEK MEG-

gyunk, az ő testéből és tsontyaiból valok.

Col. 2. 19. *A' főből*, az egész test, a' tagoknak egybe-botsáttatása és rakattatása által, egybe-foglaltatván és egybe-szerkeztesven nevedik az Istennek nevelése szerint.*

d. Rom. 12. 4. 5. 6. Miképpen egy testben sok tagok vadnak, a' tagoknak pedig mind nem csak azon egy tselekedetek vagyon:

Azon-képpen sokan egy test vagyunk a' Christusban, egyenként pedig mindnyájan egymásnak tagjai vagyunk. Mivel hogy azért különb-külömb ajándékunk van, a' nekünk adatott kegyelem szerint, akár irás magyarázása, magyarázzuk azt a' hitnek regulája szerint, s' a' t. Lásd 1. Cor. 12. 13--26.

1. Pet. 4. 10. *A' minek ki köz-zeledek és ott az ajándékot, azon-képpen sáfarkodgyatok abbol egymásnak, mint Istennek különb-külömb-fele ajándékinak jó sáfári.* Lásd Tsel. 4. 32. Sid. 13. 3. Gal. 6. 10. 2. Cor. 9. 7.

Summája.

A' bűnöknek botsá-

nattyáról ezt hiszem, hogy az Isten minden én bűneimről el-feletkezett c, és hogy engemet a' Christusnak igazságával ingyen meg-ajándékoz d.

1. Miért

feletkezett

el a' te bű-

neidől az

Isten?

2. Mitso-

da dűneid-

ről felet-

kezett el?

3. Mitso-

da hasznot

LVI. K E R D E S.

Mit hiszsz a' bűnöknek botsánattyáról?

Hiszem, hogy az Isten minden én bűneimről el-feletkezett c, és hogy engemet a' Christusnak igazságával ingyen meg-ajándékoz d.

F E L E L E T.

Hiszem hogy az Isten (1) a' Christusnak

elégtételéért a, (2) minden bűneimről és

arrol a' bűnre való hajlandóságról, melly el-

len énnékem tellyes életemben kell har-

czolnom b, tellyességgel el-feletkezett c: és

engemet a' Christusnak igazságával ingyen

meg-ajándékoz d, (3) hogy soha meg ne

ítéltessem e.

Szent

SZABADULASAROL. 83

Szent irásbeli bizonyságok.

vész a' bű-

nőknek

botsánata

tyából?

a. Eph. 1. 7. *A' Christusban vagy on váltsá-* gunk az ő Vere által, tudni-illik bűneinknek botsánattyá, az ő kegyelmességének gazdag-
ga szerint. Col. 1. 14. Tsel. 10. 43. és 13. 38. 39.

b. Solt. 103. 3. *Ki meg kegyelmez MIN-* D E N te bűneidnek; ki meg-
gyo-*yitja MIN-* D E N betegségedet. 1. Ján. 1. 7.

Rom. 7. 24. 25. Oh én nyavalyás ember! ki-
soda szabadít-meg engem: e' halálnak testé-
ből? Hálákat adok Istennek a' mi Urunk Jé-
sus Christusnak általa.

Ismét, Rom. 8. 1. *Semmi kárhoz-
tatás nincsen azért azoknak, kik vadnak a' Jé-
sus Christusban, kik nem test szerint hanem lélek sze-
rint járnak.*

c. Jer. 31. 34. *Meg-kegyelmeztek az ő álnok-*
ságoknak, és az ő bűnökről többé meg nem em-
lekezem. Sid. 8. 12. és 10. 17. Esa. 43. 25. és
38. 17. Mich. 7. 19.

d. Rom. 3. 24. *Meg-igazulnak pedig ingyen* Isten kegyelméből; a' Jé-
sus Christusban lőtt váltságnak általa. és 4. 6. és 5. 19. és 8. 3. 4.
1. Cor. 1. 30. 2. Cor. 5. 21.

e. Ján. 5. 24. Bizony, bizony, mondom nek-
tek, a' ki az én beszédemet hallgattya, és hi-
szen annak a' ki engemet el-botsátott, az
kárhozatna nem megyen, hanem által-men-
a' halálból az életre.

Rom. 8. 33. 34. *Kitsoda vádollya az Istennek* választottit? *Az Isten a' ki meg-igazít.* Ki-
tsoda a' ki kárhoztatna? A' Christus az, a' ki
meg-holt. és 8. 1. *Semmi kárhoztatások, &c.*
Lásd fellyebb.

E 2

I. VII.

N A P.

Summája. Mitsoda vigasztalásod vagyon a' Testnek
A' testnek fel-támadásából?

fel-támadása három képpen vigasztal engemet, 1. hogy az én testem fel-támad e, 2. hogy ismét lelkemmel egyesül f, 3. és hogy meg-ditsőttetik g.

F E L E L E T.

1. Hová vitérik a' te lelked halálod után? Ez hogyan nemcsak (1) lelkem vitérik a' zontul a, mielőtt a' testből ki-mégyen, az ő fejéhez a' Christushoz b. hanem (2) ez én testem is c, (3) a' Christusnak hatalma által d, fel-támasztatván e, viszont az én lelkemmel egyesül f, és (4) a' Christusnak ditsőséges testéhez hasonlatos léfzen g.

2. Mitsoda test támad fel? *Azontul* Nem a' Pápi táktul költött Purgatoriumban (Lelkeket tisztító helyben) vitétik tehát elsőben.

3. Kitsoda erejével támad fel? Ez én testem, mellyet mostan viselek, és a' mely porrá tétetetik: s' nem-is más test, állattya szerént: ki mindazáltal meg-romolhatatlan és ditsőséges léfzen, 1. Cor. 15. 42. 43.

4. A' te tested miképpen ditsőttetik meg? *Szent írásbéli bizonyságok.*

a. Luc. 23. 43. Bizony mondom tenéked, * Jesus így M A Selem leszsz paradicsomban *. szoll a' ke- 2. Cor. 5. 8. Bizodalunk vagyon pedig, és resztán a' inkább tesszik minékünk ki-költözni e' test-Tolvajnak. ből, és az Urhoz menni lakni.

Jelen. 14. 13. Boldogok lesznek ez időről fogva a' halottak kik az Urban halnak-meg.

Luc. 16. 22. Lőn pedig hogy meg-halna a' koldus, és-ő ternek az Ang yaltól az Abrahám kebeleben, Tsel. 7. 59.

b. Prédik. 12. 7. A' por földé léfzen mint annak

annak előtte volt. A' lélek pedig meg-ter az Istenhez, a' ki adta volt azt.

Phil. 1. 23. Kívánok el-öszlatni és a' Christussal egyjűs lenni, mert a' mindeneknél jobb.

c. Job. 19. 25. 26. 27. En jól tudom, hogy az én meg-váltóm él, és hog' az utolsó ember a' földből fel-támad Es minek-utánna ez én testemet a' térgek meg-rádják, és minekutánna fel-ébrednek, ebben a' testben meg-látom az Istent: Ugyan én magam látom meg nem más, és az én szemem láttyák meg, minekutánna az én ve-séim én bennem meg-emészttetnek.

1. Cor. 15. 53. Mert szükség hogy ez romlando test romolhatatlan természetű öltözzék fel magára, és ez halando test halhatatlanságot.

d. Ján. 5. 28. 29. El-jő az ora, mellyen mindenek kik a' koporsókban vadnak, meg halltyák az ő (Isten Fiának) szavát, és a' kik jokat tselekedtenek ki-jőnek az életnek fel-támadására.

e. Ján. 6. 39. 40. Ez pedig annak akarattya, a' ki engemet el-botsátott, tudni-illik az Atyáé, hogy valamit nekem adott abban semmi el ne veszessék, hanem fel-támaszszam az ő az utolsó napon. Ez-is pedig annak akarattya, a' ki engem el-botsátott, hogy minden valaki láttya a' Fiut, és hiszen ő benne, örök élete légyen, és en fel-támaszszom azt amaz utolsó napon.

f. Ezech. 37. 5. 6. Így szol az Ur ezeknek a' tetemeknek *: Imé én bortsátok ti belétek lel-illik a' hol-ke és éltek. Es adok ti reátok inakat, és huftak meg-adok ti reátok, és bőrrrel bé-burítalak titeket, szaradott és adok ti belétek lelket és éltek, és meg-tud-terem-tyátok hogy én vagyok az Ur. nek.

f 3

g. Phil.

80 AZ EMBERNEK MEG-

8. Phil. 3. 21. *Az Ur Jესus Christus el-vál-
goztatta a' mi alázatos testünket, hogy ha-
sonlatos legyen az ő dicsőült testéhez, az ő ha-
talmás ereje szerint, melynek általa minde-
neket az ő birodalma alá vethet.*

Mikor el-
temetterik

1. Cor. 15. 42. 43. *El-vetterik * rothadan-
do test, fel-támasztatik rothadhatatlan, el-
vetterik g'alázatos test, fel-támasztatik dicső-
séges el-vetterik erőtelen test, fel-támaszta-
tik hatalmas. Lásd 1. Ján. 3. 2.*

LVIII. K E R D E S.

Summája. Mitsoda vigasztalásod vagyon e' czikkely-
ből: Hiszem az örök életet?

Élet felől való czikkelyből e' vigasztalást vészem, hogy ez
élet után tellyes és tökéletes boldogsággal bírok.

F E L E L E T.

1. Honná *Ez hogy mivel (1) ez én mostani éle-
veszed illy tembenn-is érzem az én szivemben az örök
bizonyossá életnek bennem való kezdetit a, tehát e'
e'te telles életnek utánna tellyes és tökéletes bol-
és tökéle- életnek utánna tellyes és tökéletes bol-
tes bol- dugságom léssen b. (2) mellyben az Isten
dugságod mind örökké ditsérem c: (3) Az penig a'
felől vi- boldogság olyan hogy soha szem olyat
gasztalá- nem látott, sem ful nem hallott, sem ember
fodat? szive meg sem gondolt d.*

2. Mivég- *Szent írásbeli bizonyságok.
re adatta- a. Ján. 11. 25. 26. A' ki én bennem hisze
sik jöven- ha meg-hal-is, el az; és Galaki el es hiszen en
dóbé az a' bennem, soha meg nem hal.*

3. Miné- *Rom. 8. 23. 24. Nem tsak azok penig, ha-
mű telje- nem mi-is kik a' Szent Léleknek sengejét
sz a' bol- érteik, mi magunkban soházkodunk, a' fűsá-
dugság? got váryán, tudni-illik a' mi testünknek tel-
lyes*

SZABADULAS AROL. 87

lyes váltágát. Mert reménség által tartat-
tunk meg.

1. Pet. 1. 7. 8. *A' Christus meg jelenik, kit
noha nem láttatok, mindazáltal szerettétek
őtet, kit noha most-is nem láttok, mindazál-
tal ő benne híven örövendeztek ki-mondhatat-
lan es dicsőséges örömmel.*

b. Matth. 25. 34. 46. *Akkor azt mondgya a'
Király (Christus) azoknak, kik az ő jobb keze
felől léfzenek: Jertek-el én Atyámnak áldot-
tai, birjátok az országot, melly meg-készít-
tetett ti néktek e' világ fundamentumának
fel-vetése előtt. Es el-mennek az igazak az
örök életre.*

1. Cor. 13. 10. *Minék-utánna el-jővenda'
tökéletes tellyesség, el-töröltetik a' mi rész-
szerint vagyom. és 12.*

c. Jelen. 22. 3. 4. *Az Uj Jerusálemben az I-
stennek és a' Báránynak ízéki léfzen, és az ő
szolgai szolgálnak ő néki *: és látták az ő or- * Szüntelé
czáját, és az ő neve homlokokon léfzen. ditsérvén*

Isinét, Jelen. 19. 5. *Akkor a' széktől fzo jó- és magasz-
ve-ki, melly azt mondgya vaia: Dicsérjétek a' talván őtet
mi Istenünk minden ő szolgai, és kik félték
őtet kitsinyek és nagyok.*

d. 1. Cor. 2. 9. *De prédikálljuk a' mint
meg-vagyom írva: A' mellyeket a' szem nem
látott, sem a' fül nem hallott, az embereknek-
gondolatyában nem mentek, mellyeket az Isten
készített az őtet szeretőknék.*

LIX. K E R D E S.

*Immár mikor mindezeket hiszed: mi
hasznát vészed?*

F E L E L E T.

(1) Ezt, hogy Isten előtt a' Christusban

F 4

meg- az első

XXIII.

U R N A P.

Summája.

Ket hasz-

nait vesző

ezeknek

midőneze-

ket hiszem

1. Mellyik,

88 AZ EMBERNEK MEG-

1. Mellyik meg-igazulok a: és (2) az örök életnek örökösé vagyok b.

Mind Ezek) Tudni illik a' mellyek ez ideig meg-magyarázott és fejtegetett hitnek ágazatában, úgy-mint az Evangéliomnak summájában, be-foglaltatnak.

Isten előtt meg-igazulok) Isten előtt meg-igazulni, avagy igaznak lenni, annyit tesz mint a' bűnnek köteleisége alól fel-szabadítani: és igaznak itéltetni. Így vétetik ez a' szó helyyel helyyel az Írásban. Lásd-meg Péld. 17. 15. A' ki meg-igazítja a' bűnöst, és a' ki kárhoztatja az igazat, utálatos az Urnak egyaránt mind a' kettő.

Matth. 12. 37. A' te beszédidből igazítottad-meg, és a' te beszédid en kárhoztatol. Lásd. Rom. 5. 16. 18. és 8. 33.

Szent írásbéli bizonyosságok.

1. Rom. 1. 16. 17. A' Christushnak *Evangélioma*, Istennek hatalma minden hívőnek idvességére. Mert az Istennek igasága az által jelentetik-meg, *hírből hírbé*, mint meg-vagyon írva: Az igaz ember *hírből el*.

2. 1. Péter. 1. 9. A' ti *híeteknek* jutalmát elvévén, tudni-illik a' ti *lelketeknek* idvességét.

3. Tim. 4. 7. 8. Amaz nemcsak hartzot meghartoztam, futásomat el-végeztem, a' *hítem* meg-tartottam. *Végezetre le-tetett nekem az igaságnak koronája*, s' a' többi.

LX. KERDES.

Mi módon igazulsz-meg az Isten előtt?

F E L E L E T.

Egyedül csak a' Jesus Christusban való hit által, annyira hogy (1) noha engemet az én le-

SZABADULASAROL 89

én lelkem ísméreti vádol azzal, hogy az Istennek minden parantsolati ellen igenvétkeztem, és azoknak csak egyikét-is meg nem tartottam, sőt noha még most is minden gonoszra hajlando vagyok b: De mind-

azonaltal ((2) csak hog ezeket az én Vramnak jó teteményit szívem szerint való igaz bizodalommal vegyem c) minden, érdem nélkül egyedül csak az Istennek irgalmasságából, a' Christushnak tellyes elég tette, igasága és szentsége, énnékem tulajdonittatik és ajándékoztatik d, (3) nem kü-lömben mint ha én magam semmi bűnt nem törtem volna, és semmi fogyatkozás én benem nem volt volna; Sőt inkább mintha azt az engedelmességet, mellyet a' Christustselekedett, tulajdon éntselekedté volna e.

Minden gonoszra hajlando) Az ő emberre képest tudni-illik, az az, a' meg-romlott természetnek maradék részeire nézve: egymint-mellyek az ujja születettekben-is még fennvadnak.

Szent írásbéli bizonyosságok.

1. Rom. 3. 28. Annak-okaért mind ezekből azt hozzuk ki bizonyos-képpen, hogy az ember meg igazul hitnek általa, a' törvénynek tselekedeti nélkül.

Gal. 2. 16. Tudván mi ezt, hogy nem igazul meg az ember a' törvénynek tselekedetiből, hanem a' Jesus Christusban való hit által: Mi is a' Jesus Christusban hittünk, hogy meg-igazulunk a' Christusban való hit által, és

E S nem a

2. Mitsoda okkal aján-dékoztatik tenéked a' Christushnak tökéletes elég-tétele?
3. Az Isten előtt tehát minéműi-gaznak tartatol-te?

90 **AZ EMBERNEK MEG-**

nem a' Törvény tselekedetiből: Annak-ok
ért, mert egy tett-is nem igazul meg a' Tör-
vény tselekedetiből.

b. Rom. 7. 14. Mert tudgyuk hogy a' tör-
vény lelki állapot. *De én testi vagyok, és rekesz-
tettem a' bűn alá.*

Ismét, Rom. 7. 21. 22. 23. *Felhalálom aze-
magamban, ki jó akarok tselekedni, ez tör-
vényt, * hogy a' bűn én hozzám ragadott.
Mert gyönyörködöm az Isten Törvényében
belső ember szerint; de látok az én tagaimba
más törvényt * melly az én elmemnek tör-
vényével * ellenkezik, és engemet rabul ad
bűnnek törvényének, melly az én tagaimba
vagyom.*

[**** E' négy helyeken a' Törvényne-
vezeti térszen, különbömb különbömb mozduláso-
kat és indulatokat, mellyek között némellyek
a' belső és ujjá született ember szerint jó vég-
re lesznek; némellyek viszont az ő ember a'
vagy a' meg-vesztett természet szerint, (mell-
meg az ujjá születettekben is ez életben
nyilván való), gonosz végre lesznek]. és Gal
5. 16. 17.

c. Matth. 9. 2. *Bizáljam, meg-botsáttat-
tanak néked a' te bűneid.*

Rom. 10. 10. *Szával hiszünk az igazságra*

Rom. 4. 23. 24. Nem csak ő érette (Abrahám-
ért) irattatott pedig meg, hogy ez tulajdo-
nított neki igazság gyanánt, hanem mi é-
rettünk is, kiknek jövődében tulajdonítottatik
azoknak, tudni-illik a' kik hisznek abban, a'
ki fel-fámasztotta a' mi Urunk Jესus Christus
az halálból.

d. Rom. 3. 24. 25. *Meg-igazultunk pedig in-
gyen; Isten kegyelméből a' Jესus Christusban*
lét

SZABADULASAROL. 91

őtt Válságnak általa: *Kis az Isten rendelt
gesztet ő áldozatul az ő Verében való bűnnek
általa, az elébbeni bűnöknek meg-botsáttat-
ásában való igazságnak meg-mutatására.*

Rom. 4. 6. 7. 8. Mint a' Dávid-is boldognak
elenti lenni azt az embert, kit Isten igaznak
tulajdoni tselekedet nélkül, mondván: Boldo-
gok a' kiknek meg-botsáttattak az ő hamis-
ságok; és a' kiknek el-fedeztettek az ő bűne-
ik. Boldog ember kinek nem tulajdonittya
Isten a' bűnt.

Rom. 5. 9. *Minék-utánna azért meg-igazul-
tunk az ő Verének általa, sokkal inkább meg-
táttatunk mostan a' harag ellen ő általa.*

Rom. 5. 18. 19. Bizonyára azért miképpen
egy (Adámnak) esetinek általa az ítélet min-
den embereknek kárhozattára el-áradtott:
azonképpen az egy (Christusnak) meg-igazi-
rásának általa, a' jó-remény el-áradtott min-
den emberekre, az életnek igazulására. Mert
miképpen hogy egynek engedetlensége ál-
tal, sokan bűnösök lőttek: azonképpen egy-
nek engedelmesége által sokan igazak lesznek.

e. Esl. 1. 18. *Ha a' ti bűneitek olyanok vol-
nának, mint a' Veres festék, fejeitek lesznek
mint az hó: Es ha pirossak lesznek, mint a' piros
festék, a' fejei gyapjuhoz hasonlóak lesznek.*

Mich. 7. 9. *El-rapodgya a' mi alnokságunkat:
és a' tengernek mélyseges örvényében veti min-
den bűneinket.*

2. Cor. 5. 21. Mert az Isten, azt a' ki bűnt
nem tud vala, tévé bűnné, hogy mi lennénk I-
sten igazsága ő benne.

92 AZ EMBERNEK MEG-

Summája.

LXI. KERDES.

Azért mondom, avagy átlatom magamat az Isten előtt EGYEDÜL tsak hit ált igaznak lenni, mert tsak a' hit az az egy eszköz, melly a' Jesus Christushnak elég-tételét meg-foghatom, és hozzáam kaptsolhatom, vagy magamra szabhatom.

F E L E L E T.

1. Nemde azért a' te hitednek méltoságával vagyé kedves az Isten előtt és meg-igazult? (1) Nem azért mintha az én hitemnek méltoságáért volnék Isten előtt kellemetesebb a: hanem hogy Isten előtt (2) EGYEDÜL tsak a' Christushnak elég-tétele, igasága és szentsége légyen ennékem igaságom b: és meg-bizonyított a' Törvénynek és a' Pro-fetának bizonyosságokkal-is. Az Isten igazságát mondom, hogy meg-jelent a' Jesus Christusban való hitnek általa * mindenekhez és eszköz. mindeneken a' kik hisznek, mert nintsen ebben különbség. [* Ugy-mint melly által az Istennek miné. D-ben. künk előnkben tétetett és ajánlatott igazságát meg-fogjuk. Annakokáért a' hit nem maga az igazság; hanem olyan mint a' szegénynek keze, mellyel a' neki nyújtott almsígnát el-veszi.]

2. Mitsoda hát tulajdon-kép-pen a' te igazságod az Isten előtt? Sid. 11. 7. Hit által Istentől meg-intetvén a' Noe--kárhoztatta e' világot, és a' hitből való igazságnak örökösévé lett.

Rom. 4. 3. Hűn az Abrahám az Istennek: és tulajdonított neki igazságára.

Phil. 3. 9. Nem lettem nekem olly igazságom, melly a' törvényből volna: hanem melly a' Christushban való hit által vagyon.

Szent írásbeli bizonyságok.

* Itt a' hit a. Rom. 4. 5. Annak a' ki nem munkálkodik, hanem

SZABADULASAROL. 93

hanem hiszen abban a' ki meg-igazította a' az tseleketlen embert tulajdonítottatik a' hit igazság detnek el-lenébe té-nyánant.

Eph. 2. 8. 9. Kegyelemből tartattatok meg, tetik, ezotetek általa, és az nem ti tőletek vagyon; Isten káért nem jandeka az. Nem a' tselekedetből; hogy sen-annyiban a' hitből a' ne kérkedgyék.

6. Meg-igazulunk ingyen, s' a' t. menibé az Meg-igazulván az ő vére által, s' a' t. (lyebb. a' hivekbé Miképpen egy élet által, s' a' t' Lásd oda fel- való jöte-

2. Cor. 5. 21. Az Isten azt a' ki bűnt nem lekedet, ud vala, tőtte bűnné. s' a' t. 1. Cor. 1. 30. Jer. hanem a' menyiben

3. 7. 6. c. Rom. 3. 21. 22. Mostan pedig meg-jelent a' Christus az. Istennek igazsága a' törvény nélkül melly igazságát meg-bizonyított a' Törvénynek és a' Pro-meg-fogóphetáknak bizonyosságokkal-is. Az Isten igaz és reájok ágát mondom, hogy meg-jelent a' Jesus Chri-ruházo stusban való hitnek általa * mindenekhez és eszköz. mindeneken a' kik hisznek, mert nintsen ebben különbség. Lásd a' 60. kérdést a' D-ben.

[* Ugy-mint melly által az Istennek miné. D-ben. künk előnkben tétetett és ajánlatott igazságát meg-fogjuk. Annakokáért a' hit nem maga az igazság; hanem olyan mint a' szegénynek keze, mellyel a' neki nyújtott almsígnát el-veszi.]

Sid. 11. 7. Hit által Istentől meg-intetvén a' Noe--kárhoztatta e' világot, és a' hitből való igazságnak örökösévé lett.

Rom. 4. 3. Hűn az Abrahám az Istennek: és tulajdonított neki igazságára.

Phil. 3. 9. Nem lettem nekem olly igazságom, melly a' törvényből volna: hanem melly a' Christushban való hit által vagyon.

LXII. KERDES.

A' mi

94 AZ EMBERNEK MEG-

XXIV. A' mi jo tselekedetünk miért nem lehet igaság, avagy Isten előtt való meg igazulásuknak valami része.
 UR NAP. Summája. A' mi jo tselekedetünk nem lehetnek igaság, avagy az igaságnak valami szíve az Isten előtt; mert hibások tökéletesség nélkül valók. F E L E L E T.

Azért mert annak az igaságnak melly az Isten előtt meg-álhat, (1) vétek nélkül való igaságnak lonak és tökéletesnek kell lenni, és minden részeiben az Isten törvényével egygyezőnek a: Minékünk pedig leg jobb tselekedetünk is a' mig e' gyarló testi életben vagyunk, nem tökéletesek, hanem bűnökkel meg ferteztetek b.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Szeresséd a' te Uradat, s' a' t. 1. smét, A' kozott minden, s' a' többi. *
 1. Lásd o. 4. és 10. kérd. Jak. 2. 10. Mert valaki az egész törvényt meg-tartándgya, *Verkezendik pedig egy dologban, az egész törvény meg-ronlásában bűnös.*
 Rom. 2. 2. 5. az Isten ítéleti igaz.
 b. Solt. 130. 3. Ha a' mi bűneinket meg-tartándod Isten: Uram kirsoda álhat-meg?
 Esa. 64. 6. Mi mindnyájjan olyak vagyunk mint a' tisztátalan, és mint a' meg-fertezett ruha minden mi igaságunk. Jac. 3. 2. Sokakban meg-botlunk mindnyájjan.
 1. Ján. 1. 8. Ha azt mondgyuk hogy nintsen bűn mi bennünk, magunkat meg-tsalljuk, és igaság beennünk nintsen.

Summája. LXIII. K E R D E S.

Noha az Isten a' jo- *Hogy hogy lehetne az, hogy a' mi jo tselekedetünk*

SZABADULASAROL. 95

erink semmit nem érdemlenének, ha az Isten mind e' világ szerint, s' mind a' jövőendő életben jutalmat ígér hogy ad érettek?
 F E L E L E T.

1) Az a' jutalom nem a' mi érdemünkért, hanem kegyelemből b.
 E' világ szerint s' mind a' jövőendő életben jutalmat ígér) Mert meg-vagyon írva, 1. Tim. 4. 8. Az Isteni tiszteltet, (avagy kegyesség) mindenre hasznos, mellynek ígéresei *vagyon e' világon, és a' más világon való meg-ajándékozásarol.*

Ismét, Márk. 10. 29. 30. Bizony mondom néktek, nintsen senki a' ki el-hagyándgya házat, vagy atyafiat, vagy nényét, Attyát, avagy Annyát, avagy feleségét, avagy gyermeket, avagy szánto-földeit én érettem és az Evangelion-ért, a' száz annyi nem venne mostan ez időben, házakat, atyafiakat, nényeit, annyi, gyermekeket és szánto-földeket, háboruságokkal egybe, és a' jövőendő világon örök életet. Math. 10. 41. 42. Luk. 6. 35. Math. 25.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Luk. 17. 10. Ha mind azokat meg tselekedenditek is mellyek néktek parantsoltattak, azt mondgyátok: haszontalan szolgák vagyunk, mert a' mit kellett tselekednünk azt tselekedtük.
 Rom. 11. 35. 36. Kirsoda adott valamis először neki (az Urnak) és meg-adná annak? Mert ő tőle, ő általa, és ő benne vadnak mindenek, ővé legyen a' ditsőség mind örökké, Amen. Solt. 16. 2. Rom. 8. 18.
 b. Coloss. 3. 24. Tudván hogy ti az Urtol veszi-

96 AZ EMBERNEK MEG-

* Melly ő- veszitek az örökségnek * jutalmát; mert az Ur
rökség né Christusnak szolgáltok.
érdemért Ismét. 2. Timoth. 1. 16. Adgya az Ur hogy
adatik. *irgalmas* gor talállyon az Urnál ama napon
s' a' t. Lásd Rom. 6. 23. és 11. 6. Math. 25. 34.

Summája.

A' tseleke- *Nem adé e tudomány gonosz életre valo
derek nél- testi bátorságot az embereknek, avagy
kül hitből testi bátorságot az embereknek, avagy
valo meg- nem teszi e restekké a' jo-tsele-
igazuláf- kedetre?*
nak tudó-
mánya né

ad az em- Nem a: (1) Mert az semmiképpen nem
bereknek lehet, hogy azok a' kik hit által a' Christus-
gonosz é- ban oltattanak, halá-adáfnak gyümölcset
letre valo testi bátor- ne teremtenének b.
ságot a.

1. Miért
nem ad?

Szent irásbeli bizonyítékok.
a. Rom. 3. 31. A' Törvényt az erettségjába
valóvá teszték a' hit által? *talállyon az:
sőt inkább a' Törvényt erősítették.*

Rom. 6. 1. 2. Mit mondunk tehát? meg-
maradgyunk e' bűnben, hogy a' kegyelem
* Azaz, né annál nagyobb legyen? Távol legyen: Kik
engedi meg-holtunk a' bűnnek, mi módon élnek
hogy a' még-abbán? Solt. 130. 4.

bűn ural- b. 1. Ján. 3. 9. Valaki Istentől született,
kodgyek ő *bűnre nem eselkezik* *, mert annak magva va-
rajta. gyon abban, ingyen sem vétkezhetik † mert
† Azaz, Istentől született.

meg-által- Jan. 15. 5. En vagyok a' szőlő, ti szőlő-
kodva a' vesztők vattok, a' kiben én maradok sok gyüm-
bűnökben *mölcset terem.* Lásd Gál. 5. 6. Jac. 2. 20.
meg nem Tit. 3. 8.
r aradhat.

A' SA-

SZABADULAS AROL. 97 A' SACRAMENTOMOKROL.

LXV. KERDES.

*Mivel hogy azért csak a hit részen minket
részesekké a' Christusban és minden
ő jo tereménnyben, honnan szá-
mazik hát ez a hit?*

FELELET.

A' Szent Lélektől a: ki azt (1) az Evangeli-
omnak predikallása által b, a' mi sziveink-
ben fel-gerjesztis és (2) a' Sacramentomok-
kal valo éléssel bennünk meg-erősíti c.

Szent irásbeli bizonyítékok.

a. Mivel hogy vagy on minékünk az hitnek
azon *Lelke*, s' a' t. 2. Cor. 4. 13. *

b. Az hit a' hallásból vagy on, s' a' t. Rom.
10. 17. †

1. Cor. 3. 5. 6. Kítsoda a' Pál, és kítsoda az
Apollos, hanem szolgák *kik által hittetek*, és dafel a' 2 t.
a' mint kinek kinek az Ur adta? En plántál-
tam: Apollos öntözte, de Isten adta annak elő-
menetelit. Tsel. 16. 14.

c. Rom. 4. 11. Az Abraham a' *környülme-
selesnek jeler vőtte*, a' *környülmetelenségben* latt az F-be
Gaius hitnek * igazságának meg-petserlesere. * Az az,
a' környülmetelkedés volt annak az ő hitinek meg-erősí-
tése, mivel már annak előtte a' környülmetelenségben
lévén, meg-fogta vala az igazságot, és a' mellyet hiti ál-
tal magához kaptolt vala.

Tsel. 8. 36. 37. 38. Monda a' komornyik:
Imhol a' víz, *mitsoda tilt-meg a' kereszteséget*
engemet? Philep pedig monda: *Ha tellyes*
szóból hiszsz, meg-lehet. Amaz pedig felelvén
monda: *Hűzem a' Jesus Christust Isten Fiának*

G

leoni.

XXV. U

N A P.

Summája.

A Szent

Lélek

mind fel-

gerjeszi, s'

mind meg-

erősíti a'

hitet a.

1. Mi által

gerjeszti-

fel a' hitet?

2. Ugyan

azont mi

által erős-

síti meg?

* Lásd o-

2 t. kérd. a

kérd. alatt

az E-be.

† Lásd a'

98 AZ EMBERNEK MEG-

lenni. Es meg-állatá a' szekeret, és le-szállá-
nak mind ketten a' vízben, Philep és a' ko-
mornyk, és Philep meg-keresztelé a' z. †

[† A' Philep meg-keresztelte e' komornyi-
kot, ki már annak előtte az ő hitiről valílt
tört vala. Nem azért hogy a' keresztség által
idvőzülne; hanem hogy az által meg-erősít-
tetnék az ő hiri, mellyel a' Christusért igért-
tett idvőséget már meg-fogván magához
kaptsolta vala.]

Summája.

A' Sacra-
mentumok

az Evange-
liumi igé-
reteknek-
nek. 1. Je-

gyei. 2. pe-
tseti c.

1. Minémü
jegyek a'

Sacramen-
tumok?

2. Kiről
szereztet-

renek?

3. Mikép-
pen él az Isten a'

Sacramentumokkal mint jegyekkel?

4. Miképpen él vé-
ek mint petsetekkel?

[Ez kérdésre a' ta-
nulok által így felellyen-meg: Mert a' Sacramentummal
való e' és által, az Isten minékünk az Evangeliomi igére-
teket meg-petsetli.] 5. Mellyik az Evangeliomnak igéreti?

Sacramentumok) E' szó, Sacramentum Deak
ige, melly bizonyos rend-tartásokkal véghez
vitt esküvést részen. A' Catechesisben pedig
és az Ecclesiában vétetik e' izent jegyekért és
petsetekért.

LXVI. K E R D E S.

Mitsodák a' Sacramentumok?

F E L E L E T.

(1) Szent a, és látható b, jegyek és pe-
tsetek c: mellyek (2) az Istentől azért
szereztettek d, (3) hogy azok által az Evan-
geliomnak igéretit nekünk inkább meg-vi-
lágosítsa e, és (4) meg-petsetellye f, tud-
ni-illik hogy (5) nem csak közönséges-kép-
pen mindeneknek, hanem még egygyen-
ként is minden hiveknek, a' Christusnak
kereszt fán véghez vitt egy áldozatnyáért,
ingyen ajándékozza a' bűnöknek bocsánat-
nyát és az örök életet g.

pen él az Isten a' Sacramentumokkal mint jegyekkel? 4.
Miképpen él vé-ek mint petsetekkel? [Ez kérdésre a' ta-
nulok által így felellyen-meg: Mert a' Sacramentummal
való e' és által, az Isten minékünk az Evangeliomi igére-
teket meg-petsetli.] 5. Mellyik az Evangeliomnak igéreti?

Sacramentumok) E' szó, Sacramentum Deak
ige, melly bizonyos rend-tartásokkal véghez
vitt esküvést részen. A' Catechesisben pedig
és az Ecclesiában vétetik e' izent jegyekért és
petsetekért.

Hog?

SZABADULASAROL.

Hogy azok által) Itt szépen meg-jelentetik
mitsoda különbözéssel legvenek a' Sacra-
mentumok, 1. Jegyek. 2. Petsetek. Elsőben:
mert mint egy jegyek az Evangeliomnak igé-
retit minékünk világossan meg-mutatták, az
az, az Evangeliomban meg-igért minden lel-
ki ajándékok e' külső jegyek által ábrázoltat-
nak, és szemeink eleiben tétetnek.

Pél-
dák-
nak
oká-
ért.

A' környül-me-
télkedés.
A' Vizzel való meg-
mosatás a' ke-
reszttségben.
A' Bárányak meg-
öletése.
A' meg-szegett ke-
nyér és a' ki-on-
tott bor.

A' bűnöknek
el-verésének.
A' bűnöknek el-
mosatásának,
avagy azokból
való meg-tisz-
tulásnak.
A' Christusnak
a' kereszt-fán
való áldozat-
nyának.
A' Christ' meg-
feszített testé-
nek, és ki-on-
tott vérének.

Másodszor, úgy-mint petsetek meg-petset-
lik nekünk az Evangeliomnak igéretit, az az,
az Evangeliomban meg-igértetett mennyei
ajándékok, e' földi jegyek és petsetek által né-
künk meg-bizonyíttatnak és meg-erősített-
nek: miképpen közönségesen, az emberek
közé nagyobb hitelnek okáért a' levelek petse-
tekkal szoktak meg-erősíttetni.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mof. 2. k. 29. 33. Idegen ne egyék azok-
ban (tudni-illik a' szűnveleken való áldozatnak
húsaiban) mert * szent állatok azok. Lásd 1.
Sám. 21. 4.

* Ha azért
az ő Testa

G 2

b. Rom.

mentőbéli 6. Rom. 2. 28. *A' restben nyilván való kör-*
 Ceremo- *nyúl-metelkedes.*
 más áldo- Mos. 2. k. 12. 13. Es az a' Báánynak vére
 zatok sjen- léfzen néktek jelül a' házakban, kikben ti le-
 teknek ne- jendetek, és mikor *lárándom a' vére*, el-me-
 vertetnek; gyek mellőleték: és akképpen nem léfzen ti
 Menyivel közöttetek tsapás a' veszedelemre, mikor én
 inkább sjen- az első ízű ötöket vágom az Egyptom föl-
 tek hát az dén. Tsel. 8. 36. *Imhol a' viz. &c.*
 vi Testa- 6. Mos. 1. k. 17. 11. Környül-metellyétek
 mentom- penig a' ti férfiai testeteknek bőrének é eit,
 béli Sacra- hogy legyen az, az én köztem és ti közöttetek
 mento- való szöveségnek jele.
 mok? Rom. 4. 11. *Abrahám vötte a' környül-me-*
telkedésnek jelet, a' környül-metéletlenségben
való hitnek igazságának meg-petsérlésére.

Lásd. Mos. 2. k. 13. 9.

1 Cor. 11. 24. 25. Ezt (a' meg-tőrettetett
 kenyeret vévén és meg-évén) tselekedgyétek
 az én E M L E K E Z E T E M R E. Ezt (mikor
 a' meg-áldattatott pohárból isztok) tseleked-
 gyétek az én E M L E K E Z E T E M R E.

d. Tsel. 7. 8. *Az Isten adta neki a' környül-*
metelkedésnek szöveséget.

Mos. 2. k. 12. 27. *Az Urnak Páschájának*
áldozattya.

Ján. 1. 33. *Az Isten el-botsáta engem, hogy*
kerefsz tellyek vizzel.

1. Cor. 11. 23. *En az Urtol vettem, mellyet*
néktek előtökbe-is adtam, hogy az Ur Jésus
melly étfzaka el-árultaték vötte a' kenyeret,
s' a' többi.

* Tudni- e. Kijöv. 13. 9. *Hogy legyen * tenéked az,*
 illik hogy *mint egy kezeden való jegyül, és emlékezetül*
 te kovász- *a' te szemeid előtt.* Veld öltve ezzel, 1. Cor.
 talan ke- 5. 7. Lásd. Mos. k. 17. 13. Mos. 5. k. 30. 6.
 nyerekkel Tsel. 22. 5. 16. Ezent
 éliz.

Ezent bizonyították mind azok a' *Locusok*
 valahol a' Sacramentumok *Jegyeknek* hivat-
 tatnak.

f. Rom. 4. 11. Abrahám vötte a' *környül-*
metelkedésnek jelet, a' környül-metéletlenségben
való hitnek igazságának meg-petsérlésére.

g. Tsel. 2. 38. Péter penig monda nékiék: vötte olly
 Terjete meg, és *kerefsz telkedgyetek-meg e-* végre, hog-
 gyen egyen az Ur Jésunak nevében, a' *bűnök-* a' környül-
nek botsánattára. metélke-

Ismét Tse. 22. 16. Mostan azért mit ké- des által,
 sedelmezel, kellyfel és kerefsz telkedgyél-meg, melly az I-
 és mosd el a' *te bűneidet*, az Urnak nevét segi- sten szöve-
 tségül híván. Lásd Matth. 26. 28. tségének

Luc. 22. 19. 20. Ez az én testem, melly *ti e-* jele vala,
 rettetek adatik, bűnöknek botsánattára. lenne bi-
 zonyos arról a' meg-igazulástól, mellyet hiti által vötte
 volt.

LXVII. K E R D E S.

Summája.

Az ige azért és a' Sacramentumok mind Mind az
ketten arra valóké, hogy a' mi hitűnket a' Ige, mind
Christusnak kerefsz t-fan lott áldoz attyára. a' szent Je-
mint idvességűnknek egygyetlen egy gyek, a' mi
fundamentomára igazítsák? hitűnket
 vezetlik a'
 Christus-
 nak áldozattára, mint a' mi-idvességűnknek egygyetlen
 egy fundamentomára.

F E L E L E T.

Vgy vagy (1) Mert a' Szent Lélek az 1. Mikép-
 Evangeliummal tanít a: és a' szent Jegyek- pen bizo-
 kel erősit ebben b: hogy egészízen a' nyitod eze
 idvességűnk csak a' Christusnak egygyet- meg?
 len egy áldozattában helyhez tetett, ki ő
 magát a kerefsztfan adá érettűnk áldozatra.

G 3

Tanis

102 AZEMBERNEK MEG-

Tanít és meg-erősít) Ez két szokban megmutattatik: mitsoda külömbözéssel mind az Ige, mind a' szent Jegyek vezérelnek minket a' Christushoz egy áldozattá. Mert a' prédikáltatott és nyilván hirdettetett Ige, a' halás által azt a' mi sziveinkben mint egy bényomja; A' Szent Jegyek pedig, kik az Igének erősítői, ugyan azont szemmel való látás által viszont a' mi sziveinkben bényomják.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. 1. Cor. 2. 2. Mert nem végeztem volt el magamban egyebet valamit tudni ti köztetek, hanem a' Jesus Christust, azt pedig a' ki megfeszítettet. Es 1. 23.

1. Cor. 3. 11. *Mert mas fundamentumot senki nem vehet a' kívül, melly egyszer vettetett, melly a' JESUS Christus.* * Lásd Gal. 3. 1.

Az igének predikálásában tudni illik, külválo környülmétől, mikoron a' bűnmellyről nek testének állattát le-verteztetek a' Christusnak környülmételkedése által. El-szemel-summája.

Christus 1. Cor. 5. 7. *A' mi Páskánk a' Christus Urunk az megáldoztatott mi éretünk.* Lásd 1. Cor. 10. 4. ujszöveg. Luc. 22. 19. 20. *Ez én testem, melly ti éretetek adatik.* Ez pohár Uj Testamentom az en két Sacramentomban a' melly ti éretetek ki-ontatik.

LXVIII. KERDES.

Hány Sacramentumokat szerzett a' Christus az Uj Testamentomban?

F E L E L E T.

Kettőt: A' keresztséget a: és az Vrnak szent Vatsoráját b.
Kettőt) Mert nem találunk többet az Uj Testa-

SZABADULASAROL. 103

Testamentomban, hogy az Evangeliumi igé-
retek mellé, e' két ceremoniáknál több ren-
deltetett volna Istentől. Ezokáért nintsen
több Sacramentom e' kettőnél.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. Lásd a' Keresztségről, Matth. 28. 19. a' 71-dik kérdés alatt.

b. Lásd az Ur-Vatsorájáról, 1. Cor. 11. 23--
27 77-dik kérdés alatt. Hogy továbbá nin-
tsen több e' két Sacramentomoknál, meg-
te-
tzik e' következő helyekből, 1. Cor. 10. 1. 2.
3. 4. és 12. 13. Es Tsel. 2. 41. 42.

A' KERESZTSEGRŐL.

LXIX. KERDES.

XXVI.

*Miképpen emlékeztet arra és erősíttege-
det az Isten a' keresztségben, hogy tenéked
részed legyen abban a' Christushoz
eggyetlen egy áldozatában?*

U R N A P.

Summája.

A' kereszt-

segnek

külső vize-

vel való mosódás int engemet, úgy-mint jegy; és egyszer
s' mind mint petsét meg-is erősít engemet, az én belső
meg-tisztulásom felől, melly a' lélekben léfzen, a' Chri-
stus parantsolattjának, és hozzá tétetett igiretinek ere-
jével.

F E L E L E T.

(1) Ekképpen, hogy a' Christus paran-
tsolta e' külső vizzel való mosódást a: (2) pen int és
hozzá téven a' parantsolathoz ez igiretet,
hogy az ő vére és lelke, szintén olyan bi-
zonnyal meg-mos az én lelkemnek rutságá-
ból, azaz, minden bűneimből engemet,
mint igaz az, hogy a' vizzel külső-képpen
meg-mosattattam, mellyel a' testnek min-
den szennyét és rutságát el szokták mosni b.

1. Mikép-

pen int és

erősít té-

gedet a'

parantso-

latnak ere-

jével?

2. Mikép-

pen a' hoz-

zá tétetett

igiretnek

A' mik erejével?

204 AZ EMBERNEK MEG-

A' mik oda fel az 66. kérd. alatt közönsé-
gesen a' Sacramentumok felől meg-mondat-
tak, azok itt kiváltképpen a' Keresztségre al-
kalmazzanak. Két dolgot kell továbbá itt
meg-jegyezni. 1. A' keresztségben kettős
meg-mosódás vagyon. *Egyik külső*, melyet
az Egyházi szolga, külső vízzel a' testen vég-
hez vízen. *Másik belső képpen való*, melyet
maga a' Christus az ő Lelke és vé-
re által a' mi lelkeinkben véghez vízen. 2. Mi-
vel hogy a' külső mosódás jegye, és Istentől
szereztetett s' meg-tsalhatatlan petéti a'
belső mosodásnak; azért a' hűvek belső-képpen
való mosodással olly bizonyossan meg-tisztít-
tatnak, a' melly bizonyossan külső-képpen
meg-mosattatnak.

Szent írásbeli bizonyosságok.

• Lásd a' 71. kérdés alatt.
a. Mennyetek-el és tanítsatok, s' a' t'
b. Tit. 3. 5. Az ő irgalmaságából tartott-
meg-minket, az ujjonnan való szűlérésnek fe-
redésének, és a' Szent Léleknek meg-újításá-
nak általa.

• † Ananiás így szól Pálnak.
Tsel. 22. 16. † Kely-fel, kereszteskedgyél-
meg, és tisztítsd meg a' te bűneidől, az
Urnak nevével segítségül híván.

Summary.

A' Chri-
stusnak vé-
rével meg-
mosattatni semmi nem egyéb, hanem a' Christusnak ki-
entott véreért, bűneinknek bocsánatnyát nyerni, a' A'
Christusnak le-kével meg-mosattatni viszont annyit té-
szén, mint a' Szent Lélek által újjá szűl ettetni. b.

P E L E L E T.

Istentől bűneinknek bocsánatnyát venni
ingyen a' Christusnak véreért, mellyet mi
éret-

SZABADULASAPOL 105.

érettünk az ő al dozattyában a' keresztfan-
ki-ontott a: Annak-utanna a' Szent Lélek-
től-is meg-újittatni, és annak szentelésé-
ből Christusnak tagjává lenni b: (1) hogy a'
bűnöknek napról napra inkább meg-hal-
yunk, és szentül s' fegyhetetlenül éllyünk c.

Itt-is két dolgot kell meg-jegyezni.

1. A' Christusnak két különböző jo tété-
ményit: tudni-illik a' MEG-IGAZITTAT-
TAS T, mellyet nekünk az ő halálával szer-
zett és a' MEG-SZENTELETETEST, mellyet
az ő Lelke által mi bennünk munkálkodik.

2. A' meg-szenteletetésnek két részét: ugy-
mint az ő embernek meg-öldökötését, az
új embernek meg-elevenítését. Mellyek-
ből oda alább a' 88. 89. és 90. kérdésekben.

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. b. 1. Cor. 6. 11. Meg-mosattatok, meg-
szenteletettek, meg-igazittattatok az Ur
Jesusként nevében, és a' mi Istentünknek Lelke
által. †

a. Jelen. 1. 5. A' Christus szeretett minket,
meg-mosott minket a' mi bűneinkből az ő vé-
re által. Esz. 14. 1. Ján. 1. 7. Eph. 1. 7. Col. 1. 14.
b. Ján. 3. 5. Ha valaki ujjá nem születetik
vízből és Lelkeből, nem mehet-bé az Istennek
örzágába. Ezech. 36. 25. 26. 27.

c. Rom. 6. 3. 4. Avagy nem tudgyátoké hogy
alakik meg-keresztelkedtünk a' Jesus Chri-
stusban, az ő halálában kereszteskedtünk-meg?
Eltemetettünk azért ő vele együtt a' Ke-
resztség által a' halálban, hogy miképpen
el-támasztatott a' Christus az Atyának di-
őségére, azonképpen mi is új életbe jár-
unk.

1. Miért
hogy újjá-
szüllette-
tünk?

† Sz. Pál,

e' helyen
meg-ma-
gyarázza,
mit tegyen
ME G M O-

SATTAT-
NI, tudni-
illik. 1. Az
UrJesusként
névében,
az az, az ő

al dozat-
tyáért és
érdeméért
meg-iga-
zittatni. 11.
A' Sz. Lé-
lek által
meg-izen-

tettetni.

G;

LXXI.

LXXI. K E R D E S.

Summája.

Hogymi a' Christu-
nak vére-
vel és lel-
kével olly
bizonnyal
meg-mosattatunk,
meg-mosogattatunk,
meg-bizonyittatik itt. 1. A' Christu-
nak szerzéséből. 2. A' hozzá adattatott, és 3. az Irás-
ban másutt-is elő-hozattatott igéretből.

F E L E L E T.

A' keresztségnek szerzésében mellyen
igéji ekképpen vadnak: Matth. 28. 19. Mar-
16. 16. (1) Menyete- el. és tanítások min-
den népeket, meg-keresztelvének őket Arya-
nak, Fiának, és Szent Léleknek nevében
(2) A' ki hiendés meg-keresztelkedé-
idvezül, a' ki pedig nem hiend, el-kárhozik
Ez igéretet másutt is elő hozza az irás-
(3) Mikor a keresztséget új onnan való (zü-
letésnek feredőjének a, és bűneinknek el-
mosattatásának nevezi b.

Szent irásbéli bizonyosságok

a. Lásd meg a' 69. Kérd. alatt. Az Ur ki az
ő irgalmaságából tartott meg-minket, s' a'
b. Ugyan ott. Fel-kelvén kereszttelkedgyél-
meg, s' a' többi.

XXVI.

U R N A P.

Summája.

A' külső
vizzel va-

LXXII. K E R D E S.

Ennek-okaért a' külső vizzel való keresz-
telés a' bűnöknek el-mosása?

F E L E L E T.

Nem

Nem az a. (1) Mert csak egyedül a' Chri-
stus Jესusnak vére tisztít meg-minket min-
den bűneinkből b.

Szent irásbéli bizonyosságok.

a. 1. Pet. 3. 21. A' Bárkához hasonló keresz-
tégnek példája mostan minkesen meg-tart (nem
z a' mellyel a' testnek szénjei el-mosattatnak,
hanem a' jó lelki ismeretnek Istennél való kéz-
e-adása avag' kerdeződése) a' Jესus Christu-
s halálból való fel-támadása által. Lásd
ennek példáját Tsel. 8. 13. 20.

b. 1. Ján. 1. 7. Lásd az 1. kérdés alatt az e-ben
Matth. 3. 11. En ugyan keresztteltek titeket
vizzel a' bűnököl való meg-térésre: De
az az, Ki a' mi lelke-
zennyeinket nem különben tisztítja meg-
mint miképpen az Arany a' tűz által meg-
tisztítatik. Ján. 3. 5.
Ján. 19. 34. Es mindgyárt ki-mene (a' Chri-
stusnak a' keresztfán által ökleltetett oldalá-
ból) * vér és víz.

1. Ján. 5. 6. Ez az t a' ki jött * víznek és vér-
nek általa, tudni-illik a' Jესus Christus: nem ő Testa-
mentum viznek általa, hanem * vérnek és víznek mentom-
béli Pa-

[*** Az ó Testamentomban az áldozatok-
pok. kik ez-
nek ki-ontott vérek által lészen vala a' bű-
nöknek botsánattya, vagy meg-engesztelés; nak csak a'
víz által pedig a' tisztulás. Mindenik ábrázó-
példája volt, a' bűnöktől a' Christus vére ál-
tal való jövődöbéli meg-tisztulásunknak: és
Lélek által való meg-tisztulásunknak is, ki
tisztá viznek mondatik. Ezech. 36. 25. Ján. 7.
8. 39.]

LXXIII.

lo meg-
kereszt-
lés nem a'
bűnöknek
el-mosása.
1. Miért
nem az?

Summája.

A' keresztség nevezetetik bűnőknek elmosódásának két okokért: 1. A' viznek, s' a' Christus vére és Lelkének egymással való egygyezésekre képest. 2. A' bűnöktől való meg-tisztíttatásunknak bizonyos voltára képest.

F E L E L E T.

Az Isten nem valami nagy ok nélkül szoll akképpen tudni-illik nem csak arra akar tanítani minket (1) hogy a mint a viz elmosa a testiszennyet, azonképpen a' mi bűneinkből a' Christushnak vére, és lelke tisztít meg: De sokkal inkább azért, hogy azzal a szent Jeggyel és Zalaggal bizonyossá tétsen arról (2) hogy színtén olly bizonyal meg-mosattatunk a' mi bűneinkből a' belső feredővel, mint szintén a' külső és látható vízzel meg-ferezettünk d.

Szent írásbéli bizonyosságok.

1. Mitsoda a' viz, s' a' Christus vére és lelke között való egygyezés? avagy mi-ben egygyeznek ezek?
2. A' keresztségbe miképpen tetetünk bizonyosokká a' mi bűneinkből való meg-tisztíttatásunk felől?
- a. Ezech. 16. 4. *Vízzel-meg nem mosattál* Gala mikor meg-tekintelek tegedet.
- b. Jelen. 1. 5. *A' Jesus Christus mosot-meg minket a' mi bűneinkből az ő vére által.* Es 7. 14.
- c. Esa. 4. 3. *Az Ur el-mosandgya a' Sion leányának undokságokat,* és a' Jerusalemnak *Vérre ki-mosandgya ő belőlök,* az ítéletnek és meg-eméltetének Lelkével. Lásd Ezech. 26. 25.
- d. Tsel. 2. 38. *Keresztelkedgyek-meg ki ki közöttetek a' Jesus Christushnak nevében a' bűnöknek meg-mosására.* Rom. 6. 3. 4.
- e. Gal. 3. 27. *Valakik meg-keresztelkedtetek, a' Christussal öltöztetek fel.*

LXXIV.

Summája.

A' kis gyermekeket meg kellé kereszteni?

F E L E L E T.

Meg kell igen is. Mert (1) ők is színtén ugy bé-foglaltatnak az Isten frigy kötésében a, és az Anyaszentegyházhoz tartoznak mint az öreg emberek b: és mivel hogy (2) ő nékiek is az Isten a' Christus vére által bűnöknek botsánattyát, és a' Szent Lelket, ki az hitnek adoja és szerzője, nem különbömben mint az öregeknek igéri c: (3) ezokaért őket is szükség bé-oltani a' keresztség által az Isten Anyaszentegyházában, hogy meg-választassanak a' hitetleneknek magzattyoktól d: Nem különbömben mint az ő Törvényben a' környülméletkedés által léfzen vala e' frigyben való bé-avatás e: (4) mellynek helyébe az új Testamentomban a' Keresztség szereztetett f.

Igertetik) Mert valakik a' Szent Lelket és a' bűnöknek botsánattyát vészik vala, azok meg-kereszteltettek. Tsel. 10. 47.

Az negyedikre így felellyen-meg a' tanuló kisdéd: Mert immár az Új Testamentomban a' környülméletkedés helyében a' keresztség szereztetett, azért meg kell kereszteni a' kisdédet.

Szent írásbéli bizonyosságok.

- a. Mof. 1. k. 17. 7. *Es helybeztetem az én szövetségemet en közötttem es te közötted, es a' te magod között te wannad,* az ő nemzetségekben örökké való szövetségű, hogy legyetek

Summája.

A' keresztyéneknek kisdédit meg kell kereszteni három okokért:

1. Mellyik az első ok?
2. Mellyik a' második?
3. Miért kell azért meg-keresztelni a' kisdédet?
4. Mellyik a' harmadik ok?

110 AZ EMBERNEK MEG-

* Abrahám teneked Istened és a' te magodnak * te utánad, magvának 1. Cor. 7. 14. A' ti magzatitok szentek. nem csak Rom. 11. 16.
 azok mon- 6. Joel. 2. 16. Mos. 5. k. 29. 10. 11. 12. 2. Chró. datnak, kik 20. 13. Őszve vetvén Eph. 5. 25. 26.
 test szerént 6. Márk. 10. 14. 16. Engedgyétek hogy ő tőle szü- jöjjenek hozzám a' gyermekek, és meg ne til- lettette- tsátok őket, mert ilyenek az Istennek orszá- nek: hané ga. Es mikor azokat ölébe vette volna, kezeit azok-is kik rájuk vetvén meg-áldá őket.
 az Abrahám Tsel. 2. 38. 39. Térjete- meg, és keresz- Atyánknak telkedgyete- meg mindnyájan a' Jesunak ne- hitinek 6. ben. a' bűnnek bossánattyára, és 6. szitek a' nyődokát szent leleknek ajándékát. Mert tinektek lőttek követik, az igeretek, és a' ti fí- stoknak, és mindenek- Rom. 4. 12. nek kik megfí- sze vadnak, valakiket, tudni- illik Nem úgy a' mi Istenünk el- hívánd.
 mintha c- Ismét, Tsel. 10. 47. Vallyon meg- tilthat- redődő vé- tyae valaki a' vizet, hogy ezek meg ne keresz- tek ő ben- telkedgyenek, kik a' Szent Lelket vőrték mi- nek-is nem képpen mi-is? Lásd ismét. 11. rész. 17. versét. volna, ha- d. Meg- tetzik ez az Apostolok tselekedé- nem mivel tekből, kik midőn látták hogy az szülék hitte- hogy az I- nek, egész háznép-ekkel kereszteiték- meg, stennek Sz. mint Cornéliust Tsel. 10. 48. Az tömlőcz- tar- szővetsé- tót 16. 33. Lydiat a' 15. 5- ben. Stephanát- gében a- 1. Cor. 1. 16. Nyilván vagyon pedig hogy az vagy fri- háznép rendszerént őregekből, és kis gyerme- gyéből vad- kekből szokott állani, és az kisderek ez haz- nak mint népek közzül sohul ki nem fogatnak. Lásd az őregek- 1. Cor. 10. 1. 2. Eph. 5. 25. 26.
 is? 6. Teremt. 17. 12. Minden férfin annak- okáért, nyolczad napon az ő szü- letése után környülmetel- sék ti köztetek a' ti nemzetség- tekben. 5. 11. Környülmetel- lyétek pedig a' ti férfin testiteiteknek eleit, és az leszen az én köztem

SZABADULASAROL. 111

szem és ti köztetek lévő szővetségnek JELE. f. Coloss. 2. 11. 12. Környülmeteltettek ez nélkül való környülmetel- sél, mikoron a' test bűneinek állattját le- vetkeztétek a' Chri- stusnak környülmetel- kedése által, el- temet- tervén ő vele egygyütt a' keresztsé- gnek általa. Itt azt tanítja a' szent Pál, hogy a' keresz- tég azon dolgot jegyzi és petsérli- meg mi né- künk, a' melyet elein az környülmetel- kedés. Ezokáért az keresztség következett a' kör- nyülmetel- kedés helyében.

AZ URNAK VATSORA-

JAROL.

LXXV. KERDES.

XXVIII.

Mi módon emlé- keztetel és erő- sítettetel az URNA- P. Summája. Ur vatsorájában arról, hogy teneked a' Az Urnak Christusnak keresztfán lőtt egygyetlen egy vatsorájá- áldozattában és minden ő egyéb jo- ban lévő teteményében részed vagyon? kenyérrel és borral való élésem int engemet mint jegy: és bizonyos- sá- is tészen engemet, mint petsét, a' Christus testével, verével, és minden ő jóteteményivel való lelki közösülé- semről, az ő parantsolattya és igéreti szerint.

FELELET.

(1) Mert a' Christus minden ő hiveinek 1. Mikép- s' énné- kem is meg parantsolta, hogy abból pen az ő a' meg szegett kenyérből együnk, és a' po- parantso- hárból, melly osztogat- tatik, igyunk az ő lattyá sze- rént? emlékezetire, a: (2) ez igéretet- is hozzá té- 2. Mikép- vén. Először hogy az ő teste én érettem a' pen igéreti keresztfán szintén olly bizounnyal meg ál- szerént 6 doztá-

doztatott és törtetett, és vére ki-ontatott a melly bizonynal szemeimmel látom, hogy azt az Vrnak kenyerét énnékem szegik, és az ő poharának italát én velem közlik *b.* Annak-utánna hogy ő az én lelkemet szintén, olly bizonynal és valóban legelteti és táplálja az ő testével melly mi érettünk megfeszítettett, és az ő verével melly érettünk ki-ontatott, melly bizonynal az Vrtestének és vérenek külső latható jegyeit az Egyházi szolganak kezéből el-fogván testi számmal hozzám vészem.

A' mellyek oda fel a' 66. kérdés alatt a' Sacramentomokról közönségesen, és kiváltképpen a' keresztségről a' 69. kérdés alatt megmondattak, azonok itt is az Ur vatsorájára alkalmaztathatnak.

Három dolgokat kell továbbá itt megjegyezned.

I. Az Ur vatsorájában két-féle étel és ital van. Egyik *külső*, mellyet a' Tanító a' kenyérben és borban ad avagy osztogat. Másik *belső*, mellyet maga a' Christus az ő megfeszítettett testével, és ki-ontatott verével minkünk ad.

II. Két-felé ismét ezen vatsorában az ételnek és italnak módgya, külső tudni illik és belső. A' *külső* létezen testi szájjal. A' *belső* a' léleknek szájával, az az, igaz hittel.

III. Az a' külső etelnek és italnak módgya a' belsőnek jegye és petséte.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Matth. 26. 26. 27. Marc. 14. 22. 23. Luk. 22. 19.

22. 19. 20. 1. Cor. 11. 23. 24. 25. Lásd alább a' 77. kérdést.

b. 1. Cor. 11. 23. 24. 25. A' mi Urunk *Jesus Christus* *őve* a' kenyeret, meg-törte és mondta: *Ez az én testem melly ti érettetek meg-töretik.* Ismét, ugyan ott. *E' pohár Uj Testamentsom az én vérem által.*

c. Lásd ugyan ott. *Vége a' kenyeret és monda: Ez az én testem.*

Ismét, *E' pohár Uj Szövetség az én vére által.* Ismét, 1. Cor. 10. 16. *A' kenyér mellyet el-fogdunk, nemde nem a' Christus vérenek veltünk való közlése? A' hálá-adásnak pohára mellyel hálát adunk, nemde nem a' Christus vérenek veltünk való közlése?*

LXXVI. K E R D E S.

Summája

A' Chri-

Mitsoda a' Christus meg-feszítettett testét enni, és az ő ki-ontatott vérét inni? meg-feszítettett testét enni, és az ő ki-ontatott vérét inni, nem egyéb hanem 1. A' Christusban hinni, 2. Igaz hit által a' Christussal egygyesülni c.

F E L E L E T.

Semmi nem egyéb, hanem (1) a' Christusnak nem csak az ő tellyes kin szenvedése és halálát bizonyos hittel el-fogni és hozzánk kaptsolni, és ez által bűneinknek bocsánattyát és az örök életet nyerni. Ha nem még annak-felette (2) a' Szent Lélek által, ki a' Christusban és mi bennünk is lakozik *b.* naponként inkább inkább az ő szentséges testével egygyesülni *c.* (3) annyi ra hogy noha ő a' mennyekben, mi pedig a' földön vagyunk, mindazonáltal az ő testével egy-

1. M'képpé

eszfűk hi-

tűnek által

a' Christus-

nak meg-

feszítettett

testét?

2. Ki által

egygyesü-

lünk a'

Christus-

sal?

3. M'képpé

pen egy-

H

ből va-

egyesülünk
ő vele hit
által?

114 AZ EMBERNEK MEG-

ből való testek legyünk. és az ő tsontyaiból
való tsontok d, és mint az egész testben hogy
minden tagok tsak egy lélektől vésznek ma-
goknak elevenféget, azonképpen mi-is a-
zon egy lélektől meg-elevenítettünk, és
igazgattatunk e.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Ján. 6. 35. 50. Monda nékik Jézus: En
vagyok amaz életnek kenyere. A' ki én hoz-
zám jó semmüképpen meg nem éhezik, és a' ki
hisz en bennem meg nem szomjúhozik soha.
Ez ama' kenyér, ki a' menyből jött alá, hogy
a' ki abban eszik meg ne haljon. Es 54. vers.
A' ki eszi az én testemet, és iszja az én vé-
remet örök élete vagyon.

[Ez egész hatodik részben enni az Isten Fiá-
nak testét, innya az ő vérét, és hinni ő benne
mind egy dologért vétetnek.]

b. 1. Cor. 12. 13. Mert egy Lélek által mi
mindnyájan egy ital által löttünk egy lélekké.
Lásd Rom. 8. 9. alább.

c. Ján. 6. 56. A' ki eszi az én testemet, és
iszja az én veremet, én bennem lakozik, és
én is abban.

Ismét, 1. Cor. 10. 16. A' hálá-adásnak po-
hára mellyet meg-szentelünk, a' vagy nem
Christus verével való közösülésünk? A' ke-
nyér mellyet meg-szegünk, a' vagy nem a'
Christus testével való közösülésünk?

d. Eph. 5. 20. Mert az ő testének tagjai va-
gyunk az ő testéből, és az ő tsontyaiból való.

e. Ján. 6. 57. 58. A' ki engemet eszen el az-
is én általam; a' ki ejendi e' kenyeret el mind
örökké.

Ismét, Rom. 8. 9. 11. A' kiben nincsen a'
Chri-

SZABADULASAROL. 115

Christusnak lelke az nem övé. De ha annak
Lelke lakik bennetek a' ki fel-támasztotta a' Je-
sust a' halálból, meg-eleveníti a' is halando
testeiteket is, az ő is bennetek lakozo Lelke
által.

LXXVII. KERDES.

Summa

Melly helyen ígérte a' Christus hogy az ő
testét és vérét olyan bizonynal adgya enniük
és inniük az ő benne h'vőknek, a' melly bi-
zonnyal a' meg-szegett kenyeret é-
szik, és a' pohárból isznak?

Summa
Hogy mē
olly bizo-
nyosan a'
Christus-
nak meg-
feszített

testét eszszük; és az ő ki-ontatott vérét olly bizonyosan
iszszuk; melly bizonynal a' meg-tőrettetett kenyeret
eszszük, és a' meg-szenteltetett pohárban lévő bort isz-
szuk, az meg-erősítetük. 1. A' Christusnak szerzéséből;
2. A' szent Pálról másut-is elő-hozatot ígértből.

F E L E L E T.

Az ő szent Vatsorájának szerzésében,
mellynek ígéje ekképpen vadnak, 1. Cor. 11.

v. 23. 24. 25. (1) Ami Urunk Jézus Chri-
stus az étzaka a' mellyel arultaték, vévé a'
a' kenyeret és hálákat adván meg-szegé és
monda: Vegyétek, egyétek, ez az én testem
mellyti érettetek meg-tőrettetük, ezt tse-
lekedgyétek az én emlékezetemre. Azon-
képpen a' pohárt-is minck-utánna vatsor-
áltanak volna, mondván: Ez pohár űj
Testamentom az én vérem által: ezt tsele-
kedgyétek valamenyiszer ijándgyátok az
én emlékezetemre: Mert valamenyiszer
ejénditek e' kenyeret, és e' pohárt ijándgyá-

1. Mitsoda
Christus-
nak szer-
zése?

Ha tok 12

116 AZ EMBERNEK MEG-

tok, az Urnak halálát hirdesétek miglen el-ővend. Ez ígéretet pedig szent Pál Apostol máltutt is elő-hozza, mikor ezt mond-gya, 1. Cor 10. 16. 17. (2) A hálá-adás-nak pohára mellyel hálát adunk, nemde nem a Christus vérenek velünk való közlé-seé? A kenyér mellyet el-szegdelünk, nem-de nem a Christus testének velünk való közléseé? Mert sokan egy kenyér, és egy test vagyunk, mert mindnyájan egy kenyérben résztettünk.

2. Mellyik a' Sz. Pál-tól elő-hoztatott ígéret?

XXIX. URNAP. Sammája. Az Ur vatsorájában a' kenyér

és a' bor nem a' Christushnak tulajdon teste és vére; avagy nem változik-el az ő testévé és vérevé.

1. Honnan bizonyítod azt meg?

2. Miképpen nevezetük tehát a' kenyér Christustestének?

LXXVIII. K E R D E S. Nemde ezokaért a' szent Vatsorában lévő kenyér és bor a' Christushnak tulajdon testévé és vérevé lesz ené?

F E L E L E T.

Semmi-képpen nem: Mert (1) miképpen a' Kereszttségben való viza a' Christushnak vérevé nem változtatik. sem a' bűnöket el-nem moshattya: hanem csak jele és záloga azoknak a' dolgoknak, mellyek minékünk a' kereszttségben meg-petséltetnek a: Azon-képpen az Ur Vatsorájában lévő kenyér-is nem a' Christushnak természet szerint való teste, noha (2) a' Sacramentomoknak mi-voltokért, és a' Szent Léleknek ilyen for-man való szollásának szokott modgya szerént a' kenyér Christustestének nevezetik b.

Mikép-

SZABADULASAROL. 117

Miképpen a' kereszttségben lévő viz, Christus vére: így az Ur Vatsorájában lévő kenyér-is Christus testévé nem változtatik. E' követke-zés jo, ezért; mert az Ur vatsorája-is szintén úgy Sacramentom, mint a' kereszttség. A' ízés-írás-is pedig nem különben szoll a' Kereszt-ségről, mint az Ur vatsorája felől: Mert mi-képpen a' Kenyeret Christus testének: a' Po-hárt pedig Új szövetségnek: azon-képpen a' keresztséget bűnöknek el-mosatásának és uj-já-születésnek feredőjének nevezi. Mellyek-ből következik az, hogy azon egy mivoltok vagyon e' két Sacramentomokrol való szollás-nak formáinak.

A' Sacramentomoknak mi voltok szerint? melly mivoltok ebben áll, hogy az Írás a' kül-fő látható jegyeknek tulajdonittya a' belső je-gyeztetett dolgoknak nevezetit. De nem azért, mintha a' Jegyek jegyeztetett dolgok-ká változnának, avagy a' jegyeztetett dolgok a' jegyekben bé-foglaltatnának: hanem azért, mert a' jegyeztetett dolgok a' külső jegyek által minékünk meg-petséltetnek és erősit-tetnek.

Példának-okaért.

A' kör-nyű-merél-kedés.	A' Kereszt-ség.	Mon-datik.	Ujjá va-lo szüle-tésnek feredőjé-nek, és bűnök.	Mert	A' frigy kötés-nek jegye.	Azt nekünk meg-petsérli és meg-erősíti.
-------------------------	-----------------	------------	---	------	---------------------------	---

H.

A' Huf.

A' Huf- vétíBá- rány	nek el- mosatá- sának. Páſchá- nak a- vagy ál- tal me- netel- nek.	Jegy volt hogy az Iſten által mégyen a' Bárányak vérével meg- hintett házak mellet.
A' Ke- nyér és Bor	Mon- datik Chriſtus teſtének és vére- nek, a- vagy az ő teſté- vel és vérével valo kö- zöſüléſ- nek.	Mert Az Urnak te- ſtének és vé- rének emle- kezetir veſz- ſzük: és a' mi ő vére valo közöſüléſünk- nek jegyei.

Szent irásbeli bizonyságok.

a. 1. Pet. 3. 21. Matth. 3. 11. Lásd a' 72. kérdés alatt.

b. Moſ. 1. k. 17. 10. *Ez az én ſzöveſégem* mellyet meg-tartsatok *hogy környálmeſteſek minden ſérſűti közretek.*

Iſmet, Moſ. 2. k. 12. 11. 12. Meg-egyétek pedig a' bárányt a' ti ágyékaitokat fel-övedz-ven; *Mert az Urnak Páſchája.*

Tſel. 22. 16. Fel-keiſvén keréſztelkedgyél- meg, és *riſztetſál-meg a' te bűneidből.*

Summája.

Az Ur va-
tsorájában
lé ő ke-
nyér és
bor, a'

LXXIX. K E R D E S.

*Miért nevezi tehát a' Chriſtus a' KE-
NYERET ő teſtének, a' POHART
ő vérenek, avagy az ő vére által valo új
frigy-*

*frigynek: Azonképpen ſzent Pál-is a' ke-
nyeret és a' bort Chriſtus teſtének és
vérenek velünk valo közleſének?*

Chriſtus
teſtének és
vérenek
nevezetik

két okokért. 1. A' kenyérnek és a' teſtnek: a' bornak és a' vérnek egymással valo haſonlatofſágokért. 2. A' Chriſtus teſtével és vérével valo lelki éléſünknek bizonyos voltára képeſt.

F E L E L E T.

A' Chriſtus nem nagy oka nélkül ſzoll 1. Mitso-
ekképpen: Mert nem tsak arra tanit min-
ket ezzel; (1) hogy a' miképpen a' kenyér
és bor táplállyák a' teſtnek életét a; azon-
képpen az ő meg feſzült teſte, és ki-onta-
tott vére, a' mi lelkünknek valofſággal éte-
le és itala légyen, mellyel az örök életre
tápláltatunk b: (2) Hanem sokkal inkább
erre, hogy ez láthato ſzent jeggyel és zá-
laggal bizonyofokká tégyen minket, hogy
a' Szent Léleknek tſelekedete által ſzintén
olly bizonynyal réſzeſekké téſzen minket az
ő teſtében és vérében, melly bizonyofon e
ſzent jegyeket az ő halálának emlekezetire
teſti ſzájainkkal hozzánk veſzſzük c. Annak-
felette hogy az ő ſzenvedéſe és engedelmeſ-
ſége ollyan bizonynyal miénk, mintha a' mi
bűneinkért mi magunk lakoltunk volna, és
az Iſtennek eleget töttünk volna d.

1. Mitso-
da a' ke-
nyér és a'
Chriſtus
teſte, a' bor
és a' Chri-
ſtus vére
között va-
lo haſon-
latofſág?
2. A' ke-
nyérrel és
borral va-
lo éléſünk,
miképpen
téſzé min-
ket bizo-
nyofokká
a' Chriſtus
teſte e. és
vérével va-
lo éléſünk
felől?

Szent irásbeli bizonyságok.

a. Solt. 104. 14. 15. Teremt ſzénát a' bar-
moknak, és fűyet az embereknek haſznokra:

H 4

hogy

120 AZ EMBERNEK MEG

hogya edelt vegyenek a' földből. *Ki borra meg-vidamistya az embernek szívet, és or-
szágot meg-fényesít olajjal, és kenyérrel az
embernek szívet erősíti.*

b. Ján. 6. 55. 49. 51. *Az én testem Valóság-
gal tel, és az én Verem Valósággal tel. A' ti
Aryátok öttek Mannát a' pulztában és meg-
holnak. Ha Valaki eszik e' kenyérbe előrdöké-
e. d. Vevé a' kenyeret és móda: Egyszer, s a' t.
Ismét, a' Pohár, s a' t. 1. Cor. 11. 24.---és
30. 16.*

A kenyér mellyen meg-szögünk, Lásd. k. 77.

XXX.

LXXX. K E R D E S.

U R N A P. *Mitsoda külömbség vagyon az Ur vatsor-
Summája. rája között és a' Papáloc Miséje
Az Ur va- között?
tsorája és*

a' Míse között valo külömbség három dolgokban áll: 1.
Nézi a' Christushnak mi bűneinkért egyszer véghez vitt
áldozattát. 2. A' mi Christussal valo egygyesülésünket.
3. A' Christushnak imádtatását.

F E L E L E T.

1. Az Ur Az Vr vatsorája minékünk arról téfzen
vatsorája, bizonytságot, (1) hogy minékünk minden
mitsoda, bűneink tellyességgel meg-botsáttatának,
bizonytságot téfzen a' Christushnak amaz egygyetlen egy áldo-
a' Christus zattyáért a: mellyel ő maga egyszer b a ke-
áldozat- resztán áldozék c. Továbbá (2) hogy a'
tyáról? Szent Lélek által mi is a' Christusban ol-
2. Mitso- da bizony- tatunk d: Ki immár emberségének termé-
ságot a' mifzeti szerint tsak az egekben vagyon az A-
Christussal tyának jobján e és (3) azt akarja hogy ő-
valo egye- tet ott imádgjuk f. A Míseben penig (4)
gyesülésünk- tagad-
1017

SZABADULASAROL 121

tagadgyák hogy az eleveneknek és holtak- 3. Mitso-
nak, bűneik meg-botsáttatván volnának a' da bizony-
Christushnak egygyetlen egy kin szenvedé- fágot a'
seért; hanemha a' Míse-mondo Papok mo- Christuf-
stan-is minden napon áldozandgyák érettek tatásáról
a' Christust: Annak-felette azt-is tanittgyák 4. A' Míse
(5) hogy a' Christus, teste szerint-is jelen mit bizo-
vagyon a' kenyérnek és bornak színe alatt: nyit a'
és ezokaért (6) azokban kell őtet imádni. Christuf-
Es így (7) a' Mísenek fundamentoma sem- nak bűnő-
mi nem egyéb, hanem a' Jesus Christushnak kért valo
egygyetlen egy áldozattyának és szenvedése- áldozat ré-
nek meg-tagadása, és átkozott bálvány- tele felől
imádás g. 5. Mit ra-
a' kenyérnek és bornak színe alatt). Es tová- valo egy-
ba hogy testi szíjjal vesztjük azt, és hogy mi a' gyesüle-
testi meg étel által egygyesülünk a' Christussal. lünk felől
Atkozott bálvány imádás. Mert az Ostyát 6. Mit ra-
melly alatt a' Christushnak testét jelen lenni rá nit továb-
köitik, a' Míse ki-szolgáttatásának idején fel- bá a' Chri-
emelik, a' kösségnek mutogattyák, arany vagy stushnak i-
ezüst edénybe foglallyák, nyilván az ő Tem- mádtatása
plomokban mutogattyák szokatlan nag pom- felől
bával szélllyel hordozzák; kivált-képpen (a' 7. Mit kel-
mint ők hijják) Ur napján, avagy CHRISTUS tehát im-
T E S T E N E K innepén, előtte le-borulnak, már végté-
nagy áhétatossággal ez B A L V A N Y T igaz re a' Míse
sten gyanánt imádgjuk, és végezetre ez át- felől állat-
kozott bálvány imádásért, szertelen kegyet- ni
enkedéssel viaskodnak, azt oltalmazták.

Szent írásbéli bizonyságok

a. Luc. 22. 19. 20. *Ez én testem, az mellyen
rettetek adatik: Ezt mivellyétek az én em-
H s leke-*

124 AZ EMBERNEK MEG-

nek átkából, melyekről láthatni az 4. 5. 10. 11. kérdésekben

Az igaz hitben erőlködnek öregbülni.] Könyörögven szorgalmazson Istennek a' Sz. Lélekért, és élven szorgalmazson azokkal az eszközökkel, melyekkel Isten a' hitet szerzi és meg-erősíti bennünk, minéműek az Isten igéjének olvasása, halgatása, el-követése, és a' Sacramentumokkal való élés. Mellyről látszik az 65. kérdést.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. b. c. 1. Cor. 11. 28. *Probállya-meg azért minden ember magát * és ugy egyék abból a' kenyérből, és ugy igyék abból a' pohárból.*

[* Probállya-meg lelke ismertetit: hogy habankodik az ő bűnein, hitzené a' Christusban, és vagyone nagy kívánsággal feltöltött szándéka életének meg-jobbitására.]

a. Matth. 11. 28. *Jövetek hozzám mindnyájan a' kik meg-faradtatok, és meg-vagytok terhelve, és én meg-könyebbítek titeket.* Lásd. Solt. 51. 19. És 57. 15. és 66. 2. Solt. 34. 19. Matth. 5. 3. 4. Zach. 12. 10.

b. 2. Cor. 13. 5. *Ti magatokat kísértsétek-meg hogy ha vagytok a' hitben, ti magatokat probáljátok-meg.* Ján. 3. 14. 15. és 6. 40.

c. 1. Cor. 11. 25. 26. *Ezt tegyétek az én emlékezésemre.* Mert valamenyszer éjenditek e' kenyeret, és iszjátok e' pohárt, az Urnak halálát hirdesétek * miglen el jő.

d. Matth. 11. 29. *Vegyétek-fel az én igámat ti reátok és tanuljátok én töllem hogy én szelid és alázatos szívű vagyok, és találtok nyugodalmat a' ti lelkeiteknek.* 1. Cor. 6. 20.

e. 1. Cor. 11. 29. *A' ki észik és iszik méltatlanul, kárhozatott észik és iszik magának *)*

hogy

† Az az, meg-gondoljátok, hogy a' Christus az ő halálával ti éretteket eleget tett és annak ereje által a' ti ő emberetek-is megfeszítetik és meg-öldököltetik.

SZABADULAS AROL 125

hogy meg nem választva az Urnak testét †.

[* Az az, nem illendő bősüllettel, készülettel, a' miképpen szoll az Apostol a' Corinthusiakról; menyivel inkább az él véle méltatlanul, ki minden maga meg-probálása, és helyes el-készületi nélkül járul e' Szent Vatsorához. † Az az, magára vonza az Istennek haragját, és kemény s' terhes büntetését, midőn méltatlanul vész-el a' megáldatott kenyeret és bort. † Az az, mivel hogy azzal a' kenyérrel, (mely néki ugyan mint a' Christus meg-feszített testének bizonyos és szent jegyevül adatik; és ezen okért a' szent Páltól Christus testének hivattatik) nem küömben mint az othon való közonséges kenyérrel él:]

LXXXII. KERDES.

Hozzá kellé azokat is e' vatsorához bocsátani, a' kik vallásokkal és életekkel magokat hitetleneknek és istenteleneknek bizonyították lenni?

F E L E L E T.

Semmiképpen nem a: (1) Mert azzal az Istennek frigye meg-káromoltatik b: és az Istennek haragja mind az egész gyülekezetre fel-gerjed c. Annak-okaért a szent gyülekezetnek, (2) a' Christus és az Apostolok parantsolattyaok szerint d, ezeket (3) a' menyországnak kultsaival élven e, e' szent vatsorátul mind addig el-kell tiltani f, (4) mig penitentiára nem térnek, és életeket meg nem jobbították g.

Hitetlenek és Istentelenek.) Kik nével ugyanrekesztend?

Kerész-

Summája.
A' nyilván való hitetleneket e' Sz. Vatsorához nem kel bocsátani a: hanem a' Sz. gyülekezetnek attól ki kell őket re-

kesztetni.
1. Mi okokra nézve né kell ahoz őket bocsátani?
2. Miképpen kell őket ki-kesztetni?
3. Mi által kell ki-

4. Med- Keresztyének, és atyafiak, de tudományokkal
dig kell ki és életekkel magokat a' Christustól idegenek.
rekeszteni? nek lenni mutattyák.

** Az az, *Szent irasbéli bizonyságok.*

az Istennek *a. Matth. 7. 6. Ne adgyátok azt a' mi szent
szentséges * az ebeknek, se a' disznók eleiben ne hánnyá-
és kegye- tok, a' ti gyöngyeiteket **, hogy azokat meg ne
lelmei tel- tapodgyák lábaikkal és reátok fordulván meg
lyes Igéjét, ne szaggassanak titeket.

és Sacra- 1. Cor. 10. 21. Nem ihattyátok az Ur po-
mentomit. hárat és az ördög pohárát. Nem lehettek az
Ur asztalának és az ördögök asztalának részesei.

† Mert 6. Solt. 50. 16. 17. A' hisztelennek ezt mond-
méltatlan gya az Isten: Miért hirdeted te az én rendelé-
észitek és semet, és miért veszed az én szövegségemet a'
iszfátok *te szádra?* Te pedig gyűlölted a' fenytéket,
az Urnak és hátad megé vetetted az én beszédimet.
kenverét Ezech. 44. 6. 7.

és borát: Péld. 15. 8. Az Istenteleneknek áldozat-
mint a' fel- tyok gyűlölkés az Urnak, az igazaknak kö-
ső versben nyörgések pedig kedves ő néki.

meg-mon- c. 1. Cor. 11. 30. Ennek okáért is † vadnak
dotta vala. *ti közöttek sok erőtelenekek és betegek, és el-*

* Az az, aluttanak * lokan. Jos. 22. 20.

megholtak d. Matth. 18. 15. 16. 17. * Ha pedig vétke-
*. A' Chri- zik te ellened a' te felebarátod, dorgáld meg
stus paran- őtet csak te közötted és ő közte, hogy ha szo-
tsolattya dat fogadgya, meg-nyerted a' te felebaráto-
ez. dat. Ha pedig szodat nem fogadgya, végy
melléd egy vagy két embert; hogy két vagy
három bizonyágnak szájából akar melly do-
log bizonyosb legyen. Hogy ha azoknak is
nem fogadgya szavokat, mond meg a' Gyű-
lekezetnek: *hogy ha a' gyűlekezetnek is nem
fogadgya szavát, legyen te előtted olyan mint
valamelly pogány és farkas.*

Tit. 3.

Tit. 3. 10. † Az eretnek embert egy vagy
ét intés után meg-vested.

2. Thefl. 3. 6. 14. 15. Hadgyuk pedig tinék-
ek atyámfiai, a' mi Urunk Jesus Christusnak
evében, hogy meg-vonnyátok magatokat
minden atyáfiától a' ki rendeletlenül viseli
magát, és nem a' tanított tudomány szerént,
hellyet vött mi tőlünk. *Hogy valaki nem en-
ed a' mi levetlünk által való beszédünknek,
az meg-jegezzerék és azzal ne társalkod-
yatok, hogy meg-szégyenüljön. De ne tar-
játok úgy mint ellenségeket, hanem intse-
tek mint atyátokfiát.*

e. Matth. 16. 19. Adom tenéked a' menyor-
szágnak kultsát, és valamis meg-közendesz e'
földön mennyekben is kövöztesse legyen, és va-
lamis meg-oldasz e' földön a' mennyekben is
meg-leszen oldozva.

f. 1. Cor. 5. 11. 13. Mostan pedig irtam nék-
tek, hogy ne társalkodgyatok azzal, ha vala-
ki, holott atyáfiúnak nevezetik, parazna,
vagy főszenny, vagy bálványimádo, vagy resze-
ges, vagy ragadozó, ez ilyenekkel mondom
hogy ingyen se egyetek. *Vessetek ki azért a'
gonosz embert közösséteket.*

g. 2. Cor. 2. 6. 7. Eleg ez ilyen embernek
e' mindenek által lőtt közönséges dorgálás. Ugy
annyira hogy inkább vizsontag meg-keljen
engedne nek, és őtet vigasztalnotok kell,
hogy valamimodon a' felettéb való keserü-
ség túl meg ne emésztesse ez ilyen ember, s'
a' többi.

LXXXIII. KERDES.

Mitsodak a' menyországnak kultsai?

FELELET.

Az Evan-

† Az A-
postolok
parantso-
lattya ez.

XXXI.

UR N A P.

Summája.

A' meny-
ország kul-
tsainak ca-
reje két
féle.

1. Az Evan-
geliomnak
prédikál-
lása. 2. Az
Ecclesiái
fenyíték.
1. Mi
hasznok
vagyon e-
zeknek?
† Christus
Urunk így
szól Péter-
nek, és a
több Apo-
stoloknak,
és ő vélek
minden e-
gyéb Evan-
geliomot
hirdető
Egyházi
szolgák
nak.

Az Evangeliomnak prédikálása és az
Egyházi fenyíték a: mellyekkel (1) a meny-
ország a hívőknek meg-nyitattik, a hitet-
lenek előtt pedig bé-zároltatik b.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. b. Matth. 16. 19. † Teneked adom a' me-
nyországnak kulcsait; és Valamit meg-köten-
desz e' földön, meg-leszen az egekben-is kös-
terven; és Valamit meg-oldozándasz e' földön,
meg-leszen az egekben-is oldozva.

Himét, Matth. 18. 18. Valamiket meg-kö-
tendesz e' földön meg-leszen az egekben-is kös-
terven, és Valamiket meg-oldándasz e' földön
meg-leszen az egekben-is oldozva.

Ján. 20. 22. 23. Vegyetek szent Lelket:
Valakiknek meg-botsátandgyátok bűnöket,
meg-botsáttatnak nékiek, * a' kiknek meg-
tartjátok, meg-tartatnak. *

[** E' két czikkelyetskében meg-magya-
rázza Christus Urunk azt, a' mit mondott
vala szent Máthenál a' meg-kötöztetés és
meg-oldoztatás felől. Mivel hogy azért az
Evangeliomnak prédikálása, és az Egyházi
fenyíték által botsáttatnak meg a' bű-
nők, és meg-is tartatnak, szükséges-kép-
pen kihozzuk, hogy e' kettő az Ecclesiá-
nak kulcsai, kikkal mind a' meg-kötözés,
mind a' fel-oldozás véghez vitetik.]

2. Cor. 10. 4. 5. 6. Mert a' mi vitézkedésünk-
nek fegyverei nem testiek, hanem Isten ereje
által erősek nagy erősségeknél le-rontására.
Mikor tudni-illik minden emberi okoskodásokat
el-fordítunk, és minden nagyságot melly fel-e-
melkedik az Isteni ismeret ellen, és emberek-
nek minden gondolattyokat foglyul viszfűzük,
hogyan

hogyan a' Christushoz engedgyenek. Es kélsen
tartjuk a' büntetést, melly által bocsátat ál-
unk minden vakmerőségen minekutánna bé-
teléndik a' ti engedelmeiségetek.

LXXXIV. KERDES.

Mimodon nyitattik meg, és mimodon tete-
tik-bé a menyország az Evangeliom
prédikálásával?

meg-nyitni a' mennyeknek országát, annyit téfzen mint
a' hívőknek közönségesen hirdetni bűneiknek bocsátat-
tyát c. Bé-tenni ismét annyit téfzen, mint az Istennek ha-
haragját, és az örök kárhozatot hirdetni a' penitentia tar-
talanoknak, és hitetleneknek e.

FELELET.

Mikor a' Christushoz parantsolattyából
(1) minden hívő embereknek, és kinek-
kinek magának-is a közönségesképpen hir-
dettetik, hogy Isten ő nékiek a' Christushoz
érdeméért minden bűnöket meg-engedi b.
(2) Valamenyiféle az Evangeliomnak igé-
retéigaz hittel hozzájuk kaptassolják c. Vi-
szontag pedig (3) minden hitetleneknek és
képmutatoknak d azt hirdetik, hogy mind
addig Isten haragjában és az örök kárhozat-
nak kötelében vadsz, (4) valamiga bű-
nőkben meg-maradnak, f. (5) Melly E-
vangeliomnak bizonyágtétele szerént, az
Isten mind e' világon, mind a' jövőendő élet-
ben meg-ítéli őket g.
ni? 5. Mitsoda haszna vagy e' meg-nyitátnak és bé-té-
vésnek?

Summája
Az Evan-
geliomnak
prédikálá-
sa által

1. Kiknek
kell meg-
nyitni a'
mennyek-
nek or-
szágát az
Evangeli-
omnak
prédikál-
lása által?
2. Hány-
szor kell
meg-nyit-
ni?
3. Kik előt-
t kell bécen-
ni?
4. Meddig
kell bécen-
ni?
5. Mitsoda haszna vagy e' meg-nyitátnak és bé-té-
vésnek?

130 AZ EMBERNEK MEG-

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. Marc. 2. 3. 5. Akkor jövének ő hozzá kik hoznak vala egy gutta ütött embert, kit négy ember hoz vala; Mikoron pedig látta volna az embert embernek: *Fiam meg-botsáttatták teneked a' hordozók. te bűneid.* Lásd. Ján. 3. 16. 18. 36. és 5. 24. Marc. 16. 16. Tsel. 10. 43.

b. Tsel. 2. 37. Ezeket pedig mikor hallották volna, szíveikben meg-keseredének, és mondának Péternek, és a' több tanítványoknak: Mit tselekedgyünk atyámfiai férfiak? Péter pedig monda nekik: Térjete meg, és kerestelkedgyetek meg mindnyájan a' Jesus Christus nevében, a' bűnnek botsánattya.

Ismét, Tsel. 13. 38. Azért légyen néktek tudtotoakra, atyámfiai, *hog y ez által hirdettek nektek a' bűnnek botsánattya.* Es minde-
nekből a' mellyekből a' *Mózes törvénye által* meg nem igazíttathattatok, *ez által minden a' ki hiszen meg-igazul.* Eph. 1. 7. Rom. 3. 24. 25.

c. Matth. 11. 28. Jöjjetek én hozzám mindnyájan kik meg-fáratatok, és meg-terheltettek, és én meg-nyugotlak titeket.

Ezech. 33. 11. Élek én, azt mondgya az Ur Isten: *Nem akarom a' hitetlennek halálát, hanem hogy a' hitetlen ki-terjen az ő utáról és álljen.*

d. Ján. 8. 24. *Mert ha nem hiszitek hogy én vagyok, meg-haltok a' ti bencetekben.*

Apost. Tsel. 8. 21. *Nintsen teneked semmi veszed a' dologban, mert a' te szíved nem tisztá az Istennek előtte.*

e. Ján. 3. 36. *A' ki nem hiszen a' Fiának, nem láttá az életet, hanem az Istennek haragja marad rajta.* Ismét, 18. vers. *A' ki nem hiszen*

SZABADULASAROL. 131

hiszen, immár el-kárhoztatott, mert nem hitte az Istennek eggyetlen egy Fiának nevében.

f. Matth. 3. 7. 8. *Mérges kígyóknak fajzati,* kirsoda intett meg titeket, hogy az Istennek következő haragját el-távoztatnátok? Teremtsetek azért a' penitentiához illendő gyümörsöt.

g. Rom. 2. 16. *A' napon mellyen az Ur meg-ítéli az embereknek titkaikat az én Eöange-
liomom szerint a' Jesus Christus által.*

Matth. 18. 18. *Bizony mondom nektek: Valamiket meg-kötöndetek a' földön meg-lesznek kötve az egekben, és valamiket meg-oldotok a' földön, meg-lesznek oldva az egekben.*

I XXXV. K E R D E S.

Mimodon térítik-bé, és mi módon nyittatik meg a' menyország az Egyházi fenyték által?

a' menyországot semmi nem egyéb, hanem ki-rekesztteni az embert a' szent gyülekezetből f. meg-nyitni ismét, azon embert a' gyülekezetnek kedvében venni h.

F E L E L E T.

Mikora Christusnak parantsolattyaiból,

(1) azok a' kik jollehet hogy névvel keresztyének a, de tudományokkal b, avagy életkel ő magokat a' Christustól idegeneknek lenni meg-mutatták c. (2) Minek-utánna egynéhányszor keresztyéni szeretetből és nagy atyafiuságossan meg-intettetettek d: tévelygésekből ki-térni és bűnöknek véget vetni nem akarnak, végre osztán meg-jelentetnek a' szent gyülekezetnek; avagy tenni a' azoknak, a' kik arra rendeltettek az Anya-

Summája.

Az Egyházi fenyték által bé-zárolni

rekesztteni

1. Kiknek kell bé-tenni a' menyországot az Egyházi fenyték által?

2. Mikor kell bé-tenni a' menyországot az Egyházi fenyték által?

132 AZ EMBERNEK MEG-

szentegyháztul e. Es hogy ha azoknak inté-
seknek sem engednek f. ugyan azonoktul a
Sacramentumoktul valo el tiltás által a

3. Mitsoda szent Gyülekezetből g. és (3) így az Isten-
haszna va- tól is ő magatul, a Christusnak országabol
gyon e' ki-rekesztetnek b: De viszontag (4) ha job-
bé-tétel- bulásoknak bizonyos jelét adgyák i, mint
nek? Christusnak és az ő Anyaszentegyházának
4. Kiknek tagjai bé-vétnék k.

Kik arra rendeltettek) Minéműiek akar
kém ifjút melly Ecclesiában lévő öregek és Presbyterek,
a' menyör- kik elsőben ő magoktól az Apostoloktól ren-
szágot deltettettek; mint meg-tetstik Apost. tsel. 14.
meg-nyit- 23. és 15. 2. 4. 6. 22. 23. 1. Cor. 12. 28. 1. Tim.
ni? 5. 17. Tit. 1. 5. 1. Pet. 5. 1. Jac. 5. 14.

Szent írásbéli bizonyosságok

a. 1. Cor. 5. 11. 12. 13. Ha Valaki holott atya-
finak neveztetik, parázna, s' a' t. Lásd fellyeb
a 82. kérd. alatt.

b. Rom. 16. 17. Kérlek pedig titeket atyám-
fiai, hogy Vegyetek észetekben a' kik háborn-
fágnak és botránkozásnak okai volnának, kik
más tudományra tanítanak a' kívül a' mel-
lyet tanultatok, és azokat el-távoztassátok.

Tit. 3. 10. Az eretnek embert egy vagy két
intés után el-kerüljed.

2. Ján. 10. 11. Ha Valaki ti hordátok mé-
gyen, és e' tudomány nem viszi hozzatok, ne
fogadjatok azt házatokban, és ingyen se kö-
szönnyetek neki. Mert a' ki köszön neki, an-
nak gonosz tselekedetiben részes lesz.

c. 1. Cor. 5. 11. Ha valaki holott atyafiu-
nak neveztetik, parázna, vagy főfőcny, vagy
bálványimádo, vagy részeges, vagy ragadozó,
ez il-

SZABADULASAROL. 133

ez ilyenekkel mondom hogy ne-is egyetek.

d. Matth. 18. 15. 16. 17. Lásd. az 82. kérd.
alatt.

e. Ha azoknak-is szavakat nem fogadgya,
Mond-meg a' gyülekezetnek, ugyan ott.

f. Ha a' gyülekezetnek-is nem fogadgya,
szavát, legyen te előtted olyan mint a' pogány,
avagy farkas *.

g. Ha Valaki atyafinak neveztetik, s' a' t.
oda fellyeb.

Item. Vessétek ki a' gonoszt köz-zálatok, s' a' t.
h. Matth. 16. 19. Valamit meg-kötendesz
a' földön, meg-leszen kötve az egekben.

Item, 1. Tim. 1. 20. Kik között való a' Hy-
meneus és az Alexander, kiket adtam a' Sá-
tánnak, hogy meg-tanulják azt, hogy ne ká-
romyanak. Lásd-meg 1. Cor. 5. 3. s' a' t.

[+ Valakit a' Sátánnak adni annyit részen
mint ki-rekesztetni az Ecclesiából és a' Chri-
stus országából, a' melly kívül vagyon az Sátán
ország. 2. Tim. 2. 25. 26.]

i. 2. Cor. 2. 6. 7. 8. Elég ez ilyen embernek
ez mindenek által lőtt közönséges dorgálás.
Ugy annyira, hogy inkább Viszontag meg-kellyen
engednetek, és ötött vigasztalnotok kell, hogy
valamiképpen a' felettéb való szomorúságtól illik a' gyü-
meg ne emésztessek az ilyen ember. Azért lekezetből
kérlek titeket, hogy erőstítsetek meg az ő hoz-
zaja való szerelmeitek.

HARMADIK RESZ.

Az háládatosságról mellyel
tartozunk Istennek a' meg-
szabadulásért.

Ez háládatosság kétfőben áll: I. A' bűnök-

* Az az,
ne tartas-
sek keres-
tyénnek
vagy atya-
fiunak.

+ Tudni-
lekezetből
ki-rekesz-
tetett Co-
rinthusi
parázna-
nak, mi-
nekutánna
igazán
meg-tér-

134 AZ EMBERNEK MEG-

ből igazán való meg-tézésben, és az Isten tör-
vényéhez intéztetett és a' szerint rendeltetett
Keresztényi-életben.

II. Az Istennek igazán való segítségül hi-
vásában, és a' Christus által előnkben írott
imádságnak formája szerint való szorgalmas
tos könyörgésben.

XXXII.

U R N A P.

Summária.

Minék-ut-

ánna a'

Christus

által meg-

szabadit-

tattunk,

kell jokat

igazításnak

és meg-szen-

teltetésnek

egymással

való egybe-

foglaltatás

okért. 2. Az

Istenért.

3. Mi

magunkért.

4. A'

mi felebarátunkért.

LXXXVI. K E R D E S.

Mivelhogyminden mi bűneinkből és nyá-
valóságainkból, a' mi érdemünknek káltsa-
gát, az Istennek irgalmaságából, a' Christusért
tartattunk-meg, miért kelliehat jót
tselekednünk?

kell jokat tselekednünk ilyen négy okokért: I. A' meg-
igazításnak és meg-szentelésnek egymással való egybe-
foglaltatásokért. 2. Az Istenért. 3. Mi magunkért. 4.
A' mi felebarátunkért.

F E L E L E T.

1. Miért (1) Mert a' Christus minek-utánna min-
ket az ő vérevel meg-váltott, meg-is u-jét
minket az ő Szent Lelkével az ő ábrázattya-
ta e' végre a: (2) hogy az ő mi velünk való
össze való ennyi sok jó-téteményiért az Istenhez tel-
foglaltatá-lyes életünkben való hálá-ado voltunkat,
sáért? meg-mutassuk, és hogy ő dicsérettel sék mi
az Istenért? általunk b. Annak-utánna (3) hogy mi ma-
gunk is ki-ki mind az ő igaz hiti felől an-
magunkért? nak gyümölcseiből bizonyosnak legyünk c.
4. Miért Végezetre (4) hogy a' mi tökéletes jámbor
életünkkel egyebeket is a' Christushoz meg-
nyerjünk d.

Szere

SZABADULASAROL. 135

Szent írásbéli bizonyos-gok.

a. 1. Cor. 1. 30. A' Jesus Christus lőtt mi-
nekünk Istenből bűnteség, igazság, Bontság és
váltáság.

Tit. 2. 14. Ki adta ő magát érettünk hogy
meg-váltana minket minden hamisságtól, és
tisztítana magánakkal ártékokkal való nevet, jo-
tis-lekedetre igyekezőt, Lald 1. Cor. 6. 11.
Luc. 7. 73. 74. 75. és 24. 47. Tsel. 5. 31.

b. Mos 5. k. 32. 6. Avagy ezzel fizettek
az Urnak, bolond és esztelen nemzetség? A-
vagy nem ő a' te Atyád, a' te meg-szabadi-
tód? Avagy nem ő tölté nagygyá és nem ő
erősítetté-meg tégedet. Lald Solt. 116. 12.
Rom. 12. 1. 4. 1. Thess. 5. 18. Ián. 15. 8.

1. Pet. 1. 9. Ti pedig választott nemzetség,
királyi Papság, szent nép vattok, és olly nép
mellyet Isten sajáttyának tart, hogy annak
batalmas dolgait hirdessetek, a' ki titeket a'
feretsegből az ő tudálatos világosságára hívott.

c. Jac 2. 18. Mutasd-meg nekem a' te hite-
det a' te tselekedetidből, én-is meg-mutatom
neked az én hitemet az én tselekedetimből.

Ismét, 1 Ján. 2. 3. 4. Esez által * tudhat-
gyunk-meg hogy őtet ismerjük, ha az ő paran-
solatát meg-tartjuk. A' ki azt mondgya: Is-
térem őtet, és az ő parantsolatit meg nem-
tartya, hazug az, és abban nintsen igazság. †
Es 2. Pét. 1. 10. mert a'

d. 1. Pet. 3. 1. 2. Az aszfzonyi állatok en-
gedelmessé legyenek az ő té-jeknek, hogy igy-
nak ismétel-
ha valakik nem engednek is az igének, az ő fe-
retti, avagy
leségeknak szent életek által az ige nélkül az ő benne
meg-nyerettesenek: minek utánna látándgyák való igaz
a' ti tizta, és Isteni félelemmel ő-zve köttetett hiri felől.
egy-mással való társalkodástokat, Rom. 14. 19. hamissan-
Gid. 10. 24. és 1. Pét. 2. 12. LXXXVII. dicséked

* Tudni-

illik az i-

gaz hit ál-

tal.

† Ezért

penig,

mert a'

Christus-

136 AZ EMBERNEK MEG

Summája.

LXXXVII. K E R D E S.

A' poeni-
tentia tar-
tatlanok
nem idve-
zülhetnek.

Nem idvezülhetneké tehát azok kik bálá-
datlanok lérén, az ő bűnökben bátorsággal
meg maradván, az ő gonofságokból
Istenhez meg nem térnek?

F E L E L E T.

1. Bizo-
nyits-meg
azt.

Semmi-képpen nem: (1) Mert mint az
Irás bizonyítja, sem a' szemérmetlenek,
sem a' bálvány imádók, sem a' paráznák, sem
a' lopók, sem a' fősvények, sem a' részge-
sek, sem a' szitkozodók, sem a' ragadozók, az
Istének országát örökségül né birhattyák, a.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. 1. Cor. 6. 9. 10. Avagy nem tudgyátoké
azt, hogy a' hamissák az Istennek országának
örökségét nem birják? Ne tévelyegjete: Sem
a' paráznák, sem a' bálvány imádók, sem a'
bázasság rontók, sem égtelen puhák, sem a' kik
férfsakkal tisztalatankodnak, sem a' lopók, sem
a' fősvények, sem a' részgesek, sem szidalma-
zók, sem ragadozók az Isten országának örök-
séget nem birják. Lásd Gal. 5. 19. 20. 21. Jel.
21. 15. Luk. 13. 3. 5. Matth. 3. 10. és 7. 19. és
25. 12. 30. 41. 46.

Eph. 5. 5. Mert ezt tudgyátok, hogy egy pa-
ráznának is, avagy tisztalatannak, avagy
fősvénynek, ki bálvány imádó, nintsen örökse-
ge a' Christusnak és az Istennek országában.

1. Ján. 3. 15. Valaki gyűlöli attyafát, gyilkos
az: és tudgyátok, hogy egy gyilkosnak is nintsen
magában lakozo örök ölete.

XXXII.

LXXXVIII. K E R D E S.

MR NAP.

Summája.

Han' részekből áll az igaz penitencia, avag'
az em-

SZABADULASAROL. 137

az embernek Istenhez való meg-térése?

F E L E L E T.

Kettőből: (1) Az ő embernek meg ölé-
séből: (2) Az új embernek meg-elevenité-
séből a.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Eph. 4. 22. 23. 24. Vetkezzétek-le a'
mázi régi élet szerént való ő embert *, melly
meg-vez a' hitegető gonosz kívánságok mi-
att. Es meg-ujjulyatok a' ti elméteknek lel-
ke szerént: és fel-öltözteték amaz új embert
melly Isten szerént teremtetett az igazságra,
és a' valóságos szent életre.

[* Az ő ember semmi nem egyéb, hanem
az Adamtól minden emberekre el-terje-
dett bűn miatt meg-romlott és meg-vez-
tegettetett embernek természet. † Az új
ember viszonttag, a' mi elménknak és a-
karatunknak az Isten képeére való meg-uj-
julyása.] Lásd Col. 3. 9. 10.

Esa. 1. 16. 17. Mosolygatók-meg, tisztulja-
tok-meg, vigyete: el az en szemeim elől a' ti
tselekedeteknek gonofságát, szánnyete: meg
a' gonofságnak tselekedetét: tanulgyátok, és
tselekedni † Rom. 6. 4. 5. 6. Solt. 34. 15. és 37. 27.

LXXXIX. K E R D E S.

Mitsoda az ő embernek meg-öldöklése?

F E L E L E T.

(1) Valósággal, és igazán szived szerént
bánni, hogy Istent, a' te bűneiddel meg-
bántottad a: (2) Es azokat napról napra
inkább gyűlölni és el-távoztatni b.

Szent írásbéli bizonyságok.

1 s.

a. Joel.

Az ember-
nek bűn-
ből való
ki-terése
két részek-
ből áll.

1. Mellyik
az első?

2. Mellyik
a' második?

* Az ő
embernek
megöldök-
lése által.
† Az új
embernek
megeleve-
nitése által

Summája.

Az ő em-
bernek
megöldök-
lése két ré-
szekből áll.

1. Mellyik
az első?

2. Mellyik
a' második?

138 AZ EMBERNEK MEG-

a. Joel. 2. 12. 13. Es még (zinte mostan-is azt mondgya az Ur: Térjete meg én hoz- zám teljes szívetek szerint, böjtöléssel is, sírással is, kesergéssel is. *Es szaggassátok szí-*

* Az az, *szíveteket nem ruhátokba* *, s' térjete meg a' valóban esti Uratokhoz Istentekhez, Jak. 4. 9.

szívetek 2. Cor. 7. 10. *Mert az Isten szerént valo szívetek bántat időségre valo penitentiát szerez, mel-*

bánságok a' bántat halált szerez. Matth. 5. 3. 4.

ti bűneite- Lásd ennek példait, Solt. 51. 6. *Tenéked,*

ken. *csak tenéked bűnöztem, és gonofságot tseleked-*

tem a' te szemeid előtt, melyet meg-írték *

rek *, hogy igaznak ítéltesd a' te belszédid-

ben, és tiszta légy mikor ítélsz.

† Ezért [* Mintha mondaná a' Dávid: Hogy azo-

tudniillik, kat a' gonofságokat és czégéres vétkeket,

hogy a' melyeket az emberektől el-rejthetek va-

Christust la, a' te szentséges tekinteted e őt tsele-

meg-ta- kedtem, azon Izive n szerént bántodom.]

gadván, az Matth. 26. 74 *Es Péter ki-menvén, keser-*

Istent fe- *gesen síra.* † Luk. 7. 38. és 15. 21. és 18. 13.

lette igen Tsel. 2. 37.

meg-bán- 6. Rom. 12. 9. *Iszonyodgyatok a' gonoszról,*

totta vala- ragaszkodgyatok a' jához.

Amos. 5. 15. *Gyűlölyeteket a' gonosz, bűnös-*

Summája. *szívetek a' jót.* Solt. 97. 10. és 119. 128. 163. Esa.

Az uj em- 55. 7. Ezech. 18. 31. 2. Tim. 2. 19.

bernek

meg-ele- XC. K E R D E S.

venítése *Mitsoda az n embernek meg-elevenítése?*

kérleltek. F E L E L E T.

ből áll: (1) Az Istenben valo igaz öröm a' Chri-

1. Mellyik stus által a. Es (2) Embernek az ő életét

az első? ugyan valoba és örömet az Istennek aka-

2. Mellyik rattya szerint rendelni, és magát minden jo

a' n áfodike

iscie-

SZABADULASAROL. 139

tselekedetekben gyakorlani b.

(Igaz öröm) melly tudni-illik származik az

igaz hitből, Rom. 5. 1. Phil. 1. 25.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. Nehem. 8. 10. Ne bántodgyatok, ha-

nem az Urnak öröme legyen nektek erősségtek.

Solt. 51. 10. Engedgyed hogy halljak örö-

met és vigasságot, és örövendezzenek az én te-

remim mellyeket meg-rontottál. Ismét vers. 14.

Add-meg ennékem a' te időségednek örö-

met, és az engedelemnek lelkével erősíts-

meg engemet. Lásd Rom. 14. 17. Phil. 3. 1.

és 4. 4. 7.

b. Solt. 119. 167. Meg tartya az én lelkem

a' te bizonyágidat, és azokat igen szeretem,

és 174. v. Kivánom a' te szabadításodat Uram,

és a' te törvényed nekem minden gyönyörűség.

Rom. 7. 22. Gyönyörködöm az Isten törvé-

nyében, a' belső ember szerént.

Rom. 6. 13. Állásátok magatokat Istennek,

mint a' halálból meg-el-élesztettek igazságnak

segysére gyanánt az * Istennek.

[* Az az, igazságnak eszköze gyanánt, a' jo tsele-

mindenkoron készek legyenek a' ti tagai-

tok az Istennek igazságban valo szolgálat-

tyára, és az ő akarattyának véghez vite-

lére: a' melly tusakodás nélkül nem léfzék.]

Summája. A' jo tsele-

kedetnek

három tu-

lajdonsági

vadnak.

1. Mellyik

az első?

2. Mellyik

a' második?

3. Mellyik

a' harma-

dik?

4. Mellyik

nem jo tse-

lekedetek

mu gon-

kedetek

mi gondolunk jónak alitván, azokat d. s. f. és
azok a' mellyek emberi szerzésből lesznek

Szent irásbeli bizonyosságok.

a. Rom. 14. 23. Valami hiből nem lesz
bűn az. Lásd Sid. 11. 6. 4. Tit. 1. 15.

1. Tim. 1. 5. A' parantsolatnak tége pedig
a' tiszta szívből, jó lelki ismértekből, és az igaz
hiből való szerzet.

b. Mof. 5. k. 12. 32. Annak-okaért Salamon
én parantsolok ti néktek meg-örizzétek, hogy
ugy tselekedgyetek. Semmit ahoz ne tegy, el-
se végy abban.

Ezech. 20. 19. En vagyok a' ti Uratok Istene-
tek: az én parantsolatimba járjatok, és az
én ítéletimet tartsátok meg, és azokat tsele-
kedgyetek. Es 18. 9.

c. Matth. 5. 16. Ugy fénylők a' ti világos-
ságtok az emberek előtt, hogy lássák a' ti jo-
tselekedeteket, és dicsőítsék a' ti mennyei
Atyátokat.

1. Cor. 10. 31. Azért akarsz, akarsz
iszni, mindeneket az Isten dicsőségére művel-
lyetek. Phil. 1. 11. 1. Pet. 2. 12.

d. Mof. 5. k. 12. 8. Ne tselekedgyetek ott a'
szerent, a' mint mi itt mostan tselekedünk:
mindenik a' mi jónak tetszik ő előtt. Mof. 4.
k. 15. 39. 1. Sám. 15. 17. 23. Péld. 14. 12. és 16. 25.

e. Matth. 15. 9. Híjjában tisztulnak pedig
azzal-is ha olly tudományokat tanítanak, mel-
lyek embereknek parantsolati. Ezech. 20. 18.
Jer. 19. 5. Col. 2. 8. 18. 22. 23.

XCII. K E R D E S.

Mellyk az Istennek törvénye?

F E L E L T.

Meg-vagyon az írva Mof. 2. k. 20-dik
részé-

részében, és 5-dik k. 5-dik részében, illyen-
képpen. Szollá az Isten mind ezeket az
igéket.

Első parantsolat.

En vagyok a' te Urad Istened, ki tégedet
ki-hoztal Egyiptusnak földéből a' szol-
gálatnak házából. Ne légyenek te néked ide-
gen Istenid én előttem.

Második parantsolat.

Ne tsinály magadnak faragot képet, és
semmi hasonlatosságot azoknak formáiá-
ra, mellyek odafel az égben vadnak, vagy
itt alatt a' földön a' föld alatt a' vizekben:
ne hajoly meg azok előtt és ne tisztellyed
azokat. Mert én vagyok a' te Urad Istened
erős bőszerű állo, ki meg-látogatom az A-
tyáknak véikeket a' fiakban, harmad és ne-
gyed iziglen azokban a' kik gyűlölnék enge-
met. Es irgalmasságot tselekeszem ez er-
iziglen azokkal, a' kik engemet szeretnek,
és meg-tartják az én parantsolatimat.

Harmadik parantsolat.

A' te Uradnak Istenednek nevét híjjába
fel ne vedgyed, mert nem hadgya az Ur bün-
tetés nélkül azt, a' ki az ő nevét híjjába fel-
vészí.

Negyedik parantsolat.

Meg-emlekezzél a' Szombatnak nap-
járól hogy azt meg-szentellyed. Hat na-
pon

143 AZ EMBERNEK MEG-

pon munkálkodgyál, és minden dolgaikat el-
végezzed. De az hetedik napon a' te U-
radnak Istenednek szombattya vagyon. Sem-
mi dolgot ne tégy, se te, se fiad, se leányod, se
szolgád, se szolgáló leányod, se házmód, se
a' te jövevényed, melly a' te kapudon belül
vagyon. Mert hat napokon teremtette az
Ur a' mennyet, és a' földet, a' tengert, és
minden azokban lévő állatokat, és meg-
nyugovék hetednapon, azért meg-alda az
Ur a' szombatot, és meg-szentelé azt.

Eötödik parantsolat.

Tisztelességed a' te Atyádat és Anyádat,
hogy hosz-szu ideig ély a' földön, mellyet a'
te Urad Istened ad neked.

Hatodik parantsolat. Ne ölly.

Hetedik parantsolat.

Ne paráználkodgyál.

Nyolczadik parantsolat. Ne lopj.

Kilenczedik parantsolat.

Ne mondgy a' te felebarátod ellen hamis-
tann-bizonságot.

Tizedik parantsolat.

Ne kívánnjad a' te felebarátodnak há-
zát, ne kívánnjad a' te felebarátodnak fe-
leségét, se szolgáját, se szolgáló leányát, se
éjkrét, se szamarát, és semmi nemű mar-
háját, valamellyek a' te felebarátodéi

Szóla Isten) Minek előtte ez parantsolatot
Isten ki adná, miket mondott Mósesnek, és mi-
modon

SZABADULASAROL. 143

modon adta-ki meg olvashatni Mos. 2. k. 19.
9---18. és 5. k. 4. 11. 12.

Egyiptusból a' szolgálatnak házából) Egy-
ptus mondatik az Izraelitáknak szolgálattok
házának: mert ott mint szolgák és el-vertetett
rabok egy tartattanak, sokféle rabotás mun-
kával és jobbágyfoglálattal nyomorgattat-
tanak.

Kik odá-fel az egben vadnak) Tudni il-
lik a' Napnak, Holdnak, Tsillagoknak, és égi
madaraknak formájára.

Kik itt alatt a' földön vadnak) Ugy-mint
az embereknek, oktalán állatoknak, vagy e-
gyéb földön rejtőnek formájára.

Kik a' vizekben) Ugy mint a' halaknak, és
egyéb vízi állatoknak formájára. Lásd-meg
bővebb magyarázattát ezeknek. Mos. 5. k. 4.
15. 16. 17. 18. 19.

A' szombatról) Az az, nyugalomnak
napjáról.

Hogy az meg-szenteljed) Az az, hogy a-
zon a' napon nem tsak nyugodgyál, hanem
egyszer s' mind azont szent és Isteni dolgok-
nak véghez vitelére rendeljed.

Minden dolgaikat) Ugy-mint minden kéz-
béli vagy akarmi egyéb közönséges dolgaikat.

A' ki a' te kapudban) Az az, a' ki a' te fá-
torodban, vagy házában lakik, és tenéked
enged, a' te hatalmad alatt vagyon.

Meg-nyugovék az Ur). Ez szollás emberi
mod szerint való, mellynek értelme ez: El-vé-
gezé az Ur a' teremtésnek munkáját, és új ne-
mű teremtett állatokat teréteni meg-szünek.

Meg-szentelé azt) Az az, Meg-választá az
Ur a' szombatot egyéb napoktul, és szent s'
Isteni dolgoknak véghez vitelére rendelé.
hogy

144 AZ EMBERNEK MEG-

hog tudni illik azon az Isteni tisztelet, és a kegyesség munkáinak közönséges gyakorlása közönségesen véghez vitetnek.

Summája.

A' Tíz parantsolatok két táblákra osztatnak.

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a második?

XCIII. KERDES.

Mi módon osztatnak-e ezek a parantsolatok?

FELELET.

Két táblákra a: Mellyek között (1) az első tábla négy parantsolatokkal arra tanít meg minket, miképpen kellyen magunkat az Istenhez viselnünk b. (2) A' második táblán hat parantsolatokkal azt adgya előnkben, felebarátunknak mivel tartozunk c.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mof. 5. könyv. 10. 3. 4. En (Moses) meg- készítém a' két kő táblákat. Es meg-írá Isten a' táblákra az első írás szerint a' tíz igéket, mellyeket szállott vala az Ur ti veletek a' hegyen az tűznek közepiből, ama' gyülekezetenek napján, és adá az Ur azok at én kezemben, Mof. 2. k. 31. 18. és 32. 15. 16.

Matth. 22. 40. Ez két parantsolatoktól az egész törvény függ és a' Prophéták.

b. Matth. 22. 37. 38. Szeressed a' te Uradat Istenedet teljes szívedből, és teljes te lelkedből, és minden te gondolatiddal. Ez az első és nagy parantsolat.

c. Matth. 22. 39. A' Második pedig hasonlóséhoz, szeressed felebarátodat mint te magadat.

XXXIV.

URNAP.

Summája.

XCIV. KERDES.

Mit kíván Isten az első parantsolatban?

Ez első parantsolatban az Isten négy vétkeket tilt meg, és ellenben nyolcz lelki jószágos tselekedeteket parantsol.

FELE-

LADATOSSAG AROL. 145

F. Ezt hogy valamint lelké idvességét szeretem. szintén olyan szorgalmazatossan el távoztassák (1) minden bálványozást a, ördögi mesterfiséget, varáslást b, bűvölést bájosít, c babonálást d, szenteknek avagy egyéb állatoknak segítségül való hívását e, (2) Az vétkek egygyetlen egy és igaz Istent penig igazán meg-ismérjem f: tsak ő benne bizzam g, nagy alázatossággal h, és békeséges türelssel i, magamat keze alá bortsáffam, minden jót tsak egyedül ő tölle várjak k, végezetre hogy ötet szívemnek belső indulattyából szerezsem l, félljem m, és tisztellyem n:

(3) ugy annyira hogy minden teremtettség állatok nélkül el-legyek inkább, hogy nem mint tsak leg kisebb dologban-is az ő akaratya ellen vétkezném o.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 81. 10. Ne legyen nyálad idegen Istened, és idegen Isten előtt ne hajoly-meg. 1. Ján. 5. 21. 1. Cor. 10. 7. 14.

1. Cor. 6. 9. Sem a' bálványimádók az Istennek országnak örökségét nem bírják. Jel. 21. 8.

b. c. Mof. 3. k. 19. 31. Ne mennyetek a' nézőkhöz, és ne tudakozzatokra' jövőendő mondotok, hogy magatokat meg ne ferteztetétek. Es 7. 26. Es 20. 7. 6. 27. Mich. 5. 11.

Esa. 8. 19. Hogy ha penig azt mondgyák tinéktek, tudakozzatok a' nézőktől, és a' jövőendő mondotok, kik futtogva szólnak, ti ne engedjétek: Mert avagy nem az ő Istenétől kérde minden nemzet tanátsot.

K

c. Mof.

1. Mellyek azok a' megtiltott négy

2. Mellyek azok a' parantsolt

nyolcz jószágos tselekedetek?

3. Miképé és meddig kell az Istent szeretni, becsülni, és tisztelni?

Tilalmaztatik

I. Bálványozás.

II. Varáslás, ördön-lás, ördön-gősség.

III. Bűvölés, bájos, babonás, babonás.
c. Mos. 5. k. 18. 10. 11. 12. *Ne találtafték*

te közdötted a' ki az ő fiát vagy leányát által vi-
retné a' tűzön, avagy jóvendő mondo, avagy
*nap válogato *, vagy madár szollásból jóven-*
dőlő †, vagy varázso, se bűbajos, se ördöngösök,
ül tudakozó, se jegy magyarázó, se halottak
*ül tudakozó *.* Mert utállyá az Ur valaki eze-
ket miveli, és ez ilyen utálatosságot kért üzi,
ki a' pogányokat a' te Urad Istened te előtted.

[* *Nap válogato*, a' ki babonálással magá-
nak bizonyos jó szerentséjű órákat válo-
gat dolgainak véghez vitelére. † *Madár*
szollásból jóvendőlő, a' Pogányi szokás
szerint a' madaraknak szollásból, tseve-
gésből részben ítéletet jóvendőbeli jó vagy
gonosz szerentséjéről. * *Halottak*
tanács kérdő, a' ki babonás mesterségével
azt tselekeszi, hogy a' halottak szollá-
nak, kérdésekre feleletet tegyenek.]

d. Márk. 7. 4. Es a' piatzrol is mikor haza-
mennek [tudni-illik a' Phariseusok, és Si-
dók] *nem esznek mig meg nem mosodnak*, és sok
egyéb dolgok is vadnak *mellyeket vettek, hogy*
meg-tartsák, mint pohároknak mosását, kor-
soknak, értz edényeknek, nyoszolyáknak. Lásd
Col. 2. 18. 21. 22. 13.

IV. Szen-
re' nek Angyalnak lábainál hogy imádnám őtet, de
vagy eg'eb ezt monda nekem; *Meg-lásd azt ne m'eld, te*
t remtett szolga társod vagyok, a' te atyádfiai közzül
á latoknak valo, kiknél vagyon a' Jésumnak tanubizony-
segitségül ság rétele. *Istent imádgjad.* Es 22. 8. 9.

vado hívála Tsel. 10. 25. 26. Cornelius az ő lábánál le-
esvén tisztelé őtet. A' Peter pedig fel-emelé
őtet, mondván: *Kell-fel én-is ember vag yok.*
Lásd.

Lásd-meg ismét a' Pálnak és Barnabásnak
beldáját azon könyvnek 14. rész. 13. és követ-
szend ő vers.

Mos. 5. k. 4. 15. 19. *Meg-oltalmazások ana-*
nak-okáért a' ti lelkeiteket szorgalmaztatok.
Fel ne emellyed a' te szemeidet az egbe, hogy
látván ott a' Napot, és Holdot, és a' csillagokat,
az égnek minden seregét, meg ne tsalattassál;
és meg ne hájtsad magadat azoknak, és ne tiff-
rellyed azokat, mellyeket a' te Urad Istened
közölt mindé népekkel kik az ég alatt vadnak.

Matth. 4. 10. *A' te Uradat Istenedet imád-*
gyad, és csak egyedül őnek szolgály.

f. Ján. 17. 3. E' pedig az örök élet, hogy Parancsol-
meg-ismerjenek tégedet *am iz egyedül valo* tatik
I. Az Istene-
nek idvef-
seges ismé-
reti.

Jerem. 9. 24. *Ebbenditsekedgyék a' ki ditse-*
kedik, hogy ismerjen és tudgyon engemet, hogy
én vagyok az Ur ki tselekedem irgalmasságot,
ítéletet és igazságot e' földön; mert ezt aka-
rom, azt mondgya az Ur.

g. Jer. 17. 5. 7. Atkozott a' férfin ki bizik I. Az I.
az emberben, és erősségét helyhez teti a' test. Istenben
ben, és az ő szive el-rávozott az Uról. Bol. valo Hit a-
dog a' férfin ki bizik az Urban, és kinek az Ur vagy bizo-
az ő bizodalma. Lásd Solt. 118. 99. és 125. 1. dalom.
és 146. 5. Péld 3. 5. és 16. 20. és 29. 25.

h. Esa. 57. 15. Ezt mondgya a' magasságos III. Az A.
es ditsőséges, ki örökké valóságban lakozik, lázatolság.
kinek neve szent: En magasságban és szent
helyen lakom, és a' töredelmes, alázatos szí-
gh emberrel is, hogy meg-elevenitsem az alá-
zatofoknak lelkeket, és meg-élelőszem a' tö-
redelmefeknek sziveket. Es 66. 1. 2.

i. Pet. 5. 5. Az Isten a' kevélyeknek ellenek

148 AZEMBERNEK HA-

áll: de az alázatosoknak adgya az ő kegyel-
méről. Jac. 4. 6. 10.

IV. A' Bé-
kefégestü-
rés. i. Luk. 21. 19. Békeséges türés által bírja.
tok a' ti lelkeiteket. Jac. 5. 7. 8.

Sid. 10. 36. Szükség tényleg a' békeséges
türés: hogy minek utánna az Istennek aka-
rattját tselekedenditek, el-vegyétek annak
ígéretét.

V. A' Re-
métség. k. Jak. 1. 17. Minden jó adomány és minden
tökélletes ajándék, onnet fellyül vagyon, mely-
le száll a' világosságnak attyától, kinnel nintsen
változás, vagy változásnak árnyéka. Solt.
121. 1. 2. és 122. 1. 2.

l. Mof. 5. k. 6. 5. Szeresséd a' te Uradat
Istenedet tellyes te szívedből, tellyes te elméd-
ből, és minden tehetségedből. Matth. 22. 37.
Solt. 18. 2.

Ismét, Mof. 5. k. 10. 12. Mostan annak-oka-
ért, oh Izrael, mit kíván a' te Urad Istened
egyebet te tőled? hanem hogy félljed a' te
Uradat Istenedet, és hogy járj minden ő után,
és hogy szeresséd őtet, és tiszteljed a' te Ura-
dat Istenedet: tellyes szívedből, és tellyes lel-
kedből.

VII. Az I-
steni féle-
lem. m. Solt. 34. 10. Félljétek az Urat minden ő
szentet, mert nintsen szükség az őtet féllök-
nek.

Predik. 12. 13. A' dolognak summája ez:
Az Istent félljed, és az ő parantsolatit meg-
tartsad, mert ez az embernek leg főbb dolga.
Peld. 1. 7.

VIII. Az
Istennek
betsüillése
avagy tisztelése.
n. Malac. 1. 6. A' fiu tiszteli az ő attyát, és
a' szolgál az ő urát. Ha én Atyátok vagyok hol
az én tisztességem? és ha én Ur vagyok, hol
az én féltelmem? ezt mondgya a' seregeknek
Ura. 1. Sam. 2. 30. És 37. A' ki szereti at-
tyát

LADATOSSAG AROL. 149

tyát vagy anyját félljed mint engemet, nem
mélto az én hozzáim.

o. Matth. 10. 28. Ne félljétek azoktól kik
a' testet ölhetik meg, a' lelket pedig meg nem
ölhetik: hanem attól félljétek inkább, a' ki mind
a' lelket mind a' testet el-vegyezheti a' Ge-
hennába.

Tsel. 5. 20. Engedni kell az Istennek inkább
mint az embereknek. Lálj ennek példát Mof.
1. k. 39. 9. és Dan. 3. 17. 18.

XCV. KERDES.

Mitsoda a' bálványozás?

FELELET.

Az egy élő Istennek helyette, avagy, az
egyedül való igaz Istennek kivüle, ki az ő helyet,
szent igéjében magát ki-jelentette a, vala-
mi más Istent gondolni, vagy tartani, kiben
reménységdet helyhezteszed, avagy a' kiben
bizzál b.

Summája.

Bálványo-
zás ember-
nek az egy
igaz Isten
vagy kívül
valamiben
bizodal-
mát hely-
heztetni.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Gal. 4. 8. Ti pedig még akkoron mikor
az Istent nem tudátok, szolgáltok vala azok-
nak kik természet szerint nem Istenek.

1. Pet. 4. 3. Mert elég minékünk hogy a' mi
életünknek ez előtt való idejében, a' pogányok-
nak akarattjuk szerint élünk, mikor járnánk
bujálkodásokban, gonosz kívánságokban, ré-
szegségben, tobzodásokban, torkosságokban,
és a' bálványoknak undok tisztelésében.

1. Thess. 1. 9. Meg-tertetek az Istenhez a'
bálványokat el-hagyván, hogy szolgáltátok
az egy élő igaz Istennek. Tsel. 14. 15.

b. Matth. 6. 24. Senki nem szolgálhat két
Uraknak: nem szolgálhattok Istennek és a'
Mammonnak. 1. Kor. 10. 21. Coloss.

• A' fő-
vényesség
méltán
mondatik
bálvány i-
mádásnak,
mert a' fő-
vények az
ő gazdag-
ságokban
bízna: az
okaért a-
zokat Bá-
ványokká-
istefizik és
változtat-
tyák.

Coloss. 3. 5. öldököllyétek-meg azért a' ti
testi tagaitokat, a' paráznaságot, tisztátalan-
ságot, gonosz kívánságot, bujjaságot, és a'
fősvényeséget, mely Bálványimádás * Eph. 5. 5.
Phil. 3. 19. † Kiknek (A' Christus keresz-
tének ellenségeinek) vége veszedelem, kiknek
Istenek az ő hasok †, és az ő ditséreték az ő
gyalázattokra vagyó, kik a' testiekből bőltsék.
[† Hasok Istenek, mert a' testnek gonosz ki-
vánságit nagyobbra bőltsülik az Istennél:
és hasokrol viselnek inkább gondot, mint
az Istenről]. Lásd. 2. Tim. 3. 4. Jac. 4. 4.
1. Ján. 2. 15. Esa. 31. 1. Es 36. 6. Solt. 20.
6. Ezech. 28. 2. 2. Chron. 16. 12.

XCVI. K E R D E S.

Mit kíván Isten a' második parantsolatban.

F E L E L E T.

XXXV.
U R N A P.

A' Máso-
dik paran-
tsolatban
meg-tiltya
az Isten i.
az ő képek
által valo
ki-ábrázo-
lását a. 2.
az ő igéje-
ben nem
parantsol-
tatott tisz-
telését b.

Hogy az Istent semmi némű képpel avag'
ábrázattal ki ne formállyuk a: és valami e-
gyéb féle módon ne tiszteljük, hanem
csak úgy mint az ő igéjében parantsolta
magát tiszteltetni b.

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. Mos. 5. k. 4. 23. 24. Meg-lásátok annak-
okáért, hogy a' ti Uratoknak Istenteknek szö-
vetségéről, melyet tölt ti veletek, valami
módon el-ne felelkezsetek, tsinálván maga-
toknak faragott képet, avagy akár minémű ál-
latnak ábrázattját, a' mi-képpen meg-til-
totta néked a' te Urad Istened. Mert a' te U-
rad Istened meg-emélszto tűz: Erős bősfszu-
álló Isten. Lásd 1. 15.---19. Es 27. 15.

Rom. 1. 22. 23. Es mikor (a' pogányok) ma-
gokat bőltséknek vallának lenni, balgatagok-
ká löt-

ká löttenek, mert a' halhatatlan Istennek di-
csősége el-változtatták, halando emberek-
nek, madaraknak, négy lábú állatoknak, és
mészó állatoknak ki-faragott ábrázattjára.

b. Mos. 5. k. 12. 32. Valamit én parantso-
lok tinéktek, azt meg-örizzétek hogy úgy
tselekedgyetek: semmit ahoz, ne tégy, se el ne
vagy abban. Lásd Mos. 3. k. 18. 4. Es Mos. 5. 4.
1. 2. Es 4. k. 15. 39. Ezech. 20. 18. 19. Ján. 4. 24.

Matth. 15. 9. Híjjában tisztelnek pedig en-
gemet, ha olly tudományokat tanítanak, mellyek
embereknek parantsolati.

XCVII. K E R D E S.

Semmi képet és ábrázatot nem kel-
lé tehát tsinálni?

F E L E L E T.

Az Istent semmi módon nem kell ki-ab-
rázolni a, s' nem-is lehet b. A' teremtet ál-
latokat pedig noha szabad ki-ábrázolni c,
(1) mindazáltal meg-tilt az Isten hogy a-
zoknak képeket ne tsinállyuk d, se tartsuk
e' végre e, (2) hogy avagy ő magokat a' ké-
peket, avagy (3) az Istent a' képek általi-
mádnők f, avagy tisztelnők g.

Az Istent nem-is lehet ki-ábrázolni nem-is
kell.) Nem lehet mert ő lelek. Rom. 1. 1. 20.
Ján. 4. 24. Nem is kell, mert azt mind e' má-
sodik parantsolatban, mind egyébütt hellyel
hellyel az írásban, meg-tiltotta. Es továbbá,
az ő Isteni méltósága ekképpen kissebbül, mi-
dön az ő meg-romolhatatlan avagy el-vál-
tozhatatlan dicsősége romlando és válrozás
alá vettetett állatoknak ábrázattjára változ-
tatik. Rom. 1. 1. 21. 22. 23. Solt. 106. 19. 20.
Esa. 40. 1. 17. 18. 19. K 4

Summá d.

Az Istent
nem-is le-
het a nem-
is kell b fé-
mi módon

ki-ábrá-
zolni. A' te-
remtet ál-
latokat u-
gyan ki-
ábrázolni
meglehet,
két ok a-
latt.

1. Mit tilt
meg-Isten
a' teremtet
állatokra
nézve?

2. Mellyik
az első?

3. Mellyik
a' másik?

Szere

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. Mof. 5. k. 4. 12. 15. 16. 17. 18. szollott az Ur tinéktek a tűznek közepiből: az ő beszédének szavát ti is halljátok vala, de semmi ábrázatot nem láttok vala a szózatul megvalva. Oltalmaztatok meg annakokáért, hogy galmatossan a ti lelkeitek, mert semmi hasonlatosságot nem láttatok a napon mellyen tinéktek szollott az Ur a tűzből a Horebnek hegyén. Hogy meg ne ferteztetsetek magatokat, tsinálván magatoknak valami faragott képet, avagy valami bálvánnak ábrázattját, férfinak avagy aszfzonyi állatnak képét. Avagy akárminémű földi lelkes állatnak, és az égen repeső madárnak képét. Avagy akárminémű földön tsuszó mászó állatnak képét, avagy a föld alatt a vizekben lakozó akarmi halnak hasonlatosságát. Es Mof. 5. k. 4. 15. 16.

b. Esa. 40. 18. 25. Míhez hasonlítottok tehát az erős Istent, és mitsoda hasonlítottok őhozá? Míhez hasonlítottok azért engemet, hogy hasonló volnék ahoz, azt mondgya a szent. Es 46. 5.

Tel. 17. 29. Mivel hogy azért az Istennek nemzeti vagyunk, nem kell azt alitanunk, hogy aranyhoz, ezüstböz, vagy kőhöz, mesterseges faragashoz, vagy emberi találmányhoz az Isten hasonlatos volna. Lásd Ján. 4. 24.

c. Mof. 2. k. 31. 30. 31. Az Ur nevezet szerint hitta Beszédet, kit be-töltött Istennek lelkével, böltséggel, értelemmel, tudománnyal és minden mesterséggel. Hogy gondollyon mesterseges találmányokat, tudgyon művelni aranyból ezüstből rezből, és kőveket faragni a kőfogalásokról, és tudgyon fát faragni, és minden tudományban mesterséggel művelni. Es

32. 33. Lásd Mof. 2. k. 31. 3. 4. 5. Így Christus Urunk is, Matth. 22. 20. 21. A képeknek külső és emberek között sokott közönséges hasznát javaltya, midőn a pénzre kiveretett Tsászárnak képéből inti a Sídokat, hogy adgyák-meg a mi a Tsázára a Tsászárnak, és a mi az Istené az Istennek.

d. Mof. 5. k. 27. 25. Atkozott a férfiu valaki tsinálván faragott és öntött kepet az Ur előtt való utálatosságot, az áts mester kezének munkájár, és helyheztetendi azt rejtekben: Es mind a sokaság feleilyen, és mondgyák, Amen.

e. Mof. 5. k. 7. 5. Az ő oltáraikat el-rontsátok, az ő kepeket el-rörjete, és a pogányok Istenének szentelt berkeket ki-vágjátok, az ő bálványokat rúzzel meg-egésztetek.

Lásd. Mof. 5. k. 12. 2. 3. Es 2. k. 23. 24. Es 4. k. 33. 52. A mint ennek ditséretes példait láthatni Mozesben a 2. k. 32. 20. Asa királyban, 1. Kir. 15. 12. 13. Jehuban, 2. Király 10. 26. 27. Ezechiasban, ki az értz kigyót elrontá, 2. Kir. 18. 4. Josiasban, 2. Kir. 23. 45.

f. Solt. 97. 7. Szégyenüljének-meg mind a faragott képeknek bolygat, kik ditselkednek a bálványokkal imádgjátok otter mindé angyalok.

g. Mof. 3. k. 26. 1. Ne tinállyatok magatoknak bálványokat és faragott kepet, vagy valami öfzlopot ne emellyetek magatoknak, sem pedig faragott követ ne helyheztetsetek a ti földötökben, hogy meg-hajoljatek az előtt.

Mof. 5. k. 12. 4. Ne tselekedjete igy a ti Uratokkal Istenekkel *.

[* Hogy tudni illik ötöt tisztelnétek bálványok és képek által mint a Pogányok. Ide tartozik az Arontól öntetett borjuiak

154 AZEMBERNEK HA-

példája, Mos. 2. k. 32. 28. ki által az Ur akarják vala a' Sidók tisztelni, és a' Jeroboamnak példája 1. Kir. 12. 28. Sőt sokan a' pogányok között is nem magát a' bálványt, hanem azok által akarták tisztelni az igaz Istent, mint az Apostol bizonyítja, Rom. 1. 21. *melly Istent ismerték ugyan, de úgy mint Istent nem dicsőítetnek.*

Summája:

A' képeket a' templomokban is nem kell elszenvedni e' szin alatt mint ha a' kösfégnek könyvei volnának. 1. Miért nem kell el-szenvedni?

XCVIII. K E R D E S.

Nem szabadé tehát a' templomokban képeket tartani, mellyek könyvek gyanánt lennének a' tudatlan köfségnek?

F E L E L E T.

Semmiképpen nem szabad: (1) Mert nem illik nekünk bőltebbeknek lennünk az Istennél, ki az ő Anyaszentegyházat nem, a' néma képekkel a, hanem az ő szent igéjének élő prédikálásával akarja tanítani b.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Jerem. 10. 8. A' pogányoknak bőltssei mind egygyűl egygyig bolondok; és bolondul tselekeznek, és *hijaban valóságra tanít a' fa.* Lásd az 14. 15. verseket is. Ismét Esa. 41. 29. Hab. 2. 18. 19. Mit használ tenéked a' faragott kép, hogy annak faragoja ki-faragta azt, vagy az öntött kép, melly hazugságra tanít, mivel hogy bizik annak faragoja annak tsinálmányában, hogy *néma bálványokat tsináliyon?* Jaj a' ki a' fának azt mondgya: Serkeny-fel, és a' néma kőnek, ébredgy-fel; *A' vagy taníthaté az?* Imé béborított aranynyal és ezüsttel, de semmi lélek nintsen benne. Zach. 10. 2. *A bálványok hazugságot bólnak.* b. Luk. 16. 29. *Vagyon Mosefék és Propheciák halgassák azokat.* Ján.

L A D A T O S S A G A R O L. 155

Ján. 5. 39. *Visgállyátok az írásokat, mert azok tesznek bizonyosságot en rolam.*

Rom. 10. 17. A' hit a' hallásból vagyon, a' hallás az Isten igéje által.

2. Tim. 3. 16. 17. A' tellyes *Írás Istentől ihletett és hasznos a' tanításra, a' meg-jobbításra, a' figyelemre, melly igazságban vagyon.* Hogy tökéletes legyen az Isten embere minden jó tselekedetekre tökéletesen fel-készítetett. Gal. 3. 1.

XCIX. K E R D E S.

Mit kíván Isten a' harmadik parantsolatban?

F E L E L E T.

Ezt, hogy nem tsak (1) átkozodással a, avagy hamis esküvéssel b, de még szükség-telen esküvéssel is c, az Istennek nevét se káromlyuk, se tiszteletlenül ne emlitsük: az Isten ne sem ezekben a' rettenetes bűnökben tsak ve? halgatással, vagy hozzájuk hunyoritással is, ne részesüllyünk d: hanem (2) az Istennek szentséges nevét nagy Isteni felelemmel és betsülettel emlitsük e, hogy a' mi igaz és álhatatos vallásunkal f, segítségre való hívásunkal g, végezetre minden beszédinkel, s' tselekedetinkel ötet ditsérjük és tisztel-lyük h.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Mos. 3. k. 24. 15. 16. Az Izrael fiainak *Meg-til-tatik* penig

XXXVI.

U R N A P.

Summája.

A' harma-

dik parantsolatban meg-tiltja az Isten az ő nevével való gonoszul avagy tiszteletlenül élést. és viszontag parantsol-lyá azon ő nevének betsülettel való említését.

1. Miképen említetik tiszteletlenül az Isten ne-ve?

2. Miképen említetik ismét betsület-tel?

I. Atko-
zodás.

penig szolly ezt Mondván: Valaki az Isten előtt
len káromlást Boll az ő bűnének büntetését hordozza, és Valaki szidalmazza az Urnak nevet
Vét meg-ölettefűk az.

II. Hamis
esküvés.

b. Mos. 3. k. 19. 12. Ne esküdgyetek az
nevére hamissan: mert meg-feresztetted a' te
Istenednek nevét. En vagyok az Ur. Látd Jer
4. 2. Zach. 8. 17. és 5. 4.

III. Szük-
segtelen
esküvés.

c. Mos. 3. k. 5. 4. 5. Mikor valamely ember
esküszik, az ő szájából ki szalasztván hogy
gonosz vagy jot tselekedszik, a' szerint a' min
az ember szokott esküvéssel hirtelen szollani
és azt nem tudta, hanem az után vette észé
ben hogy valamelyik beszédében vétkezett
Ez illyen ember mivel hogy valamely beszé
dében vétkezett, szűkség hogy meg-vállya az
a' miben vétkezett.

Matth 5. 34. 35. 36. En penig azt mondom
néktek, hogy semmiképpen ne esküdgyetek, sen
az egre, mivel hogy Istennek királyi széké
sem a' földre, mivel hogy Istennek lábainak

* Annál
inkább lei-
kedre.

famolya, se Jerusalemmre, mivel hogy nagy Ki-
rálynak városa, se a' te fejedre * ne esküdgyél
mert nem teremthetiz egy fejer avagy fekete
hajszálat. Látd Jak. 5. 12.

IV. Má-
sok bűnére
való hu-
nyorítás

d. Mos. 3. k. 5. 1. Ha valamely ember vét-
kezéndik, hogy ha hallotta a' káromló beszédet,
és ő bizonyoság leherne hogy hallotta, avagy
hogy bizonynyal tudgya: ha meg nem mondgya
azt, annak bűne büntetését hordozza.

Parantsol-
tatik

e. Malac. 4. 2. Fel támad néktek kik az én
nevémet felitek az Igaságnak napja. Látd

I. Az Isten-
nek nevé-
nek féle-
lemmel és
betsülettel

Mos. 5. k. 28. 58. 59. Nehem. 1. 11. Esa. 66. 2.
1. Péter. 4. 11. A' ki szoll, szollya mint Isten-
nek beszédet, s' a' t.

f. Matth. 10. 32. 33. Valaki azért vallást
teszen

szén en rolam az emberek előtt, en-is vallást
szek arról az en mennyei szent Atyám előtt, tefe.

az egekben vagyom. Valaki penig meg-raga-
dand engemet az emberek előtt, enis meg-ta-
dom azt az én mennyei Atyám előtt, ki az
egekben vagyom.

1. Pet. 3. 15. Az Ur Istent szentellyétek a' ti
ziveitekben. Legyetek penig mindenkoron ke-
zek meg-felelni nagy alázatossággal és betsu-
lettel azoknak, a' kik számat akarnak venni a'
bennetek valo reménségről. Látd Rom. 10.
o. 2. Tim. 2. 12. 1. Pet. 2. 9.

g. Solt. 50. 15. Híj engemet segítségre a' te-
nyomoruságodnak idején.

Solt. 91. 15. Segítségül hívtott engemet, meg-
hagatom őtet; véle vagyok háboruságában,
meg-mentem és meg-ditsóitem. 1. Tim. 2. 8.

h. Coloss. 3. 17. És valamit tselekedsztek be-
széddel vagy tselekedettel, az Ur Jესusnak ne-
vében tselekedgyétek, hálátat adván az
Istennek, és az Atyának ő általa.

2. Cor. 10. 31. Akar eszitek azért, akar isz-
tok, akar mit tselekedsztek, mindeneket Isten-
nek ditsósságára mielőlyétek. Matth. 5. 16.

C. K E R D E S.

Ugyannyéra nagy bűné azért, hamis es-
küvéssel vagy penig átkozodással az Ur I-
stennek nevére káromlást tenni, hogy az Isten
még azokra-is haragudgyek a' kik a' me-
nyire ő tőlök lehetne, azt meg nem til-
tyák avagy ellenzik?

mis esküvélekre hunyoritnak, azt tsak reá hadgyák a.

F E L E L E T.

Bizonyára felette igen nagy bűn a: (1)
Mert

valo emlő
tefe.

II Az i-
gaz és ál-
hatatos
válastétel.

III. Az I-
stennek se-
gítségül
valo hívá-
sa.

IV. Isten-
nek mind
szoval, s'
mind tse-
lekedettel
valo ditsé-
reti.

Summája.

Az Isten
azokat-is
meg-akar-
ja büntet-
tetni, kik
másoknak
átkozodá-
sokra, ha-

1. Miért
akarja?

158 AZEMBERNEKHA.

2. Ebbéli
akarattját
az Isten mi
képpen
mutattya-
meg?

Mert nintsen-is egy nagyobb bűn, avagy a
mellyel Isten inkább meg-bántatnék, mint
az ő szent Nevének meg-utálása, avagy an-
nak meg-káromlása. Annak okaért (2) u-
gyan azt akarja hogy az a' rettenetes nagy
bűn, halállal-is meg-büntettesék b.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos. 3. k. 5. 1. Ha valamely ember vét-
kezéndik, az az, ha hallotta a' káromló beszé-
det (avagy esküvélt) és ő bizonyág lehet: e
hogy hallotta, avagy hogy bizonynyal tudgya:
Ha meg nem mondgya azt, annak a' bűnnel
büntetést hordozza.

* Mert azt meg nem jelenti, gyűlöli magát *.

azzal a' reá b. Mos. 3. k. 24. 15. 16. Valaki az Isten ellen
hagyással káromlást szoll, az ő bűnének büntetését hor-
Istennek dozza. Es Valaki szidalmazza az Urnak ne-
haragját. Vét meg-ölettefsek, az egész sokaság meg kö-
maga ellen vezze azt, akar jövevény, akar lakos, ha Isten-
fel-indit- nek nevét szidalmazza, meg-halíyon. Lásd a'
12. 10---14. 23. verseket-is.

XXXVII.

U R N A P.

Summája.

Az eskü-

vés szaba-

dos két te-

kintetek a-

latt.

1. Mellyik

az első?

2. Mellyik

a' második?

3. Mi vég-

CI. K E R D E S.

Esküdhetik-e valaki keresztyéni modra az

Isten nevére?

F E L E L E T.

Meg lehet: (1) mikor azt vagy a' Ma-
gisztrátus kívánnya, a: vagy pedig (2) vala-
mi szükség kényszerít reá, hogy hitelünket és
igaságunkat esküvéssel erősítsük meg b, (3)
hogy így mind az Istennek dicsőfsége ma-
gasztaltassék c, mind pedig egyebeknek id-
vesé.

L A D A T O S S A G A R O L. 159

veségére használlyon d. (4) mert efféle es- re szabad
kűvére az Istennek igéje tanít e, ezokáért a' meg-es-
szentek-is mind az ő s' mind az új Testamen- küdni?
tomban igazán éltek véle f. 4. Bizo-
nyíts-meg
hogyan az

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos. 2. k. 22. 10. 11. Ha valaki adánd az olyan es-
ő felebaráttjának szamart vagy ökröt, vagy kűvés sza-
valami egyéb állatot tartani, és meg-halánd, bados.

avagy meg-sértetik, vag' ellenségtől el-hajta-
tik, úgy hogy senki nem látta; Borsátassék e'
dolog a' két ember között * az Istenre való es-

kűvére, hogy az ő felebaráttjának marháját illik a' Ma-
ci-nem lopta, és az ura a' marhának, annak hi- gistratus e-
tin elégedgyék-meg, amaz semmit ne fizessen. lott, mint

Eld. 10. 5. Fel-kele annak-okáért Esdrás, és meg-tetzi-
meg-esküdté a' Papoknak és a' Levitáknak fe- a' 9. vers.

jedelmet, és mind az egész Izraelt, hogy e' be-
széd szerént tselekednének, és megesküvének.

b. Jos. 2. 5. 12. † Mostan azért esküdgetek- † Raháb
meg-nékem az Istenre, mivel-hogy irgalmas- így szoll a'
ságot tselekedtem veletek, hogy tselekedtetek két kémek-
ti-is irgalmaságot az én Atyámnak ház-a- nek.

Val †, és adtok énnéken erről bizonyos jelt. † Kedvez-
c. Mos. 5. k. 10. 20. A' te Uradat Istenedet vén tudni-
fellyed, ötet tisztellyed, ő hozzá ragaszkod- illik annak
gyál, és az ő nevére esküdgetél. Es 6. 13. a' Jericho.

d. Jos. 9. 19. * Mi meg-esküdtünk nekik az nak leron-
Izraelnek Urára Istenére: azért mostan nem tásában.

nyulhatunk hozzárok. * Mondá-
e. Eia. 45. 23. En magamra meg-esküstem, nak a' feje-
ki-ment az én számból az igazságnak beszéde, delmek a'
és meg nem változik, minden térd énnékem Gibeoni-
hajol-meg, és minden nyelv reám esküszik. táknak,

Eia. 65. 5. 16. Hogy a' ki magát áldgya e'
földön, áldgya magát az igaz Istenben, és a'
ki es-

160 AZ EMBERNEK HA-

ki esküszik a földön esküdjék az igaz Isten-
re. Jer. 4. 2.

Sid. 6. 16. Mert az emberek nálok nál na-
gyobbra esküsznek, és ő nekik minden versen-
gesnek vege, minden dolognak meg-erősíté-
sére az esküvés.

f. Mos 1 k. 21. 23. 31. Abrahám

Mos 1. k. 26. 31. Isaák

Mos 1. k. 31. 54. Iákob

1. Sám. 24. 22. 23. Dávid

Rom. 9. 1. Pál Apost.

Jel. 10. v. 5. 6. Az Angyal

és többek.

Summája.

A' meg-
holt fzen-
tekre avag'
egyéb te-
remtett ál-
latokra es-
küdni nem
szabad.

1. Miért
nem sza-
bad?

CII. K E R D E S.

Szabadé esküdni a' szentekre, avagy egyéb
teremtett állatokra?

F E L E L E T.

Nem szabad: (1) Mert a' törvény szerént
valo esküvés nem egyéb hanem Istennek ta-
nubizonyságul és segítségül valo hívása a:
Mellyel azt kérjük, hogy ő ugy-mint ki a'
szíveknek egyedül valo által látoja, tégyen
bizonyságot az igazságról b; és az esküvőt
meg-büntesse ha az tudva tsalni akar az es-
küvéssel, c. Továbbá pedig e' tisztesség sem-
mi teremtet állatot nem illet d.

Ez tisztesség) Tudni-illik a' segítségre va-
lo hívásnak, mindentudóságnak, és minden-
hatóságnak tisztessége.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. b. c. 2. Cor. 1. 23. En pedig (Pál) az

* Az az, Istent hívem bizonyságul az en lelkenm ellen*,
hogy

L A D A T O S S A G A R O L. 161

ogy én azért nem mentem ez ideig Corin-
thusba, hogy néktek kedvezzek.

1. Király. 8. 39. Te magad tudod egyedül min-
en emberek fiaimac szíveket. Lásd a' 31. 32. v. kemet-is

Mos. 1. k. 17. 1. En vagyok az erős minden-
ato Isten, szüntelen járj én előttem, és légy meg-tsál-
lak benne-
ökéllenes.

Mos. 5. k. 32. 35. Enyim a' boszszu állás és teket.
meg-fizetés.

d. Esa. 45. 23. Ennékem hajol meg minden
éid, és minden nyelv én reám esküszik. Lásd

Mos. 5. k. 6. 13. Esa. 65. 16. Jer. 4. 2. Esa. 63. 16.
Jer. 5. 7. Jer. 12. 16. Amos. 8. 14. Soph. 1. 5.

CIII. K E R D E S.

Mit parantsol az Isten a' negyedik paran-
tsolatban?

a' negyedik parantsolatban, a' szombatnak kettős meg-
szenteitetését kívánnya, ugy-mint belsőt és külsőt.

F E L E L E T.

(1) Először ezt, hogy az Anyaszentegy-
házban lévő Evangeliomi szolgálat, és a'
Scholák közöttünk meg-tartassanak a: és
hogy én egyéb napokon is, de főkeppen
az Vrnak szombattyan, szorgalmatosan gya-
korollyam a' szent gyülekezeteket b. (2)
Az Istennek igéjét hiven és figyelmetessen
halgassam c: a' Sacramentomokkal éllyek d.
a' közönséges könyörgésekhez az én könyör-
gésemet is hozzá adgyam e, az én értekm.
és tehetségem szerint a' szegényeket vala-
mivel segítsem f. (3) Továbbá hogy tellyes
életemben a' gonosz tselekedetektől maga-
napó szor-

L

mat

XXXVIII.

U R N A P.

Summája.

Az Isten,

galmatos- mat meg őrizzem g: az Vrnak engedvén-
 san gya- hogy a szent Lélek által az ő munkáját szá-
 korolni? badon én bennem tselekedgye b: és ekkép-
 3. A' szö- batnak bel- pen (4) amaz örökké való szombatot, me-
 batnak bel- pen (4) amaz örökké való szombatot, me-
 fő-képpen ezen mostani életemben el-kezdgyem i.

való meg- *Az Vrnak szombatyán*) melly az Uj Testa-
 szentelése- mentomban az Apostolok idejétől fogva a
 re mitsoda hétnek első napja, a' mellyen az Ur Christu-
 dolgok ki- fel-tamadott a' halálból, mint ezt szedeget-
 vántarnak? hetni Tsel. 20. 7. 1. Cor. 16. 2. melly ez okért

4. Miért Ur napjának neveztetik. Jelen. 1. 10.

kell a' szö- *Gyakorollyam az szent gyűlekezéseket*) Eb-
 batot meg- ben áll az szombatnak közönséges külső meg-
 szentelni? szentelése, a' mellyhez kelljárulni az maga-
 noson való meg-szentelésnek is a' kiváltkép-
 pen való kegyesség gyakorlás által a' nyilván-
 való közönséges egyben gyűlésnek mind előt-
 te, mind utánna.

Amaz örökké való szombat) A' melly lé-
 szen a' más életben: midőn minden bűneink-
 től meg-nyugosunk, és az Istent tokélleter
 szentségben és igazságban mind örökké tisz-
 teljük, és csak egyedül ő néki szolgálunk.
 Es így a' szombatnak belsőképpen való meg-
 szentelése kettős. Egygyik el-kezdetik ez é-
 letben: a' másik el-végeztetik, és tokélleterisé-
 tétetik a' más életben.

Parantsol-
 ratik itt

I. Az A-

nyaszent- *Szent írásbéli bizonyságok.*
 egyházbe- *a. Mof. 5. k. 12. 19. Meg-lássad hogy elne-*
 li szolgál- *badgyad a' Levitát azon a' földön, életednek*
 latnak *minden napjaiban **

meg-tar- *1. Cor. 9. 14. Az Ur (Jesús) rendelte azok-*
 tása. *nak a' kik az Evangeliomot prédikálták, hogy*
az Evangeliomból éljenek.

* Menyi- *Gal. 6. 6. Az olly ember pedig a' ki tanít-*
ratik

ratik az Evangeliom tudományára, közöllye
 minden jadvast azzal a' ki őtet tanítja.

Hogy az Scholáknak-is (mint az Isten A-
 nyaszentegyházának veteményes kertének) kiket Isten
 meg-kellesték tartatniok, meg-tetzi többi
 között a' következő helyekben való példák-
 bol. 1. Sam. 19. 20. 2. Kir. 4. 38. és 6. 1. Luk.
 2. 46. Tsel. 22. 3.

b. Sid. 10. 16. *Elne hadgyuk a' mi gyűleke-*
zetünket, miképpen szokások némellyeknek,
 hanem intvén egy-mást, annyival-is inkább,
 mivel hogy láttjátok hogy ama' nap el-kö-
 zelget. Mof. 3. k. 23. 3.

c. Prédik. 5. 1. *Eőrizz meg mind a' te két*
lábaidat mikoron megy az Istennek házához,
hogy hajlando légy az halgatásra † inkább,
 hogy nem mint bolondoknak modgyok sze-
 rént áldozatra. Lád Luk. 4. 15. 16. 22. 31. 32.
 Tsel. 13. 14. 15. 16. 42. 44. Es 15. 21

d. Tsel. 20. 7. A' hétnek penig első nap-
 ján, a' *tanítványokat egybe gyűrtvén a' kenyér-*
nek meg-szegésére * a' Pál prédikál vala, mivel
 hogy másod napon el-akara menni, és a' tani-
 tást el-nyújtá szintén éjfélig. Es 2. 28. 41. 42.

e. Solt. 68. 27. *A' gyűlekezetekben áldgyá-*
tok az Ur Istent, az Izrael magvából valok.

Tsel. 1. 14. *Ezek mind egyetemben fogla-*
latosok valának az imátkozásban, és a' kö-
nyörgésben. Es 2. 42. Es 16. 13. Esa. 56. 7. Zach.
 8. 21. és 14. 17.

f. 1. Cor. 16. 2. *A' hetnek első napján min-*
dentegye-el magában a' mit az Istennek aján-
dékából akar el-tenni, † hogy ne legyen ak-
kor annak ki-sz. dése mikor oda megyek.

g. Esa. 58. 12. *Ha meg-tartoztatod a' te lá-*
badat szombat napon, hogy azt ne misellyed

L 2

a miben

vel inkább
 az Evange-
 lionnak
 szolgait,
 kiket Isten
 az Uj testa-
 mentóban,
 a' kegye-
 lemnek fri-
 gyébé ren-
 delt.

II. A' kö-
 zönséges
 Sz. gyüle-
 kezetnek
 gyakorlása.
 † Tudni-
 illik, az I-
 stének igé-
 jének hala-
 gatására.

* Az az,
 az Urvaso-
 rájának ki-
 szolgálta-
 tására.

III. Az I-
 sten igéje-
 nek szor-
 galmatos
 halgatása.

† Tudni-
 illik, az
 Gűköltödő
 szegények
 nek segita-
 ségekre

IV. Az Ur a' miben gyönyörködöl az én Szent napomon, vatsorájá- és a' Szombatot gyönyörűségnek tartod, hog-
nak ki szol- szenteltetés és tiszteltetés az Ur, és annak
gáltatása. tiszteltéget tejesdesz, *ugy hogy nem leszsz*

V. A' kö- foglaltat a' te utaidban †, és nem tselekedsz
zónságes sem szoliz oly beszédet melybe gyönyörködöl
könyörgé- b. Mos. 2. k. 31. §. 13. *Az en szombatimat*
fek. meg-tartásatok, mert *jel az en közöttem, és ti*

VI. Az a- közöttek nemzetségre, hogy meg-tudgyá-
lamisnál- tok hogy én vagyok a' Jehova ki titeket meg-
kodás. szentellek *.

VII. A' [* Itt meg-jegyezheted, hogy a' szom-
gonos; tse- barnak külsőképpen valo meg- szentelése,
lekedetek- mint egyéb ő Testamentomi innepeknek-
túl valo is meg-tartása, Sacramentoma, avagy kül-
meg-szü- ső jele volt a' beiső meg- szenteltetésnek,
nés. mely által az Isten meg- szenteli a' hivek-
nek sziveket. Lásd- meg, Ezech. 20. §. 12.
† Az az, Coloss. 2. 16. 17.]

VIII. Bel- i. Esa. 66. §. 23. Es minden holnapról hol-
ső- képpen napra, és minden szombatról szombatra el- jő
valo meg- minden test *, *hog y az Urat imádják †.*

[* Az az, minden el- váasztatott hivek. †
szentelése Az az, hogy a' hivek szentellyék az örök-
a' szombat- ké valo szombatot avagy nyugodalmot,
nak. melyben mind örökké engemet ditséje-
nek.]

IX. Az ő- Sid 4. §. 9. 10. 11. *Annak- okáért vagyon*
rökké valo meg- valami szombattya az Isten nepe- nek. Mert
szombat- a' ki bé- ment az ő nyugodalmában, meg- nyu-
nak emle- gott az- is az ő tselekedetétől miképpen Isten-
kezete. is az őveitől. Igyekezünk azért bé- menni
abban a' más nyugodalomban *, hogy valaki
azon meg- általkodott hihetetlenségnek pél-
dájába ne essék.

[* Mellyet tudni- illik, ez életben el- kez-
dünk

dünk azért, hogy a' más életben azt örökké
birjuk].

CIV. K E R D E S.

Mit paransol nekünk Isten az ötödik
parantsolatban?

latban az Isten előnkben írja és parantsollya, 1. a' mi szü-
léinkhez 2. minden előttünk jároinkhoz valo tiszteinket.

F E L E L E T.

Hogy szüléinknek és mindeneknek, a' kik
mi előttünk járók, (1) a' mi tőlünk érdem- 1. Mitso-
lett illendő tisztelést a, szeretést b, és hiv- da tiszte-
séget meg- adgyuk c, és az ő hiveséges paran- ket kell ő
tsolatnyoknak és tanításoknak illendő enge- hozzájuk
delmetséggel magukat alája adgyuk d. A'nak vinnünk? véghez
felette hogy az ő fogyatkozásokat is, és ne-
héz erköltsöket békével el- tőrjünk e, (2) ezt 2. Miért
mindékor meg- gödolvá, hog az Isté minket tartozunk
az ő kezek által akar vezérteni és igazgatni f. e' tisztek-
kel nekik?

Mindenek kik mi előttünk járók) Minéműek
a' Tanitok, Eöreges, Scholákban tanitok,
Magistrátusok, Tutorok, Gazdák gazdalt-
szonyok, és a' koros idős emberek. Mert mind
ezekre szülei tisztet bizott Isten, az ő alattok
lévő halgatokhoz, tanítványokhoz, alattok
valo községhez, árvákhoz, szolgákhoz, szol-
gálokhoz, iffiakhoz. A' honnan szüleknek- is
avagy atyáknak mondatnak az irásban.

Példának- okáért A' Tanitok, 1. Cor. 4. 15.
2. Király. 6. 21. Urak. 2. Király. 2. 12. és 5. 13.
Magistrátusok. Terem. 41. 43. 45. Tutorok.
Esther. 2. 7. 15. Az Vének. 1. Tim. 5. 1. 2.

Továbbá az mások alatt lévőknek az ő elő-
tők jároinkhoz valo tisztek alatt, ott éltetik

166 AZ EMBERNEK HA

azoknak is az ő alattok lévőkhöz való tisztelt, mint meg-tetzi. Eph. 6. 4. 9. Col. 3. 21. és 4. 1.

Szent irástéli bizonyosságok.

Parantsolatik.

I. A' Tisztesség té-

tel: szolgá-

Tanítóink-

Magistral-

usinknak.

Eöregem-

beresinknek.

II. A' Szeret-

tel: szolgá-

hoz.

* Az az,

a' kit az

ember leg-

inkább tar-

toznék

a. Malach. 1. 6. A' Feltisztelt az ő atyája, és a' szolga az ő Urát. Ha én Atya vagyok, hol az én bethütem? Ha én Ur vagyok, hol az én tő em való félelem? azt mondgya a' Seregeknek Ura.

Eph. 6. 2. 3. Tiszteltgyed a' te atyádat és anyádat, (melly első parantsolat ígérte, hogy jól legyen néked dolgod, és hosszú életű légy a' földön).

1. Tim. 5. 17. A' Presbiterok, (Vének) kik jól járnak elől keztől tisztességre méltóztassanak: főképpen pedig azok, a' kik munkálodnak a' beszédben és a' tanításban.

Lásd 2. Kir. 23. 24. Mint jártak a' gyermekek kik az Elifensit tsufolták.

1. Pet. 2. 17. Az Istent féltétek, a' királyt meg-becsüljétek.

1. Tim. 6. 1. Az iga alatt való szolgák, az ő urukhoz minden tisztességgel legyenek, hogy az Istennek neve és a' tudomány ne káromoltsék.

Mos. 3. k. 19. 32. A' vén ember előtt felkelly, és a' vén embernek ortzáját meg-böcsültyed, és fély a' te Uradtól Istenedtől. Job. 32. 4.

6. Marth. 10. 37. Ha Valaki szereti atyát vagy anyát * inkább hogy nem engemet, nem méltó az én hozzám.

1. Thess. 5. 12. 13. Kérünk pedig titeket, a' atyámfiai hogy meg-becsüljétek a' kik munkálkodnak, ti közzetek és nektek előttetek járótok az Urban és itenektetek. Es azokat feltette igen szerelmesteknek tartátok az ő munkájokért.

c. Peld

L AD AT OSS AG A R O L 167

c. Peld. 28. 24. A' ki el-pradallja az ő at- III. Hű-
yának és anyjának marháját, és azt mond-
ség: gya, nem vétek; tárfa az, az öldöklő ember-
Fiaknak
az ő szol-

nek. Es 19. 26.

Tit. 2. 9. 10. A' szolgákat intsed hogy az ő leikhez, azoknak engedelmesek legyenek, mindenekben szolgák-
azoknak kedvesek legyenek, ne legyenek be-
gálóknak. Semmiben meg nem tsal-
gálóknak. Han őket hanem mindenben jó hűséget mu-
az ő Urok-
tanván, hogy a' mi meg-tarto Istennünknek hoz és asz-
tudományát ékesítsék mindenben. Lásd a' Já-
sönyokhoz.
cob hűségét a' Lábánnak való szolgálattya-

ban. Mos. 1. k. 31. 6. 38. 39. 40.

d. Peld. 6. 20. 21. 22. Örizd-meg szerelmes IV. Enge-
fiam a' te atyádnak parantsolatát. Es a' te delmesség:
anyádnak tanítását el ne hadgyad. Kösd azo-
Fiaknak
kat a' te szívedben mindenkor, függesszed az ő szol-
azokat a' te nyakadra: Valahová menédesz leikhez.
az vezérel tégedet, mikoron aluszol meg-öriz-
tégedet, mikor fel-fizkenédesz az beszél-
get te veled.

Eph. 6. 1. Fiak engedelmesek legyetek az Urban a' tsíszleteknek: mert az az igaz dolog.
Lásd Col. 3. 20. Ezért ditsértetnek az Recha-
biták Jer. 35. 18. 19. Lásd ellenben az enge-
detlen fiak büntetését. Mos. 5. k. 21. 18 21.

Sid: 13. 17. Engedgyetek a' ti előttetek já- Halgatok-
roitoknak: mert vigyáznak ok a' ti lelkeitekért, nak a' Ta-
ugy-mint szám adok, hogy örömmel mivel- nitokhoz;
lyék azt és nem bánattal, mert az tinétek
nem hasznos.

Rom. 13. 1. Minden lélek a' felső hatalmas- Kötségnek
ságnak engedelmes legyen. a' Tisztos-

Coloss. 3. 22. Ti szolgák engedelmesek le-
felökhöz;
gyetek mindenekben azoknak, kik nektek urai- Szolgák-
tok tsí szerént, nem tsak szem előtt szolgál- nak az ő
ván mint Urokhöz;

L 4

168 AZ EMBERNEK HA-

ván mint a' kik embereknek igyekeznek kedveskedni, hanem tiszta szível félvén az Istent. Lásd Eph. 6. 5. 6. 7. Tit. 2. 9.

Bűntetés. Péld. 1. 8. Halgald szerelmes fiám a' te sekben-is a' anyádnak böltseségét, és a' te anyádnak oktatásait el ne hadgyad.

Péld. 15. 5. Bolond valaki meg-utállyá az ő attyának tanítását, a' ki pedig meg-bötsül a' dorgálást igen eszes. Es 12. 1. és 13. 1. 18. és 15. 10. 31. 32. és 19. 20. és 23. 12. Sid. 12. 9.

e. Ismét, Péld. 23. 22. Halgald a' te atyádat a' ki nemzett tégedet; és meg ne utálljad mikor meg-övéhezsz a' te anyád.

Péld. 30. 17. A' ki meg-tsufollya attyát a' vagy meg-utállja anyyának tanítását, szeméit ki-űáják a' öölgynek holloí, avagy meg-csúzik őtet a' Saskefelyűnek fiai. Es 20. 20. A' ki az ő attyát vagy anyyát meg-árkozza, annak megoltsatik szövéreke a' fététségnek homályosságában. Lásd Mos. 2. k. 20. 15. 17. Mos. 3. k. 20. 9. és 5. k. 27. 16. Ezért árkoztaték meg Cham Noetol az ő attyától, de az Sem és Japhet meg-áldaték, Mos. 1. k. 9. 23-26. Lásd ennek dítséretes példait Jonathánban 1. Sam. 19. 1. 4. 5. 6. és 20. 30. 32. Dávidban 1. Sam. 19. 10. és 24. 5. 6. 7. és 26. 9-24. Josephben ki az ő attyát táplálá az drága időben Mos. 1. k. 47. 12. azt tselekedvén a' mit hágy az Apostol 1. Tim. 5. 4.

A' szolgák. 1. Pet. 2. 18. 19. Szolgák a' ti uraitoknak mak az ő engedelmeffek legyetek minden felelenimel, urukhoz. nem tsak a' joknak és az alázatosoknak, hanem a' keményeknek-is.

VI. Atyák- f. Eph. 6. 4. Ti atyák ne ingerellyetek ha-
nak tisztekragra a' ti magzatitakat, hanem nevellyetek a' fiakhoz. őket, a' tudományban, és az Urnak beszédenek írtésiben. 1. Pet. 2.

LADATOSSAG ARO L. 169

1. Pet. 2. 13. 14. Annakokáért engedelme- VII.
fők legyetek minden emberi rendelésnek az Ur- viselő-
ért, akár Királynak úgy-mint felső méltóság- tisztek
ban helyhez teternek; akár Tisztartoknak úgy- ő alatta
mint kik attol (az Urto) bossattattanak mind valokhoz.
a' gonosz tevéőknek bűntetésekre, mind a' jól te-
véőknek dítséretekre.

Rom. 13. 1. 2. Minden lélek a' felső hatal-
masságnak engedelmes légyen, mert nitsen
hatalmasság hanem Istentől, és a' minémű ha-
talmasságok vadnak Istentől rendeltettek. A-
zért valaki ellene támad az hatalmasságnak
az Isten rendelésének támad ellene, ő magok
bűntetést szereznek magoknak, s' a' t.

XL. UR
N A P.

CV. K E R D E S.

Mit kíván Isten a' hatodik parantsolatban? A' hatodik parantsolatban melly vagyon az ember éléfről, hét vétkeket tilt-meg az Isten.

Summája.

F E L E L E T.

Hogy felebarátomat (1) se gondolatom- 1. Mikép-
mal a, se beszédemmel b, se magam viselé- pen né kell
fével c, nem hogy tselekedetemmel d, vagy a' te fele-
magam vagy egyéb ember által e, (2) bosz- barátodat
szusággal avagy gyalázattal ne illessen f, boszszu-
avagy gyűlölyem g, vagy meg ne firtsem, f, sággal il-
b, vagy meg ne öllyem i: deminden boszszu- lerned,
állásnak kívánságát tölem el-vefsem k, to- gyűlölnöd,
vábbá hogy magamnak-is rontására ne jár- vagy meg-
jak l, avagy tudván valami veszedelemben bántanod?
ne ejtsem magamat m. (3) Es hogy vér- 2. Mitsoda
ontások közöttünk ne lennének, ezért adot hét vétkek
fegyvert-is a' Tisztviselőnek kezében n. azok, mel-
parantsolatban? 3. E' parantsolatnak méltosága mikppen lyeket meg-
tartatik-meg? L s Szene tilt Isten e' hatodik

170 AZ EMBERNEK HA-

Hogy fe-
lebaratun-
kat né kell
meg-bán-
tanunk.

Gonosz gö-
dolatinkal;
Rágalma-
zo beszé-
dinkel.

Rendelést
magunk vi-
selesevel;
Magunk
személye-
ben, vagy
más által
valo sér-
ontással.

Tiltatnak
I. Boszszu-
ságtétel.

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. Zach. 8. 17. Es senki az ő felebarátja
ellen az ő szívében gonosz ne gondoljon. Matth.
15. 19.

b. Matth. 5. 22. Valaki az ő atyafiának
Gonosz gö-
dolatinkal; tüzere.

Eph. 4. 31. Minden mérges beszéd, hirte-
len való fel-gerjedés, harag, és kiáltás, és ká-
romlás ti köz szívetek ki-vettefsek minden go-
noszsággal. Peld. 12. 18. és 16. 27. Solt. 55. 22. és
57. 5. és 59. 8. Jer. 18. 18.

Mos. 1. k. 5. 6. Akkor monda az Ur Cainnak:
Miert gerjedet fel a te haragod? és miert eset
meg a te ortzád? Lásd Matth. 27. 39.

d. Mos. 4. 35. 16. 17. 18. Hogy ha peng Ga-
laki fegyverrel fertend meg Galakit, és az meg-
halánd, gyilkos az, meg-halván meg-hallyon
az a gyilkos. Hogy ha kézből hagyittya kövel
hogy meg-hallyon, és az meg-halánd, gyil-
kos az, meg-halván meg-hallyon a gyilkos.
A vagy ha kézből fával fertendi hogy meg-hal-
lyon, és meg-halánd, gyilkos az, meg-halván
meg-hallyon az a gyilkos.

e. 2. Sam. 12. 9. * Az Uriás Hittens fegy-
verrel öld meg: meg-ölded őtet az Ammon-
sainak fegyverek által.

[* A Nátán Prophéta Dávidnak tulaj-
donittya az Uriás Hittensnek mások által
való meg-ölését.] Lásd 1. Király. 21. 19.
Tsel. 22. 20. Matth. 27. 25.

f. Solt. 15. 1. 3. Uram, kirtsoda nyugszik meg
a te sátorodban, és kirtsoda nyugszik meg a
te szent hegyeden? A ki nem rágalmaz nyel-
vel, nem tselekedik felebarátjának go-
noszi, és gyalázatos nem szerez felebarát-
jának

LADATOSSAGAROL 171

nyának. Lásd 2. Sam. 10. 8. Matth. 22. 6.
g. Mos. 3. k. 19. 17. Ne gyűlöljed a te arya-
fiat a te szívedben.

h. Mos. 3. k. 24. 9. A ki az ő felebarát-
jának testet meg ferten meg belyegezi, a
mint ő tselekedet, ő vele is úgy tselekedgyenek.

i. Mos. 3. k. 24. 17. Ha Galaki meg-öldend
Galakit, meg-öldettefsek az ő gyilkosságaért.

k. Mos. 3. k. 19. 18. Boszszu allo ne legy és
haragot ne tárts a te néped ellen, hanem sze-
ressed felebarátodat mint magadat. Lásd Peld.
20. 22. Rom. 12. 19. 1. Pet. 3. 9. Matth. 5. 39.

l. Eph. 5. 29. soha senki az ő tulajdon testet
nem gyűlölte, hanem inkább neveli és taplállyá
azt. Lásd Rom. 14. 7. Ezokáért utálatos meg-bán-
azoknak tselekedetek kik a magok életet el-
fogyatták. Mint Saul 1. Sam. 31. 4. Achito-
phel 2. Sam. 17. 23. és Judás Matth. 27. 5. Tsel.
1. 18. Ekképpen a magok életet sértegetik, Istennek
az vérzopo emberek Solt. 55. 24. a rézge-
sek Peld. 23. 29. 30. a buja tisztátalanok
Peld. 31. 3.

m. Matth. 4. 7. Ne kísérted a te Uradat
Istenedet.

[* Magadat tudni-illik, vakmerő-képpen
veszedelemre vetvén vagy ejtvén, mikép-
pen az ördög is kísérti vala a Christust,
hogy a templom ormozattjáról le-eresz-
kednék, Matth. 4. 5. 6. Lásd Tsel. 27. 21.]

n. Mos. 1. k. 9. 6. A ki ki-ontándgya az
embernek veret, ember által ontassék ki annak
vere.

Kijöv. 21. 12. Ha Galaki úgy verend Galakit
hogy a meg halljon, meg-öldettefsek az a gyil-
kos. Matth. 26. 52. Jel. 13. 10. Mos. 4. k. 35. 33.
Rom. 13.

II. Gyű-
lölség.

III. Fele-
barátunk-
nak meg-
fertése.

IV. Ember
ölés Gyil-
kosság.

V. Bosz-
szu-állás.

VI. Maga
testének a-

karat sze-
rent való
ráta.

VII. Vak-
merőség,
Istennek
próbálása.

172 AZ EMBERNEK HA-

Rom. 13. 4. Ha gonoszt tselekezzel fély tölle (a' Magistrátustól) mert nem ok nélkül vilteli a' fegyvert, mert, Isten bősztuának megálloja azon a' ki gonoszt tselekedik.

Summája.

Az hatodik parantsolatban

az Isten a' külső gyilkosságon kívül meg-tiltya az irigységet is a, gyűlölséget b, haragot c bősztu-állásnak kíván-
ságát d: két okokért.

CVI. KERDES.

Lám ugy tetszik hogy e' parantsolat tsak a gyilkosságot tiltya-meg?

FELELET.

Vgy vagy on, de midőn a' gyilkosságot meg-tiltya akkor az Isten arra tanit, hogy
2. Mellyik ő (1) az öldöklésnek gyökerét és eredetét is az első ok?
a, tudni-illik a' haragot b, az irigységet c, gyűlölséget d, és a' bősztu-állásnak kíván-
1. Mellyik a' második? ságát is gyűlöli e: és (2) mind azokat öldöklés gyanánt tartja f.

Szent írásbeli bizonyságok.

*Tudni-illik Joseph-re való irigységből.

† Inditaván tudni-illik attól a' haragtól és gyűlölségtől mellyet gerjesztettek vala magokban a' Sichemi-

a. Mos. 1. k. 37. 4. 11. 18. Mikor ezekbe vőtték volna a' Joseph bátyjai, hogy az ő atya ötet minden bátyjánál fellyebb szeretne, gyűlölik vala őtet, annyira hogy szép beszéd nélkül nem szólhatnak vala, és 11. versben. Irigykednek vala az ere véája az ő bátyjai, és 18. vers. kik mikor látták volna őtet távol, minek előtte közelebb ment volna hozzájuk el-vegezék hogy őtet meg-ölnék*.

Tereint. 34. 7. 25. A' Jakob fainak haragja igen fel gerjede. Es Siméon, és Lévi a' Dinának bátyjai vőnek fegyvereket, és háborúval béménének a' városban, és minden férfiat meg-ölnék †. Lásd Mos. 1. k. 4. 6. és 27. 43.

1. Sam.

LADATOSSAGAROL. 173

Sam. 18. 7. 10. és 25. 13. 33. 34. 2. Sam. 13. 28. ták ellen és a' bősztu-
Matth. 2. 16.

b. Jak. 1. 19. Légyen minden ember gyors a' szu állás-állásra, késedelmes a' szollásra, késedelmes nak kíván-
haragra. Col. 3. 8. Eph. 4. 26. 31. tágától is,

c. Gal. 5. 26. Ne legyünk hívságos ditsőség- a' Dinának nek kívánoi, egymásnak ingerlői, egymásra az ő hu-
irigykedők. Lásd 1. Pet. 2. 1. Péld. 14. 30. goknak meg-szep-
Cor. 13. 4. lőstéséért.

d. Péld. 10. 12. A' gyűlölség szerez ver-
segeft. és 15. 17. 1. Ján. 2. 9. és 4. 10. Lásd mind e' háromra, Gal. 5. 19. 20. 21.

e. Rom. 12. 19. Magatokért bősztu ne álljatoc szerelmest, hanem adgyatok helyt az Isten bősztu állásának, mert meg-vagyon írva: Enyim a' bősztu állás, én meg-fizetek azt mondgya az Ur. Lásd 1. Tess. 5. 15. 1. Pet. 3. 9.

f. 1. Ján. 3. 15. Valaki gyűlöli az ő atyafiat gyilkos az: tudgyatok pedig hogy egy gyilkosnak is nintsen magában lakozo örök élete.

Matth. 5. 22. Valaki meg-haragszik felebaráttára ok nélkül, méltó az ítéletre.

CVII. KERDES.

Elégé tehát ha a' meg-mondott mód szerint senkit meg nem ölnék?

FELELET.

Nem elég. Mert mikor az Isten a' haragot, irigységet gyűlölséget kárhoztattya, azzal azt is kívánnya (1) hogy a' mi felebarátunkat szintén ugy szerelsük mint magunkat a: és hogy emberséggel szelid erköltsel, engedelmeiséggel békecséges rüreffel irgalmaságtétellel legyünk ő hozzá: Es ha

Summája.

Az Isten e' hatodik

parantsolatbá nem

tsak a' g'ilkosságot és

ának minden

eredetét tiltya-

meg, hanem ellenben

nyolcz lelki jóságokat is pa-

rantsol.

1. Mellyek azok.

174 AZ EMBERNEK HA-

miből neki kára követhetne, a' mint tőlünk lehet ő rola azt el-hárítsuk c. Végezetre mindenekhez oly szível és akarattal legyünk, hogy még ellenségünkkel is jól tegyünk d.

Hagyat-

nak itt
I. Felebarátunknak szereteti.
II. Emberség.
III. Engedelmeség.
IV. Szoliditás.
V. Béke.
VI. Könyörületesség.
VII. Felebarátunk kárának elterítése.
VIII. El-
lenességünkkel való jólétel.

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. Mof. 3. k. 19. 18. Szeresd a' te felebarátodat mint magadat. Matth. 22. 38. és 1. Ján. 4. 11.
b. Coloss. 3. 12. 13. 14. Öltözzétek-fel annak-okaért mint Istennek választotti, szentek és szereimetések, a' könyörületességeknek indulattal, a' kegyelmességet, alázatosságot, szelenséget. El-térvén egymást és meg-engedvén egymásnak, ha valakinek valaki ellen paráználja volna, miképpen a' Christuf-is meg-engedett minékünk, azonképpen ti-is. Es az Istennek bekecsége uralkodgyék a' ti szíveitekben, melyre hivattattatok is egy testbe.
Eph. 4. 1. 2. 3. Járjatok úgy mint illik a' ti hivataltokhoz, a' mellyel hivattattatok, minden alázatossággal, és lelki kegyességgel, el-szentedvén egy mást a' szeretetnek általa: Igyekezzén meg-tartani a' leleknek egygyeséget, a' békecségnek kötele által.
c. Péld. 24. 11. Szabadíts meg azokat kik halálra ragadtattak: mert a' kik halálra vitettetnek azoktól megtartoztatnádé magat.
Esa. 58. 7. Az éhezőnek meg-szend a' te kenyeredet, és a' szegény bűdösök at be-szig ved a' te házadba, mikor meztelenül látst, meg-ruházzad: és a' te tested előtt el ne rejtse magadat.
d. Matth. 5. 44. 45. Szeresétek elleneségeket, áldgyátok a' kik titeket átkoznak jólregyeteck

LADATOSSAGAROL. 145

gyerekek azokkal a' kik titeket gyűlölnék: Es imádkozzatok azokért a' kik titeket háborgatnak, hogy legyetek a' ti mennyei Atyátoknak fiaai, ki az ő napját fel-támasztja mind a' jók-ra, és esőt ad mind az igazaknak mind a' hamissaknak.

Rom. 12. 17. 20. Ha éhezik a' te ellenséged, adgy enni, ha szomjúhozik adgy innya, ha ezt miveled az ő fejére szemet gyűjtész. Lásd Péld. 25. 21. 22.

CVIII. KERDES.

XLI. UR
NAP.

Mitsoda a' hetedik parátsolatnak értelme? Summája.
A' paráznaságról való hetedik parantsolatban meg-tilt és utál az Isten minden fertelmeskedést a, és ismét parantsollya a' mértékletességet és tisztaságot b.

F E L E L E T.

Ez, hogy az Isten minden fertelmességet átkoz és utál a, ezokaért (1) minékünk-is 1. Miképpen ugyan valoban gyűlölnünk és utálnunk kell meg minden b. Viszontag mértékletesen jámborul és tisztán c, (2) Mind a' szent házasságban, mind fertelmességet azon kívül való állapotban kell élnünk d. 2. Nemde

Szent írásbeli bizonyosságok

a. Mof. 5. k. 27. 20. 22. 23. Átkozott valaki házasságba közösködik, az ő atyjának feleségével. Átkozott valaki közösködik az ő hugával. Átkozott valaki közösködik napával.
b. Mof. 3. k. 20. 10. 11. A' ki az ő felebarátjának feleségét meg-ferteztet, meg-öletteffé mind a' két parázna, a' férfi és az asszonytól.
c. A' ki az ő atyja feleségével házal, mind ketten meg-öletteffének, az ő halál oka magokban vagyon. Es 18. 6--20. 24. 25.

Mof. 3.

Mos. 3. k. 19. 29. *A' te leányodat meg ne vonsd másnak ki-adván paráznaságra: hog' ne paráználkodgyék a' föld, és bé-teilyék gonoszízzal.*

II. Minden *6. Eph. 5. 3. A' paráznaság, és minden tisztátalanság, avagy fősvénység, ne is neveztesselek közöttek, mint illik a' szentekhez. Predik. 7. 26. Péld. 22. 14. és 23. 27. 1. Cor. 6. 18. és 10. 8. Sid. 12. 16.*

*c. 1. Thess. 4. 3. 4. Az Isten akarattya ez, tudni-illik a' ti meg-szenteltetettek, hogy meg-oltalmazzatok magatokat a' paráznaságtól, és tudgya ki ki az e' edényis * birni szent-ségben és tisztelségben. Rom. 13. 13.*

d. 1. Cor. 7. 9. 10. Hogy ha magokat meg nem tartoztatbattyák házasságban élljenek: Mert jobb házasságban élni, mint égni.

Sid. 13. 4. Tiszteletes mindenek között a' házasság, és a' fertelmesség nélkül való ágyasház: A' paráznakat pedig, és a' házasság rontókat az Isten meg-ítéli.

Lásd Péld. 5. 15. 19. Predik. 9. 11. Mal. 2. 14. 15. 1. Cor. 7. 32. 34. 1. Tim. 5. 5.

Summája.

E' parantsolatban meg-tiltattott fertelmesség mivel hogy kettős; egygyik külső, másik belső, azért az Isten mind a' kettőt egyszer s' mind meg-tiltya.

F E L E L E T.

1. Miért *(1) Mivel hogy a' mi testünk és lelkünk a' Szent Léleknek templomi: azt akarja Isten mind a' belső mind a' külső a: Ezokáért meg-tilt Isten minden tisztátalanságot.*

tselekedeteket b, szemérem nélkül való magunk viselését c, parázna beszédeket d, (3) éktelen gondolatokat e, (4) és mindent f, valami embert efféle dologra hajtáná g.

Valami embert efféle dologra hajtáná) A' minéműek a' Reszegség, vagy részegeskedés, melly által Lót az ő maga leányival éktelenül éle; a' Hivalkodás, melly Szent Dávidot is tiszta paráználkodásra fel-gerjeszté. Ismét az test- nek Buja öltözeti és többek effélék.

Szent irásbeli bizonyosságok.

a. 1. Cor. 6. 18. 19. 20. Tiszta szűz-ségetek el a' paráznaságot: Minden bűn mellyet az ember tselekedezik a' test kisévelésgyön, de a' ki paráználkodik, az ő maga teste ellen kerül. Avagy nem tudgyátoké hogy a' ti testetek a' bennetek lakozó Szent Léleknek temploma, mellyet vettetek az Urtól, és hogy nem ti magatoké vagtok? Mert árron vétettetek; Diszósítottok azért az Istent a' ti testetekben, és a' ti lelketekben, mellyek az Istenei. Lásd 1. Cor. 3. 16. 2. Cor. 7. 1.

b. Eph. 4. 17. 19. 20. Azt mondom annak, okáért, és kérek az Urban hogy többé ne jár. I. Undok jatok úgy mint egyéb Pogányok járnak az ő elmejüknek bűjában valóságában. Kik minek: tek. utánna a' bűnön való bánattul meg-szüntennek. ő magokat adták bujálkodásra, és minden tisztátalanságnak nagy serényseggel való tselekedesére, a' fősvénységgel egybe. Ti pedig nem úgy tanultátok a' Christust.

c. Péld. 5. 20. 21. Es miért bujdosnál szemtelmes fiam az idegen után, és miért öltöznél mellyet az idegennek? Holott az Urnak szemtelmei előtt legyenek mindenek utai; és kinek lése.

M

kinek

178 AZ EMBERNEK HA-

kinék ösvényit eszeben véli. Lásd meg ismét
Péld. 7. dik részét, 6 dik vestűi fogva 23. dik
verfig. és 2. Pet. 2. 14.

III. Paráz- d. Eph. 4. 29. *Semmi tisztátalan meg-ve-*
na beszé- *szert beszéd, a tisztájakból ki ne származ-*
dek. *zek; hanem a melly halznos éppítésre, hogy*
kedves legyen az halgatoknál. 1. Cor. 15. 33.

Isinét, Eph. 5. 3. 4. A' paráznaság penig és
minden tisztátalanság, avagy fősvénység, in-
gyen se nevezetsek közöttetek, mint illik a'
szentekhez. Es rutság, és bolond beszéd, és
a' tragárság, mellyek nem illenek, hanem
inkább a' háláadás.

Belső. e f. Matth. 5. 28. *Valaki asz szony állat-*
I. Ektelen *ra tekint gonosz kívánságnak okért, immár*
gödotatok. *paráználkodott az ő szívében. Lásd. Matth.*
15. 19. Péld. 6. 25. 1. Pet. 2. 12 és 2. Pet. 2. 13. 14.

II. Fertel- 1. Theff. 4. 4. 5. *Tudgya mindenitek birni*
mes kíván- *az ő edényt szentségben és tisztességben. Nem*
ságok. *a' kívánságnak indulatryaban miképpen a' po-*
gányok kik nem ismerik az Istent.

III. A' tiszt- g. Eph. 5. 18. *Meg ne részegedgyetek bornak*
tátalanság- *mutatta. mellyben bujaság vagyon, hanem in-*
ra gerjesz- *kább tellyesedgyetek-bé Szent Lélekkel.*
tő cizkő- Péld. 23. 31. 32. 33. *Ne nézzed a' bort mi-*
zók. *kor verefs: mikoron mutattya a' pohárban az*
ő színét, és mikor a' pohárban peség. *Vége-*
zetre mint a' kígyo meg-mar, és mint a' mer-
gés kígyo meg-tsip. Es úgy a' te szemeid nézik
osztán az idegen asz szony állatot, és a' te el-
med gondol gonofságot. Péld. 7. 10. 2. Kir. 9. 30.
Esa. 3. 16.

Mos. 5. k. 22. 5. *Az asz szonyi állat ne vi-*
sellje a' ferfin fegyvert, se a' ferfin ne öltöz-
zek asz szonyember ruhájában; mert a' te
Uradnak Istenednek elötte utálatos valaki tse-
lekesz;

LADATOSSAGAROL. 179

lekeszi azt. Lásd Péld. 5:8. Jud. 7. 23. 1. Theff.
5. 7 22.

CX. KERDES.

Mit tilt-meg Isten a' nyolczadica-
rantsolatban?

valo nyolczadik parantsolatban meg-tiltya az Isten mind
a' nyilván valo mind az tsalárd mesterséggel alattomban
valo lopást, a' fősvénységet és tékozlást.

F E L E L E T.

Nem tsak (1) azokat a' lopásokat és ra- 1. Mit ér-
gadozások, mellyeket a' külső tiszt viselő tesz a' czé-
meg-büntet, a: hanem a' lopásnak neve a- gérés és
latt bé-foglal (2) az életnek keresésében nyilván va-
valo minden féle gonosz mesterségeket, és lo lopáson?
pénzhalászásokat, mellyekkel a' másén kap- tesz ismét
dosunk, és vagy erőhatalommal b, avagy az alattom-
valami igazságnak színe alatt miénké akar- ban valo
juk tenni c: Minémük (3) a' hamisfont, lopáson?
nem igaz sing, egyenetlen mérték d, hitvánlálly elő
marhának jogyanánt valo el-arulása és di- nekem ef-
tsérése, ál és hamis pénz e, usora f, avagy a- féle gonos-
karmi egyéb kereskedésnek uta és modgya, mesterse-
mellyet az Isten meg-tiltott g. Ide számlály, meit.
minden fősvénységet h: az Isten ajándekinak
fokképpen valo el-tékozlását, és azokkal va-
lo gonoszul élelt i.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Mos. 3. k. 19. 11. 13. *Ne lopjatok. A' te* Tiltatik itt
felebarátodat meg ne tsallyad, se *Galamit ra* I. Nyilván
gadoz ással róle el ne végy. Mos. 2. k. 21. 16. *Es* valo lopás,
22. 1. 2. 3. 4. és ragado-
zás.

M2

Péld. zás.

XLII.

U R N A P.

Summáj 4.

A' lopásról

180 AZEMBERNEK HA-

II. Erő-
szaktétel.

* Erővel
valamit tö-
le el-véven
† Tsalárd-
fággal ne
nyomor-
gassatok.

III. Fele-
barátunk-
nak meg-
tsalása.

IV. Hamis
mérték,
súly és font

V. All
vagy ha-
mis pénz
és hitván
marhána-
jo helyett
el-adása.

Péld. 20. 25. Malach. 3. 8. Jos. 7. 24. 25.
1. Cor. 6. 10. *Sem a' lopók, sem a' fősvények,*
sem a' részegesek, sem a' fiztkozódók, sem a'
ragadozók, az Isten országának örökségét
nem bírják.

b. Luc. 3. 14. *Senkit meg ne rontsatok **, sen-
ki ellen ne patvarkodgyatok †: hanem meg-
elégedgyetek a' ti földorokkal.

Ezech. 18. 12. 13. *A' ki a' másét erővel el-*
veszi, a' zálagot vizsgálja nem adgya, vallyon
élé ez? Nem él.

c. 1. Theff. 4. 6. *Senki meg ne nyomorítsa, se*
meg ne tsallja az ő felebarátját valami do-
logban, mert mind ezekért bősztu álló az Ur.
d. Mos. 3. k. 19. 35. 36. Ne tselekedgyetek
hamisságot semmi ítéletben, földnek mérésé-
ben, fontban, súlyban. Igaz mérték, igaz font,
igaz köböl, igaz itze, (avagy pint) legyen
köztetek.

Mos. 5. k. 25. 13. 14. 15. Ne legyen néked a'
te fákodban *kétféle mértéked*, nagy és kicsiny.
Ne legyen néked házádban különböző vekád
nagy és kicsiny, hogy meg-hozzizabítsad a' te
napidat azon a' földön, melyet a' te Urad I-
stened ad néked.

Péld. 11. 1. *Az álnok fontok utálatosak az*
Urnál, az igaz mérték pedig kedves ő néki. Es
16. 11. és 20. 10. 25. Ezech. 45. 10. Hos. 12.
8. Mich. 6. 9. 10.

e. Amos. 8. 5. 6. 7. Hallyátok-meg ezt
kik az szegényeket bé-nyelitek, és a' földnek
szűkölködőt rontyátok, kik ez mondgyátok:
csak mulnék-el az új holdnak innepe, hogy
árulhatnok gabonánkat, és csak mulnék-el a'
szombat, hogy nyithatnok-meg buza vermein-
ket, *kicsinyítetvők a' vekát, bregbithetvők az*
árrát,

LADATOSSAGAROL. 181

árrát, és hamis mértékeket, szerezhetnének.
Hogy a' szegényeket pénzünkön rabjainká
tehetnők, és a' szűkölködőt egy öltő sáruval
meg-kötelezhesük, és a' gabona országát
penzen el-adhassuk. Meg-eskütt az Ur Jákob-
nak ditsőségére, bátor ha *soba el-felekezem*
ezeknek minden ő gonofságokról.

f. Mos. 2. k. 22. 25. Ha pénzt adsz költsön V I. Ufóra,
az én népemnek, a' szegénynek ki te veled va-
gyon, *ne kívándy rajta usorát*, mint az usorás
ízokott tselekedni.

Solt: 15. 5. *A' ki pénzt nem adgya usorá-*
ra, ajándékot ártatlan ellen nem véssen, meg-
marad mind örökké.

Ezech. 18. 12. 13. *A' ki a' szűkölködőt, és*
a' szegényt meg-nyomorította, usorát ad és töb-
bet veszten: vallyon élé ez? *nem él*: mind eze-
ket az utálatosságokat tselekedte, halállal hal-
meg: az ő vére rajta léssen. Lásd Mos. 3. k. 25.
5. 35. 36. 37. Mos. 5. k. 23. 19. 20. Péld. 28.
5. 8. Luk. 6. 5. 34. 35.

g. Jerem. 22. 13. Jaj annak a' ki házat épít
hamissan ő magának, és vatsoráló fel házakat
alnokul, és az ő felebarátját *valingyen szol-*
gáltat, és munkájának bérét néki meg nem-
adgya.

h. 1. Tim. 6. 9. 10. A' kik pedig meg-akar-
nak gazdagulni, *esnek kísértetbe, és törbe, sok nem szaba-*
balgatag kívánságokba, melyek bé-merítik az dos eszko-
embert veszedelembe, *mert minden gonofság-*
zei. *nak gyökere a' pénznek szerelme*, melyet
nemellyek a' kik kívántak el-tévelyedtenek a' vénység.
hittől, és magokat által szegeszték sok gon-
dokkal.

Luk. 12. 15. *Még-oltalmazatok magato-*
kat a'

M 3 kat a'

182 AZ EMBERNEK HA-

IX. Téko- kat a' fősvenységtől. Lásd Sid. 13. 5.)
lás,

1. Jan. 6. 12. Szédg yerek-fel a' mi meg-ma-
radott, hog y semmi el ne vesz-szen.

Péld. 23. 20. 21. Ne leg y azok köz-zél Ga-
lo kik bortul meg-részegednek, a' tob zodok köz-
zél, és a' kik huffal hasokat meg-töltik. Mert
a' részeges és tobzodo szegény lészén, és sza-
kadozott ruhákban öltöztet az aluvás. Ismét
a' 29. 30. versben. Kinek jaj? kinek ohajtás?
kinek háborgás? kinek bünnélkül valo sebek?
kinek szemeknek verefsége? a' bornál mula-
toknak, a' kik mennek a' jo bor kortsomájának
keresésére. Esz. 1. 17. Esa. 5. 11. 12. Amos. 6. 3-6.

Summája. A' nyol- Ide tartozik az tékozo fiunak példája-is
czadik pa-mellyet lás. Luc. 15. 11. és következő versekbé.

CXI. K E R D E S.

Mellyek azok a' dolgok, melyeket Isten
itt parantsol?

F E L E L E T.

(1) Hogy felebarátomnak hasznát és elő-
mentét, a' menyére én tölem lehet segitsem
és öregbitsem a: (2) ő véle ugy tseleked-
gyem mint egyebektől kívánnám, hogy én
a' második? velem tselekedgyenek b. (3) dolog tété-
3. Melyik lemben hűséges és szorgalmatos legyek,
a' harma- hogy egyebeknek-is az ő szükségekben és
dik? Hagyatik nyomoruságokban segítségül lehessék c.
itt.

Szent írásbeli bizonyságok.

I. Feleba- a. Mos. 5. k. 22. 1. 2. 3. Ha lát andod a' te
ratunk Atyád fiának ökrét, vagy juhát tevelyeget, ne
hasznának meny-el azok mellől, hanem haza vigyed
elő-moz- azokat a' te atyád fiának. Ha pedig közel nin-
ditása? tsen te hozzád a' te atyád fia, vagy nem ismé-
red őtet, hajtsad a' barmokat a' te házadhoz,
és legye-

LADATOSSAG AROL. 183

és legyenek a' te házadnál, miglen meg-keressé
a' te atyád fia azokat, és akkor add meg azo-
kat neki. Es ekképpen tselekedgyél számára-
nak-is, akképpen ruhájával is, így tseleked-
gyél a' te atyád fiának minden el-veszett mar-
hájával a' melly el-veszett vala ő tőle, és meg-
találtad volna azt, el ne ritkollyad azokat.

Phil. 2. 4. Ne nézze kiki az ő maga hasz-
nát, hanem kiki a' más hasznát-is nézze.
1. Cor. 13. 5. Gal 5. 13.

b. Matth. 7. 12. Valamit akartok hog y tsele-
kedgyenek az emberek ti veletek, azont tse-
lekedgyetek ti is azokkal; Mert ez a' Törvény
és a' Prophéták. Lásd Mos. 3. k. 19. 18. Matth.
22. 38.

c. Eph. 4. 28. A' ki ennek előtte lopott, to-
vább ne lopjon, hanem inkább munkálkod-
gyék, tselekedvén az ő kezeivel azt a' mi jo,
hog y legyen mit adni a' hiány szűkség.

Sid. 13. 5. 16. A' jo téteményöl pedig és
marhatoknak, egymással valo közléstől el ne
felekezzenek, mert ilyen áldozatokban győ-
nyörködik az Isten. Lásd Mos. 1. k. 3. 5. 19.
Solt. 128. 2. Péld. 6. 6. és 18. 9. és 22. 29. és
19. 17. Esa. 58. 7. Matth. 25. 35. 36. 1. Ján.
4. 5. 17.

CXII. K E R D E S.

Mit kíván a' kilenczedik parantsolat?

A' hamis tanu-bizonyág tételről valo kilenczedik paran-
tsolatban hét vétek tiltatnak-meg, és viszontag öt jo-
szágos tselekedetek parantsoltatnak.

F E L E L E T.

(1) Ezt hogy senki ellen hamis tanubi-
zonyságot ne mondgyak a: senki beizédet
M 4 hamis vétek?

II. Fele-

barátom-
mal ugy,
mint ma-
gamnak
kívánt tse-
lekedés.

III. Do-
log tétel és
az által ke-
resett jok-
bol mások-
nak-is a-
dakozás.

XLIII.

U R N A P.

Summája.

1. Melyek

azok a'

meg-tilta-

tott hét

hamis vétek?

184 AZ EMBERNEK HA

hamis értelemre ne magyarázzam *b*: senkit ne ragalmazzak *c*: se szidalmazzak *d*: senkit ok nélkül, és ügyét meg nem halván, ne kárhoztassák *e*: hanem, hogy mindenféle

2. Miért kell a' hamisságot és tsalárdaságot el-távoztatni? 3. Mellyek azok a' parantsoltott négy lelki jószágok? hazugságot *f*, tsalárdaságot *g*, mint az (2) ördögnek saját munkait *h*, ha az Istennek rettenetes haragját ream nem akarom gerjesztetni *i*, minden szorgalmatossággal el-távoztassak: (3) Törvénykezésben és egyéb dologban is igaz beszédű legyek *k* és az a' mint a' dolog vagyon, bizva *l*, és alhatatossan meg-mondgyam *m*: Annak-felette egyebeknek hireket és tisztefségeket, a' melyre tölem lehet oltalmazzam *n*, és öregbitsem *o*.

Szent íráshéli bizonyságok.

Tiltatnak. I. Hamis tanubizonyosság tétel. Mos. 2. k. 23. 1. Hazug hirt ne költés a' te felebarátod ellen; és a' hamis embernek segítségül ne légy, hogy hamissan mellette meg-estkídnél, vagy mellette hamis tanu-bizonysságot tennél.

Péld. 19. 5. A' hamisságnak bizonsága bűntetetlen nem lesz, és a' hazugságoknak találoja meg nem szabadithattya magát. Lásd. Mos. 5. k. 19. 16-20. Peid. 24. 28. és 25. 18. Peida 1. Kir. 21. 13.

II. Más beszédének hamis e- telemre való magyarázása. III. Ragalmazás. b. Péld. 4. 24. Vessd-el tőled a' szádnak gonofságát, és az ajakoknak gonofságát megszűs- vessd te tőled. Példái ennek Mos. 1. k. 3. 4. és Matth. 26. 60. 61. öltve vetvén Ján. 2. 19. 21. Ilnét, Tsel. 6. 13. 14. c. Mos. 3. k. 19. 16. Ne járj ragalmazás- sal a' te vedek között.

Jác.

LADATOSSAG ARÓL. 185

Jac. 4. 11. Ne szollyatok egymás ellen atyámiai, a' ki izoll az ő felebarátja ellen és a' ki kárhoztattya, a' törvény ellen izoll, és azt kárhoztattya, hogy ha pedig a' törvényt kárhoztatod, nem meg-tartója, hanem bírāja vagy a' törvénynek. Lásd. Solt. 15. 3. és 50. 19. és 101. 5. Rom. 1. 30. 2. Cor. 12. 20. 1. Pet. 2. 1.

d. Tit. 3. 1. 2. Intsed őket hogy senkit ne szidalmazzanak. Lásd Eph. 4. 31 Példák 2. Sam. 16. 7. 1. Kir. 18. 17. Ján. 8. 48. Tsel. 2. 13. és 17. 6. és 24. 5.

e. Ján. 7. 50. 51. Monda nékiek (a' Phariséusoknak) Nicodemus: Nemde a' mi törvényünk kárhoztate valakit, hanem ha annak nek kár-szavát meg-hallja, és meg-érti mit tselekedett?

Luc. 6. 37. Ne ítéltetek, és nem ítéltettek. Ne kárhoztaltatok * és nem kárhoztattok, meg-botsáttatok, néktek is meg-botsáttatik.

[* A' törvénytelen kárhoztatás tiltatik itt meg, midőn maga gondolatlanul vakmerőképpen valakiről ítéletet téltünk.]

Lásd Mos. 5. k. 1. 16. 17. és 16. 18. 19. 2. Chrō. 19. 6. 7. Példák 1. Sam. 1. 13. 1. Sam. 24. 10. 2. Sam. 16. 1. Esther. 3. 10. Tsel. 28. 4.

f. Mos. 3. k. 19. 11. Ne lopjatok, és ne hazudgyatok, se az ő felebaráttyat álnoksággal valaki meg ne tsallja. Col. 3. 9. Solt. 101. 7.

g. Rom. 3. 13. Az ő totkok mint a' meg-nyilatkozott koporfo, az ő nyelvökkel álnokságot szólnak, az ő ajakok alatt álpis kígyo- mérge vagyon. Lásd Péld. 27. 6. Példák Mos. 1. k. 34. 13. 1. Sam. 18. 16. 2. Sam. 3. 27. és 20. 9. Matth. 26. 48. 49.

h. Ján. 8. 44. Mert az ördög hazug, esha- zugságnak atya. Lásd Solt. 12. 4. és 52. 4-7

M s i. Solt.

IV. Szidalmazás, és

V. Ok nélkül valaki-

VI. Ha-

VII. Tsa-

186 AZ EMBERNEK HA-

i Solt. 5. 7. El vesztet a' kik hazugságot szólnak a' vér szopó és álnokságnak emberét gyűlöli az Ur. Lásd Péld. 6. 16. 17. 19. és 12. 22. és 19. 5. 9. és 21. 28. 1. Cor. 6. 10. Jelen. 21. 8. 27. és 22. 15.

Hagyatnak k. Zach. 8. 16. 19. Ezek a' dolgok, melleket I. Igaz be-tseledgyetek: szolnyon kiki igazságot az ő fe-szédnek lebarátyával, igazságnak és békeségnek törvé-izereteti. nyet szollyatok a' ti kaputokban. Azert sze-ressetek az igazságot és a békeséget.

II. Az igaz-ságnak sza-jelenti a' mi igaz, a' hamis bizonyság pedig bados és szoll álnokságot. Az igaz mondo ajak meg-álhatatos erősödik mind örökre: a' hazugságnak pedig meg-val-nyelve egyfzempillantásig tart. Lásd fellyebb láfa. Zach. 8. 16.

Eph. 4. 25. Azért le-vetvén a' hazugságot, szollyon igazságot minden ember az ő feleba-rátyával. Solt. 15. 2. és 101. 6. 1. Cor. 13. 6. Péld. 12. 19.

m. 2. Cor. 1. 17. 18. Mikor azért arról gon-dolkodnám; avagy álhatatlan ul tselekedtemé? vagy a' mit végeznek emberi mod szerént vé-gezemé? hogy én nálam legyen az Ugy, és Nem Ugy *, Sőt tudgva az igaz Isten, hogy nem volt az én beszédem ti nálatok Ugy, s' Nem ugy.

n. 1 Sam. 19. 4. A' Jonathán pedig jött szol-la a' Saulnak, az ő Attyának a' Dávid felől, és monda neki: Ne igyekezzék vétetni a' Ki-rály az ő szolgája ellen, a' Dávid ellen, mert nem vétet ő tenéked; hanem az ő szolgálat-tya felette hasznos volt tenéked. 1. Sam. 20. 32. Jer. 38. 8. 9. Luk. 23. 4. 15. 22. 40. 41.

o. 1. Sam. 16. 18. Akkor felele egy a' szol-ak kőzzél és monda: Ime én láttam a' Betlehem-ben la-

* Az az, né vagyok álhatatlan beszédem-ben, ha-nem álha-tatos min-denkor. III. Más jo-hirének nevének oltalmazá-fa. IV. Feleba-rátunk jo

LADATOSSAG AROL. 187

ben lakozo Isainak egy fiát, ki jól tud lantolni, hirének erős ember-is, vitéz ember, ékes és szép terme- helyes ő- regbitése. sth: és az Ur vagyon ő véle.

CXIII. KERDES.

Mit tilt-meg a' tizedik parantsolat?

A' kívánságról való tizedik parantsolathoz az Isten kettőt tilt-meg, és vizfont két dolgokat-is parantsol.

F E L E L E T.

(1) Hogy tsak valami kitsiny kívánság- gal is a, avagy gondolattal b, a' mi sziveink soha ne vágyakozzanak avagy indullyanak az Istennek tsak egy parantsolattya ellen-is járni. De (2) hogy mindenkoron szivünk szerént minden bünt utálljunk c. és ellenben minden igazságban gyönyörködgyünk d.

Hogy tsak valami kitsiny kívánsággal-is a- vagy gondolattal) Az az: Nem tsak azok a' go-nofz kívánságok, mellyeknek helt adunk, és mellyeket véghez vinni vagy bé-telylestenni vágyakozunk, vétkesek avagy vétkek: hanem azoknak még első rendeletlen mozdulati-is, ámbár akaratunk kívül legyenek-is, e' tizedik parantsolathoz értelmé szerint vétkeknek tar-tatnak.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Rom. 7. 7. A' kívánságot nem tudtam volna*, ha a' törvény nem mondotta volna: Ne kívánnjad.

b. Matth. 15. 18. A' szivből származnak ki nek lenni. gonofz gondolatok, öldöklések, paráznaságok, házasság törések, lopások, hamis tanubizony-ság tételek, árkozdások.

c. Gal. 5. 24. Valakik a' Christusei, a' testet meg-

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

XLIV. UR NAP. Summája.

I. A' bűn- meg-feszítették az ő indulásával és kívánsá-
nek gyűlö- gő al.
lése.

Solt. 119. 104. A' te parantsolatidból böl-
tsé lőttem, annak-okáért gyűlölöm minden ha-
II. Az igaz- tsé lőttem, annak-okáért gyűlölöm minden ha-
ságban va- misságnak ösvényét. és 12. 8. 163.

lo győ- d. Rom. 7. 22. Gyönyörködöm az Isten-
nyörködés. törvényében, a' belső emberre képest.

Matth. 5. 48. Legyetek ti-is tökéletesek, mi-
képpen a' ti mennyei Atyátok-is tökéletes.

Summája.

Még a' Vallyon azok, kik az Istenhez meg-tértenek
meg-tér- meg-tarthatták e' parantsolatokat?
tek-is, főt meg-tarthatták e' parantsolatokat?
még a' nag' F E L E L E T.
szentek-is

Semmiképpen nem a: mert még a' leg-
az Istennek szentebbekben-is, akar meddig éllyenek e'
törvényt világon, e' parantsolatokhoz való engedel-
meg nem mességnek tsak kitsiny kezdeti vagyon b-
tarthat- De mindazonáltal a' mennyire ő tőlök lehet
tyák töké- (1) ugyan valóban és nem tettetéskeppen,
letesen.

1. Miben az Istennek nem tsak egynéhány, hanem
áll hát az ő mindē parantsolati szerént élni kezdenek a'
tökéletes- Szent írásbéli bizonyságok.
ségek ez é- a. Préd. 7. 20. Nintsen tsak egy igaz em-
letben? beris e' földön ki jöt rselekednek, és ne verkeznek.

Jak. 3. 2. Sok dolgokban meg-esünk mindnyáján.

1. Ján. 1. 8. 10. Ha azt mondgyuk hogy bűn
mi bennünk nintsen, mi magunkat meg-ésal-
lyuk, és igazság nintsen bennünk. Lásd 1. Kir.
8. 46. Péld. 20. 9.

Ezen terzik-meg a' szenteknek esetekből-
is, ugy-mint Noénak Mos. 1. k. 9. 21. Loth-
nak 19. 33. 35. Mofesnek és Aharonnak, Mos.
4. k. 20. 12. Dávidnak 2. Sam. 11. 2. 4. 14. 15.
és 24. 2. Johnak 3. 1-19. Zachariásnak Luk. 1.

20. Pé-

o. Péternek Matth. 26. 70. 74. Gal. 2. 14. s'
öbneknek.

6. Job. 9. 1. 2. 3. Felelvén Job monda: Igaz-
olog, jól tudom hogy ugy vagyon, mert mi-
nodon lehetne igaz az ember, ha az erős Isten-
hez hasonlítottatnék? Ha az ember akar perelni
vele, néki ezer közzül-is egy meg nem felel-
het.

Solt. 19. 13. Kicsoda tudhatta a' verkeket? Dávid.
Az én titkos bűneimből tisztíts meg engemet.

Phil. 3. 13. Atyámfiak, nem alitom hogy én Pál.
meg a' cél el-erem volna. *

c. Solt. 119. 1. 60. 106. 127. 128. Sietek, és hogy tö-
nem halaszrom, hogy meg-örizzem a' te pa-
antsolatidat. Meg-esküstem és meg-állok, lőttem vol-
na. hogy meg-tartom a' te igazságodnak törvényit.

Annakokáért a' te parantsolatidat inkább sze-
rettem az igen tiszta aránynál. Azért minden
te parantsolatidat igazaknak mondom lenni,
és a' hamisságnak minden ösvényit gyűlölöm.

Rom. 7. 22. Gyönyörködöm az Isten törvé-
nyében, a' belső emberre képest.

Phil. 3. 14. Egy dolgot tselekezzem penig;
azokat mellyek hátam meget vadnake l-felej-
tvén, azokra penig igyekezzén mellyek elől
vadnak, a' cél fele futok, * az Istennek Chri-
stus Jéhusban való mennyei hivatalának jutal-
mának el-vételére.

[* Mint a' kik pallyát futnak, hátra nem-
néznek; hanem a' célra sietnek, hogy azt
el-érjék: így én is a' keresztyénységnek lel-
ki céllyát, az az, az Istennek tökéletes
isméretit és a' tellyes szentséget kívánó.]

CXV. K E R D E S.

Miért hirdetteti tehát az Isten a' törvényt
olyan

Summája

Noha mi
a' törvényt

tökélte-
sen meg
nem tart-
hattyuk
meg-is
mindazál-
talakarja
az Isten azt
keményen
hirdettet-
ni két oko-
kért.

1. Mellyik
az első ok?
2. Mellyik
a második
ok?
3. Mikor
érjük-el a'
tökéltef-
ségnek
céllyát?

190 AZ EMBERNEK HA- olgya keménye és tökéletesé. holott senki, nin- tsenki e világi életben azt meg-tarthatná. F E L E L E T.

Először (1) azért hogy tellyes életünk-
ben mind inkább inkább meg-ismérjük,
melly igen nagy hajlandosága légyen a' mi
természetünknek a' bűn tételre a: és annyi-
val inkább kívánnjuk bűneinknek botsá-
nattyát, és a Christusban való meg-igazu-
lást b. Másodszor, (2) hogy mindenkor ar-
ra erőlködgyünk c, arról gondolkodgyunk
és az Atya Istentől a' Szent Léleknek ajan-
dékát kérjük d, hogy naponként, az Isten-
nek ábrázattyára inkább inkább meg-ujtás-
funk e, mind addiglan, mig osztán végre (3)
e' világból való ki költözésünknek utanna
a' mi előnkben tétellett tökéletességet, vi-
gan el-érhesük f.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Rom. 3. 20. A' Törvény által vagyon a'
bűnnek meg-ismérese.

Rom. 4. 15. A' holott nintsen a' törvény, ott
nintsen a' törvény ellen való selekeder.

Rom. 5. 13. 20. A' Törvényig vala a' bűn e'
világon, a' bűn pedig nem tulajdonittatik az
embernek mikor semmi törvény nintsen. A'
Törvény pedig be-jött hogy a' bűn nevekedsék.
Lásd Rom. 7. 7. Gal. 3. 19. a' 3. kérdés alatt.

b. Rom. 10. 3. 4. A' Sidók az Istennek igaz-
ságát nem tudván, és az ő tulajdon igazságo-
kat igyekezvén állatni, az Isten igazságának
nem adták magokat alája: Mert a' törvénynek
vége a'

LADATOSSAGAROL. 191

Vége a' Christus minden hívő embernek igazsá-
gára. Gal. 3. 24. A' törvény minékünk a'
Christushoz vezérő mesterünk volt, hogy
hitből meg-igazulnánk. Lásd Matth. 11. 28.
Jőjjetek én hozzám * mindnyájan kik meg-
fáradtatok, és meg-terheltettetek, és én meg-
nyugotlak titeket.

c. Mos. 5. k. 31. 11. 12. 13. Mikor el-jövend
az egész Ísrael, hogy meg-jelenyék a' te U-
rad Istened előtt, azon a' helyen a' mellyet
választánd, el-olvasd e' törvenyt az egész
Ísrael előtt az ő hallásokra, gyűjts egyben a'
népet, férfiakat, és afiszonyi állatokat, a' te
kitsinykéidet kik a' te kapuid között vadnak:
hogy hallják és tanulják, és fellyek a' ti Ura-
tokat Istenteket, és őrizzek-meg e törvénynek
minden igét: Es azoknak fias a' kik nem tud-
ták e' törvént, hallják és tanulják felni a' ti
Uratoikat Istenteket, mind addig, a' mig éitek
azon a' földön, a' mellyre majd által mentek,
a' Jordánon által kelvén, hogy azt örökségül
birjátok.

d. Solt. 119. 4. 5. 33. 34. 35. 36. Te paran-
tsoltad Uram hogy a' te parantsolatidat igen
meg-őrizzük: Vajha igazgattatnának az én
utaim a' te parantsolatidnak meg-őrizésére.
Taníts-meg Uram engemet a' te parantsola-
tidnak utára, mellyet meg-őrizzek mind vé-
giglen. Adgyennekem oly értelmet hogy meg-
őrizzem a' te törvényedat: és meg-tartsam
azt tellyes szívemből. Igazság engemet a' te
parantsolatidnak utában, mert abban győ-
nyörködöm. Hajtsad az engem a' te pa-
rantsolatidhoz, és nem a' telhetetlenséghez.
Lásd ismét Solt 51. 12. 13. 14. és 143. 10.

e. Rom. 12. 2. Ne ízbjátok magatokat e'
világ-

* Azt
mondgya.
a' Christus.

192 AZ EMBERNEK HA-

világhoz, hanem változtatok-el a' ti elmetek-
nek ujulása által; hogy kedvellyétek az Isten-
nek ama' jó, kedves és tökéletes akarattját.

f. 1. Cor. 13. 9. 10. Rész szerint vagyon ben-
nünk az ismeret; rész szerint a' prophétálás.
De minek utánna el-jövend a' tökéletet stellyes-
ség, el-töröltetik az, a' mi rész szerint vagyon.

1. Ján. 3. 2. Szerelmeftin, mostan Isten fia
vagyunk, de meg nem jelens meg mitsoda lé-
szünk, tudgyuk pedig hogy mikor ő meg jele-
nendik, hasonlatosok leszünk ő hozzája, mert
meg-láttuk őtet, a' mint vagyon. Lásd Sid.
12. 23. Luk. 20. 36.

XLV.
URNAP.
Summája.
A' könyör-
gés két o-
kokért
szükséges
a' keresz-
tyén em-
bernek.

1. Mitsoda Mert a' könyörgés (1) fő és kiváltkép-
az első ok? pen való része annak a' haladatoságnak,
2. Mitsoda mellyet az Isten mi tőlünk kíván a: Annak
a' második? felelte (2) mert csak azoknak adgya az Isten
az ő kegyelmét és Szent Lelkét, a' kik eze-
ket igaz és valóságos fohászkodásokkal izün-
telen őtől kérik b, és ezekért ő néki halá-
kat adnak c.

Kétségtelenül képpen való része annak a' halada-
toságnak) Mivel hogy a' könyörgésben is-
mérjük meg, hogy egyedül csak az Isten min-
den jónak kut feje és oltogatója avagy ado-
ja, és

A' KÖNYÖRGÉS RÖL,
Melly második része a' halá-
datosságnak.

CXVI. KERDES.

A' keresztyéneknek miért szükséges a'
könyörgés?

FELELET.

LADATOSSAG AROL. 193

ja, és ezzel őtet, mint jól tévő, kegyelmes, és
kegyes Atyánkat ditsérjük és magasztaljuk.
A' honnét-is az IMATKOZASNAK neve-
zeti a' Szent írásban, a' résznek az egész do-
logért való vételének modgya szerént, gya-
korta az Istennek egész tisztelgetiért vétette-
tik. Mint Mos. 1. k. 4. 26. Solt. 79. 6. Ján. 4.
24. Es Esa. 56. 7. az Isten háza neveztetett kö-
nyörgésnek házának.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Solt. 50. 14. 15. Aldozzál az Istennek
ditsérettel, és add-meg a' magasságban lako-
zo Istennek a' te fogadásidat. Es híj engemet
segítséggel a' te nyomoruságodnak idején, meg-
szabadítlak tégedet, és ditsőítesz engemet.

b. Mos. 5. k. 4. 29. Hogy ha pedig onnet meg-
keresed a' te Uradat Istenedet, tehát meg-ta-
lálod, ha tellyes szivből és lélekből keresén-
ded őtet.

Matth. 7. 7. Kérjétek és meg-adattatik tinek-
tek, keresétek és meg-talállyátok, zörgessetek
és meg-nyittatik néktek.

Luc. 11. 13. Ha ti gonoszok lévén tudtok a'
ti fiaitoknak jó ajándékokat adni, mennyivel
inkább a' ti mennyei Atyátok ad Szent Lelkét
azoknak a' kik őtől kérendik.

Jak. 1. 5. 6. Ha valamellyitek szükségkodik
bőltesség nélkül, kerje Istentől, ki adgya azt
mindeneknek bőséggel, szemre való hányás
nélkül, és meg-adattatik ő néki. De kerje hit-
tel, semmit nem kételkedvén. Lásd Solt. 91.
15. és 145. 18. Jer. 33. 3. Luk. 18. 1--7. Rom.
10. 12. 13.

c. Solt. 50. 23. A' ki ditsérettel áldozik, az
ditsőit engemet, a' ki az ő utait jól vezérli,
meg-mutatom annak az Istennek Szabadítását.

N Sid. 13.

Sid. 13. 15. ő általa, (a' Christus által) szüntelen vigyünk Isten eleiben *diszkrétnek* *áldozattal*, az az, az ő nevével való való-lás tévő ajakinknak gyümölcse. Innét vagy on-hogy a' könyörgés és háladás őszve foglaltatik. Col. 4. 2. Phil. 4. 6. 1. Theil. 5. 17. 18.

Summája.

CXVII. K E R D E S.

Hogy az Isten előtt imádságunk kedvesek legyenek, tőle meg-halgattassanak, három dolgot szükséges tudnunk, úgy-mint 1. kinek kell könyögni. 2. könyörgésünkben mit kellesték kérni. 3. miképpen kell könyögni.

F E L E L E T.

1. Kinek kell könyögni? (1) Hogy egyedül csak az egy igaz Isten-től, ki az őszent igéjében magát ki-jelentette a, (2) mindeneket a' mellyeket parancsolt b, (3) szívünknek igaz indulattal c, ő tőle kérjük, a' mi szükségünk és nyavalyás voltunkat belsőképpen, valoban, meg-ismervén d, az Isteni felségnek előtte mi magunkat alázatosan le-botsáffuk e, és ehhez az erős fundamentomhoz ragaszkod-gyunk, hogy mi az Istentől, noha méltatlanok vagyunk, de mindazonáltal a' Christusért biztonnal meg-halgattatunk f: (4) a' miképpen minékünk az ő szent igéjében meg-igérte g.

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. Solt. 81. 10. Ne legyen renéked idegen Istened, és idegen Isten előtt ne hajoly-meg.

Matth.

Matth. 4. 10. A' te Uradat Istenedet imádsá-gyad, és egyedül csak ő néki szolgály. Lásd. Solt. 50. 15. Esa. 45. 23. Matth. 6. 9. Rom. 8. 15. és 10. 14. Jel. 19. 10. és 22. 8. 9. Tsel. 14. 13. 14. 15. Jer. 2. 13. és 3. 23.

b. 1. Ján. 5. 14. Es ez az Istennél való bizodal-munk, hogy ő valamit kérünk az ő akarattal szerezte ő tőle, minket meg-halgat. Lásd. Rom. 8. 26. 27. Jac. 4. 7. Matth. 20. 22.

c. Siral. 3. 40. Emellyük-fel szívünket ké-zcinkkel egyetemben az égben az Istenhez.

Solt. 145. 18. Közel vagy az Ur minden-ekhez, kik őtet segítségül híjják, mindenek-hez a' kik őtet rökeltetességgel híjják. Es Solt. 19. 15. és 25. 1. Ján. 3. 10. Ján. 4. 23. Eph. 6. 18. Jac. 5. 16. Rom. 15. 30. Hof. 12. 3. 4. Esa. 29. 13. Hof. 7. 14.

d. Luc. 18. 13. A' Publicánus penig távol álván, nem akarja vala szemeit-is az egek-re fel-emelni, hanem veri vala az ő mellyét, ezt mondván: Isten, légy irgalmas énnekem bűnös embernek.

Es Luc. 15. 17. 18. 19. Es mikor (a' tékozlo fia) magában tért volna, monda: Az én atyámnak melly sok béresi bővölködnék kenyerekkel. En pensz ebél halok-meg. Fel-kelvén el-mé-gyek az én atyámhoz, és ezt mondom néki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és te ellened, nem-is vagyok méltó hogy többé te fiadnak hivattassam. Lásd 2. Chron. 20. 12.

e. Esdr. 9. 6. En Istenem szegyenlem, és által-lom te elődben fel-emelni az én orczámat, mert a' mi álnokságink fellyül haladtak a' mi fe-jünk felett, és a' mi bűneink mind az égig ne-vekedtenek. Solt. 95. 6. Mos. 1. k. 18. 27. és 32. 10. Jos. 7. 6. 2. Sam. 7. 18.

N 2

f. Dan.

196 AZ EMBERNEK HA-

f. Dan. 9. 17. 18. *Es mostan halgasd-meg mi Istenünk, a' te szolgádnak könyörgését, és az ő imátságát, és világosíts-meg a' te orczádat a' te szent helyeden melly el-pusztítottott,*

* Az el-jövendő Meg-válto Christu-sért. az Urért *... Nem a' mi igazságunknak bizodal-mában vettyük elődbe a' mi könyörgésün-
ket, hanem a' te nagy irgalmaságidbā bizván.
Eph. 3. 12. A' Christusbán vagy on szabad-ságunk, és bizodalommal valo menetelünk az ő benne valo hit által.

Sid. 10. 19. 22. Mivel hogy azért atyám-fiai, szabadságunk vagy on az Istennek szent házában valo bé-menetelre, a' Jesusnak vére által. Járuljunk igaz szívvel és hitnek bizo-nyos bizodalommal, a' gonosz lelki ismértektől meg-tisztult szivekkel.

g. Ján. 14. 13. Valamit kérendetek az én Az az: az nevémben t, azt meg-tselekezzem hogy meg-én erde-
membersen Ján. 15. 7. Ha én bennem maradtok, és az és igére-
temben én beszédek-is ti bennetek maradnak, Vala-
bizván. mit akartok, kérjétek, és meg-adatik nektek.

Ján. 16. 23. Bizony bizony mondom nek-tek, Valamit kérendetek az Atyától az én nevémben, megadja nektek. Lásd. 2. Cor. 1. 20.

Summája.

Az Isten-től a' Chri-stusnak pa-rantsolat-tyából kér-nünk kell. 1. Lelki jo-kat. 2. Te-
stijokat.

CKVIII. K E R D E S.
Mellyek azok, a' miket az Isten parantsolt hogy ő róla kérjék?

F E L E L E T.

Minden lelki a és testi b szükséges dol-gok, a' mellyeket a' mi Vrunk Jesus Christus bé-foglalt abban a könyörgésben, a' mely-
re ő maga minket tanított c.

Lelki szükséges dolgok.) A' mellyek nézik 1. az Istennek ditsósságát, minéműek az első, máso-

LADATOSSAGAROL: 197

második és harmadik kérést a könyörgő imád-ságnak. 2. A' mellyek tartoznak a' mi lelki szűségeknek bé-teljesítésére, az ötödik és hatodik kérésekben.

Testi szükséges dolgok.) Mellyek a' negyedik kérésben foglaltattanak-bé.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Matth. 6. 33. Kérjétek először az I-stennek országát, és az ő igazságát, és mind e-zek meg-adatnak tinéktek.

b. Zach. 10. 1. Kérjétek az Urtolesőt al-kalmatos időben, és az Ur felhőt szerezz, és zá-por esőt ad néktek, és kinek kinek füvet az ő mezejében. Lásd Mos. 1. k. 28. 20. 21. 22. Így az Uri imádságban-is ilyen két rendbéli kérések vadnak.

c. Lásd Matth. 6. 9---13. Luk. 11. 2. 3. 4.

CXIX. K E R D E S.

Mellyik az a' könyörgés?

F E L E L E T.

Mi Atyánk ki vagy a' mennyekben:

Meg-Szenteltessék a' te neved:

Jöjjön-el a' te országod:

Légyen-meg a' te akaratod, miképpen-mennyben, azonképpen e' földön-is:

A' mi mindennapi kenyerünket add-meg minékünk ma:

Es bocsásd-meg minékünk a' mi vétkei-nket, miképpen miis meg-bocsátunk ellenünk vétetteknék:

Es ne vigy minket kísértetbe, de szaba-díts minket a' gonosztól.

N 3

Meri

XLVI.

URNAP.

Mert tiéd az ország, s' a hatalom, és a ditsőség mind örökké. AMEN.

Ki vagy a' mennyekben.) Tudni-illik a' harmadik égben, 2. Cor. 12. v. 2. a' holott ő az ő felséges ditsőségét leg inkább ki-jelenti, Solt. 103. v. 19.

Szenteltesék) Szentnek ismértessék, valattassék és ugy mint szent, ditsértessék.

A' te neved) Az Istennek neven a' szent I. rásban maga az Isten értetik, és továbbá minden ő tulajdonsági, tselekedeti avagy munkái; és mind a', valamivel az Isten magát mint valami névvel meg-ismérteti.

A' te országod) A' te mennyei és lelki országod, melly az Ecclesia, mellynek mind ez életben, mind a' következendőben valo állapattya, ez hasonlatosság által iratik-le. *Királya* ez országnak a' Christus, *alatta Galoi* a' kegyes bűvek; kiknek tisztek hogy magokat a' Christus alá vessék, neki engedgyenek. *Ellenségek az ördög*, és mind azok valakik álnoksággal és tsalárdsággal az Ecclesiát üldözik. E' penig az ország ez életben el-kezetik, melly kegyelemnek országának neveztetik; a' más életben el-végeztetik, melly ditsőségnek országának mondatik.

A' te akaratod) Nem a' miénk, melly megvesztegettetett és gonosz.

Legyen-meg) Ugy tudni-illik, hogy minékünk-istsak a' tessék, mellyet te javallasz: és hogy tsak azt tselekedgyük, melly neked-is tetszik és nekünk parantsolsz.

Miképpen menyben) A' szent Angyaloktól, Solt. 103. 20. 21. és a' boldogult lelkektől, Sid. 12. v. 23.

A' földön-n) Mi tőlünk emberektől.

Botsájd.

Botsájd-meg nekünk) Engedd-meg minékünk.

A' mi vétkeinket) avagy adosságinkat, Luk. 11. v. 4.

Mi is meg-botsátunk) Az az, a' te bűn-botsáto kegyelmednek munkálkodását, hathato képpen szívünkben érezvén, készek vagyunk mi-is annál inkább a' minket meg-bántó felebarátainknak vétkeket meg-engedni. Lásd oda a' ább a' 126. Kérdésben.

Ellenünk vétetteknek) Az az, a' kik minket meg-bántottak: avagy a' mi adosságnak, Luk. 11. v. 4.

Es ne vigy minket kísértetben) Az az, ne adgy minket az ördögnek, a' világnak, s' a' mi testünknek oly kísértetben, hogy minket bűnre hajthassanak. Lásd Jak. 1. 13. 14.

Mert tiéd az ország) Ez rekeszti-bé e' könyörgést, mint mind a' Görögben megvagyon. Matth. 6. 13. mind a' régi Syriai fordításban, mellyet el nem kell hagynunk. Illik-is ez a' könyörgéshez. Lásd 1. Chron. 29. 10. 13.

CXX. KERDES.

Miért parantsolja a' Christus, hogy az Istét könyörgésünkben így szolitsuk-meg:

Mi Atyánk?

Urunk a' mi könyörgésünknek kezdetiben akar bennünk szerezni, 1. Isten fiaihoz illendő tiszteletet a. 2. Istenben valo bizodalmot b.

F E L E L E T.

Hogy mindgyarást az imádságnak kezdetiben Isten fiaihoz illendő tiszteletet a, és Istenben valo bizodalmot b, szerezzen mi bennünk: mellynek (1) fundamentomának

N 5

Summája.

Ez igék-

kel, Mi A-

tyánk,

Christus

Urunk

1. Mért

szükséges

a' könyör-

góknek ez

az Istenben

valo fiai

kell bizodaló?

200 **AZEMBERNEK HA-**

kell lenni a mi könyörgésünknek c: tudni-
2. Miben illik (2) hogy az Atya Isten, a' Christufért-
áll ez a' fi- minékünk Atyánká lőtt d, és valamiket igaz
ui bizoda- hittel ő tőle kérünk, sokkal inkább meg-ad-
lom? gya minékünk, hogy nem mint a' mi szü-
léink, kike földi jokat tőlünk meg nem ta-
gadnak e.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Mof. 3. k. 19. 3. *Az ő atyát minden em-*
* Ha azért *ber tisztelte* *. Lásd. 1. Pét. 1. 17.

az Istent A- Esa. 66. 2. Arra tekéntek a' ki szegény és
tyánknak töredelmes szívű, és a' ki az én beszédemet
nevezzük, *rettegi*.

egyszer s'- b. Esa. 63. 15. 16. 17. Tekénts alá az égből,
mind azzal és nézz alá a' te szentségednek és ditsősé-
az ő tőle gednek hajlékából: hol vagy a' te buzgo-
valo fiui fé- *szerelem és hatalmasságod?* a' te irgalmassá-
lelműnkert godnak és kegyelmességednek foksága meg-
jelentyűk. tartozotté én tőlem? *Mert te mi ATYANK*

Vagy: ha az Abrahám nem tud-is minket, ha
az Izrael nem ismer-is minket, mindazáltal
Uram te mi ATYANK *Vagy,* és mi meg-szaba-
ditonk, öröktől fogva a' te neved.

Luc. 11. 11. Kitsoda az az Atya, ha az ő
fia kérend ő tőle kenyeret, nem de követ adé né-
kie? s' a' t.

c. Jac. 1. 6. 7. 8. 9. *Kérje hittel semmit nem*
kérelkedvén, mert a' ki kételkedik hasonlatos
az a' tengernek habjához, melly a' szélve-
szektől meg-mozdittatik és idestova hanyat-
tatik. *Ne velleje azért az olyan ember, hogy ő*
Salamit vésszen az Urtól, úgy-mint ki kettős
szívű, és álhatatlan minden ő utaiban.

d. Ján. 1. 12. *Valakik pedig őtet bé-vevék*
ada a-

LADATOSSAG AROL. 201

ada azoknak ily méltóságot, hogy Istennek fia-
lennenek, azoknak tudni-illik a' kik az ő nevé-
ben hisznek.

Eph. 1. 5. 6. *Ki választott minket, kiket fia-
vá fogadna a' Jesus Christus által ő magában,*
az ő akarattyának jó kedve szerént. Az ő di-
tsőséges kegyelmességének ditséretire, mely-
ből minket ingyen magának kedvesekké tőrt
ama' szerelmesben.

e. Matth. 7. 11. *Ha azért ti gonoszok lévén*
a' ti fiastoknak tudtok jó ajándékokat adni, me-
nyivel inkább a' ti mennyei Atyátok ad jokat
azoknak a' kik ő tőle kérik.

Solt. 103. 13. *Miképpen könyörül az atya*
az ő fián, azonképpen könyörül az Ur az őtől
felőkön.

Esa. 49. 15. 16. *Valljon el-felelkezhetik az*
anya az ő kis gyermekéről, hogy ne könyörül-
ne az ő méhének fián? ha azok el-felelkez-
hetnek-e is, de én nem felelkezem-el te rolad.

CXXI. K E R D E S.

Miért téfzi hozzá ezt-ú: Ki vagy men-
nyekben.

F E L E L E T

(1) Hogy az Istennek mennyei felségé-
ről ne gondolkodgyunk úgy mint valami
alatson és földi dolog felől a: (2) Annak fe-
lette, hogy minden lelki és testi szükséges
dolgokat az ő mindenhatóságától várjunk b.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. 1. Király. 8. 27. Igazé ugyan hogy lakoz-
zék Isten e' földön? *Imé ő magok az egek, és*
az egeknek egei bé nem foghatnak tégedet, sok-
kal inkább ez ház, mellyet éppitettem néked.

N S

Tsel.

Summája.

Ez igék, *ki*

Vagy a'

mennyei-

ben, két o-

kokért té-

tetnek a'

könyör-

gésnek e-

leire.

1. Mellyik

az első ok?

2. Mellyik

a' második

ok?

Tsel. 17. 24. 25. Az az Isten ki teremtette e' világot, és mindeneket mellyek a' világban vadnak, mivel hogy földnek Ura, kézzel és szíjjal templomban nem lakik. Embereknek is kezek-től nem tiszteltetik, mint ha valami nélkül szükkölnének. Lásd Predik. 5. 2. Mos. 1. k. 18. 27.

6. Solt. 115. 3. A' mi Istenünk a' menyben vagyon: és mindent a' mit akar meg-tselekezik.

* Josaphát 2. Chron. 20. 6. * Oh Uram mi Atyáinknak így könyö- Istene, nem te vagy egyedül Isten a' menyben, rög. és ki uralkodol a' pogányoknak minden orszá- gin? te kezdedben az erősség, a' hatalom, és senki nintsen ki te ellened állhatna. Lásd Eph. 3. 20. Rom. 10. 12. Dan. 3. 17.

XLVII.

UR NAP.

Summája.

Ez első kérdésben kettőt kérünk: 1. Hogy az Isten neve mi általunk szenteltessék. 2. Hogy mások mi általunk az ő meg-szenteltetésére édesíttessenek.

FELELET.

1. Mit ké- Szenteltessék a' te neved: azaz: (1) Ad- rünk akkor gyad először, hogy tégedet igazán meg- is- mikor az I- stennek mérjünk a, és a te minden tselekedetidben nevét ma- világoskodo (2) mindenhatóságodat b, gunk által böltteségedet c, jóvoltodat d, igazságodat e, akarjuk irgalmaságodat f, és igaz mondóságodat g, szenteltet- meg-betsüllyük, hirdessük és magasztal- ni? lyuk h: Továbbá (3) hogy tellyes életün- munkáibá ket. gondolatinkat, beszédinket, és tseleke- mit kel detinket mindenkoron arra igazgassuk, magasztal- hogy a' te szentséges neved mi miattunk izi- nunk. dalommal ne illettessék i: de sőt inkább 3. Mit ké- rünk ak- tiszte-

tisztelettel és ditsirettel magasztaltsáék k.

Szent írásbéli bizonyosságok.

a. Eph. 1. 16. 17. Nem leünöm-meg hálá- kat adni ti érettetek, ti volatok emlékezvén az én könyörgésemben; Hogy a' mi Urunk Je- sus Christusnak Istene, a' ditsőségnek amaz Attya, adgya nektek a' böltteségnek és jelenésnek lelket az ő ismeretiben. Lásd Ezech. 36. 23. és 38. 23.

b. Mos. 5. k. 3. 24. Kicsoda az erős Isten, vagy mennyen, vagy földön, a' ki követethető a' te tselekedesidet és a' te erősségedet?

Rom. 1. 19. 20. A' mit Isten felől tudhat- nak az emberek, nyilván vagyon ő benne: Mert az Isten meg-jelentette nekik. Mert a' mi Istenben láthatatlan tudni-illik az ő örök- ke való hatalmasága, és Istensége, e' világnak alkotmányában és a' teremtett állatokból meg-értetvén meg-láttatnak, e' végre hogy legyenek magok menthetetlenek.

c. Solt. 104. 24. Melly nagyok a' te tseleke- desid Uram! Mindeneket böltsen teremtettel! bé-tölt a' föld a' te gazdagságoddal! Esa. 40. 28.

d. Solt. 136. * Mind örökké vagyon az ő jo- volta, a' vagy kegyelmessége.

Solt. 25. 10. Minden utai az Urnak irgal- maság és hűség, azokhoz kik az ő frigyét és parantsolatnyát meg-örzik. Lásd. Mos. 1. k. 1. 31. Tsel. 17. 24. 27. és 14. 17.

e. Dan. 9. 2. 14. Igaz a' mi Urunk Istenünk minden ő tselekedetiben mellyeket tseleke- dett. Lásd. Mos. 5. k. 32. 34. Solt. 119. 137. és 145. 17.

f. Solt. 103. 2. 8. Irgalmas és kegyelmes az Ur, késedelmes a' haragra és igen kegyelmes. és 145. 8. 9. Jak. 5. 11. g. Solt.

kor mikor másokat a- karunk magunk példájával az Isten nevének szentelésé- re indíta- ni?

* Minden versekben.

204 AZEMBERNEK HA-

g. Solt. 111. 7. Az ő kezeinek tselekedeti, igaz mondás és ítélet; erősek minden ő vége- zési. 1. Kir. 8. 15.

Ismét, Solt. 36. 6. Uram az égislen vagyom a' te irgalmasságod, és a' te igaz mondásod a' fölho- g. Efa. 34. 16.

b. Solt. 51. 17. Uram az én ajakimat nyisd meg, és az én szájam hirdeti a' te ditséretedet. Es Solt. 71. 8. Meg-tele-yesedik az én szájam a' te ditséreteddel, és a' te ditsőségeddel szán- telen. Lásd. 1. Pét. 3. 15.

i. k. Solt. 31. 4. Te vagy az én közviklám és én erősségem, a' te nevedért vezérrelly és visely engemet.

Matth. 5. 16. Ugy fénylék a' ti világosság- tok az emberek előtt, hogy lássák a' ti jo tse- lekedeteket, és ditsőssék a' ti mennyei A- tyátok. Lásd Ezech. 36. 20. 23. Rom. 2. 24. Ján. 15. 8. 1. Pét. 2. 12.

XLVIII.

UR NAP.

Summája.

Ez máso-

dik kérés.

ben kérjük az Isten országának hármas el-jövését, ugy- mint: 1. Kegyelemmel. 2. Hatalommal 3. Ditsőséggel.

CXXIII. KERDES.

Mellyik az második kérés?

F E L E L E T.

1. Mit ké-

rünk, mi-

dön akar-

juk hogy

az Isté or-

szága Ke-

gyelemmel

jőjjön-el?

2. Mit ké-

rünk, mi-

dön az Isté

országát

Jőjjön-el a' te országod: Azaz: (1) ugy- birj és igazgas minket a' te igéddel és Szent Lelkoddal, hogy tenéked napról napra in- kább engedhesünk a: tarts-meg és öregbi- tsed a' te Anyaszentegyházadat b. (2) ronts- el az ördögnek tselekedetét c: és minden ha- talmasságot melly a' te felséged ellen magát fel-emeli d: tégy hiffában valokká minden tanátskozasokat, mellyek a' te szent igéd el- len lész

L ADATOSSAG AROL 205

en léfznek e: miglen osztán (3) tellyessé- gel és volta-képpen országlasz f, mikor lé- zesz minden mindenekben g.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 143. 10. Taníts-meg engemet hogy a' te akaratodat tegyem, mert én Istenem vagy te. A' te jo Lelked vezérrellyen engemet egyenes- ton.

Solt. 25. 4. 5. A' te utaidat mutasd-meg Uram énnekem, és a' te ösvényidre taníts-meg engemet. Viselly engemet a' te igazságodban, és taníts engemet; mert te vagy énnekem szaba- dító Istenem, tégedet várlak egész napon. Efa. 59. 21.

b. Solt. 51. 20. Tégy jol a' te jo akaratodból a' Sionnal, és építs-meg a' Jerusalemnnek kőfa- lat *.

Solt. 122. 6. 7. Könyörögjetek a' Jerusa- lemnek békeségéért, és legyenek szerentsessék a' kik téged szeretnek. Legyen békeség a' te ker- tesidben; és tsendesség a' te tornyaidban. Es 74. 2. 19. és 80. 15. 2. Tess. 3. 1.

c. Rom. 16. 20. A' békeségnek Istene penig- meg-ronnya a' Sántát a' ti labaitok alatt ha- mar. Lásd. Eph. 6. 11. 18.

d. Solt. 129. 5. Meg-szégényülnek és hátra- térülnek mind azok, kik gyűlölik a' Siont. Es 9. 21. Rents-meg Uram őket, ismérjék-meg a' Pogányok hogy ők emberek. Lásd Solt. 69. 25. 26. és 109. 29. Tsel. 4. 29.

e. Solt. 83. 4. 5. 6. 17. A' te néped ellen ál- nok tanátsot gondolnak, tanátskoznak a' te szár- nyad alatt el-rejtettek ellen: és ezt mon- gyák: Jertek-el, vezessük-el ezeket, hogy ne legyen nemzetség, és ne neveztessek töb- béiz-

Hatalom- mal el-jöni kíványuk? 3. Mit ké- rünk, mi- kor az Isten országát Ditsőséggel el-jöni kérjük?

* A' Sio-

non és Je- rusalemen az Irásban hasonla- totság sze- rént érte- tik az A- nyaszent- egyház.

bé Izraelnek neve. Mert egyenlő akarattal tanácsot tartottak; és te ellened szövetséget kötöttek. Tölts-bé az ő orcájakat gyalázattal: hogy a' te neved kerestessék-meg, oh Uram.

Solt. 5. 11. Itéld-meg Isten őket, hogy tsatlakozzanak-meg az ő tanácsokban, az ő hamisságoknak fokságáért vedd-el őket, mert engedetlenek te hozzád, 2. Sam. 15. 31.

f. Jelen. 12. 17. 20. A' Lélek-is és a' Menyasszony azt mondgyák: Jövel. A' ki hallja-is, azt mondgya: Jövel. Azt mondgya a' ki ezekről bizonyóságot tesz: Bizony hamar el-jövök: Amen. Jövel azért Uram Jesus.

g. 1. Cor. 15. 24. 28. Az után vég létszen. Mikor on kezehez adgya (Christus) az országot az Istennek, és az Atyának, hogy az Isten mindenekben minden legyen.

XLIX.

UR N A P.

Summája.

Az harmadik kérés.

ben ezeket kérjük az Istentől: 1. Hogy a' mi magunk akarattát hátra hagyjuk. 2. Egyedül az Isten akarattjának engedgyünk. 3. A' nekünk parantsoltatott dolgot hűségesen véghez vigyük, a' mint az Angyalok-is az égben tselekefznek.

F E L E L E T.

Légyen-meg a' te akaratod, miképpen menyben azonképpen e földön-is: Az az,

Adgyad, hogy mi, és minden emberek az minnen akaratunkat hátra hagyván a' a' te akaratodnak, melly tsak egyedül szent, kétszen és minden zugolodas nélkül enged-

1. Miképpen víszik véghez az Angyalok az ő tiszte- az égben tselekefznek d. ket.

A' ma-

A' magunk akarattját hátra hagyván.) Természet szerént minden embernek akarattja gonosz, meg-romlott, és az Isten akarattjával ellenkező. Szükség azért hogy a' mi akaratinkat hátra vessük, az az, a' mi gonosz kívánságinknak és bűnre való vétkes hajlandóságunknak, erőssen ellene álljunk: Azokat a' menyire tőlünk lehet, el-rontsuk, és tellyeséggel magunkban meg-fojtsuk.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Solt. 141. 4. Uram ne engedgyed hajlani az én szívemet gonoszra, és hogy foglalljam magamat hamisságnak tselekedetiben azokkal egybe kik hamisságot tselekefznek, és ne engedgyed hogy egyem az ő gyönyörűséges érkekben. Lásd Matth. 16. 24. Solt. 191. 2.

b. Solt. 119. 33. 34. 35. 133. Taníts-meg Uram engemet, a' te parantsolatodnak utára, Mellyet meg-örizzek mind végiglen. Adgyennekem értelmet: Akkor meg-örizem a' te törvényedet, és meg-tartom azt tellyes szívemből. Igazgass engemet a' te parantsolatodnak utában, mert abban gyönyörködöm. Az én uraimat vezérellyed a' te beszédiddel; és ne engedgyed hogy semmi hamisság erősen uralkodjék én bennem.

Tsel. 21. 14. * Légyen az Urnak akarat- * A' Pál-gya. Lásd Rom. 12. 2. Solt. 40. 9. Ján. 4. 34. nak társai 1. Pet. 4. 2. 3. - így szollá-

c. Rom. 12. 11. A' jo igyekezetben ne legyenetek retek. Lélekben buzgók legyetek. Az Urnak szolgálatok.

Jelen. 3. 16. 19. Annakokáért mivel hogy légy meleg vagy, és sen. hűv, sem hideg, kiokádlak tégedet az én számból. En a' kikeretkeretek meg-dorgálom és sanyargatom, legybuzgo-

208 AZ EMBERNEK HA-

buzgóságos azért és térj-meg. Lásd Eph. 4. 1. d. Solt. 103. 7. 20. 21. Algyátok az Urat Angyalis, kik erővel hatalmasok vartok, kik az ő parancsoattyaát megelitek, engedven az ő be-
dének szavának: Algyátok az Urat minden feregi, minden ő szolgát, kik az ő akarattya-
nak engedtek. Es 104. 4. Ugyan ez világossá ki-tetzi a' kérésnek igejéből is miképpen mennyekben.

L.

URNAP.

Summája.

A' negye-
dik kérés-
békérünk
az Istentől
ez életnek
táplálására
való min-
den szük-
ges dolgo-
kat.

1. Mi vég-
re kérjük
azokat az
Istentől?

CXXV. KERDES.

Mellyik a' negyedik kérés?

FELELET.

A' mi minden napi kenyérünket add-meg nekünk ma. Az az: adgy-meg minékünk mindeneket mellyek ez életnek táplálására szükségesek a. (1) hogy azok által ismeryünk tégedet eggyetlen egy kut főnek lenni, mellyből minden jók származnak. b: és ve-
gyük eszünkben, hogy ha te meg nem ál-
datsz, minden mi gondvifelésünk és szorgal-
marótságunk, sőt még a' te ajándékid is mi-
nékünk boldogtalanok és veszedelmesek
léznek, c. Adgyad annak-okáért, hogy a'
mi bizodalunkat minden teremtet állat-
tól el-fordítván, csak egyedül te benned
helyheztesd.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 145. 15. 16. Mindeneknek szeméi
te reád néznek, és te adsz azoknak eledele al-
kalmas idöben: Meg-nyitod a' te kezedet, és
be-töltesz minden lelkes állatokat a' te jóvelsod-
ból. és 104. 14. 15. 27. 28.

Solt. 85.

LADATOSSAG A' TÖL. 209

Solt. 85. 10. 11. 12. 13. Lakozik a' dicsőf-
ség a' mi földünkben. Az irgalmaság és az igaz-
ság elől talállyák egymást. Az igazság és a' bé-
keség egymást esokollják. Az igaz mondás a'
földből gyümölsőt terem, és az igazság meny-
ből alá tekint. Az Ur is minden jót ad, hogy
a' mi földünk meg-teremje az ő gyümölsét.

Péld. 30. 7. 8. Kettőt kerek te töled, ne tarts-
meg addig én tölem mig élek. A' hijában va-
loságot és a' hazugságot megszűz távoztasd én
tölem, Izegeynységet avagy gazdagságot ne
adgy énnékem, táplály engemet hozzáám ille-
dö eledellel. Lásd. Mos. 1. k. 28. 20. 21. 22.
1. Tim. 6. 8.

b. Solt. 65. 3. Oh Isten, ki meg-halgatod
a' könyörgést, te hozzád megyen minden test.

Tsel. 14. 15. 17. Amaz elő igaz Isten, ki
teremtette a' mennyet a' földet, és a' tengert,
és minden azokban lévő állatokat, nem hadta
magát bizonyágnak, adván minékünk jókat,
menyből esőt, és termő idöket, és be-töltven ele-
dellel, és örömmel a' mi szűkeinket.

c. Mos. 5. k. 8. 3. Meg-sanyargata tégedet,
és éhezni hagyta, annak-utánna penig Man-
nával eltette, mellyet nem tudtál sem te, sem
a' te atyáid, hogy tudtadra adná tenéked, hogy
az ember nem csak kenyérrel él, hanem mind
azzal él az ember, Salami származik az
Urnak szájából.

Solt. 127. 1. 2. Ha az Ur nem építi a' há-
zat, hijában fáradsz a' kik azt építik, ha
az Ur nem őrizi a' várost, hijában vigyáznak
az őrizők. Hijában Salo dolog nektek reggel
hamar fel-kelnetek, későn fekenetek-le, és
nagy fáradsággal kenyeret ennetek, holot az
Isten az ő szerelmefinek enged álmat.

O

Péld. 10.

210 AZ EMBERNEK HA

Péld. 10. 22. Az Urnak áldása gazdagít meg, és az azal semmi bántást né szerz az Ur.

Hag. 1. 6. Sokat vetettek, de keveset hoztak. Ezek be abban esztek és nem elegezték meg, isztek és nem reszegedtek meg, ruhákba öltöztek, és nem melegeszték meg, és a' ki munkájának jutalmát veszi be, mintha meg-szakkadt lakba töltené azt. Lásd a' 2. rész. 16. 17. 18. 20. Yfeit. Es Luk. 5. 5. 6. Prédik. 9. Y. 11. Solt. 37. 16. Mos. 3. k. 26. 26. Esa. 3. 1. Ezech. 4. 16. és 14. 13.

d. Solt. 146. Y. 3. 4. 5. 6. 7. Ne bizzatok a' fejedelmekben, az emberek fiaiban, kikben nincsen szabadításra való erő, ki megyen az ő lelkek, és őök földé lesznek, a' napon el-vesz minden ő gondolattok. Boldog a' kinek segítője a' Jákobnak Istene, és a' kinek reménye van az ő Urában Isteneben. Ki teremtetted a' mennyet földet és tengert, és mind azokban való állatokat, és az igaz mondást meg-örizí mind örökké. A' nyomrultaknak ítéletet szolgáltat, eledelt ad az éhezőknek.

Solt. 45. Y. 23. Vessd az Urra minden terhedet, és ő gondot visel te rolad.

Solt. 62. 9. 11. Bizzatok ő benne mindenkor ti nepek, a' ti sziveteket töltsétek ki ő előtt, az Isten oltalmunk minékünk. Ne bizzatok a' kegyetlenségben és a' ragadozásban, ne legyetek hiába valók, gazdagságok ha bővölődik ne bizzatok azokban. Lásd Jer. 9. 23. 1. Tim. 6. Y. 17.

LI. UR

NAP.

Summája.

Az ötödik kérdésben kérjük a' mi vétkeinknek avagy adóságunknak bocsánatát, avagy meg-engedését.

CXXVI. K E R D E S.

Mellyik az ötödik kérdés?

FELE.

LADATOSSAG AROL. 211

F E L E L E T.

Botsásd meg nekünk a' mi vétkeinket, miképpen mi-is meg-botsátunk ellenünk véteteknek. Az az, minékünk nyavalyás bűnösöknek. (1) minden mi bűneinket a, és amaz meg-romlott természet-is, avagy bűnre hajlandóságot, melly még mostan-is bennünk vagyon b, (2) a' Christusnak véreért bűnül ne tulajdonítsad c: (3) miképpen mi-is e' te mi hozzánk való jó kedvednek bizonyosságát a' misziveinkben érezzük, hogy magunkban alhatatossan el-tökéltük ezt, hogy valaki minket meg-bántott (4) mindennek szívünk szerént d meg-engedgyünk e.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 51. Y. 3. 4. 9. 11. Könyörülj én rajtam én Istenem a' te irgalmaságod szerént. A' te irgalmaságodnak fókasága szerént törd-el az én bűneimet. Valóban moss-meg engemet az én álnokságimból, és az én bűneimből tisztíts-ki engemet. Moss-meg engemet Isoppal és meg-tisztulok, moss-meg engemet és fésbűlészek a' honál. Rejts-el az én bűneimtől a' te orczádat, és minden én álnokságimat törd-el.

Solt. 25. 7. An én ifjuságimnak bűneiről, és az én vétkeimről meg ne emlékezzel, hanem inkább Uram a' te irgalmaságod szerént emlékezzel meg én rolam, a' te jóvotodért. Es Y. 11. 18. Lásd Solt. 79. 8. és 143. 2. Luk. 18. 13.

Luk. 11. 4. Es botsásd meg nekünk a' mi bűneinket.

O a

b. Solt.

1. Mit értesz az adóságon?

2. Mit térszen ezt az adóságot meg-engedni, avagy a' bűnöket meg-botsátani?

3. Mit térszen az, miképpen mi-is meg-botsátunk azoknak kik vétettek ellenünk?

4. Miképpen kell felebarátinknak ellenünk való vétkeiket meg-engedni?

212 AZ EMBERNEK HA-

b. Solt. 51. 7. 6. 7. Tenéked, tsak tenéked vétkeztem, és gonofságot tselekedtem a te szemeid előtt. *Imé en álnokságban szílettettem, és az én anyám bűnben melegtett engemet.*

Rom. 7. 23. 24. 25. *Látok az én tagaimban más törvényt, melly az én elmémnek törvényével ellenkezik, és engemet rabul ad a bűnnek törvényének, melly az én tagaimban vagyon.* Oh én nyavalyás ember! Kirsoda szabadit meg engemet e' halálnak testéből? Hálát adok Istennek a' mi Urunk Jésus Christus által.

c. Rom. 4. 7. 8. *Boldogok a' kiknek meg-bocsátottak az ő hamisságok, és a' kiknek el-fedeztettek az ő bűnök.* Boldog ember, a' kinek

* Itt je- *nem telajdonitva Isten a' bűnt* *.
gyezdmeg, Matth. 26. 7. 28. Ez az én vérem új testa-
hogymeg- mentomnak vére, melly sokakért ki-ontatik
borsátani *bűnöknek borsánattára.* Lásd Solt. 51. 7. 9.
a' bűnt, Dan. 9. 17. 18. Tsel. 10. 43. 2. Cor. 5. 19.
el-fedezni, Eph. 1. 7. Col. 1. 14. 1. Ján. 1. 7. 1. Pet. 1.
nem tulaj- 18. 19. 13. Jel. 1. 5.
donítani
vétkül,
egygyet
tészen.

d. Matth. 18. 7. 35. Igy tselekezik az én mennyei Atyám-is veletek, ha meg nem bocsátja ki ki mind az ő felebaráttjának ellene való vétkeit az ő szíve szerént.

e. Luc. 11. 4. Bocsásd meg minékünk bűneinket, *mi-keppen t mi-is meg-bocsátunk el-le-
nk bűntesteknek.*

[T Nem ugy kell ezt érteni, mint ha az embernek meg-bocsátása, szerző vagy érdemlő oka volna az Istennek meg-bocsátásának, mert Isten egyedül tsak ingyen kegyelemből bocsátja meg a' mi vétkeinket. Eph. 1. 7. Hanem így kell érteni
ez igé-

LADATOSSAGAROL. 213

ez igéket : hogy ne kételkedgyünk a' mi bűneinknek Istentől való meg-bocsátása felől: mert annak gyümöltseit a' mi szíveinkben érezzük, midőn tudni-illik készek vagyunk a' mi felebarátunknak ellenünk való esetit jó szível meg-engedni, mint ez-is világossan tanittatik, 1. Ján. 3. 7. 14.]

CXXVII. KERDES.

Mellyik a' hatodik kérdés?

A' hatodik kérdésben azt kerjük az Istentől, hogy minket a' mi lelki ellenségink ellen védelmezzen és megőrizzen, rajtok győzedelmet nekünk engedgyen, két okokért.

F E L E L E T.

Ne vigy minket késértetben, de szabads-meg minket a' gonosztól. Azaz, (1)

Mivel hogy mi természet szerént olly igen gyarlók és erőtelienek vagyunk, hogy még tsak egy szempillantásig-is meg nem állhatunk a. (2) a' mi nagy és ártalmas ellenségink penig a' Sátán b, e' világ c, és a' mi testünk d, minket szüntelen ostromlanak: te tarts-meg minket e, (3) és a' te Sz. Lelkednek erejével erőssíts-meg f, (4) hogy e' lelki tusakodásban meg ne győzettefsünk g, hanem azoknak mind addig ellenek álljunk, mig nem végre minden ellenséginken tellyes diadalmat veszünk h.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Matth. 26. 41. Vigyázzatok és imátkozatok hogy késértetben ne jussatok: Mert jól lehet a' lélek kész, de a' test erőtelen.

O3

Rom:

LII. UR

N A P.

Summája.

1. Mellyik az első ok?
2. Mellyik a' második?
3. Ki által kerjük hogy az Isten megtartsen bennünket?
4. Mi végre kerjük hogy megtartsen bennünket?

214 AZ EMBERNEK HA-

Rom. 8. 26. Hasonlatos-képpen a' Lélek-
segilli a' mi erőtelenségünket, mert mit kellyen
kérünk, a' mint kellene nem tudgyuk, de a'
Lélek esedezik mi érettünk meg-mondhatat-
lan fohászzkodásokkal.

Ján. 15. 5. En nálam nélkül semmis nem
tselekedhetek. Lásd 1. Cor. 10. 12. Gal. 6. 3.
Solt. 62. 10.

b. 1. Pét. 5. 8. Jozanok legyetek; vigyázza-
tok. Mert a' ti ellenségek az ördög mint az
ordító Orofzlán széllyel jár, keresven kit el-
nyeljen.

Luc. 22. 31. 32. Simon, Simon, imé a' Sá-
tán kívánt titeket, hogy meg-rostállyon mint a'
buzát, de én imátkoztam értetted hogy el ne
fodgyon a' te hited.

Eph. 6. 12. Mert nintszen nekünk tufakodá-
sunk a' vér és test ellen, hanem a' birodalmok
ellen, a' hatalmasságok ellen, e' világnak urai
ellen, az életnek ferettségének Szere ellen, a'
lelki gonoszságok ellen, melyek a' magasságban
vadnak.

c. Péld. 1. 10. Szerelmes fiam, ha a' bűn-
ségei akarnak hitegni tégedet, ne engedgy nekik.

Ján. 15. 19. Mivel hogy nem e' világbol va-
lok vattok, hanem én választottalak titeket e'
világ közül, azért gyűlöl titeket e' világ.

1. Ján. 2. 15. 16. Ne szeressétek e' világot,
se azokat melyek e' világban vadnak, ha valaki
szereti e' világot, nintszen abban az Atyának
szerelme, mert valami e' világban vagyon,
mind testnek kívánsága, szemeknek bujálkodá-
sa, életnek kevelysege, nem az Atyától vagyon,
hanem e' világtól. Lásd Solt. 17. 14. 1. Ján. 3.
8. 13. és 5. 19. Jak. 4. 4.

d. Gal. 5. 17. A' test a' lélek ellen törekedik,
a' lélek

LADATOSSAGAROL. 215

a' lélek pedig a' test ellen. Ezek pedig egy-
mással ellenkeznek, hogy azokat ne tseleked-
hesétek melyeket akartok.

Jac. 1. 14. Minden ember pedig kísértetik,
mikor az ő tulajdon kívánságától el-vonattatik
és meg-talattatik.

e. 2. Cor. 12. 7. 8. 9. Adatott énnékem he-
gyes ösztön, mely az én testemhez ragadott,
a' Sátán Angyala, hogy engemet tsabdosna, hogy
felettéb el ne hidgyem magamat. Ezért há-
romszor könyörgöttem az Urnak hogy en tölem
el-távozzék. De azt mondá nekem: Elég né-
ked az én kegyelmem, mert az én erőm erőt-
lenség által végez tetik-el.

f. Eph. 3. 14. 16. Meg-hajtom az én térdei-
met a' mi Urunk Jesus Christusnak Atya előtt
hogy adgya-meg nektek az ő gazdag ditsősé-
géért, hogy álhatatossan erőssödjétek-meg a'
Sz. Lélek által a' belső emberben. Solt. 138. 3.

f. Eph. 6. 10. 11. 13. Végezetre atyámfiái
legyetek erősek az Urban, és az ő hatalmas e-
rejében. Föltözzétek-fel az Istennek minden
fegyverét, hogy meg-álhassátok az ördögnek
álnoksági ellen, hogy ellene álhassátok a' ve-
szedelmes időben, és mindeneket jól véghez vi-
ven meg-álhassátok.

h. Rom. 16. 20. A' békeségnek Istene pedig
meg-rontya a' Sátánt, a' ti lábatok alatt ha-
nyar.

i. Theff. 3. 13. Az Ur tselekedgye azt, hogy
a' ti szívteket meg-erőssítse az ártatlanság-
ban, Isten előtt való szentségben, a' mi Urunk
Jesus Christusnak elővetelire, mind az ő sen-
tiszel egyetemben.

i. Theff. 5. 23. A' békeségnek Istene pedig
szentseljen-meg titeket mindenestől, hogy a' ti
elméi-

216 AZ EMBERNEK HA-

elméit épseben, lelketek, testetek ártatlan-
ságban tartatassanak meg, a' mi Urunk Jé-
susnak el-jövetelére. Lásd 2. Cor. 10. 3. 4.

Summája.

Az Urto-
tanult kö-
nyörgő i-

mádságnak bé-rekésztő igéji arra intenek, hogy mi e' fel-
lyúl elő-számlált jó téteményeket három okokra nézve
kérjük Istentől.

CXXVIII. K E R D E S.

Minémű igékkel rekésztet bé a' te i-
mádságodat?

F E L E L E T.

Mert tiéd az ország, s' a' hatalom, és
a' ditsősség mind örökké. Azaz, mind eze-

1. Mellyik két azért kérjük te tőled: (1) mert mivel
az első ok? hogy te mi Királyunk, (2) és mindenható
2. Mellyik vagy, minékünk mindent meg-akar szadni,
a' második? és meg-is adhat sz, b (3) és ezeket annak-
3. Mellyik a, és meg-is adhat sz, b (3) és ezeket annak-
a' harmadik? okáért kérjük, hogy ezek által nem mire-
dünk, hanem a' te szent nevedre térjen min-
den ditsősség c.

Mivel hogy te mi Királyunk, (3c.) Ez igék-
ből a' két első kérdéserskékre így kell felelni.
1. Mivel ő, mint mi Királyunk minékünk min-
den jokat akar adni. 2. Mivel ő mint minden-
ható, minékünk minden jokat adhat.

Szent írásbéli bizonyságok.

a. Solt. 5. 7. 3. Figyelmez-zél az én kiáltá-
somnak szava, én Királyom, és én Istenem,
mert én tenéked könyörgök. Lásd Solt. 74. 1. 2.

b. 2. Chron. 20. 6. Oh Uram, mi Atyánknek
Istene, nem te vagy egyedül Isten a' meny-
ben, és te uralkodol a' pogányoknak minden
országban, te kezdedben az erősség és a' hatalom,
és senki nintsen ki te ellened állhatna.

1. Chron. 29. 11. 12. Oh Uram tiéd a' nagy-
ság, a'

LADATOSSAGAROL. 217

ság, a' hatalom, ditsősség, örökké valóság és
méltóság. Mert minden valami a' menyben
és a' földön vagyon, tiéd. Tiéd oh Uram az
ország, te magasztalod-fel magadat, hogy
légy minden fejedelmeknek felette. A' gaz-
dagság és ditsősség mind te tőled vadnak, és
te uralkodol mindeneken: A' te kezdedben va-
gyon mind az erősség, mind a' birodalom, min-
deneknek fel-magasztalása és meg-erősítése.
Lásd Solt. 115. 3. Eph. 3. 20. Dan. 3. 17. 18.
Rom. 4. 20. 21.

c. Solt. 115. 1. Nem nekünk Uram, nem-
nekünk, hanem a' te nevednek adgyad a' di-
tsősséget, a' te irgalmaságodért és a' te igaz-
ságodért.

Esa. 37. 20. Mostan azért Uram mi Istenünk
szabadíts-meg minket az ő kezéből * hogy e'
földnek minden országi ismerjék-meg, hogy
egyedül te vagy az Ur.

Dan. 9. 19. Uram halgass-meg, Uram légy
kegyelmes, Uram légy figyelmetes, és teled-
meg, és ne keseredmez-zél te magadért én Iste-
nem, mert a' te nevedről neveztetik a' te vá-
rasod és a' te néped. Lásd Jér. 14. 21.

CXXIX. K E R D E S.

Mire valo ez igétske: AMEN?

F E L E L E T.

Az Amen (1) azt bizonyította-meg,
hogy a' dolog általán fogva és bizonyoson-
meg-lészen a, mert (2) az én könyörgésem
sokkal bizonyosabban meg-halgattatott I-
stentől, hogy nem mint az én szívemben ér-
zem, hogy én azt szívből kívánom b.

Szent írásbéli bizonyságok.

O 5

a. Je- felől?

* Sena-
cheribnek
ki te elle-
ned táma-
dott-fel.

Summája.

Az Amen
igétske
minket bi-
zonyosok-
ká téstén
a' mi kö-
nyörgé-
sünknek
meg-hal-
gattatása
felől.

1. Miké-
pen téstén
bizonyos-
sá?

2. Mit kell
hinne a'
te könyör-
gésednek
meg-hal-
gattatása
felől?

218 AZ EMBER: HALADATOS

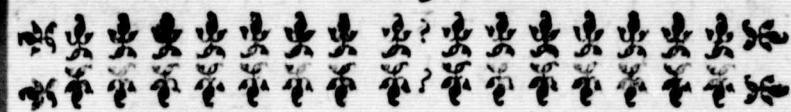
1. Jer. 28. 6. Akkor monda Jeremiás Pro-
pheta: AMEN, Ugytselekedgyek az Ur, töl-
tse-bé az Ur a' te beszédidet mellyekkel pro-
phétálál.

2. Cor. 1. 20. Mert az Istennek Salameny
ígéretei Vadnak, ő benne (a' Christusban) na-
gyanok és AMEN EK, az Isten ditsősége
mi általunk. Lásd Mos. 5. k. 27. §. 15---26
Neh. 8. 7. 1. Cor. 14. 16.

6. Esa. 65. 24. Es minek előtte kiáltánának
én meg-halgaom, még mikor szollanának, én
meg-hallom.

Eph. 3. 20. Az Isten Véghetetlen bőség ge-
mindeneket meg-tselekedhetic fellyebb hogy nem
mins kerjük, vagy elménkben be-fogjuk, a' mi
bennünk munkálkodo erő szerént. Lásd Ján.
16. 23. 1. Ján. 5. 14.

VEGE A' CATECHISMUSNAK.

ANALYSIS GENE-

R A L I S:

az az

Ez Catechismus Rendinek kö-
zönséges fel-fejtegetése, a-
vagy meg-mutogatása.

E Z Catechismus meg-mutattya nekünk Az I. Kér-
I. Azt a Véget avagy czelt, a' mellyre desben.
minket igazgatni és vinni akar.

II. Az eszközök, a' mellyek által azt a'
véget, avagy tzt el-érhessük.

VEGE, és czélja e' Catechismusnak, és
minden idvőlséges tudomanyinak mi reánk
nézve ez, hogy mind életünkben, halálunk-
ban, áthatatos Vigasztalásunk lehessen. E' vi-
gasztalásról meg-mondgya a' Catechismus:

1. Mellyik legyen az embernek fő vigasz-
talása, tudni illik a' felől valo bizonyosá lé-
tele, hogy ő testestől, lelkestől, életében és
halálában a' Jésus Christusnak tulajdona.

2. Mit tegyen a' Jésus Christusnak tulajdo-
nává lenni? tudni illik 1. A' Christus vére-
nek érdeme által az ördög hatalmából meg-
szabadulni. 2. Az Atya, Fiú, és Szent Lélek
Istennek kiváltképpen valo oltalma és gond-
viselete alá vétetni.

Ez Vigasztalásnak el-érése három eszkö- 2. k.
zökör mutat: tudni illik 1. a' mi Nyavalyásá-
gunknak. 2. Meg szabadulásunknak. 3. a' mi
köteles Háládatosságunknak, igaz és valósá-
gos hathatos ismertetit, tudását; a' mellyek
szerént

szerént három részei-is vadnak e' Catechismusnak.

I. Rész. *Az Nyavalyáságnak Ismertetiről.*

Erről azt mutattya-meg a' Catechismus.

I. Mitsoda eszköz által ismértessék meg.

II. Miben állyon e' Nyavalyáság.

3. 4. Kérdés Az eszköz mellyből az Nyavalyáság megismértetik az Istennek Törvénye.

Az Nyavalyáság, mely a' törvényből ismértetik-meg, két dologban áll:

1. A' mi veszteségünkben, bűnös voltunkban.

2. A' mi kárhozatunkban vagy büntetésünkben.

A' mi veszteségünkről hármat tanít:

5. k. *Elsőször*, miben állyon: tudni-illik hogy a' törvént meg nem tarthattuk, hanem természet szerint hajlandók vagyunk annak megrontására.

6. k. *Másodszor*, honnan származik az; tudni-illik: 1. Nem a' teremptséből, okát-is adván annak.

7. k. 2. Hané az Adámnak és Evának bűnökből. *Harmadszor*, menyire terjedgyen a' ki,

8. k. mellyet 1. Meg mutat; tudni-illik *annyira*, hogy a' miatt tellyeséggel alkalmatlanok legyünk minden igaz lelki jora, és hajlandók

9. k. minden gonoszra. 2. Meg-állit és erőssít egy ellenvetés ellen.

A' mi kárhozatunkról és bűnhődésünkről.

10. k. 1. Azt mutattya-meg miben állyon az. 2.

11. k. Annak bizonyos voltát állattya egy ellenvetés ellen.

II. Rész. *A' meg-szabadulásnak ismertetiről.*

Az Nyavalyáságnak ismérleti magabá nem vigasztalásnak,

hanem inkább rettentésnek eszköze, ha ahoz nem járulna az abból való Meg-szabadulásnak ismérleti, tudása. Annak-okaért ez Meg-szabadulás felől három dolgot tanít a' Catechismus.

I. Miképpen szerzettetett nekünk e' meg-szabadulás.

II. Mi módon jelentetett-meg nekünk.

III. Miképpen kell azt magunkra szabni, alkalmaztatni.

Ez Szabadulásnak meg-szerzéséről hat derék fundamentomos dolgokat tanít a' Catechismus.

1. Hogy az meg-veszett, és kárhozatban lévő ember külföldben abból meg nem szabadulhat, s' nem idvözülhet, hanem ha az Isten törvényének, és az ő igazságának tökéletelen elég-tétetetik. (Az Socinianusok ellé.)

2. Hogy a' veszett ember, ő maga sem egészen, sem valami részből eleget nem tehet. (A' Pápisták ellen.)

3. Sem egyéb pusztá teremtetett állat a' bűnös emberért eleget nem tehet, okaival együtt. (Ugyan azok ellen.)

4. Ez elég-tétel csak egyedül olyan közben-járok által lehetett-meg, a' ki igaz Isten, és valóságos, igaz ember-is volna egyszer s' mind; okaival együtt. (Az Sidok és Socinianusok ellen.)

5. Az a' közben-járok, ki ez elég-tételt végben vitte, egyedül csak a' Jesus Christus. (Ugyan azok ellen.)

6. Ez elég-tétel és szabadítás, mellyet a' Jesus Christus végben vitt, abban áll, hogy ő minékünk Istentől ajándékoztatott, hogy lenne minékünk böltsességünk, igazságunk, szentségünk, és váltságunk. Ez Sza-

19. Kérdés. Ez Szabadulásnak *Meg-jelentetéséről*, ki nyilatkoztatásáról, azt taníttya, hogy a' lőtt az Evangéliom által, és a' két-képpen. 1. Az prophetiáknak és példázatoknak prédikállása által. 2. Azoknak bé-tetellyetetéseknek prédikállása által.

A' Christus által meg-szerzettetett, és az E. vangeliom által ki-jelentetett Meg-szabadulásnak *reánczabása*, alkalmaztatása, vagy miénké tétele, léssen *Hit* által. Ez *Hit*ről azért tanít immár a' Catechismus a' huszadik Kérdéstől fogva, a' 86-dikig. Arról pedig őt kiváltképpen való dolgokat ad előnkben; ugymint:

20. k. *Elsőben: A' Hitnek szükséges voltát.*

Mellyől azt taníttya, hogy e' meg-szabadítása és elég-tétele a' Christusnak, csak azoknak használ, a' kik azt igaz hittel bé-vézik, magokévá tézik.

Másodszor: A' Hitnek természetit vagy formáját.

21. k. Meg-magyarazza itt, s' le-írja mi legyen az az igaz Hit, a' mellyel ember a' Christus érdemét, s' elég tételét magájévá teheti.

Harmadszor: A' Hitnek czelját vagy Materiáját.

22. 23. Meg-mutatván mitsoda dolgokat kellesték 24. k. hinnunk; tudni-illik az Apostoli *Credoban* avagy Hitnek formájában bé-foglaltatott tudománt: a' mellyben ezek foglaltatnak-bé.

25. k. I. A' Szent Háromságról való tudomány. II. Az Atya Istenről való tudomány. Annak *Elsőben* személyéről, miért hogy az Isten-ségben lévő első személy Atyának neveztetik; mert tudni-illik az 1. Az Christusnak Atya. 2. Min-

Mindeneknek teremője. 3. Minden állatoknak meg-tartója és igazgatója. 4. Minden íveknek gondviselője és oltalmazója. *Másodszor*, annak munkáiról, tudni-illik a' Te-mptéssről és Gondviselésről. Melly ágazatoknak meg-mondgya 1. Ertelmét. 2. Hasznát.

III. A' Fiu Istenről való tudomány. A' ki-ől három dolgok adatnak előnkben:

Először, az ő *Tiszti*, ez három nevezetek- 29. 30. 31. en: *Jesus, Christus, millrunk.* 32. 33. k.

Másodszor, az ő *személye*; tudni-illik: 1. az 34. k. örökké való Istensége; mikor nevezi Isten-ek egy szálóról *Fiának*. 2. az ő meg-tesztése- 35. 36. k. lése, vagy emberre létele: *Foganstack Szent*

Lélektől, szílethez Sz. Mária

Harmadszor, az ő *munkái*; tudni-illik:

1. Az ő meg-aláztatásának munkái; ugymint:

Szenvede Pontius Pilátus alatt: 37. 38. k.

Meg-feszíteték: 39. k.

Meg-hala: 40. 42. 43. k.

El-temetették: 41. k.

Szálla alá pokolra. 44. k.

2. Az ő fel-magasztaltatásának munkái.

Harmad napon halottaiból fel-támadta. 45. k.

Fel-méne mennyekben. 46. 47. 48. 49. k.

Éle a' mindenható Atya Istennek johjára. 50. 51. k.

Onnan leszen el-jövendő írelni eleveket és 52. k. holtakat.

IV. Az Sz. Lélek Istenről való tudomány;

tudni-illik 1. Annak személyéről: *Hízek Sz.* 53. k.

Léleken. 2. Annak munkájáról az *Anyaszentegyházról*, a' mellynek gyűjtögetésére 54. k.

a' Sz. Lélek küldetett.

Ez Anyaszentegyházról három dolgok tanítatnak. 1. Annak minéműségi és tulajdon-sági: *Közönséges, keresztényen Anyaszentegyház.*

2. An-

55. Kérdés. 2. Annak belső meg-egygyezése, egybe-
kötése, a' melly által egygyé léfzen: *Szen-
teknek egygyesége*. 3. Azok a' jok, és jo tén-
temények, a' mellyekre az gyűjtögettetik
hivattatik, tudni-illik:

56. k. *Bűnöknek borsánattya.*
57. k. *Testnek fel-támadása, és*
58. k. *Az örök élet.*

*Negyedszer A' Hitnek munkáját,
avagy hasznát és gyümölcsét.*

59. k. I. Ezt előnkbe terjeszti; tudni-illik: hog-
mi az által meg-igazulunk, és az örök életnek
örökösivé leszünk.

60. k. II. Meg-világosítja; meg-mutatván, é-
magyarázván, miképpen igazuljon-meg a
bűnös ember hit által, Istennek előtte.

III. Meg-állattya és erősíti, meg-vertvén é-
czáfolván némellyeknek tévelygéseket e' fe-
61. k. lől; úgy-mint: 1. A' Socinianusokét, kik az
tanítták, hogy maga a' hit, a' menyiben jó szá-
go tselekedet, vagy munka, tulajdonittasá-
62. 63. mi nekünk igazságul. 2. A' Pápistákét, ki-
64. k. a' jotelekedeteket tartják ok igazságoknak.

Eötödször a' Hitnek eredetét.

A' Hitnek eredeti feől három mutat-meg.

65. k. I. Annak szerző okát: *A' Szent Lélek.*

II. Annak szereztetésének módját; tud-
ni-illik: hogy az fel-gyűjtatik, s' az után
meg-erősítetik.

III. Az eszközöket, a' mellyek által ezt a'
Szent Lélek véghez viszi; mellyek szám sze-
rent kettők: 1. a' hitet szerző és munkálko-
do eszköz; az *Evangeliumnak prédikálása*, a'
vagy az Ige. 2. Azt meg-erősítő eszköz: a'
Sacramentumok. Mivel az Igéről vagy az E-
vange-

vange

angeliumról szollott az 19. kérdésben, itt
nár tsak a' Sacramentumokrol tanit, mellyet
ilyen rendel tselekeszik:

I. Közönségesen le-irja a' Sacramentu- 66. Kérdés
nokot.

II. Meg-mondgya miben egygyezzenek. 67. k.
meg az ige, és a' Sacramentumok, és miben
külömbözzenek egy mástól.

III. Számát tétzi-le a' Sacramentumoknak. 68. k.

IV. Külön tanit mindenik Sacramentumrol.

Elsőben: A' Keresztiségről.

Mellyről ezeket tanítja.

1. Miben áll tulajdonul ez Sacramentumnak 69. k.
ereje; tudni-illik hogy meg-petséti, vagy erős-
íti a' bűnöknek el-mosását.

2. Mi légyen a' bűnöknek el-mosása. 70. k.

3. Honnan vagyon a' keresztiségnek ez 71. k.
ereje, tudni-illik a' Christus rendelkezéséből.

4. Meg-tzáfollyá azt a' tévelygést, melly 72. 73. k.
azt állattya, hogy a' keresztiség nem tsak meg-
petséti hanem ugyan maga szerzi, és végben
viszi a' bűnöknek el-mosását.

5. Kiket kellyen meg-keresztelni. 74. k.

Másodszor az Úr Vatsorájáról.

A' mellyről ezeket tanítja.

1. Mit különbözzön e' Sacramentum az 75. k.
elsőtől, és miben álljon ennek tulajdon ere-
je; tudni-illik hogy bizonyossá tégyen min-
ket arról, hogy a' Christushnak meg-feszitte-
zett teste, és ki-ontatott vére, ételül és italul
adattatik nekünk, a' mi lelki életünkben va-
lo táplálkozásunkra.

2. Miért neveztetik a' Christus teste és vé- 76. k.
re mi ételünknek, és italunknak; avagy mi lé-
gyen a' Christus testét enni és az ő véréet inya.

P

3. Hon-

77. Kérdés. 3. Honnan legyen az Ur Vatsorájának ilyen ereje, tudniillik a' Christus rendeléséből.
4. Az Ur Vatsorájáról való igaz értelem ellen való két tévelygések czáfoltatnak-meg tudni-illik:

78. 79. k. Az első, ez Sacramentumnak természetiről, mint ha abban állat szerént való el-változás lenne, avagy hely szerént egygyesülne a' kenyér és a' Christus teste, a' bor, és az ő vére.

80. k. A' második, e' Sacramentumnak erejeről, és hasznáról, mintha a' bűnökért való engesztelő áldozat volna s' a' többi.

81. k. 5. Kiknek, és minéműveknek kell az Ur Vatsorájához járulniok, s- azt venni.

82. 83. 84. 6. Mikképpen kell azokkal bánni a' kik nem

85. k. olyan indulattal és készülettel vadnak; tudni-illik egyházi fenytékekkel kell azok ellen élni, mellynek természeti és ereje meg-irattatik.

III. Rész. Az Háladatosságnak ismertetiről.

Az Háladatosságról, mellyet ez nagy szabadságért kell Istenhez meg-mutatnunk, két

86. 87. k. tőt tanít a' Catechismus. 1. Miért legyen az szükséges. 2. Mikképpen kell azt meg-mutatnunk. Tudni-illik három-képpen kell annak lenni.

88. 89. 90. k. I. szível. Mert az egész szívnek meg-kell változni, és Istenhez térni; melly meg-térés állat az ő embernek le-vetkezésében, s- az Úrnak fel-öltözésében.

91. k. II. Kélső jó tselekedetekkel. Mellyeknek három tulajdonságot mutattya. 1. Hogy hitből származzanak. 2. Hogy az Isten ditsősségére vitessenek. 3. Hogy az Isten törvénye szerént legyenek: a' melly végre két dolog tselekszik tovább a' Catechismus.

a' 91. k. Előben, az Istennek törvényét magyarázza

meg

meg-mutatván mindenik parantsolatban mit dől a' kívánnyon Isten, és mit tilalmazzon. 113. dikig.

Másodszor, meg-mutattya a' törvénynek 114. 114. k. hasznát, és menyire tarthattya vagy nem tarthattya azt-meg az hivesek.

III. Szájunkal, tudni-illik a' könyörgés által. A' holott a' Catechismus e' négy dolgokat adgya előnkben.

1. Szükséges voltát mutattya-meg a' könyörgésnek. 116. k.

2. Az igaz könyörgésre meg-kivántatott 117. k. dolgokat

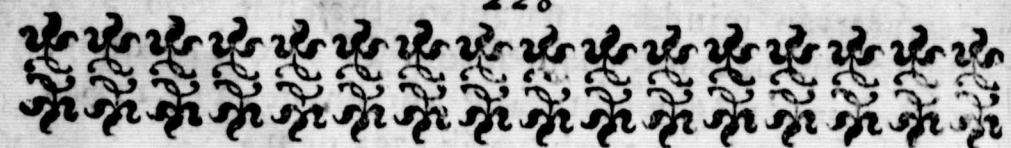
3. A' könyörgésben kérendő dolgokat. 118. k.

4. A' könyörgésnek példáját, az Uri imád. 119. k.

Ságot. A' mellynek Elő-járási beszédét, és ab- 120. kérdésben lévő hat Kéréseket, a' bé-rekesztésével e- fogva a' véggyütt meg-magyarázza, s' ugy végezi-el. 121. k.

P 2

Arrol

Arrol való TANETAS és OKTATAS,
mint kellyen a' Catechesis Tanulokat, ez
Catechesisben-lévő Vt-MUTATAS szerént a'

Magyar Nemzetben TANETANI és
GYAKOROLNI.

MIvel nagy akadályink vannak még nekünk ez
Nemzetben, mellyek miatt nem mehetni oly
szaporán elő a' Catechesis Tudományban, mint
az egyéb Nemzetekbéli tudós és épjebb rendű
Ecclesiákban; minéművek mind két nemnek Férfinak és
Leánynak olvasásra nem szoktatása, a' Catechesisnek még
e' kedik nagy részént csak pusztá szavaira- való tanétás s'
többek. Ennek-okáért ez: U T-MUTATAS T e'hez az
állapotunkhoz szabni igen szükséges; hogy ebben a' szent
igyekezetben sem magunkat hijában ne fárasztjuk, sem
egyebeket oly nehézségekből ne egyvelítsünk, mellyekkel
el-idegenéttetnének inkább a' tanulok, hogy nem mint
ez Tanétás M O D I A H O Z édesednének: Melyhez képest,
K E T F O R M A B A N adattatik itt ki az U T-MUTATAS.

E L S Ő az, mellyel ez mi Nemzetünkben kell élni, az
emlétt fogatkozásokhoz képest.

Az M A S O D I K az a' mint egyéb nemzetekben kivált-
képpen az Belgiomi Ecclesiákban vagyon. Mely mind
kettő a' valóságra nézve ugyan azon, a' modjokban élők
egy kis különbség. Hogy azért mi e' Nemzetben haszon-
nal éppítsünk; H A R O M C l a s s i s b a n R E N D B E N állat-
tyuk az Tanulokat.

E L S Ő R E N D.

Az E L S Ő R E N D B E N így taníttjuk őket. 1. Fel-gyüle-
ke. 2. Iffiu Rend, az Leányi külön, külön az Férfin is
(különséges gyülekezet kívül lévén a' tanítás;) legelsőben
kérdék

kérdést kell nekik hagyni: mellyet az Catechesis-Tanétó-
nak fel-szóval, szép magyaráz, s' meg-külömböztetve, el
kell előtők olvasni; s' az után vellek együtt mondani
két-szer három-szor. 2. Meg-tanulván egyen egyen a' kér-
dést bizonyos hagyót orára, egyenként el kell mondani
vellek, nagyon magyaráz szép meg-külömböztetve. 3. U-
gyan akkor az szókat a' hol kívántatik s' az Tanulóknak
gyengeségek bé-vehetik, kiváltképpen a' hol fel-vagyon
jegyezve, meg-kell magyarázni, de a' menyére lehet, tsak
egy egy szóval, s' könnyededen. 4. Az kérdés summáját
könynékiül hagyni s' mondatni. 5. Az könyv szélén való
kérdétskéket kell elő venni rendel, és meg-mutogatni
mint feleljenek-meg mindenikre az Catechesis szavaiból,
mert ugyan nem-is kell még meg-engedni hog' más szók-
kal feleljenek. 6. Megint meg-kell azon kérdésekre tér-
ni, és a' mit abból az szélén való kérdétskére feleltének,
azt kell kérdésben venni, melyre az kérdétskéket feleljék.

P E L D A. Vegyük elő az Catechesisnek Első kérdését,
mellyet el-mondatván az Tanulókkal, legelsőben-is eze-
ket kérdezze-meg tőlők. *Mitsoda szó a' Catechesis? Fe-
lelet, Görög szó. Mit térsen? Elő nyelvel való gyakor ta-
nétást, s' tanítást, szakadatlan kérdésekben és feleletek-
ben, minémű az viszsa hangzás szokot az hangos helye-
ken tött kiáltáskor lenni, mint ha kétszer mondanának
minden szót, mellyet Görögül s' Deakul-is híjnak Echo-
nak, honnan vagyon az αὐτοχέω, honnan az Catechesis.
Hát a' Vallás mit térsen? Isteni ríszteletnek modgyát. A'
keresztényi Vallás? Oly Isteni ríszteletnek modgyát; mely
egyedül az ő szent Igéjében adatik előnkben, s' több effélé-
ket. Ezentul a' kérdésnek summáját kérdem-el; s' mind-
gyárt az Könyv szélén való Első kérdétskére menek; Mi-
képpen vagy Christus tulajdona? Fel. az Catechesis szavai-
ból, mint az egyes szám meg-mutattya; mind lelkeftől se-
reftől vagy élek vagy halok. Megyek ismét az második kér-
détskére: Hogy tött téged Christus maga tulajdonává?
Felel. a' mint a' kettős szám rá mutat, ki az ő drágaláros
Gyereket*

Verevel mindennemű bűneimert teljességgel, &c. Hogy így az kérdétskéket mind el-kérdezem; ismét elővélzem az Első kérdéskét, s' így kérdem: *Hány képpen vagy Christus tulajdona?* Felel. két képpen, 1. *Lelkestől testestől.* 2. *Vagy elek vagy halok.* Megyek ismét a' Második kérdétskére: *Hogy törtéged Christus maga tulajdona?* Két képpen: 1. *az ő drágalatos Verevel minden en bűneimert eleget teven.* 2. *engemet az ördögnek minden hatalmabol megszabadított.* A' Harmadik kérdétskéket is e' szerént: *Hány képpen tart meg?* Felel. két képpen: 1. *az én mennyes szent Atyámnak akarattya nélkül meg csak egy hajszál sem eshetik-el fejemről.* 2. *szükség hogy mindenek az én idvességemre szolgállyanak.* A' Negyedik kérdésben is: *Hány képpen részen teged bizonyossá ez Vigasztalás felől?* Felel. két képpen. 1. *Belső képpen, engemet az ő Szent Lelkével bizonyossá részen az örök élet felől.* 2. *külső képpen, es arra indet hogy ez után örömeft az ő kedve s' akarattya szerént &c.*

Végezetre meg neki térek, s' a' mit ők énnékem feleltek, én kérdem ő tollók, s' ők viszont az én Kérdélemből felelnek így: Ez cikkely *Lelkestől, Testestől vagy elek vagy halok &c.* mire tansz? Felel. Arra, *Miképpen vagyok Christus tulajdona.* Így a' többit-is.

Ugy teczik e' mi Catechismustan Nemzetünkben, szinten elég, ha csak így viszfűzük-is egy először által az Isten Rendet az Catechismuson; úgy hogy e' legyen mint helyebb meg-jegyzők, az **ELSŐ CLASSIS REND.** Alkalmast fognak-is nevedetni csak ezek szerént-is az Catechismus értelmében.

MASODIK CLASSIS REND.

Minekutánna a' Catechesis Tanulók, már ezekben fővek, migint elől kell az Catechist kezdetni; es osztán a' Cikkelyeket egyenként az szent Írásból meg kell bizonyítani. **PELDANAK OKAERT,** kérd-el az Első Kérdésnek summáját, s' ottan mindjárt kérd-meg azt-is, mire

mire

mire valók ott az *dg* különös betűk a' szók között? Felel. *jen ama'; az Loculokra szent Írás helyeire mutatnak ugyan azok, mellyekből az Summának azok a' cikkelyi bizonyíttatnak, ugymint az 1. Cor. 3. v. 23. és az 2. Thess. 3. 3. v. 12-re.* Kérdjed azért már tölle ez cikkelyt az Summában. *Az én egyetlen egy fő Vigasztalásom ez, hogy én az én meg-tartó Jesus Christusomnak vagyok tulajdona;* honnan bizonyítod? Felelet. A' Corinthusban írt Első levélnek 6. dik részéből az 20. dik versből. mond-el az igéket? Felel. *Ditsóítsétek az Istent testetekben es lelketekben mellyek az Istenei.* Kérdjed ismét: Mire valók a' különös betűk a' szókban? Felel. Azt jelentik hogy az olyan szókban áll kiváltképpen az bizonyításnak ereje: Kérdjed azért: mellyek hát azok az szók? Felel. Ezek: *testetekben es lelketekben, mellyek az Istenei.* Így mikor az szólan való kérdétskére jucz, mint példának okáért az Elsőre, *Mint vagy Christus tulajdona;* s' Hány képpen? Felel. 1. *Lelkestől testestől.* Kérd azon nyomban, Honnan bizonyítod? Felel. 1. Cor. 6. v. 20. &c. Mellyik szóban vagy szókban áll a' bizonyításnak ereje? Felel. Ezekben, *a' ti testetekben es lelketekben &c.* 2. mint vagy Christus tulajdona? Felel. *Vagy elek vagy halok.* Kérd ismét mindjárt utánna: Honnan bizonyítod? Felelet. az Rom. 14. v. 7. 8. bol. Mondhacza-el? Felel. Mert egyikünk sem él ő magának &c. *Akar eljünk azért akar meghaljunk &c.* Mellyik szóban vagy szókban áll az bizonyítás; Felelet, &c. Így a' többit-is. Ez már legyen a' **MASODIK CLASSIS** avagy **REND.**

HARMADIK CLASSIS avagy REND.

Még-is hogy ugyan derekassan tudhassuk, ha az Catechesis Tanulók értiké fundamentomból mind ezeket; illy *Négy forma* Uton kell őket meg-probálni; melly már az derek **GYAKORLAS,** és az **HARMADIK CLASSIS** vagy **REND** is való.

P4

231

Első Ut avagy Mód, hogy a' levél szélint való Kérdésetek kékbéli szókban változást tegyen az Tanuló. *Azon kérdést, más de világos szókkal és azon értelemmel kérdvén-el.*

Második Mód, hogy az levél szélint lévő kérdésetek helyett, másokat kérjén, de a' mellyeket nem akar honnan; hanem a' Catechesis szavaiból, vagy az jegyzéskből, vagy Summából vagy a' sz. írásnak ott való bizonyosságából, vagy az azoknak gyakor helyen feljegyzett magyarázatból vegyenek; e' végre hogy azokból illendő képpé könnyé meg felelhesen a' Tanuló. Mert egyb-ként ha új dolgokat kérdenek, mellyek másuvá valók, ezeket vesztik azoknak, meg-terhelik őket, és el-tsüggednek.

Harmadik Ut, hogy az szent Írás bizonyosságánakból egyiket s-ből másikját mondassa, tsak az eleiben mondván valamit meg: és egyszer s-mind meg-kérdje mellyik Catechesis tudományának vagy tanuságának bizonyítására való az; és mellyik szóban vagyon tulajdonul a' bizonyításnak ereje vagy fundamentuma.

Negyedik Ut, hogy ellenben ismét egyszer egyik czikkelyet vagy tudományát az Catechesisnek, mászor másikat mondja elő, s-kérdje mindgyárt, mitsoda szent Írásbéli helybel bizonyítassék az a' Catechesisben.

Tellyes P E L D A I ezeknek.

Az Első Módnak Példája, Midőn az levél szélint való kérdésetek más szókkal kérdenek.

Az 31-dik Kérdésben első kérdésetek az szélén, *Ki kenettetett-fel Christus*, ezt így változtathadd: Ki kent meg Christust? Felel. *Az Atya Isten.* Az Második kérdésetek. *Mitsoda a' vagy miben áll az ő Profetai tiszti*, így változtathatni: Mint viszi végben az ő Profetai tiszti? Felel. *Nekünk az ő Atyának titkos tanácsát, és minden akarattát meg-jelentvén: avagy így Mit mivel Christus a' menyiben mi Prophétánk?* Felel. *Tökéletesen ki jelenti nekünk az Atyának &c.* Az Harmadik Kérdésetek. *Mitsoda az ő Papi tiszti*, változtasd így; Miben áll az ő Papi tiszti? Felel. *Ebben hogy ő minket az ő testé-*

nek egyet-

nek egyetlen egy áldozattal meg-váltott. Vagy még-is így? Mit mivel Christus menyiben mi fő Papunk? Felel. *1. Minket egyetlen egy áldozattal meg-váltott. 2. Törekedik eretünk &c.* A' Negyedik Kérdésetek: *Mitsoda az ő Királyi Tiszti*, így változtathadd: Miben áll az ő Királyi Tiszti? Felelet. Ebben hogy *minket az ő igéjével és Szent Lelkével igazgat &c.* Vagy így: *Mit mivel Christus mint mi Királyunk?* Felel. *1. Igazgat minket &c. 2. Őriz és meg-tart.*

Az Második Módnak Példája, *Midőn a' levél szélint való kérdésetek helyett másokat kell kérdeni.*

Először is az Catechismusnak Summájából azon 31-dik Kérdés felett. Mit téstén az C H R I S T U S név? Felel. *1. Kenettetett.* Mire kenettetett-meg az Isten Fia? Fel. *Háromas Tiszte; hogy legye Prophétánk, Papunk, 3. Királyunk.* Mit jegyez az Chri. név? Fel. Az ő Tiszteit. Hányféle az Christus Tiszti? Fel. Háromféle *1. Profetai, 2. Papi, 3. Királyi.*

Másodszor az Catechesis szaviból. Mivel kenettetett-fel Christust? Felel. *Szent Lelkkel.* Mitsoda a' mi fő Prophétánk? Felel. *Christus az Isten Fia.* Mitsoda a' mi egyetlen egy fő Papunk? &c. Mitsoda hasznot veszünk mi a' mi Christus Prophétánktól? Királyunktól? Papiunktól? Felel. *Azt hogy nekünk az Isten titkos tanácsát, &c. hogy minket az ő testének egysebi áldozattal, &c. hogy minket az ő igéjével és Szent Lelkével igazgat, &c.* Mitsoda külömbség vagyon Christus a' mi Prophétánk, s-más Prophéták és Doctorok között? Christus Papsága, Királysága, s-egyéb Papságok s-királyságok között? Felel. *Christus fő Profeta, Fő Pap, örökke-való Király, &c.* Mivel áldozott Christus? Felel. *Az ő maga testével, &c.* A' Papok könyörgöttek a' Népert; hát Christus a' mi fő Papunk? &c. kinéi ő mi Szószóllónk? &c. Mivel? Felel. *Törekedéssel.* Hányszor? Felel. *Szüntelen, &c.* Christus Király mivel bír és igazgat minket? &c. Es így a' többi is, mind addig kérdezkedvén, míg semminem marad az Catechesisben a' mit el nem kérdeztünk volna.

P 3

Harm. 160

Harmadszor, az Catechesisre való jegyzésekből és magyarázatokból. Mitsoda szó a' MESSIAS? Felel. *Szó. Mit tézen? Felelet. Christust, az az, meg-kenettet.* Mint bizonyítod hogy ezek azt tézik? Felelet. Ján. 4. az 21. v. ből: *Tudom hogy eljő az MESSIAS ki CHRIS- tusnak mondatik.* ismét, Ján. 1. v. 41. lásd. Minemű személyeket szoktanak volt az Óv Testamentumban fel-kenni? Felelet. *Prophétákat, Papokat, és Királyokat.* Mi okon kenettettek azok az három rendbeli Tisztek? Felel. *Az a' kenet ő nékik bizonyosság vala igaz hivataljoc felől, és hogy őket az Isten az ő tisztekhez illendő ajándékokkal, &c.* Mit jegyez vala az olyan ceremonia? Felelet. *Azoknak rendes hivataljokat, &c.* Mi végre való vala az Prophéták, Papok &c. fel-kenetterések? Felel. *Jegye vala nékik 1 hogy igaz az ő hivataljok 2 &c.* Vallyon csak kívül kenettetnek vala. é meg-azok? Felel. *Beöl-is, az az, tisztekhez illendő szükséges ajándékokkal, &c.* Honnan bizonyítod azt? Felel. Sam. 1. könyv. 16. 12. lásd.

Negyedszer, az szent Írásnak bizonyosságiból s azoknak Magyarázatiból. Ebben az helyben Tselek. 2. 26. *Bizonyal tudja azért egész az Israel háza, hogy Isten ezt törté Urrá, és Christusá ezt a' Jesust kit meg feszítettetek;* Mint érted ezt, *Istenezt törté Urrá és Christusá?* Felelet. *Isten ez Jesust rendelte, hogy ő mi Christusunk, az az, mi Prophétánk, Papunk, és Királyunk légyen.* Hát ebben Sid. 1. v. 9. Solt. 45. v. 6. *Annak-okaert meg-kenet téged oh Isten a' te Istened, Vigasságnak olajjával rirsaíd felet;* ez Istennek kétszeres nevén, *oh Isten a' te Istened,* mit kell érteni? Felelet. *Az első értem az Fiuról, a' másikat az Atyáról.* Ez a' meg-kenés olajal léfzen vala; vallyon mitsoda olaj az mellyel Christus meg-kenetett; Vagy: Mitsoda olajal kenetett-meg Christus? Felel. *Az az olaj a' szent Lélek.* Ebben hát Mos. 5. könyv. 18. 1. az 15. 16. &c. versekben, *Prophétát rámaszt tenéked az te Urad Istened te köz-zéled, a' te arádfrak köz-zól a' miképpen engemet; az Prophétán kit kell érteni?* Felel. *Az több Mozes után va-*

lo Pro

lo Prophetákkal együtt Christust, a' mi fő Prophetánkat, mint meg-tetfzik Tselek. 3. 22. és 7. v. 37. Ebben Matth. 17. 5. *Ez amaz en szerelmes tiám, kibem meg-bekeltem, őtet halgassatok;* Mitsoda a' kit halgatnunk hágy a mi menyeyi Atyánk? Felel. *Az ő szerelmes Fia Christus a' mi fő Prophetánk.* Itt Ján. 15. v. 15. *Valamit hallottam az én Atyámtól, meg-jelenttettem néktek, mit jelent-meg nekünk Christus?* Felel. *Valamit az ő Atyától hallot.* Hogy ezt mondgya, Sid. 7. 24. *Mivel az örökre meg-marad, örökre való Papsága & agyon;* Vallyon minemű Papsága vallyon Christusnak? Felel. *Örökké való.* Mi okon? Felel. *Mert örökké meg-marad.* Itt Solt. 2. v. 6. *Fel-kenetem az én Királyomat Sionon, az én szentsegemnek hegyen;* Ki szól szíkiről? Felelet. *Az Atya a' Fiuról.* Mitsoda hát e' Király? Felel. *Christus az Isten Fia.* Ebben Solt. 110. v. 2. *A to b. rodamadnak pálczáját ki-borsáttya az Ur Sionból;* mitsodás Királyi pálczája értetik Christusnak? Felel. *Az Christus Királyi pálczája az Evangeliomnak prädikáillyása.* Ján. 16. v. 7. *Ha el-menendek el-kildöm őtet (tudni-illik a' Vigasztalót) ki minden igazságban be-öfizen titeket &c.* Mitsoda ez a' Vigasztaló? Felel. *Az Szent Lélek.* Ján. 10. v. 28. 29. *Senki azokat (az én Juhaimat) az én kezemből ki nem ragadgya; Ki szólitt?* Felel. *A' mi örökké való Királyunk Christus.*

Az Harmadik Módnak Példája, tudni-illik *Mit bizonyítson az Catechesisben ez vagy amaz?*

Mond-ele ez helyet, Luc. 1. v. 18. *Esaiásból 61. v. 1. az Urnak Lelke én rajtam.* Felelet. *Az Urnak Lelke én rajtam, mivel hogy meg-kenet engemet: azért kildöt engem hogy az Begegyeknek az Evangeliomot hirdessem, hogy meg-jog yettam az töredelmes szököket &c.* Mit bizonyítasz ez helyből? Felel. *Hogy Christus az Atyától rendeltetett és az Szent Lélektől meg-kenetett mi fő Prophétánk és Doctorunká.* Melly szököben áll kiváltképpen ennek bizonyossága? Felel. *ő (az az, az Ur) meg-kenet engemet, kildöt engem Evangeliom hirdetni az Begegyeknek.* Mond-ele ez

el ez Sid. 5. v. 6-ben lévő helyet; *Christus nem maga tölte magának ez tiszteletet.* Felel. *Christus nem maga tölte magának ez tiszteletet* hog y papi Fejedelem lenne, hanem az a' ki ezt mondotta vála neki: *En Eiam vagy én ma széktelek tegedet.* Míképpen másut-is mondja, *Ebből a' mondásból mit bizonyítasz?* Felel. Hogy *Christus nem maga tölte magát fő Pappá, hanem az Atya rendelte őtet arra.*

Mond-el Sid. 10. v. 14. *Christus egyetlen egy áldozattal.* Felel. *Christus egyetlen egy áldozattal tölte ööké-vekké tölte mind örökké azokat, a' kik meg-szenteltetnek.* Mit bizonyítasz ezzel? Felel. Hogy *Christus az ő Papi Tisztit úgy végben vitte, hogy minket testének egy áldozattal meg-szabadított.*

Mond-el Sid. 1. v. 8. az 45-dik Solt. az 7-dik v-ből. *Az Fiurul pedig.* Felel. *Az Fiurul pedig: a' te Királyi széked Isten mind örökkön örökké, igazságnak pálcája a' országodnak pálcája,* Mit bizonyítasz ebből? Fel. Hogy *Christus örökké-valo Király:* Mely szokban áll kiváltképpen az bizonyításhoz ereje? Felel. Ezekben: *Az te Királyi széked Isten, mind örökkön örökké.*

Az Negyedik Módnak Példája; tudni-illik. *Mint bizonyítatik a' Catechismusnak ez vagy amaz Tanúsága.*

Mitsoda bizonyásból állatod, hogy *Christus mi Prophetánk?* Felel. *Mos. 5. k. 18. r. az 15. 16. v-ből: Prophetát támasztok önöknek az ő Attyok fiait közzől, mint te teged.* E. Ismét *Luc. 4. az 18. v: Az Urnak Lelke én rajtam.* E. Honnan bizonyítod hogy *Christus úgy tselekedti az ő Prophetai tisztit, hogy az Istennek tiszta tanácsát és minden akaratját nekünk meg-jelenti?* Felel. *Ján. 1. az 18-dik v-ből: Az Isten soha senki nem látta, amint egyetlen egy székletre Eiam, ki az Atyának kebelében vagy az beszéltette-meg minékünk.* az 15-dik r. 15. v: *Mindeneket a' mellyeket hallottam az én Atyámtól, meg-jelentem nektek.*

Mitsoda

Mitsoda bizonyásból állatod hogy *Christus mi Papunk?* Felel. Sid. 5. v. 6: *Te vagy örökké valo Pap, Melchisedeknek rendi szerént.* és az 10-dik v-ben: *Növeztetett Istentől Melchisedek rendi szerént valo Pappnak.*

Mint bizonyítod hogy *Christus úgy téfzi az ő tisztit, hogy minket testének egy áldozattal meg-váltott legyen?* Felel. Sid. 10. v. 10: *Mely akaratnak általa meg-szenteltetünk, az Jesus Christus testének egyszeri áldozatának általa.* Es a' 14-dik v. *Egyetlen egy áldozattal, tökeltetessékké tölte mind örökké azokat a' kik meg-szenteltetnek.*

Mitsoda bizonyással bizonyítod, hogy *Christus mi fő Papunk, imádkozik-is érettünk?* Felel. *Rom. 8. v. 34. Mitsoda a' ki kárhozatna? Christus az a' ki meg-holt, sőt a' ki fel-támadott, ki az Istennek jobján-is vagy on a' ki esedezik mi érettünk.*

Honnan bizonyítod hogy *Christus mi Királyunk legyen?* Felel. Solt. 2. v. 6: *En pedig választottam az én Királyomat Sionon, az én szent hegyemen.*

Honnan állatod hogy *Christus a' mi Királyunk minket az ő igéjével igazgat?* Felel. Solt. 110. v. 2: *Az te birmadmadnak pálcáját ki-borsáttya az Ur E. E.*

Honnan bizonyítod hogy *Christus a' mi Királyunk a' minékünk szerzett idvességét oltalmazza és meg-tartja?* Felel. 2. Tess. 3. 3: *Hé az Ur, ki meg-erősít titeket, és meg-őriz ama' gonosz-tul. Ismét, Ján. 10. v. 28: Soha senki ki nem ragaája az én juhaimat az én kezemből.*

Es így ez GYAKORLAT, csak aprodonként az Tanulók szokdogallyák-meg, könnyű és gyönyörűséges léfzen; és az ő értelmeket, az Isteni dolgoknak értésében jeles módon kösförülük. Minekokáért kezdetben az Catechesis-tanétók az szókat magok adgyák az Tanulni-kezdőnek szájokban, és a' menyére lehet azoknak szavokat jól magyarázzák, semmit ne mivellyenek fél kedvel, haragossan, unadalmassan, csak imigy amugy, rijogatva, béres.

béres képpen &c; hanem jó kedvel, szelédén, frissen &c; hogy az Tanulókat annál inkább az tanuláshoz edesíthessék.

Ha mikor nem jól felelnek-is, legyenek azon hogy őket az jól felelésre segélgesék, mindgyárt más kérdést vetve eleikben, melyből azontul érthessék hogy nem jól felelnek. Mint *Peldánakok* iért. Az 25-dik Kérdésben, ha kérdelem, *Hány az Isten;* s a Tanuló így felel: *Három;* én megént ezt kérdelem tőle, mellyel az jól felelésre nyitok utat neki: *Hát így többek az Isteni állatok?* Ismét ha kérdelem, *Hány a személy;* s azt feleli hogy *Egy,* én mindjárt ez kérdéssel igazétom utban: *Hát az Arya Fiú és Szent Lelek csak egy személye?* Megént ha kérdelem, *Az Arya más Istené az Fiú és Szent Lelek?* s ő roszszul felel, *Más* úgy-mond, így hozom eszére: *Igy hát több Istenek vannak?* Ha azt kérdelem: *Az Arya más személye a Fiú és Szent Lelek?* s ő *Nem*-mel felel; ilyen kérdéssel vértetem eszében nem jól felelését: *Hát nem három személy van az egy Isteni állatban?* Így a többit-is. A több Tanúságokat tekénts-meg a következő Formában az utollyán végig: mellyeket szorul szora ide-is tudj; mi szükség két helyett meg írni.

Mellyekhez hozzájok adni ezeket-is igen szükséges.

Ha midőn az Catechesis praedicationis is el-indíttat hatnék minden Vasárnaponként dellyest, a mint egyéb Reformata Ecclesiákban vagyon; a mikor ugyan azon kérdést kellene magyarázni, a mellyet akkor az Ifju Rend tanulna: az akkori Praedicationis szerént-is gyakorlati kellene az Tanulókat, hogy annál nagyobb gyűkeret venne az mennyei tudomány szivekben. Mely hogy mentül épületesben lenne, igen meg-is kívántatnék, hogy az Praedicator, szintéden szinte a szerént intézné az Catechesisbeli Praedicationját, valamint akkor az Ifjuság taníttatik, vagy az Első Classisban Rendben, vagy a többiben való Módszerént. Mellynek is uttyát, hirtük el-esvén hogy kíváncsianadják, a kik e szent dologra magokat rá fogják adni, kézzel

készek leszünk Isten akarattából a mi talentumotskánk szerént ki-adni.

Az-is nagy épületet fog szolgáltatni, ha midőn osztán a ki-adott Módszerént a Tanulók jól elő tudnak dolgozni, akarmelyakortájban lőtt Praedicationnak Tanúságát meg-tudják mellyik Catechesisi Tudományra, vagy az Catechesisnek mellyik Részire való, hová tartozik. Es ha az Catechesisben lévő bizonyítás felet, más valamely emlekezetes-is hallatott az praedicationba; fel kell velük jegyeztetni s meg-tanultatni.

El végtére osztán, hogy ugyan derekas bővölködések lenne az Tanuloknak az mennyei Tudományban, arra-is meg kellene őket tanétni, az Catechesisnek mellyik Részről missoda Tevelység ez áfoztatik-meg. Ugyan akkor az ellenkezőknek mind az szent Irás helyeire való ki-fogások, s mind az akadémikus Ellenvetéseket eleikben kellene adni, az reájok világos, könnyű fontos &c. s ha lehetne az Catechesisbeli fundamentumok szerént való Feleletekkel együtt: mind addig, míg jól és készen meg-tanulnak s tudnák azokat.

Ezilyen Módon való Tanétfra pedig minden hetenként egész esztendőt által, Télben, Nyárban, Háromszor Négyyszer, a mint a Helyeknek állapotja meg-engedi, félben-hagyás nélkül öszve kell gyűlni; hogy mentül hamarébb fundamentumot vehessen az Isten Népe az Mennyei Tudományban. Mely nélkül-is, kevés szaporája, ha egyébként minden nap Praedicationokat halgat-is, mint az e'kédig-való állapotok meg-mutatták.

Mint hogy pedig Isten áldása nélkül, leg-kissebb jó ügyekezetünk-is haszontalan; ha valamely dolgunkban, e'ben valoban szükség ahétatos könyörgéseken kezdenünk és végeznünk. Mely mind kertőre szép Ut-mutatásokat s könyörgéseket találhatni az L E L K I A-BE-Ce-ben s talám itt alábbis végen, ha annyira való üresség fog maradni. Mindeneket valamely S O L T A R-nak el-enek-lesevel, rendel vagy Valogatva az a'kori Tanúsághoz illendő kép-

úgy képpen kellene bé-rekesztetni. Mely után *Aldás-mondás* kívántatnék; s' így kellene el-botsátani az Tanulókat.

V E G E.

MASODIK Forma V T-MUTATÁS, mely az Belgiumi Reformata Ecclesiáké, mint egy *Speljárd János* nevű *Belga Tanítónak*, azon az nyelven való *Catechesis*-ből nyelvünkre fordított, a' melyből az E L S Ő F O R M A-is vétettetett.

R Ö V I D O K T A T Á S,

Miképpen ez *Catechesis* szerént az Kisdedeket kellések 1. tanítani. 2. ában gyakorlani.

I. Mint kellyen őket tanítani?

E Z tanításban illy rendet kell szorgalmatoson tartani. 1. Minekutánna az tanulók azt a' kérdést a' melyből taníttatniok kell, világoson, szép halkal, és értelmesen akadozás nélkül el-mondgyák, akkor a' Tanító azon kérdésnek szavait a' kérdés után való jegyzéseknek igazgatások szerént (halélsznek a' félék alatta) rövideden és együgyűképpen magyarázza-meg. 2. Azon kérdésnek summáját könyvnélkül mondassa-el, és Szent írásbéli bizonyosságokkal erősíttesse-meg. 3. Akkor fogjon a' könyv karéján (szélin) való kérdésekhez, és mutassa-meg miképpen kellyen azokra a' *Catechesis* szavaiból meg-felelni, és azokat az oda tartozó szent írásbéli bizonyosságokkal meg-erősíteni. A' holott egyszermind a' szent írás bizonyosságiban azokat a' szokat nevezet szerént meg-mutassa a' melyekben tulajdonul a' bizonyágnak ereje vagyon, és azoknak értelmeiket a' könyv szélin való jegyzésekből magyarázza-meg.

II. Miképpen kellyen a' tanulókat gyakorlani e' *Catechismus*-ból?

A' mi

A' mi nézi ez gyakorlást, hogy abból meg-ismértessék a' tanulók értiké azt valójában s' igazán a' mit a' *Catechismus*-ból tanulnak meg-magyarázni és meg-bizonyítani, tehát e' gyakorlást kell intézni ez négy különböző módok szerént.

Első mód ez, hogy a' könyv szélin való kérdésekben né-melly szokat el-kell változtatni, azon kérdést más szokkal kell formálni, de ugyan azon értelemmel.

Második mód az, hogy a' könyvszélin való kérdések helyett más egyéb kérdéseket kell tenni, de olyakat a' melyek vételessenek magából a' *Catechismus*-ból, vagy annak summájából, vagy magyarázatyából, vagy a' szent írás bizonyosságiból, hogy így alkalmatoson azokra meg-feleltesse. Mert ha valami egyéb más dologról való kérdések hozatnak-elő, meg-háborodik a' gyengéknek elméjük, és meg-terheltetvén el-ijednek.

Harmadik mód ez, hogy, hol ez, hol amaz szent írásbéli bizonyosságot az első szókon el-kezdvén, mondasson-el vélek, és kérdgye-meg mit kell a'val bizonyítani, és melyik szokban vagyon ereje a' bizonyágnak.

Negyedik mód még-is illyen, hogy vegye-elő hol egyik, hol másik cikkelyét a' *Catechismus*-béli tudománynak, és kérdezze mitsoda szent Írásbéli hellyel bizonyittassék az meg. Hogy pedig ez tanításnak és gyakorlásnak módgya jobban meg-értethessék, bővön és világosán meg-mutattatik az minden részeiben a' következő példában ama' novezeres 31-dik kérdés felett, melyly vagyon a' mi Idvezítőnknek Tisztiról.

I. P E L D A. Miképpen kellések a' kisdedeket ez *Catechismus*-ból tanítani, az 31. kérdés felett?

Minekutánna a' Tanulók az 31 Kérdést el-mondották, akkor a' *Catechismus*-tanító, akar legyen az a' tselédes gazda, akar Oskola mester, avagy az Egyházi szolga eképpen szolhat a' Tanulóknak: Immár *Catechizállok* (tanítalak élő szóval) titeket ez kérdésből, hogy azt igazán érthessétek, és szent írásbéli helyekkel meg-bizonyíthassátok.

Q

Elsőben

Előben azért, ez kérdés körül a' Catechismusnak né-
 melly szavait kell meg-éltetnek, úgy-mint, mitsoda szó
 a' *Christus*, és mit téstén. A' *Christus*, Görög szó, és an-
 nyit téstén mint Sidoul a' Messiás, tudni-illik Meg-ke-
 nettetett. Mikor azért azt kérdelem: Mtsoda szó a' *Chri-*
stus és Messiás, akkor azt felellyetek, hogy a' *Christus* Gö-
 rög szó, a' Messiás pedig Sido szó. Hatovábbá kérdelem mit
 téstén ezek a' szók, azt mondgyátok: mind egyet tésté-
 nek, tudni-illik meg-kenettetett.

Továbbá, e' kérdés körül tudnotok kell, miért követ-
 kezzék a' *Christus* nevezetiből, hogy az Isten Fia legyen
 minékünk Prophétánk, fő Papunk és Királyunk? Ez pe-
 dig ilyen módon következik: mert az ő Testamentumban
 a' Prophéták, a' Papok és Királyok megkenettetnek vala;
 mind ezek pedig a' *Christus*nak voltanak példázói. Azért
 neveztetik tehát ő *Christus*nak, az az, meg-kenettetnek,
 hogy azzal jelentessék hogy mind azoknak a' példázatok-
 nak ő benne vagyon tellyességek; hogy tudni-illik ő lé-
 gyen amaz igaz meg-kenet Prophéta, fő Pap, és Király.
 Hogy pedig az ő Testamentumi Prophéták, fő Papok és
 Királyok meg-kenetnek, az nem ok nélkül tört, mert az
 az ő meg-kenetése bizonyosságot téstén vala ő néknek e-
 zekről; 1. hogy ők rendesen hivattanak arra az ő tisztek-
 re. 2. hogy az Isten őket az ő hivatalyokhoz szükséges
 ajándékokkal fel-ruházná; mint ki-tetstik 1. *Sam.* 16. 12.
 a' holott az mondatik Dávid Királyról, hogy mikor meg-
 kenetett volna, az Urnak Lelke szálla ő reá.

Mikor azért immár azt kérdelem: Miért következik ez,
 hog' az Istennek Fia *Christus*nak, az az, meg-kenetnek ne-
 veztetik, azért ő minékünk Prophétánk, fő Papunk és Ki-
 rályunk? így felellyetek: azért következik mert az ő Te-
 stamentumbeli Prophéták, Papok és Királyok meg-kenet-
 tetnek vala, kik a' *Christus*nak ábrázolói valának.

Mikor továbbá azt kérdelem: mit jelentett ő néknek az a'
 kenet? azt felellyetek: az a' kenet bizonyosságot tőtt arról,
 hogy ők igazán hivattattak arra a' tisztre, és hogy az Isten
 minden

minden szükséges ajándék-okkal őket fel-ruházta.

Ennek-felette, figyelmeztetek kell ez kérdésnek sum-
 májára, és miképpen kellesték meg-felelnetek a' könyv
 szélén való kérdésekre; hasonlatos-képpen mint kellyen
 ezt mind kettőt meg-probálnotok.

Ez kérdésnek summája imez: Az Isten Fia *Christus*nak,
 az az, meg-kenetnek nevezetük, mert hármaz tisztre
 kenettetett-fel, tudni-illik 1. Prophétai, d) 2. Papi, f) 3.
 Királyi i) tisztekre.

Ez summát így bizonyítsátok-meg. Hogy az Isten Fia
 1. mi Prophétánk és Doctorunk legyen d) lásd annak bizony-
 ságát az d) börtű alatt, *Luc.* 4. 18. *Esa.* 61. 1. Az Urnak
 Lelke én rajtam, azért kent-meg engemet, hogy a' szegé-
 nyeknek evangeliomot hirdessék kildött engemet, és hogy
 a' töredelmes szívűeket bé-kötözzem. Itt meg-kell jegy-
 zenetek az igéket a' mellyekben vagyon a' bizonyosságnak
 ereje; tudni-illik ez igékben: meg-kent, kildött engemet
 hogy a' szegényeknek evangeliomot hirdessék. Ez igékkel
 meg-bizonyittatik hogy a' *Christus* minékünk Prophe-
 tánk. Azon dolog meg-bizonyittatik, *Mos.* 5. k. 18. 15. 18.
Prophetát támaszt tenéked a' te Urad Istened te közzéled,
 a' te atyád-fiai között a' miképpen engemet: Melly hogy
 a' *Christus*rol mondatott legyen meg-tetstik, *Tsel.* 3. 22.
Es. 7. 37. Azon tették-ki az Atyának amaz szavából,
Matth. 17. 5. Öret halgassátok: *Es Col.* 2. 3. Hogy a' *Chri-*
*stus*ban, vagy az ő tudományában, vadnak a' böltseseknek
 és ismeretnek minden kintsei el-rejtetve.

Hogy a' *Christus* 2. mi fő Papunk legyen, meg-bizo-
 nyittatik az f) börtű alatt *Sid.* 5. 5. A' *Christus* nem ta' aj-
 donította e' tisztséget magának, hogy fő Pap lenne, hanem
 a' kjezt mondotta neki (tudni-illik *Sol.* 2. 7.) *En fiam vag-*
te, én ma szűltelek tégedet. Melly igékkel meg-bizoyita-
 tik hogy a' *Christus* rendesen tétetett az At'ától fő Pappá,
Isinét. 6. 6. Te vagy fő Pap örökké &c. *Es.* 10. Nevezetett
 Istentől Melchisedech-rendi szentént való fő Papnak. Me-
 gint *Sid.* 7. 24. Ennek, mivel hogy örökké meg-marad,

örökké való papsága & agyon, melly igék azt tanítták hogy
ő mi fő Papunk.

Hogy a' Christus 3. *mi Királyunk legyen* i) meg-bizonyittatik az i) betű alatt, *Solt. 2. 6. ez igékből, meg-kenem az én Királyomat a' Sionra.* Es *Sid. 1. 8. az 45. Solt. 7. 5. meg-bizonyittatik, hogy ő mi örökké való királyunk ez igékkal: A' te Királyi Széked mind örökkön örökké & agyon.*

Ez immár a' kérdésnek Summája meg-bizonyításával együtt. Ha azért azt kérdeim: mitsoda Summája e' kérdésnek; ezt mondgyátok: Summája e' kérdésnek az: Hogy az Isten Fia nevezeték Christusnak, az az, meg-kenetettnek, azért mert &c.

Következnek a' könyv szélén való kérdések.

I. Ktől kenetett-meg a' Christus?

Felel. *Az Atya Istentől.* Ez meg-bizonyittatik, *Tsel. 4. 27. Bizonyyal öfve gyűltek a' te szent Fiad a' Jesus elen, a' kit meg-kenél.* Jól észetekbe vegyétek hogy e' szokban: a' Jesus ellen, *kit meg-kenél*, bizonyittatik hogy a' Christus az Atyától meg-kenetett.

II. Miképpen kenetett-meg a' Christus?

Felel. Ekképpen: 1. *hogy rendeltetett.* 2. *a' Szent Lélekkel meg-kenetett* (Jegyezzétek-meg itt hogy ez ilyen kérdésre. *Miképpen*, a' feleletnek kell lenni ilyen szóval: *Ekképpen.* Meg ismét az ilyen kérdésre: *Hányszor*, így kell felelni: *egyszer*, vagy *kétszer*, &c. így ha kérdik: *Micsé?* felelni kell: *azért*, *mert*, &c.

Következik e' feleletnek bizonyosága,

1. *Hogy a' Christus az Atyától rendeltetett*, így bizonyittatik-meg. *Ján. 7. 5. 28. En magamtól nem jöttem, és Ján. 5. 43. En jöttem az én Atyámmak nevében.* és *Ján. 6. 27. Ezt az Atya meg-petselette.* megint *Tsel. 2. 5. 36. Ez Jesust tette az Isten Urrá és Christusá.*

2. *Hogy a' Christus Szent Lélekkel meg-kenetett*, meg-bizonyittatik, *Sid. 1. 9. Solt. 45. 8. ez igékből.* Oh Isten! *az te Istened meg-kenet tégedet vigasztagnak olajával.* Jegyezzétek-meg itt, hogy e' szóval: Oh Isten, meg-szol-

littya

littya az Isten Fiát; e' szón pedig: a' te Istened, értetik az Atya; ez igékkal pedig: *vigasztagnak olajával*, jelentetik a' Szent Lélek. Azon meg-bizonyosodik, *Tsel. 10. 38. Az Isten meg-kenete Jesust Szent Lélekkel*, és *Ján. 3. 34.*

Harmadik kérdés a' könyv szélén ez:

Miképpen gyakorolja az ő Prophetai tisztit? Fel. *Hogy a' mi váltáságunc felől az Istennek titkos tanácsát és minden a' karattyát tökéletesen meg-jelentette.* Melly meg-bizonyittatik, *Ján. 1. 18. Amaz egygyetlen egy szőlőt Fin beszéltette-meg.* Es *Ján. 15. 15. Mindeneket a' mellyeket hallottam az én Atyámtól meg-jelentettem titeknek.*

Negyedik kérdés ez:

Miképpen viszi végbe az ő Papi tisztit? Fel. Ekképpen, 1. *Hogy minket az ő testének egyszer való áldozattal meg-váltott.* 2. *Hogy érettség szüntelen esedezik az Atyának.* Első része a' Christus Papi tisztinek nyilván kitetszik, *Sid. 7. 27. és 9. 25. 28. és 10. 10. 12. 14. hogy egygyetlen egy ez ő áldozattal nyilván vagyon, Sid. 7. 27. és 9. 25. hogy pedig azzal az ő egyfazeri áldozattal minket meg-váltott, meg-bizonyosodik Sid. 9. 28. és 10. 10. 12. 14. Második része az ő Papi tisztinek meg-bizonyittatik, Rom. 8. 36. A' Christus a' ki mi érettség esedezik.*

Utolsó kérdés a' könyv szélén ez:

Miképpen gyakorolja az ő Királyi tisztit? Fel. Ekképpen, 1. *hogy ő minket az ő igéjével és Szent Lélekkel bir, igazgat.* 2. *hogy az nekünk keresett idvéseget oltalmazza és megtartja.*

Hogy a' Christus az ő Királyi tisztit úgy gyakorolja hogy minket az ő igéjével bir és igazgat, meg-bizonyittatik, *Solt. 110. 2. ez igékből: A' te Királyi pálczádat ki-bossátja az Urr.* E' pálcza az Evangeliumnak prédikállása, mint ki-tetszik, *Esa. 2. 3. Sionból meg-yen-ki a' törvény.*

Hogy a' Christus az ő királyi tisztit úgy gyakorolja hogy minket az ő lelkével igazgasson, meg-tetszik *Solt. 143. 10. A' te jó lelkeddel vezérly engem*, és *Ján. 16. 7. 13. A' vigasztalo vezérel titeket minden igazságra.*

Q3

Mog

Hogy a' Christus az ő Királyi tiszttit úgy gyakorollya, hogy a' minékünk keresett időseget oltalmazza és megtartsa, meg-bizonyittatik, 2. Theff. 3. v. 3. Az Ur meg-erősít titeket, és meg-őríz ama' gonoszról, és Ján. 10. 28. 29. Senki az én juhaimat az én kezemből ki nem ragadja.

Ugyan e' szerint kell minden egyéb kérdésekben is a' Tanulokkal tselekedni. Es mivel sok volna ha mind egy-szer ezeket eleikben adnák, tehát csak lassatskán és részek szerént kell ezt tselekedni az ő elméjek szerént, hogy így készíttessenek a' közönséges Catechizációkra, hogy ott részen mindenekre meg-felelhessenek, mikor immár ez előtt efféle oktatás által meg-tanítottak, miképpen kelle-fék azokra a' kérdésekre meg-felelniek.

Szorgalmatoson rá kell pedig vigyázni, hogy valamit a' Catechismus tanulók tanulnak, azt jól meg-is értsék és eszükben vegyék, ez okáért a' Catechismusi tudományt mind addig világosan eleikbe kell terjeszteni, míg eszünkben veszfűk, hogy azt jól meg-fogták elméjükben, és meg-értették.

II. PÉLDA. Miképpé kellefék az oda fel meg-neve-zet négy mód szerint a' Catechuménusokat gyakorlani.

Az Első modnak példája, mikor tudni-illik a' könyv szél-
lin való kérdések másképpen formáltak.

A' könyv szél- lin való kérdések magok.	Azon kérdések el val- toztatva.	Azokra való Felelet.
1. Kitől kene- tet meg a' Christus?	Ki kente meg a' Chri- stust?	Az Atya Isten.
2. Miképpé ke- netett meg?	Mitsoda a' Christus meg-kenetése?	Az hogy 1. ren- deltetet. 2. a' Sz. Lélekkel meg- kenetett. 3. Mikép-

Vagy így:

Mit értesz a' Christus
meg-kenésén?

Hogy 1. rendel-
tetett. 2. Sz. Lé-
lekkel meg-ke-
netett.

3. Miképpé gya-
korolja az ő Pro-
fétai tiszttit?

Miben áll az ő Profétai
tiszti?

Abban hogy az
Istennek titkos,
&c.

Vagy így:

Mitsoda az ő Profétai
tiszti?

Az hogy az ő At-
tyának tanácsa,
s- a' többi.

Vagy hogy így:

Mit tsinál a' Christus a'
menyiben mi Profétánk?

Megjeleni az I-
sten tanácsát, &c.

4. Miképpen vi-
szi végben az ő
Papi tiszttit?

Miben áll az ő Papi
tiszti?

Abban hogy
minket egy ál-
dozattyával, &c.

Vagy így:

Mitsoda az ő Papi tisz-
ti?

Az hogy az ő
egyszeri, &c.

Vagy még is így:

Mit tsinál a' Christus
a' menyiben mi fő Pa-
pünk?

1. Az ő áldzat-
tyával, &c. 2. E-
fedezik, &c.

5. Miképpé gya-
korolja az ő Ki-
rályi tiszttit?

Miben áll a' Christus
Királyi tiszti?

Abban hogy &c.

Mitsoda az ő Királyi
tiszti?

Az hogy, &c.

Mit tselekeszik a' Chri-
stus a' menyiben Ki-
rály?

1. Bir, igazgat,
2. Oltalmaz, &c.

A második modnak példája. Mikor a' könyv szél-
lin való kérdések helyibe más kérdések véternek.

I. A' Catechismus Summájából.

Kérdések.

Feleletek.

Mit jegyez e' szó Christus?
Mire kenetett meg az Isten
Fia?

Jegyez meg-kenet.
Három tisztre, hogy lenn-
mi 1. Profétánk 2. Papunk
és Királyunk.

Q

Mit

vezeti?

Hány féle az ő tiszti?

Az ő tiszti:

Három féle, Profétai, Papi és Királyi.

II. A' Catechismus Szavaiból.

Kérdések.

Mivel kenetett-meg a' Christus?

Mitsoda a' mi fő Profétánk?

Ki a' mi örök Királyunk?

Ki a' mi örökké való fő Papunk?

Mitsoda külömbség vagyon a' Christus között, ki mi

Profétánk, és egyéb Proféták s' Doctorok között?

Mi jót veszünk a' Christustól mi Profétánktól?

Hány fő Papunk vagyon mi-nékünk?

Mivel a' Papoknak áldozniok kellet, a' Christus

mit áldozott érettünk?

Mit használ nekünk hogy a' Christus

a' mi fő Papunk magát érettünk megáldozta?

Miért kellet a' Christusnak az ő testét érettünk megáldozni?

A' Papoknak könyörgeni kellet a' népért: könyöröge a' Christusis érettünk?

Kinél ő szószóllónk?

Mi dologgal?

Meenyiszor?

Feleletek.

Szent Lélekkel.

A' Christus, az Istennek Fia.

A' Christus.

A' Christus.

A' Christus minékünk fő

Profétánk és Doctorunk.

Hogy az Atyának titkos tanácsát nekünk ki-jelenti.

Tsak egy fő Papunk vagyon, ki a' Christus.

Az ő testét áldozta-meg érettünk.

Az ő áldozattyával minket meg-váltott.

Hogy az ő testének áldozat-tyával minket megváltana.

Igen-is, szószóllónk ő minékünk most-is az Atyánál

érettünk esedezvén.

Az Atyánál.

Az ő esedezésével.

Szüntelenül.

Mitsoda

Mitsoda külömbség van a' Király Christus, és egyéb királyok között?

A' királyok igazgattyák az

latlok valokat: miképpé

igazgattyá a' Christus az

alatta valokat?

A' Christus minékünk vál-

tságot nyert, de mimódon

marad-meg nekünk az a' váltság?

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

A' Christus örökké való

rály.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

Az ő igéjével, és Szent Lélekével.

A' Christus, a' nekünk szer-

zett idgeséget meg-tar-

tya és oltalmazza.

IV. A Szent irás bizonyosságiból, és azoknak magyarázatryokból.

Bizonyosságok.

Tsel. 2. 36. Bizonyos-
son tudgya azért az
Izrael háza, hogy az
Isten ezt tette Urrá
és Christussá, e' Jesust
kit megfeszítettetek.

Sid. 1. 9. és Sol. 45.
8. Annakokáért kent
meg tégedet oh Isten
a' te Istened vigas-
ságnak olajával a' te
társaid felett.

Mos. 5. 18. 15. 18.
Prophetát támaszt a'
te Urad Istened tené-
ked te közzüled, mint
engemet, a' te atyád-
sai közzül.

Matth. 17. 5. Ez az
én szerelmes Fiá kibé-
meg-nyugottam őtet
halgassátok.

Ján. 15. 15. Valamit
hallottam az én A-
tyámtól meg-jelen-
tettem néktek,

Sid. 7. 24. Ennek,
mivel hogy örökké-
meg-marad, örökké
vagy Papsága vagyó.

Kérdések.

Mint érted ezt?
Az Isten e' Jesust
tette Christussá?

Itt az Isté neve
két, er élítettik,
mint érted azt?

Az a' kenés lőtt
olajjal, mitsoda
olaj az?

Vagy így:
Mitsoda olajjal
kenetett-meg a'
Christus?

Kitsoda az a'
Propheta a' ki-
ről itt szó va-
gyon?

Kit parantsola'
mi mennyei A-
tyánk hogy hal-
gassuk azt?

Mit jelentett-
meg nekünk a'
Christus?

Minémű Pap-
sága vagyon a'
Christusnak?
Miért?

Feleletek.

Az az, az Isten e'
Jesust redelte hog'
lenne mi Christu-
sunk, az az, Profé-
tánk, Papunk, és
Királyunk.

Az első értem a'
Fiúrol, a' másodi-
kot az Atyáról.

A' Szent Lélek
az az olaj.

Vigasságnak ola-
jával, az az, Szent
Lélekkel.

A' mi fő Prophé-
tánk a' Christus
mint, ki tetszik.

Tsel 3. 22. és 7. 37.

Az ő szerelmes
Fiát, a' Christust,
mint, mi fő Pro-
phetánkat.

Valamit az A-
tyától hallott.

Örökké valo.

Mert mind örök-
ké meg-marad.

Sol. 2. 6. Meg-ken-
tem az én Királyo-
mat, az én Szent he-
gyemre Sionra.

Sol. 110. 2. A' te
erődnek páltzáját ki-
küldi az Ur Sionból.

Ján. 16. 7. Ha én el-
megyek, el-küldöm
őtet (tudni-illik a'
Vigasztalót) ti hoz-
zatok. Es 13. vezé-
rel titeket minden-
igasságra.

Ján. 10. 29. 29. Sen-
ki azokat (tudni-illik
az én juhaimat) ki
nem ragadgya az én
kezemből.

A' harmadik modnak példája, a' tanulóknak gyakorlásá-
ra, tudni-illik mitsoda bizonyittassék-meg ez vagy amaz
Szent irásbéli hellyel.

Kérdések.

Mond-e' Sz. irásbéli
helyet: Luc. 4. 18. Esa.
61. 1. Az Úrnak Leike
én rajtam &c.

Mit bizonyítasz-meg e'
mondásból?

Ki szoll itt?
Kiről szoll?

Kitsoda ez a'
Király?

A' Királyoknak
pálczájuk vag'ő,
Mitsoda pálczá-
ja van a' Chri-
stusnak?

Kitsoda ez a'
Vigasztalo?

Ki szoll itten?

Az Atya Isten.
Az ő Fiáról a'
Christusrol.

A' Christus az
Istennek Fia?

A' Christus pál-
czája az Evange-
liumnak prédikál-
lása.

A' Szent Lélek,

A' mi örök Kirá-
lyunk a' Christus.

Feleletek:

Az Úrnak Leike én rajtá, azért
két-meg engemet, hogy a' sze-
gényeknek Evangeliumot hir-
dessek küldöt engemet, hogy a'
töredelmes szívűeket bé-ké-
tözzem.

Hogy a' Christus az Atyától
rendelgetett és az Szent Lélek-
től meg-kenetett, mi Prophé-
tánkká, és Doctorunkká.

Mellyik

Mellyik szokban va-
gyon tulajdonul annak
bizonyosága?

Mondhatja-e hely-
lyet: *Sid. 4. 5. 6.* A'
Christus nem maga, &c.

Mit bizonyítasz-meg
ebből?

Mond-el *Sid. 10. 5. 14.*
A' Christus egyszeri, &c.

Mit bizonyít e hely?

Mond-el *Sid. 1. 8. Solt.*
45. 7. A' Fiunak pedig,
&c.

Mit bizonyítasz innét?

Melly igékben vagyon
ereje a' bizonyoságnak?

Az negyedik modnak példája, tudni-illik miképpen bi-
zonyítassék-meg ez vagy amaz Catechismusi tudomány.

Kérdések.

Honnét bizonyítod-meg
hogy a' Christus mi Pro-
fétánk?

Honnán bizonyítod,

252

Ezekben: ő, tudni-illik a' Je-
hova, meg-kent engemet, hog-
a' szegényeknek Evangelio-
mor hirdellek.

A' Christus nem tulajdoni-
totta e' tiszteiséget magának
hogy lenne fő Pappá, hanem az
a' ki ezt mondotta neki: én fiam
vagy te, én ma szültelek téged.

Hogy a' Christus nem tötte
magát fő Pappá, hanem az A-
tyától rendeltetett arra.

A' Christus egyszeri áldozat-
tyával tökéletesen el-végezte
azokat a' kik megfzentelteknek.

Hogy a' Christus az ő Papi
tisztit úgy vitte végben, hogy
az ő testének egyszeri áldozat-
tyával minket megszabadított.

A' Fiunak pedig mond: A' te
Királyi széked ő Isten mind ő-
rökkön örökké, igazságnak pál-
czája a' te országodnak pálczája

Hogy a' Christus örökké va-
lo Király.

Ezekben: A' te Királyi szé-
ked mind örökkön örökké.

Az negyedik modnak példája, tudni-illik miképpen bi-
zonyítassék-meg ez vagy amaz Catechismusi tudomány.

Feleletek.

*Mof. 5. k. 18. 15. 18. Profétát tá-
maszt te neked a' te Urad Istened
te közzéled, a' te atyád fiait köz-
zül, a' miképpen engemet, aze
halgassátok.*

*Ján. 1. 18. Az Isten soha senki
hogy*

153

hogy a' Christus úgy gya-
korollya az ő Profétai
tisztit, hogy az Istennek
a' mi váltságunk felől va-
ló titkos tanácsát töké-
letesen meg-jelentse?
Mivel bizonyítod hogy
a' Christus mi fő Pa-
punk?

Bizonits-meg hogy a'
Christus az ő Papi tisztit
úgy gyakorollya, hogy
minket az ő testének
egyszeri áldozattal
meg-váltott?

Mivel bizonyítod hogy
a' mi fő Papunk a' Chri-
stus esedezik érettünk?

Bizonits-meg hogy a'
Christus mi Királyunk?

Honnán bizonyítod
hogy a' mi Királyunk a'
Christus igazgat minket
az ő beszédével?

Miből bizonyítod, hogy
a' mi Királyunk a' Chri-
stus a' minékünk szerzet
idvességét meg-tartya és
oltalmazza?

E' pedig a' gyakorlás, hogy ha a' tanuló egy kevesse
hozzá szoknak, igen könnyű és gyönyörűséges leszén, és az
ő elmé-

nem látta, *amaz, egy yelen egy*
sz. Isten Fiu ki az Atyának kebe-
lébe vagyon, az *jelentette-meg*,
Ismer. Ján. 15. 15. Valamit az
Atyától hallottam, meg-jelen-
tettem néktek.

Sid. 5. 6. Te vagy örökké valo
fő Pap Melchisedech rendi sze-
rint. *Es 5. 10.* Neveztetett Isten-
től fő Papnak, a' Melchisedech
rendi szerint.

Sid. 10. 10. Melly akaratnak
általa meg-szenteltettünk a'
Jesús Christusnak testének egy-
szer valo áldozattal általa.
Es 5. 14. Mert egyetlen egy ál-
dozattal tökéletesekké töt-
te mind örökké azokat a' kik
meg-szenteltetnek.

Rom. 8. 34. Ki az Atyának job-
ján vagyon, a' ki esedezik-is mi
érrettünk.

Solt. 2. 6. Fel-kentem az én Ki-
rályomat, az én szent hegyem-
re a' Sionra.

Solt. 110. 2. Ki-botsáttya az Ur,
a' te erősedgednek pálczáját.

2. Thess. 3. 3. Hű az Ur, ki meg-
erősít titeket, és meg-oltalmaz
ama' gonosztól. *Es Ján. 10. 28.*
Senki az én juhaimat az én ke-
zemből ki nem ragadgya.

az ő elméjeket az Istenes dolgoknak értelmére igen élelti. Minekokáért a' Tanítók egy először a' Tanulóknak ugyan szájokba adgyák a' szokot, és azoknak is szavokat a' menyiben lehetséges jól magyarázzák, hogy így meg-bátorítsák őket.

Ha mikor pedig roszszul felelnek, igyekezzenek a' Tanítók őket segiteni a' jó feleletre, más kérdést támasztván eleikben, mellyből ezekbe vehessék az előbbi feleleteknek rosz voltát. Mint példának-okáért vegyük-fel a' 25. kérdést e' módnak meg-mutatására.

Példa, miképpen a' Tanulók a' rosz feleletből fel-segítesse a' jó feleletre, más kérdések által.

<i>Kérdések.</i>	<i>Rosz feleletek.</i>	<i>Más kérdések.</i>
Hány Isten vagyon?	Három.	Vadnaké hát több Isteni állatok?
Hány Isteni személy vagyon?	Egy.	Hát az Atya, Fiu és Szent Lélek csak egy személyé?
Az Atya más Istené a' Fiutól és Szent Lélektől?	Ugy.	Több Istenek vadnaké tehát?
Az Atya más személyé a' Fiutól és Sz. Lélektől?	Nem.	Avagy nem három személy-vagyóné az egy Isteni állatbá?
Az Atya leheré Fiu és Szent Lélek?	Ugy.	Hát az Atya, Fiu és Sz. Lélek nem külön személyeké?
Az Atya idővel előbb való a' Fiunál és Szent Léleknél?	Ugy.	Tehát a' Fiu és Sz. Lélek nem örökké való Istené?

E' más kérdések a' tanulókat igazgattyák a' jó feleletre, és meg-mutattyák nekik miképpen láthassák az ő előbbeni feleleteknek vételségét.

Továbbá, mivel hogy a' holt sok Tanulók vadnak nem mindeniket kérdezheti meg ember, affélel mivel a' közönséges catechizátió sokan csak halgarnak, nem felelnek.

ek, ennekokaért meg-kell inteni mindeneket, hogy ha catechizatiót nagy haszonnal akarják halgatni, tehát szorgalmason figyelmezzenek reá mitsoda kérdések támasztatnak mások eleiben, és vizsgálják-meg magokban mit felelhernének magok arra a' kérdésre, és osztán figyelmesen halgassanak az igaz feleletre, ez annyit tesz mint-ha külön külön mindeniket kérdeznék.

Végezetre mind ezekben a' gyakorlásokban, nem kell semmiképpen el-szenvedni hog' valaki mást meg-neveessen nagy tsufollyon, ha nem felelhet, vagy jól nem felel: hanem ez egész tselekedetnek kell lenni az Isteni felséghez való nagy betsülettel, a' kinek munkája ez; és a' Tanulókhoz való nagy indulattal, kik ennélkül igen szűkölködnek az ő idveiségekre és lelkeknek állandó vigasztalására, hog' így e' kegyes és buzgó igazgatás által a' gyenge szívek meg-indíttassanak, és az Istennek félelme mélyen jó idején benne meg-gyökerezzenek.

Ennekokaért a' Tanulókat mindenkor kell inteni az alázatosságra, hogy szorgalmason reá vigyázzanak, hogy valaha az ő tudományokkal fel ne fuvalkodgyanak, hanem inkább inkább magokat meg-alázzák, meg-gondolván még melly sokat nem tudnak, és tudván hogy az Isten a' kegyelmeinek ellene áll, és az alázatosoknak adgya az ő kegyelmét, 1. Péter. 5. 5. És hogy ők-is mindenek felett kívánják a' kegyeliséget, melly nélkül minden ő tudományok hiában való, és az ő hitek holt állat, Jac. 2. 14. 17. 20. 26. Ez végre azért Idvezítőnknek amaz hűséget mondását jól kell azoknak szívekben nyomni:

Ha ezeket tudgyátok, boldogok lesztek ha tselekeditek azokat. Jan. 13. 7. 17.

NB. Catechizationibus utiliter pramitti potest repetitio concionis proximá vice habitz.

V E G E.

Catechis-

356
*Catechismus tanulás előtt való rövid
könyörgés.*

OH mi Urunk Istenünk, a' kinek áldása nélkül minden
szándék és erőlködés csak haszontalan: adgy bősé-
ges áldást onnan fellyül mostani igyekezetünkre.
Bőltesség nélkül szűkölködünk Uram mi, annakokáért a'
te bőltis igéd által taníts-meg minket. Adgyad hogy a' te
szét beszédednek tiszta tejét mint mostan születtett tsetse-
mők kívánhassuk; hogy az által mind az értelemben, s'
mind az istenes szent életben inkább inkább nevedkedhes-
sünk, az Ur Jesus Christus által, Amen.

*Catechismus tanulás után mondando rövid
könyörgés.*

Aldott légyen Uram a' te ditsősséges szent neved, hog'
meg-jelentted te magador minékünk a' te szent i-
gédben, és el-híván minket a' te igaz ismérétedre,
gyermekségünkől fogva mind ez ideiglen tanítottál min-
ket az idvességnek utára. Légy kegyelmes Uram a' mi bü-
nös lelkeinknek, és a' te jó lelkeddel vezérelj minket
minden igazságra; nevelj minket napról napra a' te idves-
séges ismérétedben és félelmedben. Adgyad szentséges
Atyánk hogy a' te áldott igédnek nem csak halloi, hanem
tselekedői-is lehessünk a' te ditsősségedre, anyaszente-
házadnak éppületire, és minékünk idvességünkre, fiadért
az Ur Jesus Christusért, Amen.

De 905 u m a d a m
6905 u m. 69
W 5 520 1 a d m! A d a

KERESZTYEN
CATECHISMUS

SÁROSPATAK, 1656.
CSONKA

SzK I. 911.

Lh: ESZTERGOM

FINIS
VEGE